

בעניין שבין:

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או אריאל ברזילי ו/או
הידי נגב ו/או גילי גוטוירט ו/או רחל אל-שי רוזנפלד ו/או
רותם בבלי-דביר ו/או תמר באום ו/או אורי הס ו/או דנה
פרימור-אזר

רח' יפו 208 ירושלים, ת.ד. 36054 ירושלים 91043
טל': 02-5000073 ; פקס: 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

- היועצת המשפטית לממשלה
- פרקליט המדינה
ע"י עוה"ד ב"כ מפרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 073-3925590 ; פקס: 02-6467011
- חברת הכנסת עידית סילמן
באמצעות לשכתה בכנסת, דוא"ל:
isilman@knesset.gov.il
משכן הכנסת, קריית בן-גוריון, ירושלים 9195016
טל': 02-6753333 ; פקס': 02-6496659
- מפלגת הליכוד – תנועה לאומית ליברלית
ע"י ב"כ עוה"ד אבי הלוי
כנרת (מושבה) ד.ג. עמק הירדן 15105
טל': 04-6709330 ; פקס 04-6709443

המשיבים

עתירה למתן צו על תנאי

ובקשה לקיום דיון דחוף

מוגשת בזאת עתירה לבית משפט נכבד זה, למתן צו על תנאי, ולקביעת דיון דחוף בעתירה כנגד המשיבים 1-2, כלהלן:

א. צו על תנאי

צו על תנאי כנגד המשיבים 1-2 המורה להם להתייצב וליתן טעם מדוע לא יורו על פתיחה בחקירה פלילית כוללת ומקיפה, ולמצער בדיקה מקדמית, לרבות של המצהירים מטעם המשיבה 3 והמשיבה 4 בהליך פ"מ 1/25 ו-2/25 שהתנהל בפני יו"ר וועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, אשר מטרתם למצות את הדין ולחקור לעומק את החשדות הכבדים אודות ההפרות החוזרות ונשנות של סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, שלפי הפרסומים ביצעה המשיבה 3, וזאת נוכח הטעמים הבאים, בהצטרפם ולחוד:

א.1. נוכח העובדה כי התגבשה תשתית ראשונית לביסוס חשד סביר לביצוע עבירות להפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, הפרות הגוררות אחריות פלילית לפי סעיף 126(6) לחוק הבחירות לכנסת ואף הפרתן עלולה לעלות לכדי הפרת סעיף 286 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

א.2. באשר החלטתם שלא לפתוח בחקירה עולה כדי חוסר סבירות היורד לשורשו של עניין, לחריגה מסמכותם ותפקידם במחדל, וזאת לנוכח הפגיעה החמורה בהליך הפלילי, באמון הציבור ברשויות אכיפת החוק ובנבחרי הציבור, ובחובת הרשות לפעול במהירות הראויה.

ב. בקשה לקיום דיון דחוף

כמו כן, מתבקש בזאת בית המשפט הנכבד להורות על קיום דיון דחוף בעתירה, וזאת נוכח העובדה שמועד הבחירות לכנסת ה-25 נקבע ליום 1.11.2022, בעוד פחות חודש. על כן, במידה ועמדת המשיבים 1-2 תהיה כי אכן הושגו הסכמים לא-חוקיים המהווים הפרה של סעיף 57א לחוק הכנסת, תיבחן הסנקציה הפלילית המתחייבת, ולכן הימשכות ההחלטות שלא לפתוח בחקירה פלילית עשויה להביא לפגיעה משמעותית בטוהר המידות של חברי הכנסת. כמו כן, ראוי שתהיה בפני הבוחר תמונה מלאה ורחבה ככל הניתן באשר לחוקיות מעשיהם של המועמדים בהם הם מתבקשים לבחור.

העותרת תבקש מבית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות הגשת עתירה זו, לרבות שכר טרחת עו"ד.

אלא אם צוין אחרת, ההדגשות בציטוטים המובאים בעתירה דנן הנן של הח"מ.

א. הצדדים לעתירה

העותרת

העותרת הינה עמותה, רשומה כדין, אשר הוקמה בשנת 1990, לאחר פרשת "התרגיל המסריח" ובעקבות ההד הציבורי שגררה אחריה הפרישה, לרבות הפגיעה בעקרון האחידות של חברי הכנסת והעריקה של בודדים למפלגות תוך הבטחה לשריון במפלגות אחרות. העותרת היא תנועה עצמאית ולא מפלגתית, המונה כיום למעלה מ-70,000 חברים ופעילים ומציינת בימים אלו 32 שנים של עשייה ציבורית ומשפטית בהן חרטתה על דיגלה שמירה על טוהר המידות בשירות הציבורי, עידוד ערכי שלטון החוק, שירוש נורמות בלתי ראויות במנהל הציבורי והשרשת נורמות ראויות של מנהל ציבורי תקין.

המשיבים

1. המשיבה 1 היא **היועצת המשפטית לממשלה** (להלן: "**היועמ"ש**"), אשר מתפקידה ומסמכותה להורות על פתיחה בחקירה פלילית כנגד נבחרי הציבור וחברי הכנסת, בשל חשד לביצוע עבירה שנעברה. כמו כן, היועצת המשפטית לממשלה היא שאמונה על ייצוג האינטרס הציבורי ושמירה על קיום החוק. בכובעה כגורם הרשמי האמון על קיום הדין ובכובעה כראש התביעה הכללית מטעם המדינה – היא זו שאמונה על קבלת ההחלטה לפעול לעניין ההפרה החוזרת ונשנית של סעיף 57א לחוק הבחירות – הגורר בהכרח אחריות פלילית.
2. המשיב 2 הוא **פרקליט המדינה**, העומד בראש מערך הפרקליטות, אשר מייצגת את המדינה בהליכים פליליים ואשר אמונה על העמדה לדין בהליך הפלילי. על פי התייחסותה של היועמ"ש מימים 13.4.2022 ו-28.7.2022 שיובאו במורד עתירה זו, המשיב 2 הוא הגורם אליו הועבר הטיפול בנושאים המובאים בעתירה זו.
3. המשיבה 3 היא **חברת הכנסת עידית סילמן**, אשר שוריינה במקום ה-16 ברשימה של המשיבה 4 לקראת הבחירות לכנסת ה-25. המשיבה 3 כיהנה בעבר כיושבת ראש הקואליציה, ולפי הפרסומים סיכמה שתפרוש מהקואליציה בתמורה להבטחת שיריון ברשימת הליכוד (המשיבה 4) לכנסת הבאה, ובניגוד להוראות סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת.
4. המשיבה 4 היא **מפלגת הליכוד**, שלפי פרסומים ראשיה ניהלו משא ומתן אסור עם המשיבה 3 ביחס לשריונה העתידי, שעולה אף לדידה של העותרת לעניינים פליליים ביחס להפרת הוראות סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת.

ב. מבוא

עתירה זו עניינה בסירובם של המשיבים 1-2 לפתוח בהליך בדיקה מקדימה לכל הפחות, ולחלופין בחקירה פלילית בקשר להפרה מוצהרת וגורפת של הוראות סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, תשכ"ט-1969 (להלן: "**חוק הבחירות**" או "**החוק**"), שכותרתו איסור הסכמים בדבר רשימות מועמדים, ולשונו היא כי:

"לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת".

כלומר, החוק מחיל איסור ברור על כל הסכם והתחייבות לשריונה של חה"כ עידית סילמן, אשר השתייכה בכנסת ה-24 לסיעת ימינה, לרשימת הליכוד לכנסת ה-25 שלא ניתנה במסגרת 90 הימים

שקדמו לבחירות הקרובות.

7. על אף שהפרות חמורות אלה של סעיף 57א לחוק הבחירות, שנדמה ובוצעו בריש גלי, גוררות ענישה פלילית לפי סעיף 126(6) לחוק הבחירות, ואף הפרה פלילית של סעיף 286 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**"), הקובע איסור על הפרה במזיד של חובה חקוקה – לא פתחה היועצת המשפטית לממשלה בחקירה פלילית ולא מיצתה את הדין עם המשיבה 3 ועם גורמים מטעם המשיבה 4 אשר שימשו כמצהירים בהליכים פ"מ 1/25 ו-2/25 שהתקיימו בפני יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 (להלן: "**פ"מ 1/25**"). זאת, למרות שלל פניותיה של העותרת והפרסומים הרבים להפרות חמורות אלה אשר הופיעו בתקשורת, למרות הצהרותיה של המשיבה 1 במסגרת פ"מ 1/25 לעניין בחינת הדברים, וכן למרות קביעותיו הברורות של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 במסגרת פ"מ 1/25.

□ העותרת תטען כי הפרסומים אודות שריונה האסור לפי הדין של המשיבה 3, מגבשים לכל הפחות תשתית ראיתית של חשד סביר לביצוע עבירות על חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**"), ומחייבים בשל כך פתיחה בהליך של בדיקה או חקירה פלילית, וזאת לנוכח החובה הקבועה בס' 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982, וכן בהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה בדבר "בדיקה מקדימה" מס' 4.2204 מיום 31.12.2015.

9. העותרת תטען שבסירובם המשתמע לפעול כפי חובתם, פועלים המשיבים 1-2 בחוסר סבירות קיצוני, ובאופן המחייב את התערבותו של בית משפט נכבד זה. כן תטען העותרת כי המשיבים 1-2 מפרים גם את חובתם לפעול במהירות הראויה, ותוך שהם פוגעים בדין הפלילי ובאמון הציבור ברשויות אכיפת החוק.

□ 10. העותרת תציין, כי גורמים במשיבה 4 הבהירו לקראת הבחירות המקדימות במפלגה, כי אכן קיימים הסכמים לשריון שהושגו עם המשיבה 3 – שלא בתוך תקופת הבחירות ובדריסה גסה של הוראות החוק האוסרות על כך (וראו פניית העותרת אל היועמ"ש מיום 12.7.2022 שצורפה **כנספח ע/7**).

11. כמו כן העותרת תציין, כי בית המשפט הנכבד אמנם דחה עתירה קודמת אשר הוגשה על-ידי העותרת בבקשה לפתוח בחקירה פלילית של אותה הפרשה (בג"ץ 5309/22 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועצת המשפטית לממשלה**) (פורסם בנבו, 4.9.2022), משום היותה תיאורטית ומוקדמת נוכח כך ששריונה של המשיבה 3 לא התרחש בפועל.

12. אך מאז דחיית העתירה הקודמת כאמור המצב העובדתי השתנה, והמשיבה 3 שוריינה ברשימת הבחירות לכנסת ה-25 של המשיבה 4, וכן נקבעו קביעות ברורות על-ידי יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 במסגרת פ"מ 1/25 לעניין פלילות המעשים הנוגעים לשריונה של המשיבה 3 ברשימת המשיבה 4.

□ 13. אשר על כן, בנסיבות העניין, ולאחר שמוצו כל ההליכים מול המשיבה 1, העותרת תבקש מבית המשפט הנכבד ליתן את הצו המבוקש בעתירה, ולעשותו מוחלט. זאת, לאור הנימוקים שלהלן.

ג. רקע עובדתי

ג.1. על פרשת "התרגיל המסריח" וחקיקת סעיף 57א לחוק הבחירות

14. חקיקתו של סעיף 57א לחוק הבחירות, המצוי במוקד הצו המבוקש בעתירה זו, היא תולדה של "התרגיל המסריח", אשר בשל חשיבותו לרקע הדברים ולמקרה הנדון בעתירה, תבקש העותרת להציגו בקצרה.

15. "התרגיל המסריח" הוא הכינוי שדבק בסדרת אירועים אשר התרחשו במרץ 1990, אשר נסובו סביב הניסיונות להקים ממשלה חלופית לממשלת האחדות בראשותו של יצחק שמיר ז"ל. אותם אירועים הרעידו את אמות הסיפים של החברה הישראלית והובילו לתמורות מרחיקות לכת במרקם הפוליטי-אזרחי בישראל (כאמור לעיל, העותרת הוקמה, בין היתר, על רקע "התרגיל המסריח") אשר באו לידי ביטוי, בין היתר, גם בפסיקה ובחקיקה.

16. בסיומן של הבחירות לכנסת ה-12, ביום 22.12.1988, הוקמה ממשלת אחדות לאומית בראשות יצחק שמיר, אשר השותפות הבכירות בה היו מפלגת "הליכוד" ומפלגת "המערך". כחלק מניסיונו של חה"כ פרס להפר את ההסכמים הקואליציוניים שנחתמו ביחס לממשלת האחדות בכדי להתמנות לראש ממשלה, הוא ביקש למשוך חברי כנסת ממפלגת הליכוד ומש"ס, לסיעות נבדלות בתמורה להטבות פוליטיות ותוך הבטחות להבטחת עתידם הפוליטי.

17. בעקבות זאת, ביום 15.3.1990 הוגשה הצעת אי אמון בממשלת האחדות, אשר בעדה הצביעו 60 חברי כנסת, ולראשונה אי פעם בתולדות הכנסת נפלה הממשלה בשל הצבעת אי אמון.

18. לאחר נפילת הממשלה, נשיא המדינה הטיל על חה"כ דאז שמעון פרס את מלאכת הרכבת הממשלה. במאמציו להקים ממשלה, פרס פנה אל הסיעה אשר הוקמה כחודש לפני כן, והבטיח לחבריה הבטחות מרחיקות לכת, כגון הבטחת מינוי לשר ושריון ברשימת "המערך" לכנסת ה-13. בסופו של עניין, כשל פרס מלהקים ממשלה משלא היה לו את הרוב הדרוש לשם כך, ולאחריה הוטלה על שמיר המלאכה, וזה הקים ממשלה צרה.

19. שאט הנפש ששרר בקרב רבים מהציבור הישראלי לאחר "התרגיל המסריח" – בדמות איבוד האמון הציבורי בנבחרי הציבור, הפרת הסכמים פוליטיים ופגיעה בעקרונות האחריות – הוביל לגל של עתירות לבג"ץ, פסקי דין ותיקוני חקיקה שניסו לתת מענה לבעיה ולמנוע את הישנותם של מהלכים דומים בעתיד.

20. בין שינויי החקיקה שהציעה ועדת חוקה, חוק ומשפט לכנסת במסגרת החוק למניעת מעילה באמון (נבחרי ציבור), התש"ן-1990, ניתן למנות את: הוספת סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת אשר אוסר על חבר כנסת פורש שלא התפטר מהכנסת מלהתמודד בבחירות הבאות באחת הרשימות של הכנסת היוצאת; הוספת סעיף 6(ה) לחוק יסוד: הממשלה, אשר אוסר על חבר כנסת שפרש מסיעתו להיות לשר בתקופת הכהונה של אותה כנסת, העלאת אחוז החסימה בבחירות לכנסת, וכן תיקון מס' 22 לחוק הבחירות לכנסת אשר כלל את הוספת סעיף החוק המצוי במוקד עתירה זו – סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת.

21. אם כן, במטרה להתמודד עם עריקת חברי כנסת מן המפלגות שמהן הם נבחרו והאפשרות לשיריון עתידי במפלגה אחרת, נחקק סעיף 57א לחוק הבחירות – אשר קובע הוראות ברורות המטילות איסור חד משמעי, שאף גורר אחריות פלילית.

22. חומרת המעשים שנעשו לכאורה, ואשר יפורטו להלן, מתחדדת עוד יותר עת מדובר בעניין ציבורי ובהפרה מוצהרת בפומבי של הוראות החוק, על אחת כמה וכמה כאשר בהפרתה נגררת ענישה פלילית ואין כל בדיקה או חקירה שמתבצעת בעניין.

ג. הפרסומים על הפרת סעיף 57א' לחוק הבחירות על ידי המשיבה 3, ופניותיה

הקודמות של העותרת אל המשיבים

23. כבר עתה ייאמר, כי ההצעות בדבר הסכם לשיריונה של המשיבה 3 ברשימת הליכוד שלא בתוך תקופת הבחירות ומתוך מטרה להשיג את פיצולה של סיעת ימינה כבר היו מוכרות וידועות לפני זמן רב. למעשה, **המשיבה 3 הודתה בכך בעצמה** עוד לפני הפרסומים בדבר ההסכם שנחתם כאמור, כי גורמים במפלגת הליכוד הציעו לה הבטחות לשיריון ברשימתם ואת תפקיד שרת הבריאות.

"יש לי הצעות בטוחות. יכולתי להיות שרת הבריאות, שריון בליכוד במשך עשר שנים, הרים וגבעות, וסירבתי. הדבר הכי קל היה לצאת מלכה, להיות שיקלי וללכת לליכוד. אבל אני לא שם, אלא כאן לטווח הארוך"

24. כלומר, כך המשיבה 3 סיפרה **בעצמה** בראיון מיום 10.6.2021, כי היא קיבלה הצעה בניגוד לחוק ממפלגת הליכוד לשיריון ברשימתם ובתמורה לפרישתה מהצבעות סיעתה ימינה.

העתק כתבתו של חנן גרינווד, "עידית סילמן: "התרגלנו לרוטוויילרים כיו"ר קואליציה, אבל אישה תשיג יותר", מיום 10.6.2021, מצורף ומסומן כנספח ע/1.

25. יצוין, כי גם בראיון נוסף מיום 2.7.2021 הגדילה המשיבה 3 וסיפרה כי הציעו לה **ואף לבעלה** תפקיד בכיר בשירות הציבורי תמורת עריקתה לליכוד. יתרה מכך, המשיבה 3 העלתה בראיון את הבעייתיות שבדבר ואפילו סברה כי מדובר ב"שוחד פוליטי" והצעות לא לגיטימיות:

"לי הציעו להיות שרת בריאות ועשר שנים שריון בליכוד. זה לגיטימי? זה לא שוחד פוליטי"

העתק כתבתם של טל גלעדי ועמיחי אתאלי, "אנחנו לא בית הקלפים ולא בסופרנוס, עם כל האיומים האלה. בליכוד מתנהגים כמו תינוק בנפרד מהמוצץ", מיום 2.7.2021, מצורף ומסומן כנספח ע/2.

26. הדיווחים בדבר הגעה להסכם בין המשיבה 3 למשיבה 4 החלו להתפרסם ביום 6.4.2022, כאשר פורסמו ידיעות במספר רב של כלי תקשורת, לפיהן בעוד היותה חברת הכנסת סיכמה המשיבה 3 עם המשיבה 4, כי היא תשורין ברשימתה בבחירות לכנסת ה-25. עוד לפי הפרסומים סוכם כי אף תמונה לתפקיד שרת הבריאות לכשתוקם ממשלה בראשות המשיבה 4. בתמורה, פורסם כי המשיבה 3 החליטה לפרוש מהצבעותיה עם הקואליציה.

העתק כתבתה של מורן אזולאי, "הסיכום עם הליכוד: סילמן שרת הבריאות - אם נתניהו יקים ממשלה", מיום 6.4.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/3.

העתק כתבתו של ארי קלמן, "העיוות שהוביל לפרישת סילמן; התמורה מהליכוד נחשפת", מיום 6.4.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/4.

27. להחלטתה של המשיבה 3 לפרוש מהצבעות עם סיעתה, לאחר ששימשה יו"ר הקואליציה, בתמורה לפי הדיווחים לשיריון ברשימת המשיבה 4 בבחירות הבאות, הייתה משמעות קריטית למספר חברי הקואליציה בכנסת שירד מ-61 קולות ל-60 קולות בלבד. מכאן שהתקיים תמריץ רב יותר ליתן תמורה אסורה ופלילית בדמות הבטחת שיריון בכנסת.

20. ביום 21.6.2022, עשרה ימים לאחר הצהרתה של המשיבה 3 כי היא פורשת מהצבעות עם סיעת מינה והקואליציה וחברת לאופוזיציה, פורסם כי ראש הממשלה לשעבר בנט החליט לפרק את הממשלה ולצאת לבחירות. עוד באותו היום פורסמה כתבה ובה תיעוד של המשיבה 3 הולכת לצידו של מרכז האופוזיציה, חה"כ יריב לוין ונשמעת אומרת לו: "איך הייתי? הייתי טובה עד הסוף אה?".

29. יתרה מכך, בהמשך אותה כתבה בעניינה של המשיבה 3, פורסם כי בראיון באולפן החדשות עם השר לשעבר יואב גלנט ממפלגת הליכוד, הודיע האחרון כי יש "הסכמים" עם המשיבה 3 וכי לדעתו יש סיכום ברור על שיריונה ברשימת המשיבה 4: "אני מציע לעמוד בהסכמים [...] אם סוכם, ואני חושב שסוכם".

העתק כתבתם של ליאור קינן, ספי עובדיה ורביב דרוקר, "סילמן ליריב לוין: איך הייתי? הייתי טובה עד הסוף" • תיעוד", מיום 21.6.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/5.

30. חה"כ מיקי זוהר מהליכוד, אף הוא התבטא בקשר לידיעה הברורה בנושא השיריון המובטח לסילמן, בראיון ברדיו מיום 4.8.2022, כאשר התייחס לשאלת ההבטחות לשיריונים ברשימת הליכוד:

"הם יחסית די ידועים, אנחנו יודעים שסילמן ושיקלי יהיו משוריינים, אני לא יודע לומר בוודאות כי בסוף ההחלטה בידי של נתניהו אבל אני מעריך שכן."

העתק הפרסום על הראיון בערוץ 7, "מיקי זוהר מעריך: סילמן ושיקלי יהיו משוריינים בליכוד", נמיום 4.8.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/6.

31. בעקבות הפרסומים בתקשורת, בעניין ההסכמים שנקבעו עם המשיבה 3, פנתה העותרת למשיבה 1 החל מיום 7.4.2022, בבקשה לפתיחה בחקירה בחשד להפרת חובה חקוקה – הוראות סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת הקובעות איסור על הבטחת שיריון לחבר כנסת מכהן.

32. בפנייתה ציינה העותרת, כי התשתית העובדתית המפורטת בפרסומים מעלה חשש כבד כי למשיבה 3 הובטח שיריון עתידי ברשימת המשיבה 4, בכתב או בעל פה, ולכן נדמה כי התבצעו עבירות של הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות ובכך גם עבירה של הפרת סעיף 286 לחוק העונשין.

33. העותרת המשיכה ופנתה למשיבה 1 בשלושה מכתבי תזכורת נוספים בימים 9.6.2022, 16.6.2022 ו-12.7.2022 במסגרתם היא חזרה על טענותיה, וזאת לאחר שלא נתקבל כל מענה מטעם המשיבים, מלבד אישור קבלת הפניות והעברתן לטיפול לשכת המשיב 2.

34. בהתאם לכלל הפרסומים בנושא, העותרת אף הודיעה למשיבה 1 כי ישנם גורמים אחרים במפלגת הליכוד, המשיבה 4, אשר כבר מבהירים בריש גלי לקראת הבחירות המקדימות במפלגה, כי אכן קיימים הסכמים לשיריון שהושגו עם המשיבה 3 – שלא בתוך תקופת הבחירות ותוך הפרת החוק ודריסה גסה של הוראותיו.

35. כך, הביאה העותרת לידיעתה של המשיבה 1 את דבריו הברורים של חה"כ יואב גלנט מהליכוד, מיום 11.7.2022 בראיון שנתן לרדיו דרום:¹

"שריונים מה עמדתך ביחס לשריונים?"

[...] **אנשים כמו שיקלי וסילמן שפעלו איתנו מתוך מניעים אידיאולוגיים על מנת להפיל את הממשלה הרעה שניהלה פה בהחלט צריך לעמוד בהסכמים שעשו איתם."**

¹ קישור להקלטת דבריו של חה"כ גלנט מתוך הריאיון ברדיו דרום ביום 11.7.2022, באתר האינטרנט של רדיו דרום: <https://www.radiodrom.co.il/item?id=14497>

□□. בהתאם לאמירה המפורשת הנ"ל כי נעשה בליכוד הסכם שיריון למשיבה 3 – זמן רב לפני היציאה לבחירות, הוסיפה העותרת וביקשה מהמשיבה 1 בפנייתה אף להביא את חה"כ גלנט לחקירה, ומתוך מטרה שיבהיר את דבריו ביחס לשאלה בדבר הסכמים שהושגו עם חברי הכנסת בניגוד להוראות סעיף 57א לחוק הבחירות.

□7. גם בפנייתה זו, שבה העותרת על הצורך לפתוח בחקירה מיידית בגין דריסה פומבית וברורה של הוראות החוק, צורך המתגבר במיוחד לאור התפזרותה של הכנסת ביום 30.6.2022 ודבריו החמורים הנ"ל של חה"כ גלנט.

העתק פנייתה של העותרת למשיבה 1 מיום 12.7.2022, מצורף ומסומן כנספח ע/7.

□□. והנה, על אף פניותיה הרבות, וכן העובדה שהדברים ידועים והובאו אף בדרכים אחרות בפני המשיבים 1-2 – לרבות באמצעות פרסום בריש גלי באמצעי התקשורת, אלו בחרו להתעלם משלל פניותיה של העותרת ולהשיב פניה ריקם – חרף חלוף הזמן.

ג. בג"ץ 5309/22 בעניין הפתיחה בחקירה

□9. לאחר שלמעלה מארבעה חודשים לא זכתה העותרת לקבל כל מענה ענייני הכולל החלטה בבקשותיה למשיבה 1 לפתיחה בחקירה פלילית בעניין – ולאחר שעברו המועדים הקבועים בדין למתן מענה כזה לפי סעיף 2(א) לחוק לתיקון סדרי מינהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958 (להלן: "**חוק ההנמקות**") – נאלצה כאמור העותרת לעתור בעניין זה ביום 8.8.2022 לבית המשפט העליון בעניין הפתיחה בחקירה (בג"ץ 5309/22 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועצת המשפטית לממשלה** (פורסם בנבו, 4.9.2022) (להלן: "**בג"ץ 5309/22**").

□4. בעתירתה בעניין בג"ץ 5309/22 סברה העותרת כי בפניותיה למשיבה 1 היא הציגה ראשית ראייה להפרה של סעיף 57א לחוק הבחירות בעניינה של המשיבה 3 – הפרה שלעמדתה מחייבת פתיחה בחקירה פלילית, או לכל הפחות פתיחה בבדיקה מקדימה. בוודאי כאשר הפרת החוק גוררת ענישה פלילית לפי סעיף 126(6) לחוק הבחירות, ואף עלולה לעלות לכדי הפרת סעיף 286 לחוק העונשין.

41. העותרת טענה שהחלטת המשיבה 1 שלא להשיב לשלל פניותיה מהווה סירוב ללא נימוקים – כזה שלאור חוסר הבהירות הרב בנוגע לעבירה זו וסד הזמנים להגשת הרשימות למערכת הבחירות לכנסת – עולה לכדי חוסר סבירות היורד לשורשו של עניין, לחריגה מסמכותם ותפקידם במחדל, וזאת לנוכח הפגיעה החמורה בהליך הפלילי, באמון הציבור ברשויות אכיפת החוק ובנבחרי הציבור, ובחובת הרשות לפעול במהירות הראויה.

42. בתגובה המקדמית מטעם המשיבה 1 לעתירה בבג"ץ 5309/22 מיום 22.8.2022 התבקשה דחייה על הסף בשל היותה מוקדמת ומאחר שהעניין מצוי בבחינה:

"פניותיה של המבקשת (וכן פניות נוספות שהתקבלו ביחס לאותה סוגיה) עוזן מצויות בבחינה וטרם התקבלה החלטה סופית בעניינן, וברי כי בנסיבות כאלה כלל אין החלטה מינהלית אשר ניתן להעבירה תחת שבט ביקורתו של בית המשפט הנכבד" (פסקה 6 לתגובת המשיבה 1).

□4. בתגובה המקדמית מטעם המשיבה 4, שהוגשה לבית המשפט העליון ביום 22.8.2022 בצירוף תצהיר בחתימתו של צורי סיסו, מנכ"ל הליכוד – נמסר כי המשיבה 3 פעלה אך ורק לפי צו מצפונה וכי היא לא קיבלה כל הבטחה מגורמים בליכוד:

"חברת הכנסת סילמן פעלה לפי צו מצפונה וזאת לאחר ששר הבריאות פעל בניגוד

לערכיה של חברת הכנסת סילמן, והכל מטעמים ערכיים ואידאולוגיים. בכל מקרה, חברת הכנסת סילמן כלל לא פרשה מסיעתה, כפי הנטען. ממילא, הליכוז ו/או מי מטעמה לא נתנו לחברת הכנסת סילמן כל הבטחה בתקופה שקדמה לתשעים הימים לפני יום הבחירות ועובר לפעולותיה."

44. בתגובה המקדמית מטעם המשיבה 3 – אשר הוגשה ללא תצהיר – נמסר כי לא נערך הסכם או התחייבות בינה לבין המשיבה 4. עוד נטען כי העתירה היא עתירת השתקה שנועדה להשתיק דיון בין חברי הכנסת וכי מעולם לא נפתחה חקיקה על בסיס עבירה לכאורה על סעיף 57א לחוק – ולכן כל פתיחה בחקירה תהא אכיפה בררנית שדינה להיפסל.

45. כמו כן, נטען בתגובה מטעם המשיבה 3 כי המישור הפלילי איננו המישור הראוי לאורו יש לפעול בנסיבותיו של המקרה דנן, וכי סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת יחד עם סעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1961 הם הסעיפים הספציפיים שהמחוקק קבע שיחולו במקרה כגון המקרה דנן.

46. ביום 23.8.2022 פורסמה החלטתו של בית המשפט העליון לפיה על העותרת להודיע אם היא עומדת על עתירתה בבג"ץ 5309/22. בהתאם ביום 30.8.2022, הגישה העותרת תגובה בה עמדה על כך שמדובר בעתירה הדורשת מענה בהתאם לסעיף 2א לחוק ההנמקות, ביחס לשלל פניותיה של העותרת בעניין החלטת היועמ"ש האם לפתוח בחקירה, או לכל הפחות בדיקה מקדמית בחשד להפרת סעיף 57א לחוק הבחירות.

47. העותרת הצביעה על סד הזמנים לרישום מועמדים לבחירות לכנסת ה-25 וביקשה כי בית המשפט יורה למשיבה 1 להגיש הודעה מעדכנת עד ליום 15.9.2022, ובה החלטה לגופו של עניין האם ייפתח הליך פלילי בעניינה של המשיבה 3.

48. ביום 4.9.2022 בית המשפט העליון דחה את העתירה בעניין הפתיחה בחקירה על הסף, עקב היותה מוקדמת ותיאורטית: "עסקינן אפוא בתרחיש תיאורטי אשר אינו מצדיק, בשלב זה, בחינה שיפוטית" (פסקה 3 לפסק דינו של כב' השופט אלרון בעניין בג"ץ 5309/22).

49. ביום 15.9.2022 הוגשה רשימת המשיבה 4 לכנסת ה-25 לאישורה של הוועדה המרכזית, ובה אכן רשומה מועמדותה של המשיבה 3.

ג. פ"מ 1/25 ו-2/25 בעניין פסילת מועמדותה של המשיבה 3 מהתמודדות בבחירות

לכנסת ה-25 במסגרת רשימת המשיבה 4

50. ביום 15.9.2022 הגישה העותרת בקשה לפסילת המשיבה 3 מהתמודדות בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת המשיבה 4 לוועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25. זאת, בנימוק של פרישה תועלתית של המשיבה 3 מעמדת סיעתה בכנסת ב-24 בתמורה להבטחת שיריון אסורה ברשימת המשיבה 4 לכנסת ה-25, תוך הפרה בוטה של הוראות סעיף 57א לחוק הבחירות.

51. כן ביקשה העותרת להטיל על המשיבה 3 את הסנקציה המתחייבת הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות.

52. הבקשה שהגישה העותרת במסגרת פ"מ 1/25 אוחדה עם בקשה נוספת לפסילת מועמדותה של המשיבה 3, על-ידי ח"כ גבריאלה (גבי) לסקי-שוץ וסיעת מרץ (פ"מ 2/25). המבקשות דשם מיקדו את טענותיהן ביישום הוראות סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת על נסיבות המקרה דנן, כך שיש לראות במשיבה 3 כמי שפרשה מסיעתה ולא התפטרה בסמוך לכך מהכנסת, ועל כן הן טענו כי היא מנועה מלהתמודד בבחירות הקרובות במסגרת רשימת מועמדים של מפלגה שהייתה מיוצגת על-ידי סיעה

בכנסת היוצאת.

□□. במסגרת תגובת המשיבה 1 לבקשות בפ"מ 1/25 ו-2/25, התייחסה הלה לבג"ץ 5309/22, תוך שהיא מציינת כי ביום 4.9.2022 "דחה בית המשפט העליון את העתירה על הסף בקובעו, בכל הנוגע לצו ההצהרתי שהתבקש, כי מדובר "בתרחיש תיאורטי אשר אינו מצדיק, בשלב זה, בחינה שיפוטית". אשר לסעד שהתבקש ביחס לחקירה הפלילית, נקבע כי מדובר בעתירה מוקדמת, שכן "טרם התקבלה החלטה סופית ביחס לפניות [המבקשת] לפניות נוספות שהתקבלו באשר לאותה סוגיה, והן עודן נבחנות על ידי הגורמים הרלוונטיים בפרקליטות המדינה" (סעיף 2 לתגובת היועמ"ש לבקשות בפ"מ 1/25 ו-2/25).

□4. עוד טענה המשיבה 1 במסגרת תגובתה לבקשות, כי "אי קיום הוראותיו של סעיף 57 אינו מוביל, מיניה וביה, לפסילת מועמדותו של חבר הכנסת עמו נערך הסכם כאמור, אלא הוא מהווה אינדיקציה אשר עשויה "להתפרש כהפרת חובת נאמנות לסיעה", ומשכך, להוביל לפסילת המועמד לפי סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת. כן, צוין כי באשר לסנקציה הפלילית הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות לכנסת, אשר דומה כי חלה גם בעניינו של סעיף 57א, וככל שיוחלט לנקוט בה, "עשויות להיות לה (ככל סנקציה פלילית אחרת) השלכות גם ביחס לזכות לבחור ולהיבחר לעתיד לבוא..." (סעיפים 12-13 לתגובת היועמ"ש לבקשות בפ"מ 1/25 ו-2/25).

□□. ביום 28.9.2022 התקבלה החלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, כבוד שופט בית המשפט העליון יצחק עמית בבקשות בפ"מ 1/25 ו-2/25 לפסול את המשיבה 3 מלהתמודד בבחירות הקרובות לכנסת.

□□. יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 החליט לדחות את הבקשות לעניין פסילת המשיבה 3, אך קבע את הדברים הבאים לעניין הסנקציה הפלילית הנלווית להפרת סעיף 47א לחוק הבחירות לכנסת:

"בלב הבקשה הראשונה שלפני עומדת הטענה כי על הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת יש עיצום בדמות איסור מועמדות בבחירות למי ששוריי ברשימה אחרת בניגוד להוראות הסעיף. לנוחות הקורא, אשים לנגד עינינו, זו הפעם השלישית, את נוסחו של סעיף 57א:

לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

הסעיף כולל איסור ותוחם אותו בזמן. אך הוא אינו כולל עיצום על הפרתו במישור החוקתי או המנהלי (אך כן במישור הפלילי)". (סעיף 22 להחלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25).

□7. עוד קבע יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, כי "סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת נועד, כאמור, להילחם בתופעות של שחיתות פוליטית. אכן, השחיתות היא נגע שפגיעתו רעה והיא עלולה להביא לפגיעה בחברה ובסדרי הממשל (ראו מיני רבים ע"פ 1224/07 בלדב נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (10.2.2010))." (סעיף 23 להחלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25).

□□. בעניין הראיות אשר הביאה העותרת על מנת לתמוך בטענתה להסכם שבין המשיבה 3 למשיבה 4, קבע יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 כי "אכן, הטענה (שלא הוכחה) כי הודעתה של סילמן על פרישתה מהקואליציה באה יום לאחר פגישתה עם חברים מהאופוזיציה בנימין נתניהו, בצירוף העובדה כי אכן זכתה בגיזת הזהב בדמות שריון ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, עשויה לגרום לקורא לומר "פה חשדתי". מה עוד שבהאידנא, יש לחבר כנסת שפורש מסיעתו אף יותר

מצפייה סבירה לקבל שריון תמורת פעולתו נגד סיעתו, שהרי כבר היו דברים מעולם. (סעיף 25 להחלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25).

9. בעניין הסנקציה שביקשה העותרת להטיל על המשיבה 3 מכוח סעיף 126(6) לחוק הבחירות לכנסת, קבע יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 כדלקמן:

"בקשה נוספת של המבקשת הייתה, כאמור, להטיל על סילמן את הסנקציה המתחייבת הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות [לכנסת]". סנקציה זו היא סנקציה פלילית, שאמור לדון בה בית משפט פלילי לאחר שיוגש כתב אישום, אם רשויות התביעה ימצאו שיש לעשות כן. בשבתי בכהונת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, לא ניתנה לי הסמכות לדון בפלילים או להטיל עונשים. (סעיף 26 להחלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25).

10. כמו כן, קבע יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 כי יש בסמכותו להידרש לשאלת פרישתה של המשיבה 3 מסיעת ימינה, למרות שוועדת הכנסת לא דנה בשאלה אם יש לראות במשיבה 3 כפורשת. במסגרת נימוקיו לטענה לפיה יש לראות במשיבה 3 כמי שפרשה מסיעת ימינה ולא התפטרה בסמוך לפרישתה, הביא יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 את הדברים הבאים:

"לא המדרש עיקר אלא המעשה" (עניין היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 5). מעשיה של סילמן מדברים בעד עצמם, ובראש ובראשונה הודעתה-שלה על פרישתה מהקואליציה והחיבוק החם שזכתה בו מהאופוזיציה בעקבות הודעה זו. הודעת הפרישה נתפסה בציבור בזמן אמת כצעד דרמטי שגרם לקואליציה לאבד את הרוב בכנסת. בהמשך דרכה בכנסת לא השתתפה סילמן בהצבעה על הצעת החוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום ביהודה והשומרון והצביעה נגד מינוי מחודש של ח"כ מתן כהנא לתפקיד שר הדתות. גם בהתבטאויותיה על כך שהגיעה העת להקים ממשלה אחרת, העידה סילמן על עצמה כי אינה רואה את עצמה כחלק מהקואליציה. אילו שאלנו את הבוחר הסביר אם יש לראות בסילמן מי שפרשה מסיעת ימינה, דומה כי היה עונה על כך בחיוב לנוכח מעשיה, הצהרותיה והודעתה הרשמית על פרישתה מהקואליציה. זאת ועוד. סופו מעיד על תחילתו. נטען כי הודעתה של סילמן על פרישתה נעשתה בסמוך לאחר פגישות שקיימה עם חברי כנסת מהאופוזיציה וכי לבסוף זכתה לשריון ברשימת הליכוד. ניתן לטעון כי ככל שהדברים נכונים, עשוי הדבר להצביע על תמורה שהובטחה במפורש או במשתמע. (סעיף 35 להחלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25).

העתק החלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 מיום 28.9.2022 מצורף ומסומן כנספח 8/ע.

11. הנה כי כן, גם קביעותיו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 מצביעות על כך שיש חובה לברר את פרשת השריון של המשיבה 3 ברשימת המשיבה 4, וכן את ההסכם בין המשיבה 3 והמשיבה 4 במישור הפלילי, וכי הראיות שהובאו בעניין זה מבססות חשד סביר לביצוע עבירה.

ג. מיצוי ההליכים מטעם העותרת

12. בעקבות תגובת המשיבה 1 לבקשות בפ"מ 1/25 ו-2/25 ובעקבות החלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 בבקשות מיום 28.9.2022, פנתה העותרת ביום 23.9.2022 למשיבה 1, בבקשה לפתיחה בחקירה פלילית בחשד להפרת חובה חקוקה – הוראות סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת הקובעות איסור על הבטחת שריון לחבר כנסת מכהן.

13. בפנייתה ציינה העותרת, כי עתירתה בבג"ץ 5309/22 נדחתה על ידי בית המשפט העליון מפאת היותה מוקדמת ותיאורטית. בהתאם, בתגובת המשיבה 1 לבקשה, נטען, במילים אחרות, כי טענות העותרת בבקשת הפסילה אינן יכולות לעמוד שכן טרם הוכרע האם יש לפתוח בחקירה בגין הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, ומשכך, לא קיימת כל "אינדיקציה" להפרת חובת הנאמנות

לסיעה, שביכולתה להוביל לפסילת המועמד.

4. העותרת ציינה בפנייתה כי עמדת המשיבה 41 בעייתית ולמעשה מהווה ניסיון לאחוז את המקל בשני קצותיו. זאת, שכן לא ייתכן שייטען כי בפני ועדת הבחירות המרכזית לא מונחת שום אינדיקציה או רמז להפרת חובת הנאמנות של המועמד נשוא הבקשה לסיעתו (אינדיקציה אשר כאמור, יכולה להביא לפסילתו), ובאותה העת להימנע מקבלת החלטה אשר יש בה בכדי לשפוך אור על קיומה או היעדרה של אינדיקציה שכזו.

5. עוד טענה העותרת כי בבג"ץ 5309/22 נקבע כי העתירה תיאורטית, בין היתר בשל העובדה שהמשיבה 3 טרם שורינה ברשימה מטעם המשיבה 4, אך בחלוף הימים אכן התברר כי המשיבה 3 שורינה ברשימת המשיבה 4, ועל כן קביעה זו כבר איננה רלוונטית.

6. על כן, ביקשה העותרת כי תיפתח חקירה פלילית כנגד המשיבה 3 וכנגד המשיבה 4, במסגרתה יזומנו לתשאל חברי הכנסת והמועמדים אשר התבטאו בעבר בנוגע להסכמים כאלו או אחרים שעניינם הבטחת השריון האמור, ותיבדקנה טענות ואינדיקציות נוספות, אשר לעמדת התנועה קיימות בהחלט, לקיומה של הבטחה אסורה לשריון. זאת, בכדי שתעמוד בפני ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 התשתית העובדתית המלאה, לרבות בשאלת התקיימותה או היעדרה של אינדיקציה חוסר נאמנות לסיעה, ובכדי שהבוחר, ביום הבחירות עצמו, יוכל לכלכל את צעדיו ולבחור במועמדים אשר לא נחשדים בפלילים ובהפרת חוק הבחירות לכנסת.

העתק פנייתה של העותרת למשיבה 1 בבקשה לפתוח בחקירה פלילית על הפרת הוראות סעיף 5א7 לחוק הבחירות ביחס לשריון עתידי של המשיבה 3, מיום 23.9.2022, מצורף ומסומן כנספח 9/ע.

7. משגם פנייתה האחרונה של העותרת לא נענתה חרף סד הזמנים הדוחק והבחירות לכנסת ה-25 הקרבות, וחרף העובדה שהעותרת היטיבה לפרט אודות בקשתה לפתוח בחקירה פלילית כוללת ומקיפה של הפרשה גם בפניותיה הקודמות למשיבים 1-2, ומשהעותרת עשתה ככל שלא ידה על מנת למצות הליכים אל מול המשיבים, לא נותרה בידי העותרת כל ברירה זולת פנייה לבית משפט נכבד זה, בבקשה כי ייתן את הסעדים המבוקשים ברישא לעתירה, וזאת מן הטעמים אשר יפורטו להלן בחלקה המשפטי של עתירה זו.

ד. הטיעון המשפטי

8. כלל הפתיחה בהליך בדיקה מקדימה לכל הפחות, ולחלופין בחקירה פלילית מקום בו יש ראשית ראיה ועניין לציבור

9. כידוע, הנורמות של הדין הפלילי נועדו ליצור מסגרת ראויה של חיי חברה תקינים, הגנה על הסדר הציבורי, וכיבודם של ערכי מידות ומוסר שבלעדיהם חברה מתוקנת לא תיפון. הגשמת הנורמה הפלילית נעשית באמצעות ההליך הפלילי, שבו המדינה היא המאשימה, היועץ המשפטי לממשלה הוא נציגה של המדינה, ובידיו נתונה, מכוח החוק, השליטה על הדיון הפלילי לתכלית ההגנה על האינטרס הציבורי. (ראו: בג"ץ 156/56 שור נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 19.2.1957);

בג"צ 5699/07 פלונית נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 9 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה (פורסם בנבו, 26.2.2008) (להלן: "בג"צ פלונית").

9. בפסיקה נקבעה דרישת סף ראייתית לפתיחה בחקירה, לפיה על התשתית הראשונית לבסס "חשד סביר לביצוע עבירה", רף הנמוך מהרף של ראיות לכאורה (ראו: בג"צ 3921/20 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 69 לפסק דינו של כבוד השופט עמית (פורסם בנבו, 22.7.2021) (להלן – "בג"צ כלי השיט"; דנג"צ 7516/03 יעקב נמרודי נ' היועץ המשפטי לממשלה (פורסם בנבו, 12.2.2004) (להלן – "דנג"צ נמרודי")).

70. בנוסף למבחן הראיית, המחוקק מעניק משקל לאינטרסים ולשיקולים נוספים הנוגעים ל"עניין לציבור", ומורה לרשויות החקירה להפעיל את שיקול דעתן בהתאם לתועלת הציבורית הגלומה בקיומה של חקירה, אל מול הנזק שהחקירה עשויה לשאת עימה לאינטרסים הציבוריים. שכן, הנחת המוצא היא כי ישנו אינטרס ציבורי במיצוי הדין עם עבריינים, בכדי להרתיע מפני עבירות עתידיות ולהגן על הערכים שבהם פגעו (בג"צ 5023/16 רוזנטל נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פס' 9 לפסק דינו של כב' השופט הנדל (פורסם בנבו, 12.3.2020) (להלן: "בג"צ רוזנטל").

71. לסיכומו של עניין, על-פי הדין, בכדי לפתוח בחקירה נדרשת תשתית ראייתית ראשונית המבססת חשד סביר לביצוע עבירה – וכשהיא עולה בקנה אחד עם האינטרס הציבורי הכולל (בג"צ רוזנטל, פס' 9 לפסק דינו של כב' השופט הנדל). בהקשר זה ראו גם את עמדת ד"ר גלבע ועו"ד גלבע, לפיה הרף של החשד הסביר אינו גבוה, ויכול להיות מבוסס על ראיות שאמינותן ומהימנותן של מקורותיהם נמוכה ואף על ראיות שאינן קבילות במשפט (מאיר גלבע ואראל גלבע "ואת פתח לוי – על החובה לפתוח בחקירה" הסניגור 188, 5 (2012)).

ד.1.א. פתיחה בהליך "בדיקה מקדימה" בהתאם להנחיית היועמ"ש

72. במהלך השנים האחרונות התפתח שלב נוסף בהליך הפלילי – שלב הבדיקה המקדימה, אשר עוגן בהנחיית היועמ"ש (הנחיית היועמ"ש "בדיקה מקדימה" מס' 4.2204 מיום 31.12.2015 (להלן: "הנחיית היועמ"ש")). לפי שלב זה, במקרים חריגים ניתן להורות על ביצוע בדיקה כפעולה מקדימה, אשר על פי תוצאותיה יוחלט האם יש לפתוח בחקירה (דנג"צ 1396/02 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פס' 6 להחלטה (פורסם בנבו, 24.4.03); בג"צ רוזנטל)).

73. הליך הבדיקה המקדימה "נתפס כיום כחלק בלתי נפרד מתהליך קבלת ההחלטה על פתיחה בחקירה" (עניין רוזנטל, פס' 16 לפסק דינו של כב' השופט הנדל). במסגרת הבדיקה, גורמי אכיפת החוק מתמקדים בהערכת התשתית הראייתית הקיימת, כאשר הבדיקה משמשת "כפעולה מקדימה לחקירה וכאמצעי עזר לצורך קבלת החלטה אם לפתוח בחקירה משטרית" (בג"צ רוזנטל, פס' 16 לפסק דינו של כב' השופט הנדל; דנג"צ נמרודי). בכלי זה משתמש היועמ"ש יותר ויותר, בעיקר בסוגיות הנוגעות לאישי ציבור, נוכח ההשלכות בפתיחה בחקירה על המערכת התפקודית עליה הם אמונים.

74. בהנחיית היועמ"ש, נקבעו שני שיקולים מרכזיים שלפיהם יוחלט האם נדרש לנקוט בהליך של בדיקה מקדימה: הראשון, הוא עוצמת התשתית הראייתית ההתחלתית ביחס לחשד נושא המקרה, אל מול החשיבות הציבורית במיצוי הברור העובדתי. השני, הוא ההשלכות הציבוריות-תפקודיות הכרוכות בהחלטה על פתיחה בחקירה (הנחיית היועמ"ש, ס' 8).

76. במסגרת הליך הבדיקה המקדימה, רשויות האכיפה מוסמכות לנקוט במגוון פעולות לצורך איסוף התשתית העובדתית, המוגדרות בס' 14 להנחיית היועמ"ש. עם זאת, ישנן סמכויות הניתנות לשימוש רק במסגרת החקירה הפלילית, וביניהן, חקירה באזהרה (הנחיית היועמ"ש, ס' 15).

77. אשר לרף הראייתי - על פי הנחיית היועמ"ש, הבדיקה המקדימה משמשת ככלי עזר לצורך קבלת החלטה בנוגע לפתיחה בחקירה, ו"מקום בו על פי תוצאותיה של הבדיקה מתגבשת תשתית ראייתית לחשד סביר, המצדיקה חקירה פלילית, תיפתח חקירה" (הנחיית היועמ"ש, ס' 4). בהקשר זה מובהר - כי אין מדובר בישום סטנדרט ראייתי שונה מאשר במקרה "רגיל", אלא בביצוע פעולות בדיקה נוספות בשלב המקדמי, בנסיבות בהן נדרשת מידת זהירות והקפדה מוגברת לנוכח ההשלכות של הפתיחה בחקירה (הנחיית היועמ"ש, ס' 12).

77. הבהרה זו אף עולה בקנה אחד עם קביעות בית משפט נכבד זה בעניין רוזנטל, שם קבע כב' השופט הנדל כי לאורם של עקרון השוויון, עקרון שלטון החוק ועקרון השוויון בפני החוק, הנמנים על עקרונות היסוד של שיטת המשפט הישראלית, אין להציב רף ראייתי גבוה יותר לנקיטת הליכים עבור נושאי משרה ציבורית בכירים (בג"צ רוזנטל, פס' 11 לפסק דינו של כב' השופט הנדל).

78. אשר על כן, השימוש בבדיקה מקדימה בעניינם של אנשי ציבור, ככל שיישם נכונה, אכן עשוי להגשים את תכליותיו. כפי שתפרט העותרת להלן, היא סבורה כי בעניין ההסכמים שהושגו בין חה"כ סילמן לגורמים בליכוד בדבר שריונה ברשימת הליכוד בבחירות לכנסת ה-25, ניתן לעשות שימוש בכלי זה ולהבהיר כי מדובר בהסכמים אסורים לפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת שהפרתו, עלולה לעלות לכדי עבירה פלילית.

ד. יש לפתוח בחקירה פלילית על הפרות סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת

ד.2.א. תכלית סעיף 57א לחוק הבחירות והסנקציה הפלילית

79. העותרת תזכיר כי אין היא מבקשת לקבוע מסמרות בדברים, אלא אך לעמוד על כך שיכול ונעברו מספר עבירות, המחייבות פתיחה בחקירה, ולכל הפחות בבדיקה, וכפי האמור להלן. בשל מרכזיותו של סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, תבקש העותרת לעסוק בתכליתו של הסעיף כפי שמשתקף מהליך החקירה ומן הפסיקה.

80. כפי שהורחב בחלק העובדתי, חקיקת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, היא תולדה של ההד הציבורי שהוטח בנבחרי הציבור בעקבות "התרגיל המסריח", אשר הוביל לכמה תיקוני חקיקה שנועדו לתיקון המערכת הפוליטית והשבת "כללי המשחק" לסדרם.

81. החל מחודש מאי 1990, ולאחר סדרת האירועים אשר זכו לכינוי "התרגיל המסריח", התכנסה ועדת חוקה, חוק ומשפט בכנסת (להלן: "הוועדה") לסדרת דיונים אשר נועדו לנסח חקיקה שמטרתה להשיב את האמון בנבחרי הציבור ולאסור על "סחר מכר" פוליטי, אשר פוגע בתפקוד התקין של המערכת הדמוקרטית.

82. ביוני 1990, ולאחר מספר דיונים של הוועדה פורסמה הצעת חוק מטעם ועדת חוק, חוקה ומשפט של הכנסת שכותרתה "חוק למניעת מעילה באמון (נבחרי ציבור), התש"ן-1990". הצעת החוק כללה מספר תיקונים לדברי חקיקה אשר המשותף לכולן הוא ניסיון למנוע פרישה של חברי כנסת מסיעתם בתמורה להטבות שונות בדמות שריונים ברשימות, תפקידי שרים וסגני שרים וכן הלאה.

83. כך, לדוגמה, הצעת החוק כוללת את הוספת סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת, לפיו מי שהיה חבר בכנסת

היוצאת ופרש מהסיעה ולא התפטר מהכנסת בסמוך לכך, לא יוכל להתמודד בבחירות הבאות ברשימה שהייתה מיוצגת על ידי סיעה בכנסת היוצאת. כמו כן, הצעת החוק כללה אסדרה את התהליך של פרישה מסיעה, תחת סעיף 25 לחוק הבחירות; וכן, כללה הצעת החוק תיקון לחוק יסוד: הממשלה, לפיו "לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בעניין תפקידו של אדם כשר או כסגן שר בממשלה, אלא בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו ולעניין אותה ממשלה שהוא עומד להרכיבה בלבד".

4. בהתאם וכדי להשלים את תיקון החקיקה, הצעת החוק כללה את התווספותו של סעיף 57א לחוק הבחירות, אשר מצוי במוקד עתירה זו.

5. בענייננו, בהצעת החוק המקורית, נוסח הסעיף המוצע היה כדלקמן:

"57א.

(א) לא יעשה הסכם ולא תחנתן התחייבות הבאים להבטיח לחבר כנסת מקום ברשימת המועמדים של סיעתו לכנסת הבאה;

(ב) לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת המועמדים לכנסת לאדם מסוים או לקבוצות אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

(ג) נעשה מעשה הקשור להוראות סעיף זה, מתוך כוונה לעקפו ולהציג את העובדות, חרף מהותן האמיתית, באופן שהסעיף לא יחול עליהן, רשאי בית המשפט לקבוע כי המעשה נועד להסוות את המהות האמיתית, וכי יחולו הוראות סעיף זה."

העתק הצעת החוק למניעת מעילה באמון (נבחר ציבור), התש"ן-1990, מצורף ומסומן כנספח 10/ע.

6. בספטמבר 1990 החלו הדיונים בוועדה משותפת של וועדת הכנסת וועדת חוק, חוקה ומשפט בעניין התיקון כולו.

7. ביום 17.10.1990 ישבו חברי הכנסת על המדוכה בעניין נוסחו המוצע של סעיף 57א לחוק הבחירות. תחילה, דנו חברי הכנסת בסעיף 57א(א) המוצע, אשר נועד להתמודד עם מצב שבו חבר הכנסת "סוחט" את סיעתו שלו בתמורה לשריון ברשימת המועמדים לכנסת הבאה. בסופו של יום, בשל הערות חברי הכנסת על כך שמדובר במצב המשפטי הנכון גם דאז – נמחק הסעיף.

8. בהמשך אותה ישיבה, דנו חברי הכנסת בנוסח סעיף 57א(ב) המוצע, אשר נוסחו הוא נוסח סעיף 57א דהיום. מטרתו של הסעיף, לדברי יו"ר הוועדה חה"כ לין, היא:

"אני רוצה להזכיר לכם מה עומד מאחורי הסעיף הזה. לא מדובר כאן על הבטחת מקום לרשימה שלו אלא על הבטחת מקום ברשימה אחרת...בתוך מהלך כהונתה של הכנסת הוא אומר לסיעה אחרת שהוא עושה אתה עסקה בתנאי שהיא תבטיח לו מקום בסיעה שלה בכנסת הבאה. הסיעה האחרת אומרת: בסדר, מקבלת את ההתחייבויות ואת כל מה שצריך, אבל אנחנו אומרים שאותו חבר הכנסת לא יכול לעשות הסכם כזה. מתי כן? 90 יום לפני יום הבחירות לכנסת (אז, ח.מ) אין שום סיבה שלא להתאחד; אין גם מה להציע כיוון שיודעים מתי יום הבחירות, ואז הסכמים להליכה משותפת נחשבים הסכמים לגיטימיים. הם לא נעשים תחת סיטואציה של הפלת ממשלה וכו'."

9. בהמשך, חברי הכנסת בוועדה ניסו להבין כיצד ניתן לאפשר לחברי הכנסת להתאחד במקרה הצורך לפני הבחירות, אך במקביל למנוע מצב של "חברי הכנסת בודדים שמשתמשים בכושר המיקוח שלהם במהלך הכנסת כדי להוציא לעצמם טובות הנאה".

העתק העמודים הרלבנטיים מדיון ועדת חוק חוקה ומשפט מיום 17.10.1990 מצורף לעתירה זו

90. בדיון נוסף בחקיקה, שהתקיים ביום 31.10.1990 על תיקוני החוק, יו"ר וועדת חוק חוקה ומשפט דאז, חה"כ אוריאל לין, הציג בפשטות את מטרתם של כלל תיקוני החקיקה בהצעת החוק:

"נקודת המוצא של כל החוק הזה היא למנוע אנשים מלסחוט את מפלגתם שלהם ולהשיג על-ידי כך טובות הנאה אישיות. נקודת המוצא שלנו היתה פשוטה. אם ביום מסוים היתה הכרעה דמוקרטית והבוחר החליט לתת כך וכל קולות למפלגה מסויימת, הקולות בעצם, שייכים למפלגה. כיוון שכך החלטנו לא לעבוד בשיטה הקיצונית לפיה מי שפורש נחשב כמתפטר מהכנסת.. החלטנו לאמץ תפיסה שאולי מבחינה מצפונית הוא יכול לפרוש, אבל הוא לא ישיג שום טובות הנאה אישיות מכך. לא כסף, לא הבטחת מקום בכנסת הבא, וגם לא הבטחה לקבל משרה וכו'..."

העתק העמודים הרלבנטיים מהדיון המשותף של ועדת הכנסת וועדת חוקה, חוק ומשפט, מיום 31.10.1990, מצורף לעתירה זו ומסומן כנספח ע/12.

91. בסופו של יום, הוחלט למחוק את כלל הסעיפים המוצעים למעט סעיף 57א(ב) המוצע, אשר הפך בנוסחו הסופי לסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, העומד במוקד עתירה זו ועיקרו איסור על כריתת הסכמים או התחייבויות להבטיח מקום ברשימת מועמדים, אלא בטווח של 90 יום לפני יום הבחירות לכנסת.

92. יוער, כי המועד שבו נכרת ההסכם בין חברי הכנסת לסיעה מסוימת משפיע על האפשרות לפיה מדובר בהסכם ענייני, שמטרתו ליצור שיתופי פעולה בין גורמים פוליטיים חדשים, בניגוד להסכם "סחר-מכר" אשר בבסיסו קבלת טובות הנאה אישיות לחבר הכנסת. על כך העיר ח"כ לין בעת שהועלתה ההצעה לקריאה ראשונה בפני המליאה:

"לא יוכל להיעשות הסכם שבו תינתן התחייבות לצירוף חבר כנסת לרשימת מועמדים בסיעה שאיננה סיעתו המקורית בכנסת, אלא אן כן הסכם כזה נעשה בין סיעות 90 יום לפני הבחירות. **הסיבה ברורה: 90 יום לפני הבחירות לא מצרפים חבר כנסת לרשימה בתמורה לכך שהוא בגד במפלגתו, או שהוא מבטיח למפלגתו שלו שהוא יצביע איתה; לא תמורת רכישה של חבר כנסת מסיעה אחרת, ולא נגד זה שהוא לא יבגוד במפלגתו. אז הסיכוי הוא שההסכמים האלה יהיו ענייניים ואמיתיים.**" (דברי הכנסת 118, עמ' 4334).

93. אם כן, לסיכומו של חלק זה, סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, אינו עומד לבדו והוא חלק ממארג תיקוני חקיקה אשר מטרתם היא אחת, כאמור בסעיף 13 לפסק דינה של כב' הנשיאה חיות בע"א 4799/19 ח"כ אוריאל קלנר נ' הליכוד - מפלגה לאומית ליברלית (נבו 28.07.2019) (להלן: "פרשת קלנר"):

"...להסדיר את היחסים שבין הסיעה ובין חבריה ולמנוע תופעות פסולות של עריקה ממפלגה אחת למפלגה אחרת תמורת טובת הנאה אישית או ציבורית. זאת באמצעות הטלת מגבלות על חברי כנסת יחידים או על חלקים מסיעה (אמנון רובינשטיין ורענן הר זהב, **פירוש לחוקי היסוד - חוק-יסוד: הכנסת** 45-46 (תשנ"ג), להלן: רובינשטיין והר זהב). תופעות פסולות אלו זכו לכינוי "כלנתריזם", שהוגדר במילון ספיר (מהדורה שנייה, 2004) - "כינוי גנאי לעריקה ממפלגה אחת למפלגה יריבה בשל טובות הנאה אישיות (ע"ש נבחר הציבור הראשון, רחמים כלנר, שעשה זאת)" (למונח זה ראו גם בג"ץ 103/96 כהן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד (4) 309, 318 (1996))."

94. מאז חקיקתו של סעיף 57א לחוק הבחירות, לא נדונו בערכאות הסכמים פוליטיים אסורים מכוח סעיף 57א לחוק הבחירות אלא פעמים ספורות בלבד. ובכל זאת, בפסק הדין המרכזי בעניין סעיף 57א אשר יצא מבית המשפט הנכבד, בפרשת קלנר, נדונו הסעיף ותכליתו בהרחבה, וזאת בשל שאלת

הפרשנות של לשון הסעיף (אשר אינה נדרשת במקרה דנן).

90. פסק הדין בפרשת **קלנר** נסוב סביב השאלה האם סעיף 57א לחוק הבחירות, חל על ההסכם בין מפלגת כולנו למפלגת הליכוד אשר החליטו על איחוד כ-112 ימים לפני מועד הבחירות לכנסת ה-22, ומשכך ההסכם אינו חוקי ודינו בטלות. (סעיף 2 בפסק הדין של כב' הנשיאה חיות).

91. בפסק דינה של כב' הנשיאה חיות, נקבע, כי הסעיף אינו חל על איחוד בין סיעות, אלא אך ורק על מצב דברים זהה למקרה הנדון במוקד עתירה זו – "עריקה" או מעבר, חיבור וכן הלאה, של חברי כנסת לסיעות אחרות, במטרה לקבל טובות הנאה אישיות.

92. בפרשנות סעיף 57א של החוק על ידי כב' הנשיאה, נפרשה ההיסטוריה החקיקתית של הסעיף, אשר הדגימה כי מטרתו של התיקון בענייני המחוקק הייתה מניעה של שימוש בייצוג בכנסת כדי לקדם טובות הנאה אישיות, בהינתן נסיבות מסוימות של יחסי הכוחות בכנסת (וראו סעיף 12 לפסק הדין).

93. לצד בחינת ההיסטוריה החקיקתית, בחלק השני בדבר הפרשנות התכליתית, אשר הוא הפרשנות האובייקטיבית של סעיף 57א, התייחסה כב' הנשיאה לצורך בקריאה המקיימת הרמוניה חקיקתית, הנשענת על הוראות תיקון מס' 12 בכללותו (התיקון לחוק יסוד: הממשלה וחוק יסוד: הכנסת), אשר, בהתאם לנקבע בפסקה 15 לפסק הדין בפרשת **קלנר**:

"נועדו להסדיר את מערכת היחסים שבין הסיעה ובין חבריה וכי הסנקציות שנקבעו במסגרת התיקון, נועדו למנוע "פרישה" מהגדרתה בחוק יסוד: הכנסת, להבדיל מהתפלגות כמשמעותה בחוק הכנסת, ומקל וחומר הם מבדילים בהקשר זה התמזגות של סיעה שלמה בסיעה אחרת. הרציונאל שביסוד תכלית זו הוא כי חבר כנסת נבחר במסגרת סיעה מסוימת בשל חברותו באותה סיעה. על כן פרישתו ממנה מהווה מעילה באמון שנתן בו הציבור. עם זאת, והגם שתופעת הפרישות הפוליטיות הטרידה את המערכת הפוליטית מראשיתה, הכנסת נמנעה לא רק מחסימת התפלגות מסיעה בתנאים שנקבעו בתיקון 12. היא נמנעה גם מחסימת דרכו של חבר בסיעה המבקש לפעול על פי צו מצפוני בניגוד למשמעת הסיעתית. על כן, הסנקציות שנקבעו בתיקון 12 הטילו מגבלות רק על פרישה תועלתית אסורה הנבחנת על פי התמורה שמקבל הפורש, המוגדרת בסעיף 6א לחוק היסוד (רובינשטיין וחר זהב בעמ' 46).

94. לסיכומו של עניין, הפסיקה בנושא כאמור בפרשת **קלנר** אך חיזקה את האמור בענייננו – **סעיף 57א לחוק הבחירות, נחקק כחלק ממאגר דברי חקיקה אשר נועדו כולם למטרה אחת והיא – מניעת השימוש של חברי הכנסת בכוחם הפוליטי, על מנת לקבל טובות הנאה אישיות, תוך רמיסת חובת הנאמנות לבוחר.**

100. אשר על כן, במקרה דנן, ההסכמים אשר נכרתו בין חברי הכנסת המפרים את סעיף החוק באופן בוטה – ומשכך הם אינם חוקיים ונוגדים באופן חזיתי את תכלית סעיף 57א לחוק הבחירות.

ד.2.ב. הנפקות הפלילית של הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות להכנסת

101. העותרת תציין, כי נפקות ההפרה של סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, אינה עומדת רק ברף האזרחי אשר הופך את ההסכמים האלו לבלתי-חוקיים, אלא שיש להפרה זו גם **נפקות במישור הפלילי** – **המחייב פתיחה בחקירה ומיצוי הדין.**

102. בסעיף 126 לחוק הבחירות, אשר כותרתו "עבירות אחרות בקשר לבחירות" קבועות כמה עבירות אשר בצידן קבוע עונש של חצי שנת מאסר, או קנס של 1000 לירות. כאמור בסעיף 61א לחוק העונשין, התשל"ז-1977, קבוע כי:

61. "א) על אף האמור בכל חוק, מקום שהוסמך בית המשפט בחוק להטיל קנס,

רשאי הוא להטיל –

1) אם קבוע לעבירה עונש מאסר עד ששה חדשים או קנס בלבד, או קנס שלא נקבע לו סכום - קנס עד 14,400 שקלים חדשים;"

104. אם כן, סעיף 126 לחוק הבחירות לכנסת, כולל רשימת עבירות אשר בגינן ניתן להטיל מאסר של חצי שנה, או קנס. בין העבירות המנויות בסעיף העונשי, מצוי סעיף 126(6) אשר מתייחס לנפקות הפלילית של חוק הבחירות לכנסת, ומשמש כסעיף סל: **"המפר הוראה מהוראות חוק זה שלא נזכרה בפרק זה"**

104. בענייננו, ברי כי הפרת הוראות סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת – גוררת גם ענישה פלילית. שכן, בצד האמור בסעיף 57 לחוק הבחירות, מצויה עבירה פלילית על הפרתו. מכאן, שמדובר בעבירה לכל דבר ועניין – וניתן לפתוח בחקירה באשר להתקיימותה של עבירה זו.

104. לא זו אף זו, סעיף 286 לחוק העונשין, שכותרת הפרת חובה חקוקה, קובע כי:

"המפר הוראת חיקוק במזיד, במעשה האסור לפי אותו חיקוק או בהימנעות ממעשה שעשייתו נדרשת לפי אותו חיקוק, והדבר נוגע לציבור, דינו - מאסר שנתיים; והוא, אם אין נראית מאותו חיקוק כוונה לעונש אחר על הפרתו."

104. כלומר, הפרת סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת, במזיד ומתוך כוונה לקיים הסכם בו ישורין חבר הכנסת עלולה לגרור גם ענישה פלילית לפי סעיף 286 לחוק העונשין.

107. הפרת חובה חקוקה לפי סעיף 286 לחוק העונשין מתחייבת לפי הסיפא של הסעיף ביחס לעניין לציבור ("התיבה "נוגע לציבור") – כלומר שיהיה אינטרס ציבורי לפתוח בחקירה לפי סעיף זה. לעמדת העותרת, סחר מכר הנוגע ליכולתה של הממשלה לתפקד, וזאת מתוך הסכם אסור ובתמורה אסורה – יש ויש בו עניין ציבורי – כזה המחייב פתיחה בחקירה פלילית.

108. אשר על כן, לדידה של העותרת משהוצגה ראשית ראייה, ואף ראיות ברורות נוספות המצביעות באופן ברור וגלוי על השגת הסכמים לא חוקיים בין המשיבה 3 לבין גורמים ממפלגת הליכוד ביחס לשיריונה ברשימת הליכוד בבחירות לכנסת ה-25 – היה על המשיבה 1 לפתוח בחקירה ולמצות את הדין.

ד. בהימנעותם מפתיחה בהליך בדיקה מקדימה, ולחלופין בחקירה פלילית, פעלו

המשיבים 1-2 בחריגה מסמכות שבמחדל

109. בהימנעותם ממילוי חובתם, לפתוח לכל הפחות בהליך בדיקה מקדימה על-פי הנחיית היועמ"ש ולחלופין בחקירה פלילית, פועלים המשיבים 1-2 בחריגה מסמכותם על פי דין.

110. ראשית, בפעולתם בחוסר סמכות, המשיבים 1-2 חורגים ממצוות העיקרון הבסיסי המושל בפעילות המנהל – עקרון חוקיות המנהל, המחייב את הרשויות לפעול תמיד במסגרת דל"ת אמותיו של החוק. יפים לעניין זה הדברים שנכתבו בע"א 5958/15 פרחי ביקל בע"מ נ' הועדה המקומית לתכנון ולבניה - ראשון לציון, בפס' 25 לפסק דינו של כב' השופט דנציגר (פורסם בנבו, 15.12.2016):

"עקרון חוקיות המינהל מהווה נורמה בסיסית במשפט הציבורי. עקרון זה מורה, כי כל רשות מנהלית חייבת לפעול בתוך דל"ת אמות הסמכות שהוקנתה לה בחוק. הרשות המינהלית רשאית ומוסמכת לעשות רק את אותן פעולות שהחוק הסמיך אותה לעשות. זהו הביטוי של עקרון שלטון החוק בתחום המשפט המנהלי. הנפקות המעשית שלו היא, שהפעולה המנהלית חייבת להיות מבוססת על הסמכה בחוק (או מכוחו), וכן שאסור לפעולה זו לחרוג מן הגבולות שנקבעו להסמכה."

111. מחויבות זו לפעול בתוך דל"ת אמותיו של החוק, רלוונטית לכל סוג של פעולה או החלטה. לעניין בחינת שאלת הסמכות שבפעולה או בהחלטה, אין נפקא מינה אם אלו מתבטאות בדמות "מעשה", או "מחדל":

"אכן, המשפט המינהלי מתייחס גם להיעדר החלטה וגם למחדל של הרשות המינהלית, כהחלטה מינהלית במובנה הרחב. על כן, גם היעדר החלטה ואי-עשייה, כפופים לחובה, שלפיה על הרשות לפעול אך ורק בגדר הסמכויות שהוקנו לה בדין. לכן, ממילא, גם הפרת חובה זו היא בגדר חוסר סמכות, או חריגה מסמכות." (אליעד שחר ורועי שרגא המשפט המינהלי כרך 3 (עילות ההתערבות), 15 (2008)).

112. הנה כי כן, הימנעות הרשות מהפעלת סמכותה מהווה חריגה מסמכות הנעשית בדרך המחדל. זאת משום שהסמכות המוענקת לה על ידי המחוקק, מטילה עליה חובת פעולה:

"עצם הענקת הסמכות מלמד על כך שהמחוקק בדעה שקיים צורך להסדיר בדרך שלטונית נושא מסוים ושהרשות היא המתאימה להתמודד עמו. ואכן, זו ההצדקה החוקתית להפקדת כוחות שלטוניים בידי האמונות של המנהל הציבורי. כוחות אלו נועדו להפעלה בהתאם לצרכים שביסוד הענקתם. ומכאן שהענקת סמכות משמעותה הטלת חובת פעולה" (ברוך ברכה משפט מינהלי כרך ב' 23 (1995)).

ראו גם לעניין זה קביעותיו של הנשיא בדימוס שמגר, בפסק דינו (בדעת מיעוט) בעניין בג"צ 297/82 ברגר נ' שר הפנים, עמ' 26-47 (פורסם בנבו, 12.6.1983).

113. במקרה שבנדון, וכפי שפורט בהרחבה לעיל, סמכותה של המשיבה 1 להורות על פתיחה בחקירה פלילית הנה סמכות שבחובה מקום שנודע לה על ביצוע עבירה בכל דרך שהיא.

114. העותרת פנתה אל המשיבים 1-2 מספר רב של פעמים, וזאת בהצטרף למידע שפורסם בתקשורת אודות הפרשות והמעורבים בה. אשר על כן, ומשהתקיימו התנאים המקדמיים אשר דורשים להפעיל את סמכותה לחקור ולאכוף את ההפרות החוזרות ונשנות של סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת.

115. הימנעותם של המשיבים 1-2 מהפעלת סמכותם לחקור את הפרשות שצוינו לעיל בהרחבה, חורגת מתפקידם וסמכותם לפי הדין, ולנוכח כל האמור לעיל, די בפגם זה כדי להביא לקבלת העתירה שבכותרת ולמתן הצו המבוקש במסגרתה.

ד. המשיבים 1-2 הפרו את חובתם לפעול במהירות הראויה, באופן שפוגע בהליך הפלילי

116. חובה נוספת המוטלת על הרשות הנה החובה לבצע את המוטל עליה בחוק במהירות הראויה. זאת, משום שפעולה מהירה יחסית משרתת טוב יותר את האינטרס הציבורי. חובה זו נובעת, למעשה, מחובתה הכללית של הרשות לפעול בהגינות ובנאמנות לטובת האינטרס הציבורי (בג"ץ 5931/04 חגי מזורסקי ו-82 אח' נ' מדינת ישראל - משרד החינוך, פס' 15 לפסק הדין (פורסם בנבו, 8.12.2004); ברק ארז, בעמ' 407).

117. חובה זו אף עוגנה במסגרת סעיף 11 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, אשר קובע כי "הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו – משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה ולחזור ולעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות".

118. כן נקבע בפסיקה, כי המועד הסביר לביצוע החובה המוטלת על הרשות נקבע על-פי נסיבותיו של העניין, ובהתחשב במכלול השיקולים והאינטרסים בגדרו. עוד נקבע, כי הדרישה לפעול במהירות הראויה נגזרת, בין היתר "מעוצמת המשקל והחשיבות הנודעים לביצוע הפעולה במהירות, בין

מבחינת אינטרס הכלל, ובין מבחינת אינטרס היחיד. "חובה זו מקבלת משמעות מיוחדת כאשר מדובר בזכויות אדם, או באינטרס ציבורי רב חשיבות (בג"ץ 1999/07 גלאון נ' וועדת הבדיקה הממשלתית לבדיקת אירועי המערכה בלבנון 2006, פס' 8 לפסק דינה של כב' השופטת פרוקצ'יה (בדעת מיעוט) (19.4.2007)).²

119. לפיכך, חובה זו מתחדדת כאשר מדובר בחובת הרשות לפעול במהירות הראויה במסגרת ההליך הפלילי, נוכח הכוח שמפעילה המדינה בהליך זה מתוך האמון שנותן בה הציבור, כחלק מהמסגרת החברתית של חברה בתוך מדינה, ונוכח ההשפעות העמוקות של ההליך הפלילי על הפרט.

120. בסוגיה שלפנינו, כאשר מדובר בביצוע הליכי חקירה פלילית דומה כי אין צורך להכביר במילים בנוגע לחובת הרשות לפעול במהירות האפשרית. חלוף הזמן עלול לשבש ביצוע חקירה יעילה אשר תרד לעומקם של הדברים, תוביל לחשיפת האמת ותמצה את הדין עם כלל המעורבים בפרשה (ראו לעניין זה פסק דינו של כב' השופט זמיר בפס' 14 לפסק דינו בבג"צ 2624/97 רונאל נ' ממשלת ישראל (פורסם בנבו, 15.6.1997)).

121. בענייננו, החובה לפעול במהירות הראויה מתחדדת אף נוכח הבחירות לכנסת ה-25 אשר צפויות להתקיים בעוד פחות מחודש. כל שיהיו בהחלטת המשיבה 1 האם לפתוח בחקירה פלילית של הפרשה משבשת את יכולתו של הבוחר לכלכל את צעדיו ולבחור במועמדים אשר לא נחשדים בפלילים ובהפרת חוק הבחירות לכנסת.

122. לאור האמור לעיל, דומה כי המשיבים 1-2 הפרו את החובה המוטלת על הרשות לפעול במהירות הראויה ולמצות הליכי חקירה הן בהפרות החוזרות ונשנות של חברי הכנסת השונים את סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, הגורר ענישה פלילית.

ד. הימנעות מפתיחה בחקירה אינה סבירה באופן קיצוני משום היותה פוגעת

פגיעה קשה באמון הציבור ברשויות אכיפת החוק

123. כידוע, אמון הציבור ברשויות הינו תנאי יסודי לתפקודן התקין של הרשויות. ואכן, בשורה של פסקי דין חזר והדגיש בית המשפט את חשיבות אמון הציבור ברשויות. כך, גם בבג"צ 6163/92 אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון, פס' 54 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) ברק (פורסם בנבו, 23.3.1993):

"אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית, ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור, כי משרתיו אינם אדוניו וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר ונקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו...".

124. כך בכלל, ואולי אף ביתר שאת ביחס למערכת אכיפת החוק, אשר נדרשת לאמון הציבור בטוהר פעילותה ושיקוליה לשם פעילותה התקינה. פגיעה באמון הציבור ברשויות התביעה הנה פגיעה קשה למשטר הדמוקרטי (בג"צ 935/89 אורי גנור נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 31 לפסק דינו של השופט (כתוארו אז) ברק (פורסם בנבו, 10.5.1990)).

² כב' השופטת פרוקצ'יה הייתה בדעת מיעוט בפסק הדין בעניין גלאון לעניין הסעד האופרטיבי, אך השופטים לא היו חלוקים בעניין החובה המוטלת על הרשות לפעול במועדים סבירים. ראו לעניין זה: בג"צ 8730/03 שירותי בריאות כללית נ' שר האוצר פס' 35 לפסק דינו של כב' השופט גיבראן (פורסם בנבו, 21.6.2012).

120. בהקשר זה, משמשת המשיבה 1 כשומרת שלטון החוק. היא איננה ראש התביעה ותו לא. במקרה דנן, המשיבה 1 אף משמשת כשומרת הסף ומייצגת האינטרס הציבורי. בהתקיים החשד כי הופר החוק בידי חברי הכנסת – מנבחרי הציבור הבכירים ביותר – חייב החשד להיבחן לעומק, ובאמצעות כל הכלים הנתונים לרשות החוקרת ולמערכות האכיפה (וראו לעניין לחובה זאת: בג"צ 428/86 **יצחק ברזילי נ' ממשלת ישראל ואח'**, פס' 26 לפסק דינו של כב' הנשיא בדימוס שמגר (פורסם בנבו, 6.8.1986)).

121. **כאמור, אין העותרת מתיימרת להיכנס בנעליה של המשיבה 1**, אולם סבורה היא כי קיומם של הפרסומים עד כה על הפרות סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת מקימים תשתית ראייתית ל"חשד סביר" ברף הנמוך המצדיקה חקירה פלילית, או לכל הפחות מצריך בדיקה מקדימה בהתאם להנחיית היועמ"ש, כפי שפורט בהרחבה לעיל.

122. אי חקירת הפרשה עד תום, בירור החשדות והעמדה על כנן של נורמות ההתנהגות הראויות בצמרת ההנהגה של מדינת ישראל – גורמת לנזק אדיר לאינטרס הציבור ולגורמי אכיפת החוק, ומשדרת מסר לפיו "לית דין ולית דין".

123. החלטתה של המשיבה 1 לא לפתוח בחקירה פלילית, או לכל הפחות בהליך בדיקה לחקירת מכלול החשדות והחשודים, אינה מרימה נטל זה. בהתעלמותה מהחובה החלה עליה על פי דין פועלת למעשה המשיבה 1 בחוסר סבירות קיצוני – בוודאי כאשר האפשרות למעשים שלטוניים בשל עבירות פליליות עומדת הסף.

129. אשר על כן, מבקשת העותרת כי המשיבה 1 תורה על פתיחה בהליך בדיקה מקדמית לכל הפחות, ולחלופין בחקירה פלילית כאמור, כפי המבוקש בצו המופיע ברישא לעתירה זו.

ד. על התערבות בהחלטת המשיבה 1 בעניין פתיחה בחקירה וניהול של הליכים

פליליים

100. בשולי העתירה, תבקש העותרת להתייחס בקצרה לסוגיית הביקורת השיפוטית על שיקול דעתה של המשיבה 1, ונפקותה לעניין דנן.

101. כידוע, ההלכה רבת השנים גורסת כי התערבות שיפוטית בשיקול דעתה של המשיבה 1 ביחס לניהול ההליך הפלילי תהא במקרים חריגים בלבד. התייחס לכך אך לאחרונה כב' השופט עמית במסגרת בג"ץ **כלי השיט**, בפס' 70-71 לפסק דינו:

"ככלל, בית משפט זה לא יתערב בהחלטות רשויות החקירה ואכיפת החוק ולא יחליף שיקול דעתן בשלו, אלא במקרים חריגים ביותר; בין היתר, בנסיבות בהן ההחלטות הנתקפות נתקבלו בחוסר סבירות קיצוני, בחוסר תום לב, או על יסוד שיקולים זרים" (עניין התנועה לטוהר המידות, פסקה 15);

"ביקורת שיפוטית מסוג זה מצומצמת מאוד בהיקפה, ותהא שמורה למקרים חריגים של החלטה משיקולים זרים או החלטה הלוקה בחוסר סבירות קיצוני או בעיוות מהותי" (בג"ץ 807/21 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, [פורסם בנבו] בפסקה 10 (8.2.2021));

[...]

71. כאמור, הריסון השיפוטי בהתערבות בהחלטות היועץ המשפטי לממשלה, כוחו יפה לכל אורך ההליך הפלילי. ענייננו מתמקד בשלב המקדמי של פתיחה בחקירה, וההלכות דלעיל יושמו גם במקרים של תקיפת החלטה על אי פתיחה בחקירה (עניין הליכוד; עניין אלוביץ; בג"ץ 3089/20 נץ-צנגוט

נ' ממשלת ישראל [פורסם בנבו] (26.10.2020); בג"ץ 1814/20 עד כאן-צעירים למען ישראל נ' היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו] (12.10.2020); בג"ץ 166/20 חברוני נ' היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו] (17.8.2020); בג"ץ 8236/19 גבאי נ' היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו] (31.5.2020); בג"ץ 3469/18 עזבון המנוח ARIEL YITZHAK NEWMAN נ' היועץ המשפטי לממשלה [פורסם בנבו] (31.10.2019); עניין טראובמן; בג"ץ 3358/18 בייר נ' משטרת ישראל [פורסם בנבו] (7.5.2019)."

101. אחד מפסקי הדין אשר שרטטו את קווי המתאר לאותם מקרים בהם יתערב בית המשפט בהחלטות היועמ"ש, הוא פסק הדין בבג"ץ 4550/94 **אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'** (פורסם בנבו, 2.5.1995). באותו עניין, בו ביקש אב שכול לחייל שנורה בשוגג בידי כוחותינו ונהרג, להורות ליועץ המשפטי לממשלה להגיש כתב אישום פלילי נגד מפקד היחידה של בנו, קבע כב' השופט חשין כדלקמן:

"אלה הם המפתחות שיפתחו את שערי בית המשפט הגבוה לצדק וביאו להתערבותו בהחלטות של רשויות התביעה - יועץ משפטי לממשלה או התביעה הצבאית - לעניין אי-פתיחתם של הליכים פליליים (או להחלטות בדומה להן): **החלטה שנתקבלה שלא ביושר או שלא בתום-לב; החלטה שנתקבלה ממניעים נפסדים ולא טהורים; החלטה שנתקבלה בסתירה ברורה לאינטרס הציבור** (בג"ץ 156/56 שור נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח' [10], בעמ' 300-301); **החלטה שנתקבלה בחוסר סבירות קיצוני או מהותי (במובנו הרחב); החלטה שהיא בלתי סבירה בעליל; החלטה שנתקבלה בעיוות מהותי; החלטה הנוגעת במשגה היורד לשורשו של עניין**. שערים אחדים מולכים אליו אל הטרקלין, וכל אחד ממפתחות אלה (החופפים בחלקם את אלה) אמור לפתוח אחד מאותם שערים. ואולם רק המחזיק בידו אחד מאותם מפתחות זכאי להתערבותו של בית המשפט הגבוה לצדק." (בג"ץ 4550/94 **אישה נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח'**, פס' 8 לפסק דינו של כב' השופט חשין (פורסם בנבו, 2.5.1995)).

102. בעניינינו דנן, ומבלי להרחיב יתר על המידה, סבורה העותרת כי מרביתם של המפתחות האמורים הונחו בעתירה זו על שולחנו של בית המשפט הנכבד. סירוב המשיבים 1-2 לפתוח בהליך בדיקה מקדימה לכל הפחות, או בחקירה פלילית, עומד בסתירה ברורה לאינטרס הציבורי ומהווה עיוות מהותי לאור הפגיעה הקשה באמון הציבור ובשלטון החוק והוא נגוע במשגה היורד לשורשו של עניין.

104. ודוק. חרף עילות ההתערבות המצומצמות, לא אחת בחר בית המשפט הנכבד להתערב בשיקול דעתה של התביעה, ובפרט של היועמ"ש בהחלטות הנוגעות לפתיחה בחקירה והעמדה לדין (ראו למשל, בג"ץ 2511/08 **ליברמן נ' פרקליט המדינה** (פורסם בנבו, 17.11.2008), במסגרתו בעקבות הדיון שהתקיים הודיעה המשטרה כי היא תפתח בחקירת פלילית בפרשת ההדלפות מחקירתו של ליברמן); בג"ץ 741/05 **אל-המץ נ' צה"ל התובעת הצבאית הראשית** (פורסם בנבו, 14.12.2006); בג"ץ 7074/93 **סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה** (פורסם בנבו, 7.4.1994); בג"ץ 223/88 **שפטל נ' היועץ המשפטי לממשלה** (פורסם בנבו, 16.11.1989).

105. כמו כן, תבקש העותרת להביא את קביעות בית המשפט הנכבד במסגרת בג"ץ 4845/17 **חמדאן נ' היועץ המשפטי לממשלה** (פורסם בנבו, 28.10.2019), שם קבע כב' השופט גרוסקופף כי יש להורות ליועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדין פלילי שוטר בגין ירי שגרם למותו של חיר חמדאן ז"ל, ובלשונו:

"בעניין שלפנינו החליט היועץ המשפטי לממשלה (להלן: "היועמ"ש") להימנע מלהעמיד לדין את השוטר שירה בחיר ז"ל. אין חולק כי החלטה זו מצויה בתחום סמכותו. **אולם לטעמי אין בבסיסה שקילה ראויה של כל השיקולים**

הנדרשים, ואין בהנמקתה בסיס מספיק להצדקתה. היא חורגת לשיטתי באופן קיצוני ממתחם הסבירות, ועל כן מחייבת התערבותו של בית משפט זה. חריגתה הקיצונית של ההחלטה ממתחם הסבירות נובעת משילוב של שלושה רכיבים, אשר הצטברותם מחייבת התערבות חריגה בהחלטת היועמ"ש. הרכיב הראשון, הנוגע למערכת היחסים בין המדינה לאזרח, הוא המשקל החסר, אם בכלל, שניתן לאינטרס הציבורי שבבירור אשמתו של השוטר היורה במקרה דוגמת זה, שבו נסיבות ביצוע הירי מעוררות תהיות, והן לא התבררו די צורכן; הרכיב השני, הנוגע למערכת היחסים בין המדינה לשוטר היורה, הוא התעלמות

ההחלטה מהקשיים המתעוררים על רקע הגרסאות שמסר השוטר היורה לאחר האירוע, וההשלכות שיש לכך על האינטרס החברתי שבקיום בירור משפטי בסוגיית אשמתו; הרכיב השלישי, הנוגע למערכת היחסים בין הרשות השופטת לרשויות אכיפת החוק, עניינו חוסר הבהירות של הטעמים שניתנו להחלטת היועמ"ש, וכתוצאה מכך הקושי להשתכנע מהם. (בבג"צ 4845/17 חמדאן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פס' 3 לפסק דינו של כב' השופט גרוסקופף (פורסם בנבו, 28.10.2019).

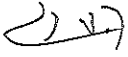
101. מהאמור עולה כי במקרים חריגים בית המשפט הנכבד מתערב בהחלטות רשויות התביעה והיועמ"ש בנוגע לניהול ההליך הפלילי. לעמדת העותרת, על המקרה דנן להימנות מבין אלו. שכן, המשיבים 2-1 בחרו להתעלם כליל מפניותיה של העותרת בנוגע לבקשה לפתיחה בחקירה פלילית ומהראיות המבססות חשד סביר להפרה של סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת.
107. משכך, אין העותרת יכולה לעמוד על השיקולים שעמדו בבסיס החלטתם שלא לפתוח בחקירה פלילית של הפרשה. עם זאת, העותרת טוען כי החלטה שלא לפתוח בהליך בדיקה מקדימה לכל הפחות, או בחקירה פלילית להפרות החוק אינה נותנת משקל ראוי לאינטרס הציבורי שבבירור החשדות כנגד נבחרי ציבור – חברי הכנסת וכמוה כיען הטומנת ראשה בחול.
108. לאור זאת, סבורה העותרת כי במקרה זה יש צורך לאמץ גישה המאפשרת ביקורת שיפוטית רחבה יותר, בייחוד היות ועל פני הדברים עולה חשש כבד לביצוען של עבירות פליליות שיש להן נגיעה לשלטון החוק ולאמון הציבור ברשויות השלטון, וכפי שהציגה לעיל.

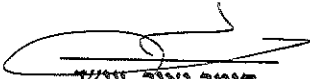
ה. סיכום

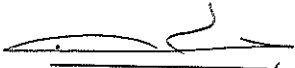
109. על שולחנו של בית המשפט הנכבד הונחה עתירה אשר עניינה בפרשנות ואכיפת ההוראות הברורות העומדות בסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, אשר טומן בחובו ענישה פלילית ונחקק כאחד מלקחי "התרגיל המסריח".
140. כך, נמנעים המשיבים 1-2 מלהורות על פתיחה בחקירה פלילית, או לכל הפחות, בהליך בדיקה מקדימה וזאת על אף שהראתה העותרת כי קיימת תשתית ראייתית המקימה חשד סביר לביצוען של עבירות פליליות, ועל אף האינטרס הציבורי שבבירור הנושא.
141. העותרת עמדה על כך שהמשיבה 1 לממשלה ממאנת לפעול ולקבל החלטות אשר מסמכותה ומחובתה לקבל, תוך שהיא פוגעת פגיעה קשה בהליך הפלילי, באמון הציבור ברשויות אכיפת החוק ובאינטרס הציבורי הרחב, ופועלת בהעדר סבירות במידה קיצונית.
142. לאור כל האמור לעיל, תתכבד העותרת לבקש כי יוצא הצו על תנאי המפורט ברישא לעתירה זו, וכן כי בית המשפט הנכבד יעשה אותו למוחלט.

143. עתירה זו נתמכת בתצהירו של עמק ברכה, המשנה למנכ"ל העותרת.

144. מן הדין ומן הצדק להיענות לעתירה זו.

הידי נגב, עו"ד

תומר נאור, עו"ד

אליעזר שרגא, עו"ד

ב"כ העותרת

ז' תשרי, תשפ"ג, 02 אוקטובר 2022, בירושלים.

התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697

ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ו/או תומר נאור ו/או
אריאל ברזילי ו/או הידי נגב ו/או גילי גוטוירט ו/או רחל
אל-שי רוזנפלד ו/או רותם בבלי דביר ו/או תמר באום ו/או
אורי הס ו/או דנה פרימור אזר
רח' יפו 208, ת.ד. 36054 ירושלים 9136001
טל': 02-5000073 ; פקס': 02-5000076

העותרת

- נ ג ד -

1. היועצת המשפטית לממשלה

2. פרקליט המדינה

ע"י עוה"ד ב"כ מפרקליטות המדינה

רח' צאלח א-דין 29, ירושלים

טלפון: 072-3925590 ; פקס: 02-6467011

3. חברת הכנסת עידית סילמן

באמצעות לשכתה בכנסת, דוא"ל: isilman@knesset.gov.il

משכן הכנסת, קריית בן-גוריון, ירושלים 9195016

טל': 02-6753333 ; פקס': 02-6496659

4. מפלגת הליכוד – תנועה לאומית ליברלית

ע"י ב"כ עוה"ד אבי הלוי

כנרת (מושב) ד.נ. עמק הירדן 15105

טל': 04-6709330 ; פקס: 04-6709443

המשיבים

תצהיר מטעם העותרת

אני הח"מ עמק ברכה, מס' זהות 028959716 משנה למנכ"ל העותרת, מצהיר בזאת, כי העובדות
המפורטות בעתירה זו נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונותי.

חתימת המצהיר

אישור

אני עו"ד תומר נאור מ.ר. 66882 מאשר בזאת כי ביום 2.10.2022 חתם לפני מר עמק ברכה מס' זהות
028959716, על הצהרתו שלעיל, לאחר שהזהרתיו כי עליו להצהיר ולומר את האמת, וכי יהיה צפוי
לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, ולאחר שאישר את נכונות הצהרתו.

תומר נאור, עו"ד
66882

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	העתק כתבתו של חנן גרינווד, "עידית סילמן: "התרגלנו לרוטוויילרים כיו"ר קואליציה, אבל אישה תשיג יותר", מיום 10.6.2021	28
2	העתק כתבתם של טל גלעדי ועמיחי אתאלי, "אנחנו לא בית הקלפים ולא בסופרנוס, עם כל האיומים האלה. בליכוד מתנהגים כמו תינוק בנפרד מהמוצץ", מיום 2.7.2021	32
3	העתק כתבתה של מורן אזולאי, "הסיכום עם הליכוד: סילמן שרת הבריות - אם נתניהו יקים ממשלה", מיום 6.4.2022	54
4	העתק כתבתו של ארי קלמן, "העימות שהוביל לפרישת סילמן; התמורה מהליכוד נחשפת", מיום 6.4.2022	60
5	העתק כתבתם של ליאור קינן, ספי עובדיה ורביב דרוקר, "סילמן ליריב לוי: "איך הייתי? הייתי טובה עד הסוף" • תיעוד", מיום 21.6.2022	65
6	העתק הפרסום על הראיון בערוץ 7, "מיקי זוהר מעריך: סילמן ושיקלי יהיו משוריינים בליכוד", מיום 4.8.2022	71
7	העתק פנייתה של העותרת למשיבה 1 מיום 12.7.2022	75
8	העתק החלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 מיום 28.9.2022	79
9	העתק פנייתה של העותרת למשיבה 1 בבקשה לפתוח בחקירה פלילית על הפרת הוראות סעיף 57א לחוק הבחירות ביחס לשריון עתידי של המשיבה 3, מיום 23.9.2022	117
10	העתק הצעת החוק למניעת מעילה באמון (נבחר ציבור), התש"ן-1990	120
11	העתק העמודים הרלבנטיים מדיון ועדת חוק חוקה ומשפט מיום 17.10.1990	124
12	העתק העמודים הרלבנטיים מהדיון המשותף של ועדת הכנסת וועדת חוקה, חוק ומשפט, מיום 31.10.1990	151

נספח 1

העתק כתבתו של חנן גרינווד,
"עידית סילמן: "התרגלנו
לרוטוויילרים כיו"ר קואליציה, אבל
אישה תשיג יותר", מיום 10.6.2021

עמ' 28

נספח 2

העתק כתבתם של טל גלעדי ועמיחי
אתאלי, "אנחנו לא בית הקלפים ולא
בסופרנוס, עם כל האיומים האלה.
בליכוד מתנהגים כמו תינוק בנפרד
מהמוצץ", מיום 2.7.2021

עמ' 32

**עידית סילמן: "מעולם, אבל מעולם, לא
נתקלתי בסגנון כל כך בוטה וברמה כל כך
נמוכה כמו בכנסת"**

[illegible]

32

כתבות נוספות למנויי ynet:

- לא רוצים לפספס אף כתבה? הצטרפו לערוץ הטלגרם שלנו (<https://t.me/ynetplus>)

תשאלני את מיקי זוהר.

שאלות ותשובות

תנאי שימוש

“מיקי זוהר אדם מתלפיל אפיקי” – טענה לפרסום פרטים על קצוות השקלה (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) וחינוך לפרסום פרטים (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) – נגישות

מדיניות פרטיות (https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html)

הרי בסוף התפלג לו איזשהו משפט שהוא לא היה צריך להוציא ובסוף הוא התנצל עליו” (https://premium.ynet.co.il/web/static/contact)

(<https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803283/108032490100441640360no.jpg>)

"בואי נגיד שמיקי זוהר את הלקח שלו למד. הסגנון של השלטון בשנים האחרונות הוא לא מכבד, אי־אפשר לטאטא את זה מתחת לשולחן – שנות שלטון הליכוד אופיינו בשיח בוטה, ביחס משפיל כלפי דעות אחרות ובעיקר בתחושה שהכל מותר וששום נורמה לא חלה עליהם. הם עוברים עכשיו ייסורי גמילה, ממש כמו תינוק שנפרד מהמוצץ. אני מבינה שזה קשה, אבל הם יתגברו. מצד שני יש את אבי דיכטר, ניר ברקת, אדלשטיין וישראל כץ שמראים שיש פה גם רמה אחרת, שהם לא בובות על חוטים".

“הוא עשה את זה בצורה שלו ואני עושה את זה בצורה שלי. אני פרפקציוניסטית, גרה בכנסת ויודעת לעשות את הדברים בצורה מחברת. התרגלנו לראות סלוקה בשל בית הקלפים, שבה הציניות והמניפולציות היו חסות, ושבמסגרת הזאת מותר לעשות הכל”.

(<https://premium.ynet.co.il/web/static/contact>) (<https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html>)

“מה זאת אומרת ‘כסף, כוח, כבוד’? אין אצלי משוואה כזאת. אצלי יש משוואה של מהות ועשייה. אנחנו לא בית הקלפים ולא טוני סופרנו, עם כל האיומים האלה שראינו בכל התקופה האחרונה. זה לא טלוויזיה פה. אני מגיעה מהחיים האמיתיים. הייתה לי עבודה שהייתי קמה אליה כל בוקר בחמש וחצי כדי להגיע לתל־אביב, ישבתי בישיבות צוות, בדיוני הנהלה, עבדתי מול ספקים. מעולם, אבל מעולם, לא נתקלתי בסגנון כל כך בוטה וברמה כל כך נמוכה כמו כאן בכנסת.”

34

"אני לא מכירה אישה שלא חוותה יחס מזלזל או משפיל מצד קולגות, גם אם לא תמיד זה נעשה במזיד. אני אישה, זה בא למישהו מחברי האופוזיציה בהפתעה? כן, יש נשים בעולם, הן חיות בינינו, חלקן אפילו מנהלות קריירה, ויש ביניהן אפילו חברות כנסת. אולי כדאי שנעשה כתבה בעיתון? אני לא מרגישה שאני הסיפור. היום זאת עידית סילמן ומחר מישהי אחרת".

אז זה עניין שוביניסטי?

"אני זוכרת שאמרו את זה על הרבה בעלי תפקידים. גם על מגישי חדשות, 'איך מגישה צעירה תעמוד בזה?' אני בטוחה שאם הייתי גבר איש לא היה מטיל ספק ביכולות שלי, אבל אני מלאת מוטיבציה".

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

לבוטל עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדוא"ל support.plus@ynet.co.il / בת"ד 1109 ראשליץ / 3773*
(<https://premium.ynet.co.il/web/static/terms>) (<https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers>)
צור קשר מדיניות פרטיות

(<https://premium.ynet.co.il/web/static/contact>)

(<https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html>)

למד את הלקח שלו. מיקי זוהר (צילום: אלכס קולומויסקי)

(<https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803333/10803328010001009801469no.jpg>)

(by Taboola (https://popub.taboola.com/he/?template=colorbox&utm_source=ynet-yet&utm_medium=referral&utm_content=alternating-thumbnails-abc:Below Photo Thumbnails Plus); Promoted Links (https://popub.taboola.com/he/?template=colorbox&utm_source=ynet-yet&utm_medium=referral&utm_content=alternating-thumbnails-abc:Below Photo Thumbnails Plus))

7%94-%D7%91%D7%92%D7%99%D7%9C-%D7%94%D7%A9%D7%9C%D7%99%D7%A9%D7%99%D7%91%D7%9E%D7%A6%D7%91%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%9B%D7%99-
D7%A0%D7%94-%D7%94%D7%A2%D7%9E%D7%95%D7%AA%D7%94-%D7%A9%D7%93%D7%95%D7%90%D7%92%D7%AA-%D7%A9%D7%90%D7%A3-%D7%90%D7%97%D7%93-
%D7%9C%D7%90-%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%90%D7%A8-%D7%9C%D7%91%D7%93/?
ral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSdpIVMooJrBvOzQrv_pAQ#tblciGiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSdpIVMooJrBvOzQrv_pAQ

במצבים הכי קשים, בחולי ובזקנה, העמותה שדואגת שאף אחד לא יישאר לבד

עור מצוין

5AjKxYwJXfHdVHxgJZGMI8iQKt8YFGRJCO_r_____wEQ6v_____ARgWZGMilHqQnxwYGGRRJCNIDE0AGGAhkyWjLGBCKlhGJZGMlpCcQgzUYL2RJCPQUEJ4dGB9keAGAAQKIaAqU784BkAEc&cta=true)

7%94-%D7%91%D7%92%D7%99%D7%9C-%D7%94%D7%A9%D7%9C%D7%99%D7%A9%D7%99%D7%91%D7%9E%D7%A6%D7%91%D7%99%D7%9D-%D7%94%D7%9B%D7%99-
D7%A0%D7%94-%D7%94%D7%A2%D7%9E%D7%95%D7%AA%D7%94-%D7%A9%D7%93%D7%95%D7%90%D7%92%D7%AA-%D7%A9%D7%90%D7%A3-%D7%90%D7%97%D7%93-
%D7%9C%D7%90-%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%90%D7%A8-%D7%9C%D7%91%D7%93/?
ral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSdpIVMooJrBvOzQrv_pAQ#tblciGiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSdpIVMooJrBvOzQrv_pAQ
https://pandazz.co.il/pages/%D7%A9%D7%90%D7%9C%D7%95%D7%9F?
eferral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLS34kco5NqMjaWB7pst#tblciGiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLS34kco5NqMjaWB7pst

אחת ולתמיד! גלו איזה מזרן הכי מתאים לכם?

PandaZzz

<https://pandazz.co.il/pages/%D7%A9%D7%90%D7%9C%D7%95%D7%9F?>

eferral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLS34kco5NqMjaWB7pst#tblciGiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLS34kco5NqMjaWB7pst
(https://www.ynet.co.il/food/article/b1ig3vqgs?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal)

הארוחה העסקית הכי טובה בארץ

אוכל

(https://www.ynet.co.il/food/article/b1ig3vqgs?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal)

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

לבוטל עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדואר, ל support.plus@ynet.co.il / בת ד 1109 ראשון / 3773*
(<https://premium.ynet.co.il/web/static/terms>) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)

נגישות

צור קשר

הפוליטיקה הישראלית היום: מועדון גברי?

"יותר קל לגברים / והמקום בה זה העיסוק שלהם שם גם בשביל נשים. אני משתדלת להיות מי שהיית רוצה שילדות

יסתכלו עליהן".

בפוסט שהעלית עם קטע מספר על נתניהו, טענת שזאת רק עוד דרך שלו ושל אנשיו למתג אותך כילדה ולהחליש דרכך את הקואליציה. כמו שמיתג פוליטיקאים אחרים בצורה משפילה.

"לנתניהו יש המון זכויות, והוא מנהיג מיוחד, אבל הרגישות והאנושיות נעלמו, המטרה מקדשת את האמצעים. גם אם זה אומר לדרוס, להשפיל, להדביק תוויות או סטיגמות שמשרתות אותו כשיטת עבודה. הציוץ שהעליתי עם הקטע מהספר על סודות השיווק שלו גרם להרבה אנשים לעצור רגע, להתבונן, להבין שיש כאן יד מכוונת. אז הפעם 'זכיתי' אני לקבל לייבל של ילדה קטנה מבית היוצר של ביבי. סימן שמישהו מפחד ממני, לא? אבל ברצינות, זה כבר לא עובד. הבנו את השיטה. אנחנו ממשיכים קדימה".

"אמא, למה את צריכה את זה?"

סילמן, יחד עם חבריה למפלגת ימינה, ניר אורבך ועמיחי שיקלי, הפכה לאחת המטרות שסימן נתניהו בניסיונותיו לסכל את הקמת הממשלה. חוץ מזה, היא גם הפכה למקור של תסכול מצד הבייס הימני שזעם על הפרת הבטחות הבחירות. מאז, החיים הפכו לסרט טלוויזיה מהסוג שאין לה זמן לראות. מעקבים, טלפונים בשעות לא שעות, מכוניות שניסו להסיט אותה מהנתיב ושלטי נאצה בתנועות הנוער של הילדים. ולחשוב שהג'וב הקודם שלה היה מנהלת השיווק של קופת חולים 'כללית'. "אני לא יודעת אם היו עליי חוקרים פרטיים. אבל אני מאמינה שאם עקבו אחריי אז אולי. רכב נסע אחריי לאורך כל הדרך, היו קריאות במגאפונים. היו אנשים שהתקשרו אליי ושאלו אותי אם אני בודקת את הרכב שלי לפני שאני עולה עליו. בשבוע שעבר התקשרו אליי מחסום לשאול אותי בשתיים וחצי בלילה אם אני לא בודקת ומסתכלת מסביבי כשאני נכנסת הביתה, בדיוק חמש דקות אחרי שנכנסתי. זה היה קול בטוח בעצמו. קול של גבר".

המשטרה הצליחה להבין מי זה מהשיחת טלפון?

"זה היה מהאפליקציית 'סינגל' ומווטסאפים חסומים, שלחתי מה שיש אבל אין שם איזה נתונים על מי זה".

כשאת נכנסת הביתה בשעות לא שעות האלה, את לא מסתכלת ימינה ושמאלה?

"אני מסתכלת, בגלל זה הפתיע אותי כשהוא אמר לי 'איך לא ראית'. כי אני מסתכלת כל הזמן כשאני הולכת לבד, ברור. וזה הרגל של החודשיים האחרונים. אני בוחנת מסביבי".

"עשר דקות לפני הדלקת נרות, קיבלתי הודעה שתלו שלטים בגנותי מחוץ לסניף בני עקיבא של הילדים. טסתי לשם וחשכו עיניי - פוסטרים איומים, מכפישים, עם פוטו רצח, אני לא רוצה לחזור על מה שהיה כתוב שם, אבל לא בחרו אותי לאמא של שבת. זה היה רגע מאוד קשה. תלשתי את כל השלטים ודחפתי לבגאז' רק שהילדים לא יראו"

מסתכלת גם מה יש לך מתחת לאוטו?

"לא, זה לא. אני עדיין חושבת שאנשים מגזימים ובסוף הם לוקחים את עצמם בידיים וכל זה רק כדי להבהיל אותי קצת. אני באמת מקווה שזו המטרה ולא מעבר. אבל אני בסוף מבוגר שאחראי על הילדים שלי. ערב שבת, ממש עשר דקות לפני הדלקת נרות, קיבלתי הודעה שתלו שלטים בגנותי מחוץ לסניף בני עקיבא של הילדים. טסתי לשם וחשכו עיניי – פוסטרים איומים, מכפישים, עם פוטו רצח, אני לא רוצה לחזור על מה שהיה כתוב שם, אבל לא בחרו אותי לאמא של שבת. זה היה רגע מאוד קשה. תלשתי את כל השלטים ודחפתי לבגאז' רק שהילדים לא יראו. אבל במהלך השבת דיברנו על זה, והחלטתי שאני מראה להם הכל. וכך היה בצאת השבת. רוני, הקטנה שלי שעולה לכיתה א', אמרה לי, 'אמא, למה את צריכה את זה? אולי לא תעבדי בכנסת ואז תוציאי אותי מהגן? זה קשה, כן. זה המחיר שלי בתור נבחרת ציבור. אני יכולה להגיד שהיו לי הרבה רגעים קשים ואפילו מפחידים בתקופה האחרונה. נסעו אחריי ברכב והודעתי כבר לקצין הכנסת שניסו להוריד אותי מהנתיב פעמיים'."

"אני באמת תוהה אם במקום עבודה אחר הייתי עובדת. עידית סילמן בוועדה המסדרת של הכנסת (צילום: נועם מושקוביץ, דוברות הכנסת) לביטול עסקה יש לשלוח בקשה רטוסס צור קשר או בדואר / support.plus@ynet.co.il / 1109 ראשול / 3773* (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers) מדיניות פרטיות (https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html) (https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803318/1080326001000100980652no.jpg) (https://premium.ynet.co.il/web/static/contact) נגישות צור קשר

איך את יודעת שזה לא סתם נהג שיכור?

"יכול להיות. נתתי את המספר על הלוחית שלו למטרה ואני לא יודעת מה עשו עם זה. שלחתי לצוות שלי הודעה על רכבים שנסעו מאחורי בכביש, מהבית שלי. את האמת? זה לא מכעיס אותי, זה רק מחזק אותי מול הגל העכור הזה. של התלהמות, גידופים ושנאת חינם. כי אחדות היא לא מילת גנאי, אני לא מוכנה לשמוע שהשמאל הוא אויב, גם אם בשמאל חושבים אחרת ממני'."

ומהצד השני?

"אנשים עוצרים אותי ברחוב ומחזקים אותי. זה מרגש. קיבלתי לא מעט הודעות מאנשים מוכרים שביקשו לא להיחשף, אבל רצו להביע תמיכה, מה שמאוד משמח אותי זה מצביעי ימינה שהיה להם מאוד קשה עם הדרך שלנו בהרכבת הממשלה אבל מפרגנים ומרוצים מהתוצאה. זה מחמם את הלב".

יש לך חברים שמאלנים?

"יש לי חבר שהוא טייס שמאלן והיה בשומר החומות מעל עזה, הוא אוהב את המדינה לא פחות ממני, גם אם אנחנו לא חושבים את אותו הדבר".

להסתכל למציאות ישר בעיניים

אבל כל "הטוב" הזה, של המעקבים והאיומים, והטלפונים בשתיים בלילה וההשפלות במליאה, הגיע גם עם כמה גזרים. הנה, למשל, בעלה שמוליק סילמן, שעובד בקופת החולים 'מאוחדת', זכה לשוחח עם ראש הממשלה לשעבר נתניהו וגם לקבל הצעות ממקורבי הליכוד לתפקיד מנכ"ל במשרד ממשלתי. בכל זאת, גורל העם היהודי כולו תלוי ביכולת שלו ללחוץ על אוזנה של אשתו.

אנשי נתניהו גם ידעו שבעלה מעורב מאוד מאחורי הקלעים, בכל מה שקשור לקריירה הפוליטית של אשתו, ושתפקיד בכיר בטח יגרום לו לערוק לליכוד. לזה אמור היה להתווסף בונוס יפה בדמות הבטחה שסילמן תהיה שרת הבריאות, על בסיס הרקע שלה במחלקת השיווק של קופת חולים, וגם שריון של עשור במפלגה. הכל בשביל אצבע הזהב שתפיל את ממשלת השינוי. "לא הייתי שם כששמוליק קיבל את הטלפון עם ההצעה לתפקיד. זה היה להיות מנכ"ל של משרד ממשלתי, משהו כזה. אבל באמת לא ניהלתי עם שמוליק את השיחה הזאת. הוא אמר חד־משמעית שזה לא היה ראש הממשלה נתניהו עם ההצעה. כשנתניהו התקשר, דרך מישהו אחר, זה היה על עניינים של מהות. אני לא עניתי לשיחה ממנו, וניסו להשיג אותי ולחבר בינינו. לא הייתי במקום הזה".

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

לביטול עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדוא"ל / support.plus@ynet.co.il בת.ד. 1109 ראשון / *3773 (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)

נגישות

צור קשר

מדיניות פרטיות

(https://premium.ynet.co.il/web/static/contact)

(https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html)

"ניסו להשיג אותי ולחבר בינינו. לא הייתי במקום הזה". בנימין נתניהו (צילום: אלכס קולומויסקי)

(<https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803329/1080332701000100980652no.jpg>)

מנכ"ל של משרד ממשלתי תמורת הצבעה? זה שוחד פוליטי.

"לי הציעו להיות שרת בריאות ועשר שנים שריון בליכוד. זה לגיטימי? זה לא שוחד פוליטי?"

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

לביטול עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדוא"ל support.plus@ynet.co.il בתד. 1109 ראשון / 3773*
(<https://premium.ynet.co.il/web/static/terms>) (<https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers>)

היה רגע שבו חשבת שאת לא עומדת בזה ואת לא נכנסת לממשלה הזאת? כמו שהיה לאיילת שקד? לניר אורבך?
(<https://premium.ynet.co.il/web/static/contact>) (<https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html>)

"אני בתקופה הזאת לא התבלבלתי. הסתכלתי למציאות ישר בעיניים. חשבתי טוב-טוב לאן אני נכנסת. השנתיים האחרונות בנו לי עמוד שדרה מאוד יציב וגם יכולת להכיל מורכבות. ההתחלה לא הייתה לי ברורה ואז כן, היה חשוב לי לראות שהדברים שאני מאמינה בהם, אני באמת אוכל לקיים אותם בקואליציה הזאת. הייתי עם עיניים פקוחות, זה לא שאני לא ידעתי מה עושים עם זה. חתרתי למגע וישבתי עם אנשים מתוך הקואליציה העתידית כדי לדעת איפה אני עומדת ואם יש לי כאן שיח".

גורמים שדיברנו איתם מספרים על איומים שהגיעו אלייך ואל שמוליק דרך רב מקורב, על כך שלא תגיעו לעולם הבא ושעשו עליכם "פולסא דנורא" ושזה גרם לך לרצות לפרוש.

"אף אחד לא דיבר אליי ככה. יש לנו משפחה של רבנים חרדים, אנחנו קשורים לעולם החרדי באופן מאוד מאוד אדוק, וגם לעולם הדתי-לאומי ולרבניו. הציונות הדתית תמיד ידעה איך לנוע בתוך עולמות של ערכים מתנגשים".

"הציונות הדתית תמיד ידעה איך לנוע בתוך עולמות של ערכים מתנגשים". נפתלי בנט ואיילת שקד (צילום: אלכס קולומובסקי)

(<https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803277/1080324801000100980655no.jpg>)

במכתב הרבנים אמרו שצריך לעשות הכל כדי שלא תקום הממשלה הזאת, כש"הכל" זה פרשנות רחבה שכוללת גם לשבת לך מתחת לבית ולאיים על הילדים שלך ולרדוף אחריך בכביש.

"בטח שכאב לי לראות טור של אחד הרבנים שכתב שצריך לתת לאנשי ימינה להרגיש שהם לא רצויים בכל מקום. לא התקשרתי אליו אבל העברתי את המסר שזה כואב לי לראות את זה".

שאלות ותשובות
לביטול עסקה יש לשלוח רישא רטופס צור קשר או בדואר
מדיניות פרטיות
תנאי שימוש
צור קשר
נגישות

(<https://premium.ynet.co.il/web/static/terms>) (<https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers>)

(<https://premium.ynet.co.il/web/static/contact>)

(<https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html>)

זה מעבר לזה, היה חשש ברגעים מסוימים שהתירו את דמכם.

"לאנשים מסוימים, המהלכים שעשינו היו מהלכים כואבים, הם דיברו אלינו מדם ליבם ואני באופן אישי וגם המשפחה שלי ומי שקרוב אליי ניסינו להיות שם בשבילם ולהכיל את זה. אבל בוא נגיד את האמת, לי אישית כאב שבציבור הדתי-לאומי והמאוחד באש ובמים במיליון דברים, היו כמה שבחרו לדבר איש באחיו בצורה כזאת".

להסתכל למציאות ישר בעיניים

אחרי כמעט 48 שעות בלי שינה בגלל ועדות שהתארכו אל תוך הלילה, סילמן מסבירה שאצלה זה ברגיל. "אני בדרך כלל ישנה שעה וחצי-שעתיים בלילה. נולדו לי ילדים שלא היו חובבי שינה בכלל, בלשון המעטה. הם צרחו בשנתיים הראשונות לקיומם, אבל אז הגדול שלי חזר לישון בלילה ומאז אני לא מצליחה יותר לישון. זה רק הולך ומידרדר. אני עושה הרבה דברים כיפיים בשעות האלה, יש לי עולמות שלמים שאני מתעסקת בהם בלילה. אוהבת אסטרונומיה וכוכבים. אני יכולה לנסוע למדבר יהודה בשתיים בלילה ולהגיע למחרת בבוקר לעבודה. אני נמצאת בבדיקות ובמעקבים כדי לוודא שזה בסדר ברמה הבריאותית".

בכנסת היא מסתובבת כמו סוללת אנרג'יזר, גם אם לא ישנה בבית תמיד תהיה לה על הראש קשת חדשה. סימן ההיכר. כבר שנים היא פעילה חברתית ופוליטית, הובילה את המאבק להשבת גופותיהם של אורן שאול והדר גולדין, ניהלה את פורום הנשים של הבית היהודי וייסדה בית ספר לנשים שרוצות להיכנס לפוליטיקה.

נולדה ברחובות לאם עובדת סוציאלית שעבדה בביטוח לאומי ולאבא מהנדס. "אני רואה את ההורים שלי שהגיעו ממרוקו, נכנסים לכאן להשבעה ותופסים את הראש ולא מאמינים. זאת בדיוק הקפיצה של הדור הזה". תיאוריית ישראל השנייה והראשונה לא מדברת אליה ("אני רואה ישראל אחת").

תנאי שימוש שאלות ותשובות
 לביטול עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדוא"ל / support.plus@ynet.co.il בת ד. 1109 ראשון / *3773
 (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)
 נגישות מדיניות פרטיות
 (https://premium.ynet.co.il/web/static/contact) (https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html)

"יש לי עולמות שלמים שאני מתעסקת בהם בלילה". עידית סילמן (צילום: איליה מלניקוב)

(https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803269/1080324601000100980634no.jpg)

לפני שפליק־פלאקים פוליטיים היו אפשרות, הייתה אלופת האולפנות בהתעמלות קרקע והמשיכה לתואר בווינגייט. "ידעתי שזאת לא תהיה קריירה אבל עד היום אני עושה סלטות. יש לי טרמפולינה ענקית בחצר. היא קודם כל בשימוש שלי ורק אחר כך של הילדים. אני יכולה לקפוץ מוקדם בבוקר או מאוחר בלילה. וגם בסופי שבוע. לדעת להיות שחקן קבוצתי ושחקן אישי, זה לדעת להפסיד בכבוד וזה מאוד מאוד מחשל. בשנתיים וחצי האחרונות היו פעמיים שלא נכנסתי לכנסת והייתי צריכה לאסוף את השברים ולהתקדם קדימה. אני זוכרת איך אחרי שפיזרנו את הכנסת נסעתי הביתה עם דמעות בעיניים".

לכנסת נכנסה לראשונה לפני שנתיים וחצי, לצד רפי פרץ ובצלאל סמוטריץ' באיחוד מפלגות הימין. "עזבתי את העבודה שלי ב'כללית' ביום שבו הוגשו הרשימות. בבוקר הייתי בסיור בכללית ואז בפגישה עם הרב רפי בצהריים כי יפעת ארליך בדיוק ירדה. הוא אמר לי, 'בואי'. אמרתי לו 'סבבה, מתי'. והוא ענה, 'היום בערב מגישים רשימות. בואי לכנסת'".

עם כל הדבר הזה והרצון לאחד, הסכמת לשבת עם בן־גביר באותה מפלגה. איך זה לא מפריע לך? איך זה לא היה דגל ותמרור אדומים?

"הוא היה אי שם מאחור, אני לא חושבת שהיה..."

זה הפריע לך ברמה הערכית?

"לשבת עם בן־גביר בבולוק טכני? אני נשארתי בבית היהודי והוא היה ב'עוצמה'. יש הבדל בין זה לבין להיות באותה מפלגה. בית המשפט קבע שיש לו מקום בכנסת. אני ישבתי איתו בבולוק טכני בלבד בסבב הראשון".

ואם זה לא היה בלוק טכני?

"כל דבר הייתי בודקת, לא יודעת לומר תיאורטית לא וכן. זה כמו שאם היית שואל אותי, את יכולה להיות עם ליברמן באותה ממשלה? לא יודעת. אלה דברים שצריך לשבת עליהם, על קווי יסוד. בקואליציה שאני יושבת היום אני מאוד מתחברת להמון דעות ואנשים למרות שהם לא כמוני".

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

החברות פה הם לא העניין של מי קשה יותר.

אין לי מי קשה יותר. אין לי פה דירוג. אני חיה את הקשיים ורואה אותם. לא מדרגת אנשים. אני חושבת שצריך לבנות איזשהם יחסי אמון חדשים עם המיעוט הערבי. צריך לשנות סדרי בראשית בלי להתבלבל בסוגיות של מיהו הריבון בסוף"

עם מי יותר קשה לך לשבת, עם מרצ או עם מנסור עבאס?

"החיבורים פה הם לא העניין של מי קשה יותר. אין לי 'מי קשה יותר'. אין לי פה דירוג. אני חיה את הקשיים ורואה אותם. לא מדרגת אנשים. אני חושבת שצריך לבנות איזשהם יחסי אמון חדשים עם המיעוט הערבי. צריך לשנות סדרי בראשית בלי להתבלבל בסוגיות של מיהו הריבון בסוף".

ישבת עם מנסור עבאס לפני?

"עם מנסור עבאס באופן אישי לא ישבתי אבל אני מכירה אותם".

עם מי ישבת מרע"ם?

"אני יכולה להגיד שדיברתי עם אנשים סביבם כדי להבין איפה הדברים עומדים בדיוק. התעניינתי ורציתי לשמוע עם מי יש לי עסק. גם במפלגות כמו מרצ והעבודה, גם שם ישבתי עם אנשים. דיברנו על נושאים אידיאולוגיים".

יצא לך לדבר עם אבתיסאם מראענה שהציעה לך לבוא אליה הביתה בימים הקשים כשהפגינו לך מסביב לבית?

"אני רואה אותה בכנסת, אבל האם מימשתי את ההזמנה? לא מימשתי. נגיד את האמת, אני מסתכלת ואני רואה את החיבוק של השמאל אבל גם את החיבוק והתמיכה שאני מקבלת מימין".

גלית דיסטל אטבריאן אמרה, "כשאנחנו כח"כית ימנית תקפו כולם שתקו, אבל כשזה קורה לעידית סילמן מהשמאל כולם קופצים".

"אם תקפו אותה ואת הדובר שלה זה חמור מאוד. אני מעולם לא דיברתי בגנותה ואני גם לא אדבר בגנותה. אני מגלה שהיא עסוקה באופן אובססיבי בשיח שלילי וזה זכותה, אני לא רואה איך זה מקדם אותה. ואני לא חושבת שאני אשת שמאל, כולם יודעים שאני אשת ימין אידיאולוגי ערכי. אף אחד לא חושב ששינתי את דעותיי ואני מקפידה גם לומר אותן".

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

לביטול עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדוא"ל / support.plus@ynet.co.il, בת ד. 1109 ראשון / *3773 (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)

נגישות

צור קשר

מדיניות פרטיות

(https://premium.ynet.co.il/web/static/contact)

(https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html)

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

לביטול עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדואר / כתב, 1109 ראשון / *3773 (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)

בנישות

צור קשר

מדיניות פרטיות

(https://premium.ynet.co.il/web/static/contact)

(https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html)

סירבו לפיתויים מהליכוד. הזוג סילמן (צילום: אלבום פרטי)

(https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803322/10803261010001009801158no.jpg)

עכשיו כשקיבלת את ועדת הבריאות, אין כאן ניגוד עניינים? את הרי עבדת קודם בקופת חולים כללית ושמוליק עכשיו עובד במאוחדת.

אז מה היה בשיחה הזאת עם בעלך?

מה זאת אומרת "לא יהיה שם", הוא יעזוב את העבודה שלו?

"אני לא אומרת שזה קל, אבל אני באמת מאמינה במה שאנחנו עושים".

ביום שבו אירע אסון מירון, הייתה סילמן במרחק של כמה דקות מההר. המראות הקשים לא פסחו עליה. "דקה לפני שעליתי להר, כבר הייתי בשביל ואמרו לנו שהייתה תקלה ועשינו אחורה פנה. למחרת בבוקר נסעתי למכון לרפואה משפטית באבוכיביר לזהות ולראות איך אפשר לעזור. חיכו שם משפחות חרדיות שצריכות להבין איפה היקירים שלהן ומשתיים בלילה הן לא יודעות מה קרה על ההר, ב־12 הן הגיעו לאבוכיביר ובעצם אני הייתי שם בשבילם. הייתי שם לבד. ראיתי את המשפחות וראיתי את המצוקה. הח"כים החרדים הגיעו רק יותר מאוחר. כשראיתי את המצוקה אמרתי, אוקיי, אז בואו תשלחו לי הודעה ופרטים ואני אבדוק עידי עם המכון לרפואה משפטית מה קורה. בתוך שניות הם לפתוח את המקררים כדי לראות האם יש טבלטות או כימיקלים והם מתחילים לשאת ולא אמורה להיות שום בעיה".

כאלה לא הצלחתי לנחם את כל המשפחות, אבל משפחת אנג'לה שאיבדה שני בנים, הם אמרו לי שאני הפוליטיקאית היחידה שהגיעה לנחם אותם. זה מאוד הפתיע אותי."

"ראיתי את המשפחות וראיתי את המצוקה". אסון מירון (צילום: גיל נחושתי)

(<https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/07/01/10803935/1080393401000100980653no.jpg>)

איפה היו הח"כים החרדים?

"לא יודעת, לי הם אמרו שאני היחידה שהגעתי. ולא רק זה, אחר כך גם עזרתי למשפחה שלהם להגיע לשלושים מחו"ל, ומשרד הפנים לא היה בידיים שלנו אז. הצלחתי לעזור להם להביא את האמא".

הח"כים החרדים הטיחו בכנסת ביקורת קשה עם הכניסה לממשלת השינוי.

"במה הם מאשימים אותנו, בפגיעה בזהות היהודית? אני הגעתי בשישי בצהריים לאבו כביר לעזור למשפחות שיקריהן היו באסון ואני יכולה להגיד שההתנהלות סביב החזירה החמלקית במירון היא הפגיעה בזהות היהודית. אני באמת כבר לא מבינה מה הביקורת של החרדים כלפנו. האמירות האיומות שלהם מעידות בעיקר על אובדן עשתונות בעיניי. כי חבצ' הכנסת החרדים לא תיקן אלא חזבו שיהיה אותם. ועדת החקירה למירון היא המשפחות".

**"הגעתי בשישי בצהריים לאבו־כביר לעזור
למשפחות שיקיריהן היו באסון ואני יכולה
להגיד שההתנהלות סביב החקירה
הממלכתית במירון היא הפגיעה בזהות
היהודית. אני באמת כבר לא מבינה מה
הביקורת של החרדים כלפינו. האמירות
האיומות שלהם מעידות בעיקר על אובדן
עשתונות בעיניי"**

הם מפחדים שימצאו משהו עליהם בוועדת חקירה כזאת? שזה לא יסבך אותם?

"כל קריאות הגוועלד של החרדים הן מגוחכות. הסטטוס קוו יישמר ולא תהיה פגיעה בתקציבי הישיבות והאברכים. אני מציעה לכולם להירגע ולא להתרגש מההצגה הזאת שנועדה לצרכים פוליטיים בלבד".

למה הם לא נכנסו לקואליציה?

"שאלה מצוינת. אני גם שואלת אותם למה הם לא עושים את זה".

יש להם עדיין את היראה מנתניהו כנראה.

"דרעי אמר, 'אולי שגיתי שלא דאגתי למימוש הערבות שלי'. מה בעצם הוא אומר, שהוא לא עמד בהתחייבות שלו ובגללו מדינת ישראל נגררת לעוד מערכת בחירות? בסוף צריך להיות ענייניים, אם אתה רוצה לדאוג לציבור שלך אז יש דרך לעשות את זה והוא יותר ממוזמן להיכנס לקואליציה, גם הוא וגם הציונות הדתית. אי־אפשר לצעוק מבחוץ, אפשר להיכנס לקואליציה ולדאוג לציבור שלהם באמת".

תנאי שימוש

שאלות ותשובות

לביטול עסקה יש לשלוח בקשה בטופס צור קשר או בדוא"ל / כת"ד 1109 ראשון לציון *3773 (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)

נגישות

צור קשר

מדיניות פרטיות

(https://premium.ynet.co.il/web/static/contact)

(https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html)

"הוא באמת היה זה שמנע את הקמת ממשלת הימין". בצלאל סמוטריץ' (צילום: קובי קואנקס)

(<https://images1.ynet.co.il/PicServer5/2021/06/30/10803284/1080325001000100980652no.jpg>)

וסמוטריץ'?

"האכזבה מסמוטריץ' גדולה, כי הוא באמת היה זה שמנע את הקמת ממשלת הימין. הוא יטען שזה לא נכון, זכותו כמובן, אבל אם אעמיד בשורה את בכירי הרבנים של הציונות הדתית שיספרו מה היה בשיחות איתו, התמונה שתצטייר תהיה שונה. הוא טוען שהוא מכבד רבנים ומקשיב להם, אבל פעם אחר פעם הוכח שהוא לא סופר אף אחד. ממשלת ימין כבר הייתה עניין מוגמר אם הוא לא היה מטרפד את הקמתה."

מה תעשי כשיעלו נושאים סביב קהילת הלהט"ב שגם לך לא יהיה נוח איתם וגם לדו"מ לא יהיה?

לביטול עסקה יש לשלוח בקשה רטופס צור קשר או בדואר support.plus@ynet.co.il / כת"ד 1109 ראשון / *3773
(<https://premium.ynet.co.il/web/static/terms>) (<https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers>)
"בכללי ידענו לאן אנחנו נכנסים, עשיית תרונות ועם החסרונות. גם בנושאים האלו". צור קשר

(<https://premium.ynet.co.il/web/static/contact>)

(<https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html>)

מה עמדתך לגבי נישואים של גייז?

"אני יכולה להגיד שאני רואה חשיבות גדולה בשמירה על מדינת ישראל יהודית ודמוקרטית וצריך להבין איך עושים את זה. בכל הנושא הלהט"בי אני מכבדת כל אדם באשר הוא אדם ואת דעותיו. ההתעסקות הזאת של לרדת לגופו של אדם ולא לגופו של עניין היא לא מקדמת. שאלו אותי בגלי צה"ל פעם מה אני חושבת כאישה מהציונות הדתית על זה שכלהט"ב, אמיר אוחנה יהיה שר המשפטים? אמרתי שאף אחד שהגיע לבית חולים לא שאל אם המנתח שינתח אותו הוא להט"ב. מי שואל את הדברים האלה? השיח הזה צריך לרדת מהשולחן. אני עובדת עם האנשים האלה, האנשים האלה נמצאים איתנו בחברה שלנו בכל מקום וצריך לחשוב איך מתמודדים."

(https://www.ynet.co.il/entertainment/article/rja1noueo?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal)

"אני מסורתי. זו אמונה שנעה בין 'אני אוהב את החיים הטובים' לבין 'אני פוחד מאלוהים'"

ynet+

(https://www.ynet.co.il/entertainment/article/rja1noueo?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal)

(https://www.ynet.co.il/dating/article/r1k9nk6jo?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal)

"לכבוד יום הולדתי נסענו כולנו למסעדה – אני, גרושתי והילדים"

ynet+

שאלות ותשובות

תנאי שימוש

לביטול עסקה יש לשלוח בקשה רטופס צור קשר או בדוא"ל / בתד. 1109 ראשליץ / *3773 (https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)

נגישות

צור קשר

הדפוס / הדפוס

(https://premium.ynet.co.il/web/static/contact) (https://www.sonoviasore.co.il/products/svnmvmsq-prv-sonomask-pro?)
L_PC&tblci=GIC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDq3U8or8OUkeuD1YpX#tblci=GIC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDq3U8or8OUkeuD1YpX

המסכה החזקה בשוק עכשיו בלוק הורס שאתם חייבים לראות

קבלו עד 45% הנחה על כל המוצרים באתר
Sonovia

https://www.sonoviasore.co.il/products/svnmvmsq-prv-sonomask-pro?)

L_PC&tblci=GIC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDq3U8or8OUkeuD1YpX#tblci=GIC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDq3U8or8OUkeuD1YpX
d.co.il/%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%A7%D7%A0%D7%99%D7%99%D7%AA-%D7%A6%D7%A2%D7%93-%D7%A8%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%9F?)
'erral&tblci=GIC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSCF1FQomIn77uuymlQL#tblci=GIC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSCF1FQomIn77uuymlQL

שבעה טיפים שאת חייבת להכיר בקניית נעלי צעד ראשון

Nimrod&more

d.co.il/%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%99%D7%9D-%D7%9C%D7%A7%D7%A0%D7%99%D7%99%D7%AA-%D7%A6%D7%A2%D7%93-%D7%A8%D7%90%D7%A9%D7%95%D7%9F?)
'erral&tblci=GIC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSCF1FQomIn77uuymlQL

https://freshuk.co.il/product-category/%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%96-%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%96/?eferral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDCoFUomMzLnfxv9IVX#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDCoFUomMzLnfxv9IVX

פירות וירקות איכותיים במחיר סיוטנאי עם משלוח עד הבית - קיי...

פרשוק דואגת לכם לתוצרת חקלאית בארגונים שלמים במחירים סיוטנאיים. במגוון עצום...

פרשוק - תוצרת מבית טוב

DjkywjXfHdVHxgjZGMI8iQqKt8YFGRjCo_r_____wEQ6v_____ARgWZGMI0gMQ4AYYCGRJCYUJE8cGBhkYwjLGBCKIhgJZGMI9BQqNh0YH2RjCKQnEIM1GC9keAGAAQKIAaqu784BkAEc&cta=true)

https://freshuk.co.il/product-category/%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%96-%D7%90%D7%A8%D7%92%D7%96/?eferral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDCoFUomMzLnfxv9IVX#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDCoFUomMzLnfxv9IVX

< _____ >

(Sponsored Links (https://popup.taboola.com/he/?template=colorbox&utm_source=y-net-y-net-&utm_medium=referral&utm_content=thumbnails-feed-new-wide:Below Article Thumbnails Plus | Card 2

https://ils.rachasheilev.org/campaign/62aef27028c8a50cad82c500?)

inaD&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDWtFgo596ersfH9effAQ#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDWtFgo596ersfH9effAQ

"אני לא יודעת איך מתכננים לסוף" החמרה במצבה של דיאנה בת ה 13

רחשי לב

https://ils.rachasheilev.org/campaign/62aef27028c8a50cad82c500?)

inaD&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDWtFgo596ersfH9effAQ#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSDWtFgo596ersfH9effAQ

https://vooom.co.il/healthy_life/resveratrol/?https://vooom.co.il/healthy_life/resveratrol/?

070106&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSQqFEovbXDq6Pag6xi#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSQqFEovbXDq6Pag6xi

מה זה רסברטרול ולמה הוא חשוב? בואו לשמוע על הפיסאיד רסברטרול של וינה

VOOOM מגוין

https://vooom.co.il/healthy_life/resveratrol/?https://vooom.co.il/healthy_life/resveratrol/?

070106&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSQqFEovbXDq6Pag6xi#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSQqFEovbXDq6Pag6xi

https://track.clickon.co.il/click/R1rQ1Ax0FmWVCr2/de19Jf1rrXrw7A7/TsR1rQ1Ax0FmWVCr2t5?)

range&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLScmzUEoiNrVuomhmv9i#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLScmzUEoiNrVuomhmv9i

חדש! גבר כך תשדרג את חיי הזוגיות שלך

ממונ

https://track.clickon.co.il/click/R1rQ1Ax0FmWVCr2/de19Jf1rrXrw7A7/TsR1rQ1Ax0FmWVCr2t5?)

range&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLScmzUEoiNrVuomhmv9i#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLScmzUEoiNrVuomhmv9i

< _____ >

(https://get-maxphone.com/he-w/?utm_source=taboola&utm_medium=referral#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLScdwVQou6CyxKHw2JacAQ)

הסמארטפון העוצמתי הזה הוא פי 10 יותר זול ממותגי הפרימיום השונים

he/?template=colorbox&utm_source=y-net-y-net-&utm_medium=referral&utm_content=thumbnails-feed-2x1:Below Article Thumbnails Plus | Card 4) | ממון | Max Phone

(https://get-maxphone.com/he-w/?utm_source=taboola&utm_medium=referral#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLScdwVQou6CyxKHw2JacAQ)

http://channel22.co.il/finance-in-the-usa/?utm_source=taboola&utm_medium=referral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSw200onoPu1-)

(_gyrj4#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSw200onoPu1-_gyrj4

אושרה העסקה: בעלי חצי מיליון ש"ח יוכלו לקבל הכנסה שוטפת מממשלת ארה"ב

/he/?template=colorbox&utm_source=y-net-y-net-&utm_medium=referral&utm_content=thumbnails-feed-2x1:Below Article Thumbnails Plus | Card 4) | ממון | Channel22

http://channel22.co.il/finance-in-the-usa/?utm_source=taboola&utm_medium=referral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSw200onoPu1-)

(_gyrj4#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSw200onoPu1-_gyrj4

< _____ תנאי שימוש _____ שאלות ותשובות _____ >

לברוטל עסקה יש לשלוח בקשה רכושם צור קשר או בדואר / support.plus@ynet.co.il / 1109 ראשון *3773

(https://premium.ynet.co.il/web/static/terms) (https://premium.ynet.co.il/web/static/QuestionsAndAnswers)

נגישות https://trimsher.com/?

ral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSY9ksoqaaZhtmpu_8AQ#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSY9ksoqaaZhtmpu_8AQ

(https://premium.ynet.co.il/web/static/contact) (https://z.ynet.co.il/short/content/2018/privacypolicy/policy.html)

דיוק ברמת המילימטרים וחזות מידית לחיתוך קרוב לעו

TrimSher

https://trimsher.com/?

ral&tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSY9ksoqaaZhtmpu_8AQ#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSY9ksoqaaZhtmpu_8AQ

(https://super-shaper.com/he-t-2/?utm_source=taboola&utm_medium=referral#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSO11Eos7667IPGw4flAQ)

הסוד ההוליוודי לגרום לגברים להיראות רזים סוף סוף יוצא לאור!

SuperShaper

(https://super-shaper.com/he-t-2/?utm_source=taboola&utm_medium=referral#tblci=GiC2Y8kheo0BsaMV4fKwcm9eYx97Lu5CFTG_TRvDiEXXLSO11Eos7667IPGw4flAQ)

(https://www.ynet.co.il/news/article/h10ag2jxj?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal)

הלואי שהכלה במגפיים תמנף את הסרטון, על אפכם וחמתכם

(https://www.ynet.co.il/news/article/h10ag2jxj?utm_source=taboola&utm_medium=referral&utm_content=internal)

< _____ >

שלח	כתוב תגובה חדשה
9.	אל' 03.07.21 תתקלקלי (לת)
8.	י' 03.07.21 לפחות עכשיו.את יודעת מה הרמה של חברי הכנסת מי הליכוד. (לת)
7.	אריה 03.07.21 אמסלם וזוהר שני ערסים אנלפבתיים (לת)
6.	מיכל 02.07.21 לא מצביעה שלך, אבל מעריכה מאד את הסגנון והגישה. (לת)
5.	יוסי 02.07.21 מה הפלא אמסלם מיקי זוהר אוסנת מארק
4.	אורן 02.07.21

נספח 3

העתק כתבתה של מורן אזולאי,
"הסיכום עם הליכוד: סילמן שרת
הבריות - אם נתניהו יקים
ממשלה", מיום 6.4.2022

עמ' 54

הסיכום עם הליכוד: סילמן שרת הבריאות - אם נתניהו יקים ממשלה

גורמים פוליטיים אומרים כי יו"ר הקואליציה הפורשת עידית סילמן סיכמה עם הליכוד כי תשוריין במפלגה - וגם תמונה לתפקיד שרת הבריאות אם נתניהו יצליח להקים ממשלה. עם זאת, אם לא יהיה ח"כ נוסף שיפרוש ויאפשר לסיעת ימינה להתפצל - היא עשויה להיות מוכרזת כפורשת, מה שיסכל את המהלך

302 תגובות

מורן אזולאי | 06.04.22 | 09:16

האזינו לכתבה 5 דקות

Promoted Links by Taboola

מה חשב מבקר האוכל על המקצ'יקן שחזר מהניינטיז?

קראו עוד

TimeOut

מעכשיו מחזירים בקבוקים לנקודות המכירה ומקבלים את דמי הפיקדון בחזרה!

המשרד להגנת הסביבה

מידע נוסף

סערה בקהילות הקונסרבטיביות: זוג קיים יחסים באמצע התפילה ב"זום..."

יהדות

יו"ר הקואליציה הפורשת עידית סילמן סיכמה עם הליכוד כי היא תשוריין במפלגה - תמונה לתפקיד שרת הבריאות אם בנימין נתניהו יצליח להקים ממשלה. כך אומרים הבוקר (רביעי) גורמים פוליטיים. מוקדם יותר [הודיעה סילמן על החלטתה לפרוש](#) - מה שגורם לכך שהממשלה מאבדת את הרוב שלה בכנסת.

הליכוד וסילמן סיכמו: שריון במפלגה ותפקיד שרת הבריאות בממשלה הבאה של נתניהו (צילום: דני שם טוב, דוברות הכנסת, אלכס קולומויסקין)

פרישתה של סילמן מגיעה על רקע פרשת החמץ בבתי החולים, שבעקבותיה תקפה את שר הבריאות הנוכחי ניצן הורוביץ ואמרה כי "לא נאפשר לו להיות שר". בשבוע שעבר נחשף ב-ynet כי בהנהלת הדסה מנסים למנוע הכנסת חמץ בניגוד לפסיקת בג"ץ בנושא. בעקבות הפרסום שיגר הורוביץ מכתב למנהלי בתי החולים ברחבי הארץ, ובו דרש לקיים את פסיקת בג"ץ, שמתירה הכנסת חמץ לשטחי בתי החולים במהלך חג הפסח. השבוע, בדיון בוועדת הבריאות בראשותה, תקפה סילמן את הורוביץ בעקבות הנחייתו לבתי החולים. "הורוביץ מאפשר הכנסת חמץ לבתי חולים? לא נאפשר לו להיות שר", אמרה. "יש כאן חצייה של קו אדום. במשמרת שלי זה לא יהיה".

כתבנו לענייני פלסטינים אליאור לוי מדווח כי אחרי הודעת סילמן, השר הורוביץ ביטל הבוקר את הגעתו לרמאללה לפגישה עם עמיתתו הפלסטינית. מקורות המעורים בפרטים אמרו ל-ynet כי בימים האחרונים תואמה ונקבעה פגישה בין הורוביץ לבין שרת הבריאות הפלסטינית, מיי קיילה. הפגישה הייתה אמורה להתקיים היום ברמאללה. הבוקר הודיע הורוביץ כי הוא מבטל את הפגישה ולא יגיע לרמאללה. ייתכן שבביטול הגעתו רצה הורוביץ למנוע נעיצת מסמר נוסף שיקרב את הפורש הבא מהקואליציה.

"לא נאפשר לו להיות שר". שר הבריאות הנוכחי ניצן הורוביץ (צילום: קובי קואנקס)

סילמן לא הודיעה מראש על החלטתה לאף גורם בקואליציה, גם לא לראש הממשלה נפתלי בנט ושר החוץ וראש הממשלה החליפי יאיר לפיד. גורמים פוליטיים אמרו ש"הצעד שלה נובע מסגירה שעשתה עם הליכוד". עם זאת, אם לא יהיה חבר כנסת נוסף שיפרוש איתה בהקדם ויאפשר לסייעת ימינה להתפצל, ובינתיים היא תתחיל להצביע נגד הקואליציה - היא יכולה להיות מוכרזת כפורשת יחד עם ח"כ עמיחי שיקלי ולא תוכל להתמודד בליכוד או בציונות הדתית בבחירות הבאות.

יו"ר האופוזיציה, בנימין נתניהו, בירך את סילמן ואמר כי "התרגשתי מאוד לשמוע את הצהרתה של חברת הכנסת עידית סלימן, ואני מברך אותך בשם המונים בעם ישראל שייחלו לרגע הזה. עידית, את הוכחת שמה שמנחה אותך זו הדאגה לזהות היהודית של מדינת ישראל, הדאגה לארץ ישראל, ואני מקבל אותך בברכה חזרה הביתה למחנה הלאומי. את הוכחת שנציגי ציבור אמיתיים פועלים לפי צו מצפונם ואין זכות גדולה מזו. אני קורא לכל מי שנבחר בקולות המחנה הלאומי להצטרף לעידית ולחזור אלינו הביתה. אתם תתקבלו בכל הכבוד הראוי ובזרועות פתוחות".

יריב לוין: "ח"כ סילמן מצילה את המדינה מתהליך מסוכן" (צילום: קובי קואנקס)

סמוטריץ' ורגב: "קוראים לחברים בקואליציה שנבחרו בקולות הימין לחזור הביתה" (צילום: אבי מועלם)

יו"ר סיעת הליכוד ומרכז האופוזיציה, ח"כ יריב לוין, אמר כי הוא "מברך מכל הלב ובהערכה עמוקה את ח"כ עידית סילמן, שעשתה הבוקר את המעשה הנכון, את המעשה הציוני והודיעה על הפסקת חברותה בקואליציית השמאל. ח"כ סילמן, בצעד שעשתה, מצילה את מדינת ישראל מתהליך מסוכן וחסר תקדים של פגיעה עמוקה באופי היהודי של המדינה וביסודות קיומה. אני קורא לכל מי שנבחר בקולות בוחר הימין ללכת בדרך שסללה ח"כ סילמן ולעשות כמוה".

יו"ר הציונות הדתית בצלאל סמוטריץ' אמר בתגובה להחלטת סילמן כי מדובר ב"שחר של יום חדש במדינת ישראל. הסוף לממשלה הלא ציונית של בנט והתנועה האיסלאמית והרגע שבו אפשר וצריך להחליף אותה בממשלה יהודית, ציונית ולאומית. אני מבקש לברך את ח"כ עידית סילמן על הצעד האמיץ והצודק שעשתה הבוקר ובו הציבה קו אדום בפני הפגיעה בזהות היהודית של מדינת ישראל ובערכי הציונות הבסיסיים".

סמוטריץ' הוסיף: "המחנה הלאומי יקבל את עידית בזרועות פתוחות ובמקום של כבוד השמור למי שהצילו את עם ישראל ומדינת ישראל באחד מרגעי המשבר שלהם. אני קורא לחברים בקואליציה שנבחרו בקולות הימין, חזרו הביתה. יחד נבנה ממשלה יהודית, ציונית ולאומית שתעשה המון טוב למדינת ישראל".

דרעי: "סילמן נתנה יד להצלת הזהות היהודית של המדינה" (צילום: אבי מועלם)

ח"כ מירי רגב (הליכוד) אמרה כי סילמן "עשתה את הצד המתבקש - לעזוב את הקואליציה המתיוונת הזאת, שפוגעת פעם אחר פעם בזהות היהודית של מדינת ישראל. אני קוראת לכל מי שנבחר על ידי קולות הימין, שיפרשו מהקואליציה המסוכנת הזאת וביחד נקים ממשלת ימין לאומית אחראית, שתשמור על זהותה היהודית של מדינת ישראל ושתפעל למען האינטרסים הבטחוניים והלאומיים שלנו". ח"כ מיקי זוהר (הליכוד) אמר: "עידית, לכי עד הסוף. כפי שאמרתי לך אתמול, את יכולה לגאול את עם ישראל".

גם יו"ר ש"ס, אריה דרעי, בירך את סילמן שלדבריו "נתנה יד להצלת הזהות היהודית של מדינת ישראל. מתנצל שפקפקתי בצעד האמיץ שעשית, תבורכי מפי עליון. 'בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל'".

נושאים קשורים

ניצן הורוביץ הליכוד בנימין נתניהו עידית סילמן משרד הבריאות

נספח 4

**העתק כתבתו של ארי קלמן,
"העימות שהוביל לפרישת סילמן ;
התמורה מהליכוד נחשפת", מיום
6.4.2022**

עמ' 60

האתר החרדי הגדול בעולם

העימות שהוביל לפרישת סילמן; התמורה מהליכוד נחשפת

הודעתה הדרמטית של יו"ר הקואליציה כי היא פורשת מהממשלה, הותירה רבים במערכת הפוליטית בהלם, אך ממעקב אחרי סדר השתלשלות העיניים בתקופה האחרונה נראה כי שוגרו מצידה לא מעט רמזים ואיתותים למהלך

העימות שהוביל לפרישת סילמן; התמורה מהליכוד
 נחשפת - בחדרי חרדים
https://twitter.com/intent/tweet?text=העימות%26utm_medium%3Dlink%26utm_content%3Dshare%26utm_campaign%3Darticle_in_bhol&url=https://www.bhol.co.il/news/1368639?utm_medium%3Dlink%26utm_content%3Dshare%26utm_campaign%3Darticle_in_bhol

(https://api.whatsapp.com/send?text=https://www.bhol.co.il/news/1368639?utm_medium%3Dlink%26utm_content%3Dshare%26utm_campaign%3Darticle_in_bhol)

(https://api.whatsapp.com/send?text=https://www.bhol.co.il/news/1368639?utm_medium%3Dlink%26utm_content%3Dshare%26utm_campaign%3Darticle_in_bhol)

(https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.bhol.co.il/news/1368639?utm_medium%3Dlink%26utm_content%3Dshare%26utm_campaign%3Darticle_in_bhol)

(mailto:?body=https://www.bhol.co.il/news/1368639?utm_medium%3Dlink%26utm_content%3Dshare%26utm_campaign%3Darticle_in_bhol)

שלב אחר שלב
 שמוליק סילמן

צילום: אוליביה פיטוסי - פלאש 90

אלו המילים האחרונות של ר' צבי שטעסל לפני המקרה

סכום מפתיע: עקירת שן ב-20 ש"ח

[http://rep.erate.co.il/?\(t=rep&pid=168181&tid=179190&et=2](http://rep.erate.co.il/?(t=rep&pid=168181&tid=179190&et=2)

[https://www.bhol.co.il/news/1435825?\(utm_source=ultra&utm_medium=capsule](https://www.bhol.co.il/news/1435825?(utm_source=ultra&utm_medium=capsule)

ההפתעה הפוליטית לא באמת הפתיעה את כולנו, כאבי הבטן מצידה של חברת הכנסת סילמן הורגשו כבר בשיא מושב החורף אך אלו התעצמו במיוחד השבוע, עד להודעה הדרמטית הבוקר על פרישתה מהקואליציה.

התמורה שתקבל סילמן מהליכוד הוא שריון ברשימה הבאה במקום ה-10 בכנסת, וכן התחייבות כי במקרה ונתניהו יקים את הממשלה הבאה היא תכהן כשרת הבריאות של מדינת ישראל.

שלב אחר שלב:

יום ראשון: חברת הכנסת עידית סילמן בפתח דיון ועדת הבריאות ([news/1366794/](https://www.bhol.co.il/news/1366794/)) בראשותה תוקפת את שר הבריאות ניצן הורביץ על דרישתו לאמץ את פסיקת בג"ץ ולאפשר הכנסת חמץ לבתי החולים במהלך חג הפסח.

סילמן משגרת אולטימטום ואיום לשר הבריאות ניצן הורביץ ולקואליציה כולה: "אני מצפה משר הבריאות שיכבד את הציבור ויכבד את הקואליציה שבה הוא נמצא, ואת המקומות שיש לנו בהם גם וטו בנושאים של דת ומדינה, ויתחשב ברגשות של הציבור המסורתי והדת בישראל, כי אנחנו באצבעות שלנו לא נוכל לאפשר לאדם כזה להמשיך ולהיות שר".

יום שני: בעלה של חברת הכנסת סילמן, שמוליק סילמן מתראיין ומחריף את הטון ([news/1367357/](https://www.bhol.co.il/news/1367357/)), תוך שהוא רומז על כוונותיה של סילמן לפרוש מהקואליציה. הוא מציין כי נושאי הדת הם קו אדום מבחינתה.

"עידית לא תמכור את העולם הבא שלה תמורת שום דבר", הצהיר בעלה שמוליק ביום שני, "היא קיבלה החלטה אישית - לא תהיה גזירת המעונות, לא יהיה גיור ולא יהיה מתווה רפורמי כי מעניין אותה העולם הבא שלה".

הוא הוסיף: "לכל אחד יש קו אדום שהוא אומר לעצמו: אני לא יכול להיות יותר באירוע הזה. יש דברים שהיא לא יכולה לעשות בהם פשרה", תוך שהוא רומז כי אין לה חשש מבחירות ו"באם עידית תחזור הביתה היא תתפוס אחלה ג'וב במשרד הבריאות. הכל טוב, לא קרה כלום וזה לא סוף העולם".

יום שלישי: בנט לא קורא נכון את המפה הפוליטית ולא ער למהלכים מתחת פני השטח ובוחר שלא לגבות את סילמן ומשגר לעברה עקיפה ([news/1368008/](https://www.bhol.co.il/news/1368008/)), תוך שהוא תוקף את חברת מפלגתו (לשעבר?) סילמן לצד השר הורביץ "אם כולנו נרגיע ולא נעשה סיבובים פוליטיים בלי מכתבים ובלי אולטימטומים הכול יהיה בסדר".

כך, שלב אחר שלב התבשלה החלטתה של סילמן לפרוש מהממשלה. כעת רק עלינו להמתין ולראות מי יהיה הבא בתור.

"עיצבה את דמות התלמידות": הלם בקריית צאנז

(https://www.bhol.co.il/news/1429192?utm_source=ultra&utm_medium=textlink)

24/6: רוצים להישאר מעודכנים? הצטרפו לעדכוני החדשות בוואטסאפ של 'בחדרי'

(<https://chat.whatsapp.com/D92jnZzK4r80kqyHtQ57Se>)

מצטרפים עכשיו לערוץ הטלגרם של בחדרי חרדים ונשארים מעודכנים כל הזמן <<

(<https://t.me/behadrey>)

להצטרפות ולמעקב אחרי הסטטוס של בחדרי חרדים בוואטסאפ הקליקו (<https://go.bhol.co.il/status2>)

© 2009 כל הזכויות שמורות לחברת בחדרי חדשות בע"מ מחזיקת אתר בחדרי חרדים, הפורטל החרדי הגדול בעולם, המביא לגולשיו מידע מקיף ועדכני במגוון רחב של תחומים:

חדשות, בחצרות קודש, כלכלה, צרכנות, תרבות, בריאות ומדע, מחשבים ואינטרנט, טורים אישיים, לאישה החרדית, רכב ותחבורה, אוכל ותיירות וכן סרטוני וידאו וגלריות מכל העולם | עיצוב NG

SEO Israel קידום אתרים (<https://www.seoisrael.co.il>)

נספח 5

העתק כתבתם של ליאור קינן, ספי
עובדיה ורביב דרוקר, "סילמן ליריב
לוינ: "איך הייתי? הייתי טובה עד
הסוף" • תיעוד", מיום 21.6.2022

עמ' 65

סילמן ליריב לוין: "איך הייתי טובה עד הסוף" • תיעוד

אתר "בחדרי חרדים" פרסם תיעוד ובו שיחה בין יו"ר הקואליציה לשעבר, שלה חלק גדול בכישלון יציבות הממשלה, לבין יו"ר סיעת הליכוד. ח"כ יואב גלנט מהליכוד הסתבך בלשונו ואמר: "אם סוכם שריון, ואני חושב שסוכם, צריך לתת לה". צפו

ליאור קינן, ספי עובדיה, רביב דרוקר | פורסם: 21.06, 08:41

סילמן ליריב לוין: "איך הייתי?" | צילום: אתר "בחדרי חרדים"

זמן צפייה: 00:08

שביעות רצון נרשמה אצל ח"כ עידית סילמן לאחר ההחלטה אתמול (שני) של ראש הממשלה נפתלי בנט לפזר את הכנסת וללכת לבחירות. אתר "בחדרי חרדים" פרסם תיעוד ובו היא נראית הולכת לצד יו"ר סיעת הליכוד, ח"כ יריב לוין, והיא נשמעת אומרת לו: "איך הייתי? הייתי טובה עד הסוף אה?".

יש להזכיר כי סילמן שימשה כיו"ר הקואליציה בממשלה הנוכחית עד שקיבלה החלטה לפרוש ממנה ומאז היא אומרת בכל הזדמנות שיש להקים ממשלת ימין. אחרי החלטת בנט כתבה אתמול סילמן: "מודה היום לקב"ה שנתן לי את הכוח והאומץ לעשות את המעשה הנכון ובכך להיות שותפה להקמת ממשלת ימין יהודית ולאומית בקרוב ממש".

LIVE

המערכת הפוליטית צבא וביטחון מדיני כללי בריאות וסביבה חינוך וחברה פלילים ומשפט ת

באותו נושא, חבר הכנסת יואב גלנט (הליכוד) התארח אמש במהדורה המרכזית והתייחס לסוגיית השריון של סילמן ברשימת הליכוד בבחירות. ניתן לומר כי גלנט הסתבך בלשונו ואמר כי לדעתו יש סיכום על שריון של סילמן ברשימה. צריך לזכור כי סיכומים מסוג זה אסורים לפי חוק לפני בחירות.

סוכם או לא סוכם? גלנט על שריון סילמן

"אני מציע לעמוד בהסכמים", אמר גלנט באולפן. "אם סוכם, ואני חושב שסוכם". בשלב הזה העיר פרשננו רביב דרוקר לגלנט כי הייתה הכחשה גורפת של הליכוד, אולי משום שגם בליכוד יודעים שזה מנוגד לחוק. בשלב זה גלנט מיתן את גרסתו. "אני אומר לכם מה אני אומר, אם סוכם עם סילמן על שריון, צריך לתת לה. אם לא סוכם - לא. אני לא נכנס לפרטים כי אני באמת לא ידוע".

במקרה של אורבך אמר גלנט: "הוא לא בתוך העניין כי הוא הגיע לגשר ולא חצה אותו".

תגיות: אופוזיציה, בחירות 2022, הליכוד, יואב גלנט, יריב לוי, עידית סילמן

מסגרת אשראי נוספת למצטרפים לכרטיס האשראי

Fly Card | ממומן

קראו עוד

איך לבחור אופסייט מושלם?

עדנה נווה מדבר | ממומן

מידע נוסף

גרמניה 2022 - תיקון היסטורי לחוק מאפשר למאות אלפי ישראלים לקבל דרכון גרמני

פספורט גרופ | ממומן

פיתוח ישראלי המסייע בשיפור בזרימת הדם ובשמירה על הבריאות

VINIA - מתנת החיים | ממומן

LIVE

המערכת הפוליטית צבא וביטחון מדיני כללי בריאות וסביבה חינוך וחברה פלילים ומשפט ת

מה זה רסברטרול ואיך הוא מסייע בשמירה על הבריאות? הקליקו לכתבה המלאה

VOOOM מגזין | ממומן

קמע מזל ועושר סיני עתיק סוף סוף אושר למכירה מחוץ למדינה

BoLuk Bracelet | ממומן

10 המשפחות העשירות בעולם. מס' 3 מפתיע במיוחד

Women's Method | ממומן

הצלם האמיץ הזה הבריח את 20 התמונות הללו מצפון קוריאה

The Travel Breeze | ממומן

15 המקומות האסורים בעולם

Kingdom Of Men | ממומן

חולי סוכרת המשתכרים למעלה מ 10,000 ש"ח בחודש, יכולים לקבל החזרי מס!

וולך זכויות רפואיות | ממומן

"הצעקות שלה מרסקות לי את הלב" שני בת ה 3 נלחמת בסרטן מפושט. כך תוכלו לעזור

רחשי לב | ממומן

LIVE

המערכת הפוליטית צבא וביטחון מדיני כללי בריאות וסביבה חינוך וחברה פלילים ומשפט ת

השופטת בתיק נתניהו נגד פרקליטו: "קו החקירה הזה לא לעניין"

רשת 13

אדריכלים מדברים על כוחו של חלון עם מיכל קסל וענבל מרטין

קליל - גלו את כוחו של חלון | ממומן

ירושלים: ישראלים רוכשים קרקעות בהרחבה הצפויה בסובב הדסה

Real Invest השקעות | ממומן

מידע נוסף

הסטארטאפ הישראלי שמלמד קריאה וכתבית ערבית ב-10 שעות בלבד

Round Table לימודים וקריירה | ממומן

נספח 6

העתק הפרסום על הראיון בערוץ 7,
"מיקי זוהר מעריך: סילמן ושיקלי
יהיו משוריינים בליכוד", מיום
4.8.2022

עמ' 71

ערוץ 7 > מדיניות ופוליטיקה > מיקי זוהר מעריך: סילמן ושיקלי יהיו משוריינים בליכוד

מיקי זוהר מעריך: סילמן ושיקלי יהיו משוריינים בליכוד

על יוקר המחיה אמר ח"כ זוהר: "כולנו יודעים שאם יש מישהו שיודע להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי זה דווקא נתניהו".

ערוץ 7

103FM / ז' באב תשפ"ב, 4.08.22, 16:22

3 דקות

בנימין נתניהו הליכוד איילת שקד פריימריז מיקי זוהר עמיתו שיקלי עידית סילמן

- א
- א
- א
- א
- א
- א
- א

צילום: Olivier Fitoussi/Flash90

מיקי זוהר

למה לקרוא כשאפשר להאזין? לחצו כאן לשמוע

Powered by Trinity Audio
00:00

10 16 1.0x

04:00

כותרות

בר כתב ב-2019: "מוכנים להקריב את חייו"

יהונתן פולארד התארס

חבר הכנסת מיקי זוהר מהליכוד התייחס (חמישי) לפריימריז במפלגתו, למחלוקות בין המועמדים

אולי יעניין אותך

בעל העסק הזה התחיל לפרסם איתנו זזה מה

שקרה

B144

מידע נוסף

לומדים על רגשות בעלי-חיים בבית-הספר היסודי

Human and Animal Institute

Sponsored Links by Taboola

שווה קריאה

"הפכתי לאדם שחי את החיים, לא עובר לידם"

השתקת עיתונאי 'הקול היהודי' - ההקלטה נחשפת

הגיעו לנחם את המשפחה ופרצו בבכי

"מעמיקים את החיבור לארץ ישראל"

מיקי זוהר מעריך: סילמן ושיקלי יהיו משוריינים בליכוד | ערוץ 7

שזה יתעכב, גם אם נאשר את זה בהמשך זה לא יביא לעיכוב התהליך, התהליך יקרה ויבוצע בפועל.

"חושבים שאם אנחנו לא מעבירים את זה עכשיו בכנסת זה לא יקרה בפברואר. יש סוגיות מאוד אקוטיות שנתניהו חושב שצריך לשנות. בסוף אנחנו צריכים לשמור גם על הפרטיות של אזרחי ישראל, יש עוד סוגיות שאנחנו מדברים עליהם, זה לא חלילה ממקום לעכב את זה".

האם כל ההתנהלות סביב הסוגיה מונעת מהרצון לקרדיט? ח"כ זוהר שלל את הטענה: "אנחנו בממשלת מעבר, אם עכשיו נהיה אלו שמאשרים את זה זה יהיה הישג שלנו כי אנחנו מאשרים את זה. מדינת ישראל לא תלויה באף אחד, היא חזקה ועוצמתית. האמריקאים שותפים, חברים ואנחנו הולכים איתם דרך ותמיד נלך איתם כי הם בעלי הברית הגדולים ביותר של ישראל אבל אנחנו תמיד נצטרך להסתכל על מה טוב לאזרחי ישראל ומה שטוב להם שישמרו על הפרטיות שלהם ועוד כמה סוגיות חשובות שנידונות. לא יהיה עיכוב בהתחלת התהליך באמצע 2023".

עוד באותו נושא:

- הרמז של מיקי זוהר
- מיקי זוהר: אני מעריך שאהיה שר בממשלה הבאה
- הבן של מיקי זוהר שר "מיכל"
- בן גביר הוא חלק מהקואליציה הבאה שלנו

בהמשך, התייחס ח"כ זוהר לפרוייקט בליכוד: "הליכוד זו מפלגה דמוקרטית, יצרית, חיה ובוועט. בשונה ממפלגות אחרות, שמענו לאחרונה חברת מפלגת יש עתיד אומרת שיאיר לפיד הוא סוג של אל, זה השוני העצום בין מפלגה כמו שלנו שהיא הליכוד בה נבחרים באמצעות פריימריז, על ידי 140 אלף איש שקובעים את גורלם של כל אחד ואחת, ומשלמים דמי חבר מרצונם החופשי, זה דבר שהוא סופר דמוקרטי. ביש עתיד אתה צריך לרצות את אותו מנהיג שאם הוא לא יהיה מרצה אתה לא תהיה במקום טוב ברשימה".

לאור אמירותיו, ביקשה המראיינת סיון כהן לדון בסוגיה שמדאיגה רבים - אנשים עם עבר פלילי המתמודדים לרשימת הליכוד. זוהר הדגיש כי "כולנו מודאגים. אנחנו מוטרדים וגם פועלים בנושא. אני מציע לכל מי שמנסה להספיד אותנו עוד לפני שנגמרו הפריימריז שימתין לתוצאות. חוכמת ההמונים היא הדבר המנצח והטוב ביותר. לדעתי אותם 140 אלף איש, אנשים שהם ליכודניקים בלב ובנשמה, שרוצים להשפיע על איך הרשימה תראה, יבחרו את הרשימה הטובה ביותר כי כך הדבר היה בעבר ואני מקווה שגם בעתיד. בואו נמתין לסוף הפריימריז".

"אנחנו דמוקרטיה, וגם בדמוקרטיה יש מחיר", טען, והוסיף: "אם הדברים עומדים בקנה אחד עם התקנון והחוקה אי אפשר למנוע מאף אחד להתמודד. הדברים אני יודע שנידונים גם בבית הדין, אני לא יודע מה תהיה ההכרעה אבל אני מציע לחכות לתוצאות הפריימריז, חוכמת ההמונים היא זו שמנצחת, זה היופי בדמוקרטיה שיש בליכוד".

103^{fm}

אישור הוויזות: "לא נאפשר עיכוב"

חדשות מבזקים ביטחוני פוליטי-מדיני בארץ בעולם פודקאסטים משפט ופלילים נדל"ן וכלכלה

אמיר, יהיו אנשים נהדרים. כרגע יש לנתניהו 4 שממוקמים במקומות 14, 16, 28 ו-37. אני לא יודע להגיד את כל הארבעה. אני מקווה שזה גם מה שיהיה. על פניו צריך להמתין ולחכות לאחר הפריימריז".

השבוע: יושבים על קפה ודמיון

למה סטודנטיות לחינוך בוחרות במדרשת אוריה?

המומלצים

קדימה לסבסטיה: מחדשים את מסורת צעדת השומרון של גוש אמונים

הנכון מוקדם

נכסים דיגיטליים – החלופה לנדל"ן?

הנכון מוקדם

חופשת סוכות בגאורגיה במחיר משתלם במיוחד

אוכל

על הספינה בנהר ההולנדי - כשר וללא בחילות

מיקי זוהר מעריך: סילמן ושיקלי יהיו משוריינים בליכוד | ערוץ 7

בסיום השיחה, התייחס חבר הכנסת מטעם מפלגת הליכוד להתמודדותם מול יוקר המחיה והצגת התוכנית הכלכלית: "אני חושב שכולנו יודעים שאם יש מישור שיועד להוציא את ישראל מהמשבר הכלכלי זה דווקא נתניהו. ב־2003 הוא הוציא את ישראל ממשבר כלכלי וגם ב־2009. השתנה דבר אחד, בשנה האחרונה לא היינו בהנהגת המדינה. בשנים שאנחנו היינו בהנהגת המדינה גם אם הייתה עליית מחירים היא הייתה סופר דרגתית. יש כאלה שרוצים להאשים את המלחמה, את הרוסים, האוקראינים".

"יש דבר אחד שצריך להבין - כשאתה צריך לתת כל כך הרבה כסף לעבאס אתה לא יכול להפנות את התקציבים האלו לתוכניות שיוזילו את יוקר המחיה. להפחית את יוקר המחיה צריך להביא כסף, מאוצר המדינה", הכריז.

כהן לא נשארה חייבת, וציינה כי אנחנו המדינה השנייה הכי יקרה בעולם. ח"כ מיקי זוהר סיכם: "זה קרה בשנה האחרונה. לפני שאנחנו ירדנו מההנהגה, כשהיינו בשלטון, המספרים היו דרמטיים הרבה יותר טובים מהיום. אנשים רוצים לייחס את זה לכל מיני דברים, אני מייחס את זה לניהול לא נכון בשונה משלנו. כשאנחנו היינו בהנהגת המדינה ניהלנו את זה טוב יותר ואני מקווה שהציבור יביע בנו שוב אמון כדי שנעשה את התיקון הנדרש".

[מצאתם טעות או פרסומת לא ראויה? דווחו לנו](#)

מאחורי הקלעים: מדוע כדאי לכם ללמוד את שיטת NLP?

סמוטריץ': "הקול היהודי – מכלי התקשורת החשובים בישראל"

אולי יעניין אותך

"נפל דבר בישראל, איתמר בן גביר מציע לגרש יהודים"

ערוץ 7

1+1, גרסת הנדל"ן: כך תכפילו את הרווח על השקעה במשרדים בחיפה

Real Invest נדל"ן | ממומן

כמה אנחנו חוסכים כשאנחנו קונים יין און ליין? יצאנו לבדוק

PANECO | ממומן

קראו עוד

פיתוח ישראלי המסייע בשיפור בזרימת הדם ובשמירה על הבריאות

VINIA - מתנת הח... | ממומן

טסים בקרוב? תבטחו גם את המזוודות...

שוק הביטוח | ממומן

מדד שירות קופות הגמל: ילין לפידות שוב במקום הראשון

ילין לפידות | ממומן

חדשות מבזקים ביטחוני פוליטי-מדיני בארץ בעולם פודקאסטים משפט ופילוסופיה נדל"ן וכלכלה

נספח 7

העתק פנייתה של העותרת למשיבה

1 מיום 12.7.2022

עמ' 75

12 יולי 2022, י"ג תמוז תשפ"ב

לכבוד

עוה"ד גלי בהרב מיארה
היועצת המשפטית לממשלה
משרד המשפטים
ירושלים
שלום רב,

הנדון: בקשה לפתיחה בחקירה בחשד להפרת חובה חקוקה – הוראות סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת הקובעות איסור על הבטחת שיריון לחברי כנסת מכהנים – תזכורת שלישית

סימוכין: מכתבינו מיום 7.4.2022; מיום 9.6.2022; ומיום 16.6.2022, ומיום 19.6.2022.

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: "התנועה"), אנו מתכבדים לפנות אליך כדלקמן:

1. ביום 11.7.2022 התראינו חה"כ יואב גלנט ממפלגת הליכוד, לרדיו דרום, והבהיר כי אכן קיימים הסכמים לשיריון שהושגו עם חה"כ עידית סילמן וחה"כ עמיחי שיקלי – שלא בתוך תקופת הבחירות ותוך איסור ובדריסה גסה של הוראות החוק. כך, לפי דבריו בראיון¹:

"שריונים מה עמדתך ביחס לשריונים?

[...] אנשים כמו שיקלי וסילמן שפעלו איתנו מתוך מניעים אידיאולוגיים על מנת להפיל את הממשלה הרעה שכינה פה בהחלט צריך לעמוד בהסכמים שעשו איתם".

2. יובהר, כי החוק מחיל איסור ברור על כל הסכם והתחייבות לשריון של חברי הכנסת המכהנים במפלגות אחרות, לרשימת הליכוד שלא ניתנה בתוך ה-90 יום עובר לבחירות הנוכחיות. כמו כן, החוק מחיל איסור על הפרת חובה חקוקה במזיד – דבר נוסף שעולה בענייננו.

3. מכאן, שלעמדת התנועה יש להביא את חה"כ גלנט לחקירה, ומתוך מטרה שיבהיר את דבריו ביחס להסכמים שהושגו עם חברי הכנסת בניגוד להוראות החוק. כידוע, סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 (להלן: "חוק הבחירות"), שכותרתו איסור הסכמים בדבר רשימות מועמדים קובע, כי:

"לא יעשה הסכם ולא תיתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת".

4. אם כן, ייתכן שאף עולה חשש כבד שמא התמלאו בענייננו כל יסודות עבירת הפרת חובה חקוקה ביחס לגורמים של מפלגת הליכוד אל מול חברי הכנסת ממפלגות אחרות.

5. נזכיר, כי במכתבנו שבסימוכין מיום 7.4.2022, פנינו אליך, בבקשה לפתוח בחקירה נגד בכירים במפלגת הליכוד וחה"כ עידית סילמן, אשר לפי כל הפרסומים בתקשורת,² חתמה על הסכם בו מקומה ישריין ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, ומכאן שקיים חשד חמור שהתמלאו יסודות עבירת

¹ קישור להקלטת דבריו של חה"כ גלנט מתוך הריאיון ברדיו דרום:

<https://www.radiodrom.co.il/item?id=14497>

² מורן אזולאי, "הבטחת הליכוד לסילמן: שריון במפלגה ומינוי לשרת הבריאות בממשלה אם תוקם" ynet, 6.4.2022.

<https://www.ynet.co.il/news/article/hjxx2oc7c>

הפרת חובה חקוקה – הפרה במזיד של הוראות סעיף 57 לחוק הבחירות.

6. במכתבנו שבסימוכין מיום 9.6.2022, פנינו אלייך, בבקשה לפתוח בחקירה נגד בכירים במפלגת הליכוד וחה"כ ניר אורבך, אשר לפי כל הפרסומים בתקשורת,³ מנהל משא ומתן על הסכם בו מקומו ישריין ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, ומכאן שקיים חשד חמור לניסיון והפרה של עבירת הפרת חובה חקוקה – הפרה במזיד של הוראות סעיף 57 לחוק הבחירות.

7. במכתבנו שבסימוכין מיום 19.6.2022, פנינו אלייך, בבקשה לפתוח בחקירה נגד חה"כ גידא רינאוי זועבי, אשר לפי כל הפרסומים בתקשורת,⁴ ניהלה משא ומתן על הסכם בו מקומו ישריין ברשימת רע"מ לכנסת ה-25, ומכאן שקיים חשד חמור לניסיון והפרה של עבירת הפרת חובה חקוקה – הפרה במזיד של הוראות סעיף 57 לחוק הבחירות.

8. עוד יוזכר, כי סעיף 57 לחוק הבחירות, תוקן בשנת 1991, וכאחד מלקחי ה"תרגיל המסריח", בין שמעון פרס ז"ל ליצחק שמיר ז"ל, ואשר תכליתו למנוע את תופעת ה"כלנתריזם" – מעבר חברי כנסת בין סיעות לאחר הבחירות – תוך הבטחת שריון עתידי ברשימה אחרת. כך, באופן הדומה ל"תרגיל המסריח" ניתן למשוך נציגים מסיעות הקואליציה כדי להפיל את הממשלה ולהקים תחתה אחרת – תוך הבטחת מקום עתידי לחברי הכנסת שעברו צד.

הבקשה לחקירת האירועים:

9. כאמור, הפעולות המתוארות מעלות חשש לעבירות של הפרת הוראות סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 – הוראות הקובעות איסור חד משמעי כלפי חבר הכנסת על התחייבות בעל פה או בכתב להבטחת שריון במפלגה (אלא אם מדובר על התחייבות בתוך ה-90 יום שלפני בחירות).

10. חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") קובע איסור פלילי על הפרת הוראות חיקוק, בסעיף 286, שלשונו:

"המפר הוראת חיקוק במזיד, במעשה האסור לפי אותו חיקוק או בהימנעות ממעשה שעשייתו נדרשת לפי אותו חיקוק, והדבר נוגע לציבור, דינו - מאסר שנתיים; והוא, אם אין נראית מאותו חיקוק כוונה לעונש אחר על הפרתו."

11. עבירה זו של הפרת הוראות חיקוק, יש לבחון לאור סעיף 25 לחוק העונשין, אשר מגדיר מהו ניסיון לעבור את עבירה:

"אדם מנסה לעבור עבירה אם, במטרה לבצעה, עשה מעשה שאין בו הכנה בלבד והעבירה לא הושלמה."

12. לעמדת התנועה, הפעולות שתוארו לעיל, מחייבות פתיחה בחקירה בחשד לעבירת הפרת חובה חקוקה או ניסיון לעשות כן.

13. לאור האמור לעיל, אנו סבורים כי העניין מחייב פתיחה בחקירה של כל המעורבים בדבר, בהתאם

³מורן אזולאי, "אורבך במגעים עם הליכוד: נתניהו מציע שריון ותפקיד במפלגה", ynet, 8.6.2022.

<https://www.ynet.co.il/news/article/by2ldlr009>

⁴יערה שפירא וסולימאן מסוודה "ההבנות עם הח"כית הפורשת שעשויות להביא לסיום המשבר" כאן, 21.5.2022.

<https://www.kan.org.il/item/?itemid=127693>

לסעיף 59 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 :

"נודע למשטרה על ביצוע עבירה, אם על פי תלונה ואם בכל דרך אחרת, תפתח בחקירה; אולם בעבירה שאינה פשע רשאי קצין משטרה בדרגת פקד ומעלה להורות שלא לחקור אם היה סבור שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה או אם היתה רשות אחרת מוסמכת על פי דין לחקור בעבירה."

14. מנוסח הסעיף עולה כי ברירת המחדל היא **שכאשר נודע למשטרה על ביצוע עבירה, זו תפתח בחקירה**. אך ורק במקרים בהם קצין בדרגת פקד ומעלה סבור שנסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות לפתיחה בחקירה, יכול הוא להורות שלא לחקור.

15. כמו כן, בבג"ץ 6410/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' פרקליט המדינה** (פורסם באתר הרשות השופטת 4.2.2015), קבע בית המשפט העליון, כי כאשר מתעורר ספק בשאלה האם בוצעה עבירה, **מוטל על רשויות החקירה לברר זאת בדרך של חקירה פלילית או בדיקה מקדימה**. כך, בדברי כב' השופט שהם (בפס' 101) :

"החובה לפתוח בחקירה, מותנית בידיעה על ביצוע עבירה (דנג"ץ 7516/03 נמרודי נ' היועץ המשפטי לממשלה (12.02.2004) [פורסם בנבו] (להלן: **דנג"ץ נמרודי**)). החוק איננו מחייב פתיחה בחקירה פלילית באופן מיידי, בכל מקרה של הגשת תלונה או של אינדיקציה אחרת לביצוע עבירה. **כאשר מתעורר ספק אם בוצעה עבירה, מוטל על רשויות החקירה והתביעה לברר זאת**, במסגרת חקירה פלילית או במסגרת בדיקה מקדימה" (ההדגשות של הח"מ)."

16. סוגיית הפתיחה בחקירה פלילית הובהרה גם **בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.2204 שכותרתה "בדיקה מקדימה"**. לפי הנחיה זו, השימוש בסמכות החקירה מותנה בשאלה האם "יש ראיות המבססות חשד סביר שבוצעה עבירה". כלומר, מקום שישנן ראיות המבססות חשד סביר לביצוע עבירה, תיפתח חקירה, אלא אם סבור גורם מורשה כי נסיבות העניין אינן מתאימות לנקיטת הליכים פליליים.

17. **מכאן, וככל שהובטחו שרינונים לרשימת הליכוד, על ידי יו"ר האופוזיציה, או שלוחיו ובמועד הנוכחי, הרי שמדובר בדריסה ברגל גסה של הוראות החוק, המחייבות פתיחה בחקירה פלילית בהולה**.

18. **אשר על כן, אנו פונים אליכם על מנת שתפעלו לפתוח בחקירה מיידיית בפשרות אלה. מדובר על דריסה פומבית וברורה של הוראות החוק**.

19. נוכח החשיבות הציבורית של העניין, נודה לתגובתכם המהירה.

בכבוד רב,

הידי נגב, עו"ד
מנהל מחלקת מדיניות וחקיקה

תומר נאור, עו"ד
ראש האגף המשפטי

נספח 8

העתק החלטת יו"ר ועדת הבחירות

המרכזית לכנסת ה-25 מיום

28.9.2022

עמ' 79

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת
لجنة الانتخابات المركزية
The Central Elections Committee

Justice Isaac Amit
Supreme court of Israel
Chairman of the Central
elections committee
to the 25th Knesset

قاضي إسحاق عميت
المحكمة العليا
رئيس لجنة الانتخابات
المركزية للكنيست 25

השופט יצחק עמית
בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-25

פ"מ 1/25
פ"מ 2/25
פ"מ 4/25

המבקשת בפ"מ 1/25 : התנועה למען איכות השלטון בישראל

המבקשות בפ"מ 2/25 ובפ"מ 4/25 :
1. גבריאלה (גבי) לסקי-שוץ
2. סיעת מרצ

נ ג ד

המשיבות בפ"מ 1/25 ובפ"מ 2/25 :
1. עידית סילמן
2. סיעת הליכוד תנועה לאומית ליברלית
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. היועצת המשפטית לכנסת

המשיבים בפ"מ 4/25 :
1. עמיחי שיקלי
2. סיעת הליכוד תנועה לאומית ליברלית
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. היועצת המשפטית לכנסת

בקשות לקבוע כי מועמדים אינם כשירים להיכלל ברשימת מועמדים לכנסת ה-25 ולפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשי"ט-1959 (פ"מ 1/25), וסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת (פ"מ 2/25 ו-4/25), ולכן לא ניתן לאשר את הכללת שמם ברשימת המועמדים לפי סעיף 63א לחוק הבחירות

בשם המבקשת בפ"מ 1/25 : עו"ד אליעד שרגא, עו"ד תומר נאור, עו"ד הידי נגב

בשם המבקשות בפ"מ 2/25, 4/25 : עו"ד אורי הברמן, עו"ד מיכל רומנו ברטהולץ

בשם המשיבה 1 בפ"מ 1/25, 2/25 : עו"ד אלי שמואליאן

בשם המשיב 1 בפ"מ 4/25 והמשיבה

2 : עו"ד מיכאל ראבילו, עו"ד אופק ברוק

בשם המשיבה 3 : עו"ד יונתן ציון-מוזס, עו"ד קובי עבדי

בשם המשיבה 4 : עו"ד ענת גולדשטיין

החלטה

1. אי היציבות הפוליטית בישראל הניבה חמש מערכות בחירות בתקופה של כשלוש שנים וחצי, וכמעין המתגבר של החלטות שיפוטיות בנושאים תקדימיים, וכפי שנזדמן לי לומר: "צועדים אנו במשעולים חוקתיים שכך רגלנו, ורגלי קודמנו, טרם דרכו בהם, למן קום המדינה ועד ימינו אנו. המציאות החדשה, שמא אנומלית, שהתרגשה עלינו, מולידה מעצם טיבה סוגיות חוקתיות שטרם נתלבנו" (בג"ץ 3747/19 **אבירם נ' כנסת ישראל**, פסקה 4 (18.6.2019)). ההחלטות להלן משקפות את התהפוכות הפוליטיות שהביאו להתפזרותה של הכנסת ה-24 ולמערכת הבחירות לכנסת ה-25, ואף הן תוצאה של מערכות הבחירות החוזרות ומתרגשות עלינו.

שלוש בקשות הונחו לפניי, שתיים מהן מתייחסות לחברת הכנסת לשעבר עידית סילמן (להלן: **סילמן**) ואחת לחבר הכנסת לשעבר עמיחי שיקלי (להלן: **שיקלי**). השניים התפטרו זה לא כבר מכהונתם כחברים בכנסת ה-24 והוצבו ברשימת המועמדים שהגישה מפלגת הליכוד לבחירות לכנסת ה-25. השניים לא התמודדו בבחירות המקדימות שערכה המפלגה, אלא "שוריינו", בהתאם לסמכותו של יושב ראש הליכוד לפי תקנון הבחירות של המפלגה.

אף שמדובר בבקשות נפרדות ואף שהמסכת העובדתית בעניינה של סילמן שונה מזו שבענייניו של שיקלי, מצאתי לנכון לאחד את ההחלטות הנוגעות להם. זאת מאחר שהמסגרת הנורמטיבית משותפת לשתי הבקשות ומאחר שסילמן ושיקלי היו חברים בסיעת ימינה בכנסת ה-24 ולגבי שניהם נטען כי פרשו מסיעה זו.

אפתח על פי סדר הדברים בשתי הבקשות הנוגעות לסילמן, ושם אפרוס ביתר הרחבה את המסגרת המשפטית הרלוונטית, אשר למען הקיצור, תשמש אותנו בהמשך גם בענייניו של שיקלי.

פ"מ 1/25 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' סילמן; פ"מ 2/25 לסקי-שוץ נ' סילמן**מבוא**

2. בשתי הבקשות שלפניי התבקשתי למנוע מהמועמדת עידית סילמן להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת "הליכוד בהנהגת בנימין נתניהו לראשות הממשלה" (להלן: **רשימת הליכוד**).

לטענת המבקשת בפ"מ 1/25, המועמדות של סילמן ברשימת הליכוד מקורה בהסכם בדבר רשימת מועמדים שנעשה 90 יום ויותר לפני יום הבחירות לכנסת; הסכם כזה אסור לפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 (להלן: **חוק הבחירות לכנסת**); ולכן מועמדותה של סילמן פסולה. לטענת המבקשות בפ"מ 2/25, סילמן פרשה מסיעתה בכנסת ה-24, "ימינה בראשות נפתלי בנט" (להלן: **סיעת ימינה**), לא התפטרה מהכנסת סמוך לפרישתה, ולכן –

מכוח סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת – אינה רשאית להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת הליכוד.

3. עודנו באים לסקירת העובדות והוראות החוק הרלוונטיות לענייננו, נעמוד על מספר מושגי יסוד שמן הסתם מוכרים היטב לכל אזרח, אך לעיתים מוטב לחזור על הידוע מאליו, ולו למען הבהירות והדיוק.

"מפלגה" – תאגיד שהוקם לפי חוק המפלגות, התשנ"ב-1992, ושחייב ברישום אצל רשם המפלגות. מטרותיו, לפי סעיף 1 לחוק זה "לקדם בדרך חוקית מטרות מדיניות או חברתיות ולהביא לייצוגם בכנסת על ידי נבחרים".

"רשימת מועמדים" או **"רשימה לכנסת"** – יכולה להיות מוגשת בידי מפלגה אחת או בידי מספר מפלגות. לדוגמה, את הרשימה המשותפת לכנסת ה-24 הגישו שלוש מפלגות (בל"ד, חד"ש, ותע"ל), ואת רשימת הציונות הדתית לכנסת ה-25 הגישו חמש מפלגות (האיחוד הלאומי-תקומה; חזית יהודית לאומית; עתיד אחד עתיד טוב לישראל; ארץ ישראל שלנו; לזוז). מי שנכלל ברשימת המועמדים הוא בגדר "מועמד" לכנסת.

"סיעה" – חברי הכנסת המכהנים בכנסת והמייצגים מפלגה (אחת או יותר), וייתכן שלתקופה אף אינם מייצגים מפלגה. בראשית כהונת הכנסת כל סיעה היא חברי הכנסת שנבחרו מתוך רשימת מועמדים שעברה את אחוז החסימה.

"פרישה" ו"**התפלגות**" – שתי הדרכים הקבועות בחוק שבהן חבר הכנסת עוזב את סיעתו במהלך כהונתה של כנסת פלונית.

על כל אלה נעמוד ביתר פירוט בהמשך.

רקע עובדתי

4. הכנסת ה-24 החלה את כהונתה ביום 6.4.2021. סילמן נבחרה אליה ברשימת "ימינה בראשות נפתלי בנט" והייתה חברה בסיעת ימינה. סיעה זו הצטרפה לקואליציה (נְחָדָה), ואחד מחבריה, ח"כ נפתלי בנט, עמד בראשות הממשלה, שהורכבה בראשיתה של הכנסת בידי ח"כ יאיר לפיד. רשימת הליכוד הוגשה מטעם "מפלגת הליכוד, תנועה לאומית ליברלית" (להלן: **מפלגת הליכוד**) שמטעמה מכהנת בכנסת ה-24 סיעת "הליכוד בהנהגת בנימין נתניהו לראשות הממשלה" (להלן: **סיעת הליכוד**). סיעה זו היא הסיעה העיקרית באופוזיציה (נְחָדָה) בכנסת ה-24, והעומד בראשה, ח"כ בנימין נתניהו, הוא ראש האופוזיציה.

הממשלה ה-36 קיבלה את אמון הכנסת ה-24 ביום 13.6.2021 והושבעה באותו יום. לקואליציה הצטרפו סיעות שמספר חבריהן הכולל היה 62. עם הקמת הממשלה הודיע אחד מחברי סיעת ימינה, ח"כ (אז) עמיחי שיקלי שאינו תומך בה (ועל כך אעמוד בהמשך, בחלק ההחלטה

העוסק בעניינו), כך שבפועל היו חברים בקואליציה רק 61 חברי כנסת. סילמן שימשה תחילה יושבת ראש הקואליציה ויושבת ראש ועדת הברירות (שאף הוקמה אד הוק אך לתקופת הכנסת ה-24. סימן ב' לפרק ג' לחוק לעניין ועדות הכנסת (תיקוני חקיקה והוראת שעה), התשפ"ב-2021; תיקון תקנון הכנסת, י"פ התשפ"א 10308). ביום 6.4.2022 הודיעה סילמן שהיא פורשת מהקואליציה. לפי הנטען לפניי, ההתנהלות של סילמן בכנסת לאחר הודעת הפרישה לא עלתה בקנה אחד עם עמדת סיעתה, כך שמספר חברי הכנסת שבפועל היו חברים בקואליציה ירד ל-60.

לא אלאה את הקורא בתלואות הקואליציה בכנסת ה-24, ואדלג אל סופה, בחלוף כ-14 חודשים בלבד לאחר כינונה. ביוזמת ראש הממשלה בנט וראש הממשלה החליפי יאיר לפיד (שבינתיים התחלפו בתארים אלו) התקבל ביום 30.6.2022 חוק התפזרות הכנסת העשרים וארבע ומימון מפלגות, התשפ"ב-2022. סעיף 1 לחוק קבע כי הכנסת ה-24 "תתפזר לפני גמר תקופת כהונתה", ובסעיף 2 נקבע כי הבחירות לכנסת ה-25 תיערכנה ביום 1.11.2022.

5. ביום 15.9.2022 הוגשה רשימת הליכוד לכנסת ה-25 וסילמן מופיעה בה במקום ה-16. כאמור, סילמן לא התמודדה בבחירות המקדימות שערכה מפלגת הליכוד לרשימת המועמדים שלה, אלא הוצבה ברשימת המועמדים בידי יושב ראש המפלגה, בהתאם לתקנון הבחירות שלה.

סיעת ימינה לא ביקשה לקבוע שסילמן פרשה ממנה, בניגוד לדרך שבה פעלה בעניין שיקלי, כפי שיפורט בהמשך בעניינו. לאחר שהכנסת החליטה על התפזרותה, אף הגישו רוב חברי סיעת ימינה בקשה להתפלג ממנה, כך שסילמן תהיה חברה בסיעת יחיד. ועדת הכנסת דחתה ביום 15.8.2022 את הבקשה.

המבקשת בפ"מ 1/25 עתרה לבג"ץ נגד שריון סילמן ברשימת הליכוד וביקשה לפתוח בחקירה פלילית בגין הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. בתשובה לעתירה כתבה סיעת ימינה כלהלן:

3. ... החוק נועד להסדיר את מערכת היחסים שבין הסיעה לחברה [ההדגשה במקור – י"ע].

4. יובהר כי המשיבה [סיעת ימינה – י"ע] מעולם לא הגישה בקשה להכריז על חה"כ סילמן כעל פורשת מהסיעה ואין בכוונת המשיבה לעשות כן.

5. יתר על כן, נציין כי היה וחה"כ סילמן או ח"כ אחר בסיעה ירצו להתפלג מהסיעה בהסכמה כדין – הרי שהמשיבה תאפשר להם לעשות כן.

6. לפיכך מבקשת המשיבה להשאיר את הזירה הפוליטית והאידיאולוגית – לסיעה ולחברי הכנסת עצמם ולא לאף גורם או מוסד אחר."

לשלמות התמונה אציין שבית המשפט העליון דחה על הסף את העתירה משום שהייתה מוקדמת ותאורטית (בג"ץ 5309/22 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועצת המשפטית לממשלה ((4.9.2022)).

סילמן התפטרה מהכנסת ביום 11.9.2022, וחברות בה הסתיימה ביום 13.9.2022 (הודעה על חילופים של חברי הכנסת, י"פ התשפ"ב 11572).

6. עודנו באים לסקור את טענות הצדדים, אביא כבר כעת שתי הוראות חוק שעומדות במרכז טיעוניהם.

סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת קובע כלהלן:

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –
 "פרישה מסיעה" – לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו;
 "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

סעיף רלוונטי נוסף הוא סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת קובע כלהלן:

לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

להוראות חוק נוספות שרלוונטיות לענייננו, נידרש בהמשך.

טענות הצדדים

7. המבקשת בפ"מ 1/25, התנועה למען איכות השלטון בישראל, מבקשת לפסול את סילמן מלהיות מועמדת ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, מכוח סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. המבקשת הציגה בבקשתה פרסומים שונים בכלי התקשורת שמהם ניתן ללמוד, לטענתה, על כך שנכרת הסכם בין סילמן למפלגת הליכוד למעלה מ-90 יום לפני הבחירות. על פי אותו הסכם, כך נטען, סילמן תחדל להצביע עם הקואליציה, ובתמורה תזכה לשריון ברשימת הליכוד לכנסת ה-25 – וכך אכן התרחש. לגישת המבקשת, הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת מביאה לביטול המועמדות של סילמן ברשימת הליכוד, ובסמכותי לקבוע זאת. המבקשת עותרת עוד "להטיל על הגב' סילמן את הסנקציה המתחייבת הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות [לכנסת]".

8. המבקשות בפ"מ 2/25 הן סיעת מרצ (שמתמודדת גם בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת "מרצ השמאל של ישראל") וח"כ גבריאלה (גבי) לסקי-שוץ, חברה בסיעת מרצ וממלאת מקום באת כוח הסיעה בוועדת הבחירות המרכזית.

לטענת המבקשות, יש לפסול את סילמן בהתאם לסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, מפני שפרשה מסיעתה ולא התפטרה בסמוך לכך. לטענתן, פרישתה של סילמן מהקואליציה ביום 6.4.2022 כמוה כהכרזה שלה על פרישתה במישרין מסיעתה. נוסף על כך, המבקשות מצביעות על שתי פעולות פרלמנטריות חשובות של סילמן בניגוד לעמדת סיעתה, שמשמען פרישה בעקיפין מסיעת ימינה. כך, לפי הנטען, ביום 6.6.2022 מנעה סילמן את העברת הצעת חוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשפ"ב–2022, וכן הצביעה נגד מינוי מחודש של ח"כ מתן כהנא לתפקיד שר הדתות ובכך מנעה מינוי זה. אציין שעיון בפרוטוקול ישיבת הכנסת מעלה שבהצבעה הראשונה סילמן לא נכחה, וההצעה נדחתה ברוב 58–52, ואילו בהצבעה השנייה סילמן הצביעה נגד, וההצעה נדחתה בתיקו 55–55.

לגישת המבקשות, מעשיה של סילמן "הציתו שרשרת אירועים" שבסופם הגיעו ראש הממשלה בנט וראש הממשלה החליפי לפיד (כתוארם אז) למסקנה שאי אפשר עוד לייצב את הקואליציה, ובעקבות זאת התפזרה הכנסת ה-24 (סעיף 20 לבקשה). המבקשות מוסיפות שערב פרישתה מהקואליציה נפגשה סילמן עם נתניהו, והן מזכירות פרסומים שונים בתקשורת, שלטענתן מעידים על הסכם סודי שבמסגרתו הוסכם על פרישת סילמן מהקואליציה תמורת שריון ברשימת הליכוד לכנסת ה-25. מכאן מסיקות המבקשות כי סילמן קיבלה תמורה עבור פרישתה. לגישתן, התפטרותה של סילמן מהכנסת חמישה חודשים לאחר שפרשה מסיעתה, תקופה שבה פעלה בכנסת בניגוד לעמדת הסיעה, אינה התפטרות בסמוך לפרישה. על כן התבקשתי לקבוע שסילמן מנועה מלהיות מועמדת ברשימת הליכוד לכנסת ה-25.

9. סילמן מבקשת לדחות את שתי הבקשות. כטענה מקדמית נטען שאין ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות לפסול את מועמדותה, לא לפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, ולא לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. סילמן מוסיפה שהנפגעת לכאורה ממעשיה היא סיעת ימינה, אולם זו לא פעלה ולא סברה שסילמן פרשה ממנה, כך שהמבקשות מתעברות על ריב לא להן.

לגוף העניין טוענת סילמן כי לא נערך – ואפילו לא התבקש – הליך בוועדת הכנסת כדי להכריז על פרישתה מסיעת ימינה, ולכן אין לראות בה פורשת. העתירות מתבססות על פרסומים בתקשורת ועל השערות בלבד, אך לא הובטחה לה תמורה כלשהי, וכל מעשיה היו מטעמים אידאולוגיים בלבד, ואילו דווקא חברים אחרים בסיעת ימינה הם שהפירו את נאמנותם לסיעה ולציבור הבוחרים. לגבי פ"מ 1/25 נטען שסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת אינו מאפשר לעקוף את הדרישות השונות שבסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת ובסעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד–1994 (להלן: **חוק הכנסת**), בדבר קביעה של ועדת הכנסת על פרישה מסיעה. בנוגע לשתי העתירות,

ובעיקר לפ"מ 2/25, סילמן סבורה שנוהגים בה איפה ואיפה: חברי כנסת אחרים מהקואליציה (בהם אחת מסיעת מרצ – ח"כ ע'ידאא' רינאוי-זועבי) אף הם הצביעו נגד עמדת הקואליציה, הוצע להם שריון לפני המועד המותר, אך נגדם המבקשות לא פעלו. יתר על כן, חברי כנסת בסיעת מרצ שיתפו פעולה בכנסת עם סילמן לאחר פרישתה הנטענת, משמע לא ראו בה מי שפרשה. סילמן מסכמת בכך שמדובר בניסיון לפגוע בפעילותה למען בוחריה ובניסיון להביא להתערבות חיצונית בפעילות הפרלמנטרית ובשדה הפוליטי.

מפלגת הליכוד מבקשת גם היא לדחות את בקשות הפסילה. לטענתה, לא נכרת הסכם כלשהו בין הליכוד לבין סילמן, והפרסומים שצורפו לבקשות אינם מוכיחים כי הובטחה לה תמורה כלשהי. יתר על כן, בהתאם לחוקת הליכוד, עד לאחר היום ה-90 לפני הבחירות לא הייתה ליו"ר הליכוד סמכות לשריון מועמדים ברשימה, ולכן לא יכול היה להיכרת הסכם כנטען בבקשות. נטען כי סילמן שוריינה משום שפעלה בכנסת ה-24 ממניעים אידאולוגיים ומשום שהמפלגה מעוניינת לפנות לבוחרים מהציבור הדתי-לאומי-ליברלי. מפלגת הליכוד מוסיפה שסיעת ימינה לא ביקשה להכריז שסילמן פורשת, הצהירה שאינה רואה בה פורשת, ואפילו הסכימה להתפלגות (להבדיל מפרישה) שלה מהסיעה. לטענת הליכוד, הוראות החוק בדבר פרישה מסיעה באו להגן על הסיעה, ולכן אין להיענות לבקשות של צדדים שלישיים בעניין. מכל מקום, הסמכות להכריז על פרישה מסיעה נתונה לוועדת הכנסת בלבד. עוד נטען כי הגשת הבקשות זמן רב לאחר הפרישה הנטענת, וסמוך למועד הבחירות נגועה בשיהוי. לחלופין, סילמן התפטרה מכהונתה בסמוך לאחר פרישתה, ועל כן אין להחיל עליה את הסנקציה שבסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

אשר לטענת ההסכם האסור, מפלגת הליכוד סבורה שהפרת סעיף 57א היא עניין לשדה הפוליטי בלבד, ולא ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית – ודאי מקום שסיעת ימינה לא ביקשה לנקוט צעדים נגד סילמן. עוד נטען שאין מקום להורות על חקירה פלילית בעניין זה.

10. היועצת המשפטית לכנסת הצביעה על כך שסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת אינו קובע עיצום על הפרתו. מכאן היא גוזרת שתי תוצאות: ראשית, לאור זכות היסוד להיבחר אי אפשר למנוע מכוח סעיף זה מועמדות לכנסת, וזאת בניגוד לסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. שנית, אין ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות לדון מכוח סעיף 57א לחוק הבחירות במניעת מועמדות לכנסת.

לגישת היועצת המשפטית לכנסת, גם אין מקום להחיל את סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת בעניינה של סילמן, מהטעם שההסדר שנקבע בחוק היסוד עניינו ביחסים שבין הסיעה לחבר הכנסת, אך סיעת ימינה לא ביקשה להכריז שסילמן פרשה ממנה. היועצת המשפטית לכנסת מציינת שהבקשה בפ"מ 2/25 היא הפעם הראשונה שבה צד שלישי, שאינו הסיעה, מבקש להכריז על פרישה של חברת כנסת מסיעתה. בהינתן התקדימיות של הבקשה, סבורה היועצת המשפטית לכנסת כי ראוי שוועדת הכנסת תקבע אם צד שלישי רשאי להגיש בקשה כזו, ואין מקום כי יושב

ראש ועדת הבחירות המרכזית יכריע בכך לראשונה. מכל מקום, אין מדובר באחד המקרים שבהם ראוי שיושב ראש ועדת הבחירות המרכזית ידון בטענת פרישה מסיעה. על כן, היועצת המשפטית לכנסת מבקשת לדחות את שתי הבקשות.

11. היועצת המשפטית לממשלה סבורה שבהיבט המוסדי, פרישת חברי כנסת מסיעתם היא עניין לכנסת ולא לממשלה, ועל כן לא הביעה עמדה בנוגע לפ"מ 2/25. אשר לפ"מ 1/25, היועצת המשפטית לממשלה סבורה שהפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת אינה עילה לפסילת מועמדות לכנסת – הן משום שעיצום כזה אינו נזכר בסעיף, והן בשל המעמד של הזכות להיבחר. לכן, נטען, יש לדחות בקשה זו.

דיון והכרעה

רקע נורמטיבי

12. נקודת המוצא וברירת המחדל היא "הזכות לבחור ולהיבחר – שהיא מאושויות המשטר הדמוקרטי – המונחת ביסוד קיומה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית" (א"ב 11280/02 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' טיבי**, פ"ד נז(4) 1, 17 (2003)); "זכויות ההשתתפות בבחירות לבית-המחוקקים מהוות, אולי יותר מכל זכות אחרת, את נשמת-אפה של הדימוקרטיה 'המערבית'" (אריאל בנדור "זכות המועמדות בבחירות לכנסת" **משפטים** יח 269, 269 (1988)).

נוכח זאת, ראוי שמגבלות על הזכות תיקבענה בחוק-יסוד: הכנסת או מכוחו. ואכן, הכנסת קבעה בחוק יסוד זה עילות שונות למניעת מועמדות לכנסת, כמו גיל (סעיף 6א), הרשעה בעבירות מסוימות והטלת ענישה מסוימת לצד ההרשעה (סעיף 6), כהונה, תפקיד או עבודה בשירות הציבור (סעיף 7), ותמיכה במטרות שמנוגדות תכלית הניגוד לאופי המדינה (סעיף 7א). הכנסת קבעה בחוק-יסוד: הכנסת עילה נוספת, והיא במוקד הדיון לפניי, שעניינה בחבר הכנסת היוצאת שפרש מסיעתו (סעיף 6א). לפני שאציב שוב את הסעיף לנגד עינינו, אחזור שוב למושגי היסוד, והפעם ביתר פירוט.

13. בהצבעה לכנסת אנו בוחרים ברשימת מועמדים (סעיף 5 לחוק הבחירות לכנסת). גם אם הבוחר החליט להצביע לרשימה פלונית בהתבסס על זהות חבר או חברים ברשימה או על זהות העומד בראשה, למעטפת ההצבעה יכניס הבוחר פתק ועליו אותיות הרשימה וכינויה (שלפעמים, לא תמיד, כולל את שם העומד בראשה). כאמור, הרשימות אינן אוסף עצמאי של אנשים: רק מפלגה יכולה להגיש (לבדה או עם מפלגות אחרות) רשימת מועמדים לכנסת (סעיף 5א לחוק-יסוד: הכנסת; סעיף 4 לחוק הבחירות לכנסת. סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת מתייחס לאפשרות שכמה מפלגות יגישו יחד רשימת מועמדים משותפת. ראו גם בג"ץ 8686/06 **סיעת העבודה-מימד נ' הכנסת**, פסקה 4 (28.5.2008); בג"ץ 10451/08 **סיעת קדימה בכנסת נ' יושבת ראש הכנסת**,

פסקה 19 (23.2.2011) (להלן: עניין **קדימה**); בג"ץ 3166/14 **גוטמן נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פסקה 27 לפסק דינו של הנשיא (בדימ') גרוניס (12.3.2015)).

בכנסת מכהנים רק אלו שהיו מועמדים ברשימות שקיבלו קולות כשרים בשיעור מכלל הקולות הכשרים שנקבע בחוק (המכונה בלשון העם: אחוז החסימה). רשימה שנבחרה לכנסת, הופכת לסיעה (סעיף 8א) לתקנון הכנסת (17.10.2021) (להלן: **תקנון הכנסת**); עניין **קדימה**, פסקה 22. ראו גם את סעיף 25 לחוק הבחירות לכנסת על גלגוליו). לפי מספר המנדטים שכל רשימה קיבלה ומיקום החברים ברשימה, נקבעת זהות חברי הכנסת (סעיפים 81–83 לחוק הבחירות לכנסת). חבר כנסת שסיים את כהונתו, יחליף אותו הבא בתור ברשימת המועמדים (סעיף 43 לחוק-יסוד: הכנסת), ואין הליך בחירה מחודש במקום אותו חבר (ואם תמו החברים ברשימה – חבר הכנסת לא יוחלף, שכן הכנסת נדרשת להיות בת 120 חברים רק "בהיבחרה". סעיף 3 לחוק-יסוד: הכנסת). במילים אחרות, רצון הבוחר מיתרגם בכנסת לסיעות. הסיעות שמכהנות בכנסת (לפחות בראשית פעולתה) וזהות חבריהן הן הביטוי הפרלמנטרי לתוצאות הבחירות (עניין **קדימה**, פסקה 21).

14. לסיעות תפקיד חשוב בעבודת הכנסת. בין היתר, הרכב הסיעות קובע את מספר החברים בוועדות הכנסת, חברי הכנסת שחברים בוועדה הם נציגי סיעתם בה, והסיעה רשאית להחליפם לפי שיקול דעתה (סעיפים 2א(ב) ו-3(ג) לחוק הכנסת; סעיף 102א) לתקנון הכנסת; בג"ץ 5258/21 **ביטון נ' כנסת ישראל** (25.10.2021)). לגבי שני כלים פרלמנטריים עיקריים שבידי חברי הכנסת – הצעות חוק פרטיות והצעות לסדר היום – נקבעות מכסות לסיעות לפי גודלן, והסיעה קובעת אילו הצעות יוכלו חבריה להעלות לדיון ומתי (סעיף 99 לתקנון הכנסת). הצעת אי אמון בממשלה תוגש רק בידי סיעה או סיעות (סעיף 44(ב) לתקנון הכנסת). לרוב מגדירים את הקואליציה והאופוזיציה לפי הסיעות שתומכות בממשלה ואלו שמתנגדות לה (על האופוזיציה ראו סעיף 11(ג) לחוק הכנסת). הרכב הסיעות בכנסת קובע גם את הרכב ועדת הבחירות המרכזית, ועדות הבחירות האזוריות וועדות הקלפי (סעיפים 16, 17(ו), 19(ב)–(ד), 21 ו-25 לחוק הבחירות לכנסת).

15. הסיעות מורכבות מחברי הכנסת. חברי הכנסת נבחרו בשם רשימת מועמדים והפכו לחברים בסיעה שהתגלגלה ממנה, אולם הם עצמאיים במידה זו או אחרת בפעולתם. שאלות מעניינות בדבר חובת האמון של חבר הכנסת – האם לציבור כולו או למפלגתו-סיעתו – אינן דורשות הכרעה כאן, ואפנה את הקורא לספרות בנושא (סוזי נבות "חבר הכנסת כ'נאמן הציבור" **משפטים** לא 433 (2000) (להלן: **נבות**); יגאל מרזל "ניגוד עניינים של חברי כנסת: בין הנאמנות למפלגה לנאמנות לציבור?" **ניגוד עניינים במרחב הציבורי** 389 (דפנה ברק-ארז, דורון נבות ומרדכי קרמניצר עורכים, 2009)). כאמור, איני נדרש לשאלות אלה, משום שבגזרה הצרה שלפניי, הכנסת קבעה כלל הקבוע בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. סעיף זה מטיל עיצום (סנקציה) על חבר כנסת שפעל בניגוד לסיעתו עד כדי כך שיש לראות במעשיו פרישה ממנה. העיצום הוא מניעת האפשרות

להיות מועמד בבחירות לכנסת הבאה ברשימת מועמדים של מפלגה שמיוצגת בכנסת הנוכחית. נשים שוב לנגד עינינו את הוראת סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת:

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –

"פרישה מסיעה" – **לרבות** הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו; "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

הפרישה מסיעה נזכרת בכמה חוקים:

א. סעיף 61 לחוק הכנסת דן בסוגיה, ובסעיף קטן (ד) הוא מוסיף עיצום על חבר כנסת פורש:

(א) פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו, וכן את השינוי במספר חברי אותה סיעה.

(ב) לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו ומצאה כי נתקיימו המבחנים שנקבעו בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

(ג) על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.

(ד) חבר הכנסת שועדת הכנסת הודיעה על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

הכנסת גם מנעה חיסרון לסיעה שחבר הכנסת פרש ממנה (שלא בהתפלגות): "רואים את מספר חבריה כאילו לא פרש ממנה" (סעיף 62(ב) לחוק הכנסת).

ב. הפורש מסיעתו לא יתמנה לשר או לסגן שר בתקופת הכהונה של אותה כנסת (סעיפים 6(ה) ו-25(ג) לחוק-יסוד: הממשלה).

ג. אין מימון הוצאות שוטפות לחבר כנסת שפרש מסיעתו, אך סיעתו תקבל מימון הוצאות כאילו לא פרש ממנה (סעיף 13(ב) לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973, להלן: **חוק מימון מפלגות**).

16. אם כן, הכנסת הטילה מספר עיצומים על חבר כנסת שפרש מסיעתו: הוא לא יוכל להיות מועמד בבחירות לכנסת הבאה ברשימה מטעם מפלגה שמיוצגת בכנסת הנוכחית (סעיף 6א(א) לחוק-יסוד: הכנסת) אלא אם כן התפטר מכהונתו בסמוך לפרישתו; הוא לא יצטרף לסיעה בכנסת

הנוכחית (סעיף 61(ד) לחוק הכנסת); הוא לא יכהן בתפקידי שר וסגן שר בכנסת הנוכחית (סעיפים 6(ה) ו-25(ג) לחוק-יסוד: הממשלה); ואין הוא זכאי למימון מפלגות (סעיף 13(ב) לחוק מימון מפלגות). לפי סעיף 10(ג) לתקנון הכנסת, יהיו לאותו חבר כנסת כל הזכויות שהתקנון מעניק לסיעה, למעט האפשרות להגיש הצעת אי אמון בממשלה, קבלת חדר סיעה ומסירת הודעות בשל אי השתתפות בדיון או בהצבעה.

17. יש להבחין בין פרישה מסיעה לבין התפלגות מסיעה. המחוקק רואה בחומרה פרישה מסיעה, אולם התפלגות היא פרקטיקה מוכרת, והדין קבע לה תנאים. אם סיעה התפלגה, כל אחת מהסיעות החדשות תקבל מימון הוצאות לעצמה ולפי גודלה (סעיף 13 לחוק מימון מפלגות, ראו גם סעיף 4(א)(1) לחוק זה). סעיף 59 לחוק הכנסת קובע את התנאים להתפלגות (הוראות נוספות נמצאות בסעיפים 60, 62 ו-62א):

- רואים התפלגות של סיעה לענין סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, אם נתקיים אחד מהתנאים האלה:
- (1) ההתפלגות היא של קבוצה של שני חברי הכנסת לפחות, שהם שליש ממספר חברי הסיעה לפחות, או של קבוצה של ארבעה חברי הכנסת לפחות;
 - (2) ההתפלגות היא של סיעה שהיא צירוף של מפלגות והתפלגות היא על פי ההשתייכות לאותן מפלגות, והיא הגישה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בעת הגשת רשימת המועמדים שלה, נוסח של הסכם בדבר צירוף של מפלגות כאמור;
 - (3) ההתפלגות נעשית בעת שהסיעה מתמזגת עם סיעה אחרת, ובלבד שחברי כל סיעה המתנגדים למיזוג עושים כן כסיעה אחת, אך רשאי כל חבר כנסת המתנגד למיזוג להצטרף לסיעה אחרת.

הפרישה וההתפלגות, שתיהן מביאות לכך שחבר הכנסת אינו חבר עוד בסיעתו המקורית. אולם תוצאותיהן, כאמור, שונות בתכלית. המתפלג כמותו כחבר כנסת רגיל, ואין עליו עיצומים. הפורש אינו חבר בסיעה כלשהי, ומוטלות עליו מגבלות פוליטיות בהווה (אי מינוי לממשלה ואי מימון הוצאות שוטפות) ולעתיד הקרוב (שלילת האפשרות להיות מועמד ברשימות מסוימות לכנסת הבאה). הפרישה וההתפלגות מוציאות זו את זו, כלומר פרישה אינה התפלגות והתפלגות אינה פרישה.

[במאמר מוסגר: תחילה פסק בית המשפט העליון כי לענין מינוי שר וסגן שר "פרישה מסיעה" כוללת גם התפלגות, כלומר מי שהתפלג מסיעתו אינו יכול להתמנות לתפקיד בממשלה (בג"ץ 4031/94 ארגון "בצדק" נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד מה(5) 1 (1994) (להלן: עניין בצדק)). בתגובה תיקנה הכנסת את חוק היסוד והבהירה שההתפלגות מחסנת גם מפני העיצום של איסור החברות בממשלה (חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8), ס"ח התשנ"ה 42; דברי ההסבר להצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8), ה"ח התשנ"ה 118)].

18. העיצום שעומד במרכז דיוננו הוא מניעת מועמדות ברשימות מסוימות. אך עיצום זה אינו מוחלט. סעיף 6א(א) לחוק-יסוד: הכנסת, חל רק על "חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר

מכהונתו סמוך לפרישתו, בבחינת שטר ושוברו בצידו: פרשת מסיעתך? התפטר סמוך לפרישה, ואז תוכל להיות מועמד בכל רשימה בבחירות לכנסת הבאה. המכונן הניח כי אם אותו חבר כנסת התפטר בסמוך לפרישתו, אזי הפרישה נובעת מן הסתם ממניעים כנים ואידאולוגיים, ולא מתוך אינטרסים פוליטיים צרים. הוראה דומה קיימת בסעיף 6(ה) לחוק-יסוד: הממשלה לעניין מינוי לשר בכנסת המכהנת (סגן שר חייב להיות חבר בכנסת, אלא אם כן התפטר לאחר מינויו, בהתאם לסעיף 42ג לחוק-יסוד: הכנסת (המכונה בשפת העם: "החוק הנורווגי"), ולכן התפטרות חבר כנסת פורש לא תאפשר לו לכהן בתפקיד סגן שר באותה כנסת. סעיפים 25(א) ו-26(5) לחוק-יסוד: הממשלה).

19. מדוע המחוקק הבחין בין פרישה להתפלגות? הרקע לחקיקה תואר בכמה מקומות (למשל, עניין **בצדק**, בעמ' 11–15, 30, 43–45, 50–51; פ"מ 1/17 **המוסד לבירור עתירות למפלגת העבודה הישראלית נ' פרס**, פסקה 16 (להלן: פ"מ **פרס**); ע"א 4799/19 **קלנר נ' הליכוד – מפלגה לאומית ליברלית**, פסקאות 11–12 (28.7.2019) (להלן: עניין **קלנר**); אוריאל לין **לידתה של מהפכה** 104–119 (2017) (להלן: **לין**)). אביא אפוא את הרקע לחקיקה בתמצית בלבד, והקורא מוזמן לעיין בהפניות לעיל.

סעיף 6א נחקק במסגרת תיקון מס' 12 לחוק היסוד, ובד בבד עם תיקון זה נחקקו הוראות משלימות ומקבילות בחוקים אחרים, כמו סעיף 61 לחוק הכנסת. ההיסטוריה החקיקתית מחזירה אותנו במנהרת הזמן לשנות החמישים, שם אנו מתוודעים לדמותו של רחמים כלנר, חבר מועצת העיר ירושלים, שזכה ותפס את מקומו בדפי ההיסטוריה של מדינת ישראל בכך ששמו הפך לביטוי מוכר ושגור על כל לשון – **קִלְנֶרִיזִם**. לענייננו, ביטוי זה מתאר מצב של מעבר חבר כנסת מסיעה אחת לסיעה אחרת תמורת טובת הנאה, ובלשון פחות דיפלומטית, עריקה ממחנה אחד למחנה הנגדי. סעיף 6א לחוק היסוד בא למנוע את תופעת הכלנריות, ומקורו ב"תרגיל המסריח" בשנת 1990 שזיכה אותנו בקריאה שנכנסה לפנתיאון: "אברשה, חזור הביתה!". ואכן, אברשה (ח"כ אברהם שריר) שב הביתה אל תנועת הליכוד, וכל השאר היסטוריה. נקעה נפשם של המחוקקים ממקרים של מעבר חברי כנסת מסיעה לסיעה תמורת טובת הנאה, וכאמור, לשיא הגיעו הדברים במהלך "התרגיל המסריח": "כמעט כל מה שהיה מכוער ובזוי בפוליטיקה הישראלית ובשיטה הפוליטית השתקף ... כתמונת מַרְאֶה עכורה. נטישת ערכים, מכירת הבוחר, בגידה במפלגת האם, כלנריות... שידולים, לחצים, פיתויים אישיים והבטחת משכורת ממלכתית – הכול צף ועלה" (**לין**, בעמ' 112).

תכליתו של סעיף 6א לחוק היסוד היא אפוא להרתיע חברי כנסת מלפרוש מסיעתם ולהצטרף לסיעה אחרת חלף החזרת המנדט לסיעתם, ואציין כי הצעת החוק של תיקון 12 אף נשאה את הכותרת הצעת חוק למניעת מעילה באמון (נבחר ציבור), התש"ן–1990. כדי להילחם בתופעה של מחוקקים המפקיעים את המנדט מסיעתם, נערכו במסגרת תיקון 12 לחוק היסוד תיקונים שונים

בדינים שמסדירים את ההתנהלות הפוליטית. תיקוני חקיקה אלה נועדו בעיקרם להבטיח את הנאמנות של חבר הכנסת הבודד לסיעתו שמייצגת, כאמור, את רצון הבוחר. מנגד, לחבר הכנסת יש שיקול דעת רעיוני, ואין להופכו לכלי של סיעתו. הכנסת ביקשה לאזן בין שני אלו ולשם כך הבחינה בין פרידה אידאולוגית מהסיעה לפרידה אופורטוניסטית ממנה. בהיבט העקרוני, ההתפלגות הולמת קרע רעיוני בין הסיעה לחבר הכנסת או לחברי הכנסת, והיא "נועדה לאפשר את התאמת הרכב הסיעות לשינויים הרעיוניים שהתרחשו לאחר הבחירות לכנסת" (אמנון רובינשטיין ורענן הר-זהב **חוק-יסוד: הכנסת** 50 (1993) (להלן: **רובינשטיין והר-זהב**), ראו גם את דברי השופטת ברק-ארז בעניין **קלנר**). לעומתה, הפרישה נתפסת כמעשה נכלולי של חבר הכנסת כלפי סיעתו, כגון "[...] להעביר את השלטון תמורת טובות-הנאה" (**רובינשטיין והר-זהב**, בעמ' 54), "היא נתפסת כאקט הפוגע בלכידות המפלגתית, וביציבות הגורם המייצג את הבוחר, המצפה להמשכיות ולוודאות בתיפקודו של הגוף הנבחר" (עניין **קדימה**, בפסקה 25. ראו שם, בפסקאות 25–30, על ההבדלים בין פרישה להתפלגות).

20. עם תיקוני החקיקה בעקבות "התרגיל המסריח" נמנה איסור נוסף הקבוע בסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, אשר מן הראוי לשוב ולהביאו כלשונו:

לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

סעיף זה נועד למנוע מחבר כנסת לפעול נגד סיעתו תמורת אתנן פוליטי. התמורה כאן מפורשת בסעיף: הבטחה למקום ברשימת מועמדים לכנסת הבאה, בדרך כלל במקום ריאלי, ללא צורך בהתמודדות (פרקטיקה המכונה "שריון"). כאן לא נאמר דבר על פרישה ועל התפלגות. עם זאת, איסור ההסכמים אינו חל ב"תקופת הדמדומים" של מערכת הבחירות, כלומר ב-90 הימים שלפני יום הבחירות, שאז חובת הנאמנות לסיעה אינה כמקודם (עניין **קלנר**, בפסקה 16; **רובינשטיין והר-זהב**, בעמ' 48, ה"ש 7).

בעניין **קלנר** נדון סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. באותו מקרה מדובר היה בשתי סיעות בכנסת ה-21 שהסכימו להתמודד יחדיו בבחירות לכנסת ה-22. לשם כך שוריינו ברשימת המועמדים שקשורה לסיעה הגדולה (הליכוד) מקומות לחברי הסיעה הקטנה (כולנו). ההסכם נערך למעלה מ-90 יום לפני הבחירות לכנסת הבאה. אחד המועמדים מטעם הליכוד נדחק ברשימת המועמדים ועתר נגד ההסכם. בית המשפט העליון פסק שההסכם אינו עומד בניגוד לתכלית שבבסיס הוראת סעיף 57א לחוק הבחירות. נקבע שסעיף 57א ביקש למנוע חבירה של מי מחברי הסיעה לסיעה אחרת תוך פגיעה בסיעה, באידאולוגיה שלה ובבוחריה, וכי "הוראות תיקון 12 בכללותן נועדו להסדיר את מערכת היחסים שבין הסיעה ובין חבריה" (שם, בפסקה 15. ראו גם פסקה 13) ו"להבטיח את נאמנותם של חברי הכנסת לסיעתם" (שם, בפסקה 16). אך אם סיעה

שלמה מתאחדת עם אחרת, אין בכך פגיעה בה, ברעיונותיה ובמצביעה – והחוק אף מאפשר לשתי סיעות להתמזג במהלך כהונת הכנסת (סעיף 60 לחוק הכנסת). לכן בכל עת מותר להסכים לשריין סיעה שלמה ברשימת המועמדים בבחירות לכנסת.

21. וכעת, לאחר שעמדנו על המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית, אבחן את שתי הבקשות שלפניי, המבקשות לקבוע כי סילמן אינה כשרה להיכלל ברשימת המועמדים שהגישה הליכוד. אקדים ואומר כי לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת החומר שהגישו, הגעתי למסקנה שדין שתי הבקשות בעניינה של סילמן להידחות. אדון בהן בנפרד וכסדרן.

פ"מ 1/25: הסכם אסור לפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת

22. בלב הבקשה הראשונה שלפניי עומדת הטענה כי על הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת יש עיצום בדמות איסור מועמדות בבחירות למי ששורייין ברשימה אחרת בניגוד להוראות הסעיף. לנוחות הקורא, אשים לנגד עינינו, זו הפעם השלישית, את נוסחו של סעיף 57א:

לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

הסעיף כולל איסור ותוחם אותו בזמן. אך הוא אינו כולל עיצום על הפרתו במישור החוקתי או המנהלי (אך כן במישור הפלילי). למעשה, המבקשת עותרת לכך שאקרא לתוך הסעיף עיצום שאין לו עיגון לשוני. המבקשת סבורה שאפשר ללמוד מהעיצום בחוק-יסוד: הכנסת על מעשה אחר – פרישה מסיעה – כי זה גם העיצום המתבקש כאן, אולם מדובר בהסדרים שקבועים בחיקוקים נפרדים, והם אף ברמה נורמטיבית שונה. יתר על כן, העיצום המבוקש – איסור מועמדות ברשימה מסוימת – פוגע בזכות יסוד חשובה, היא הזכות להיבחר. הכנסת הכירה בזכות יסוד זו, ונתנה לכך ביטוי חוקתי מובהק. כל המגבלות על הזכות להיבחר לכנסת קבועות היום בחוק-יסוד: הכנסת כמפורט לעיל, ולכל היותר פרטיהן הוסדרו בחיקוקים ברמה פחותה. חוק-יסוד: הכנסת שותק בדבר הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות.

23. פעם אחת בלבד הכיר בית המשפט העליון בעילת פסילה שאינה כתובה עלי ספר, בפרשת ירדור הידועה (ע"ב 1/65 ירדור נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 365 (1965) (להלן: עניין ירדור). נקבע שם, ברוב דעות, כי רשימה ששוללת את קיום המדינה, אין לה רשות להתמודד בבחירות לכנסת. אלו נסיבות קיצוניות ביותר, ובשעתו, בית המשפט העליון סירב להרחיב עילה זו לנסיבות של הסתה לגזענות – אף שיש בה משום פגיעה חמורה באופי הדמוקרטי של המדינה (ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט(2) 225 (1985)). רק הוראה מפורשת של הכנסת עשתה זאת – ובאותה הזדמנות

עוגנה במפורש גם הסמכות לפסול רשימה ששוללת את האופי היהודי של המדינה (סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, שנדון בבית המשפט העליון כמעט בכל מערכת בחירות לכנסת).

סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת נועד, כאמור, להילחם בתופעות של שחיתות פוליטית. אכן, השחיתות היא נגע שפגיעתו רעה והיא עלולה להביא לפגיעה בחברה ובסדרי הממשל (ראו מיני רבים ע"פ 1224/07 **בלדב נ' מדינת ישראל**, פסקה 41 (10.2.2010)). אולם אין ענייננו במעשה חמור כמו זה של רשימה שמבקשת לשלול את קיומה של המדינה כמו בעניין **ירדור**. נוסף על כך, הכנסת קבעה עיצומים אחרים על הקוניונקטורה הפוליטית. ראש וראשון בהם קבוע בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, והוא קביעת תנאי כשירות להיכלל ברשימת מועמדים לכנסת הבאה אשר הוגשו בידי מפלגה המיוצגת בכנסת היוצאת. מכאן אפשר ללמוד שהכנסת בחרה בכלים אחרים להילחם באותם תכסיסים, ויש להניח כי אילו רצתה הכנסת, הייתה קובעת עיצום כלשהו גם על הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. סעיף זה נחקק, כאמור, בצוותא חדא עם שאר ההסדרים בתחום. העובדה שהכנסת נמנעה מלקבוע תג מחיר להפרת סעיף 57א, מלמדת – לכל הפחות – על כך שלא התכוונה שהפרתו תביא לשלילת הזכות להיבחר. התוצאה היא שגם אם הופר כאן סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, אין הדבר מביא לתוצאה שהמבקשת טוענת לה.

24. חסרון העיצום על ההסכם האסור חשוב גם מנקודת המבט של דיני החוזים (אילו היה מקום להחיל אותם כאן, שהרי על הסכם פוליטי אין חלים דיני החוזים כפשוטם (בג"ץ 1635/90 **ז'רז'בסקי נ' ראש הממשלה**, פ"ד מה(1) 749 (1991)). כידוע, חוזה בלתי חוקי – בטל (סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 (להלן: **חוק החוזים**)), ואת התוצאות המדויקות של הבטלות יקבע בסופו של דבר בית המשפט (סעיפים 19, 21 ו-31 לחוק החוזים). אולם לעיתים המחוקק החליט שלא יהיה שיקול דעת שיפוטי בעניין, וקבע בעצמו מה התוצאה של חוזה בטל (למשל סעיפים 29–22ב לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985; בג"ץ 6231/92 **זגורי נ' בית הדין הארצי לעבודה**, פ"ד מט(4) 749 (1995)). הכנסת ראתה בחוזה המנוגד להוראת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, כחוזה לא חוקי. אך הכנסת לא קבעה תוצאה מיוחדת לאי חוקיות זו, ודאי לא את התוצאה שהמבקשת עותרת לה – פסילה ממועמדות בבחירות לכנסת, והיא אף לא הסמיכה את יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לדון בתוצאות בטלות הסכם כאמור.

25. אך אפילו הייתה להפרת הסעיף אותה תוצאה שהמבקשת עותרת לה, לא זה המקרה ליישם אותה. הבקשה נסמכת על פרסומים בתקשורת ועל השערות שונות. אכן, הטענה (שלא הוכחה) כי הודעתה של סילמן על פרישתה מהקואליציה באה יום לאחר פגישתה עם חברים מהאופוזיציה בנימין נתניהו, בצירוף העובדה כי אכן זכתה בגיזת הזהב בדמות שריון ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, עשויה לגרום לקורא לומר "פה חשדתי". מה עוד שבהאידנא, יש לחבר כנסת שפורש מסיעתו אף יותר מציפייה סבירה לקבל שריון תמורת פעולתו נגד סיעתו, שהרי כבר היו דברים מעולם.

אך בחשד גרידא לא סגי. הפרסומים שהובאו על ידי המבקשת אינם ראיות מספיקות לשלילת הזכות להיבחר, ואביא את דברי השופטת ביניש בפ"מ פרס, שם נדון סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת: "פרישה של חבר כנסת מסיעתו, שיש לה תוצאות משפטיות ביחס אליו, לסיעה שפרש ממנה ולסיעה שהוא מבקש להצטרף אליה, אינה ענין שניתן להוכיחו באמצעות קטעי עיתונות..." (שם, פסקה 29). כפי שכתבתי אך לאחרונה, "אין להפריז בחשיבותה של עיתונות עצמאית, ביקורתית וחוקרת, אך לא כל פרסום עיתונאי, כשהוא עומד בפני עצמו וללא ראיות נוספות, יבסס עילה משפטית לקבל סעד" (תב"כ 12/25 **הליכוד תנועה לאומית ליברלית נ' לפיד**, פסקה 12 (6.9.2022)). מה עוד, שלפחות חלק מהפרסומים אינם מוכיחים בהכרח את שהמבקשת רואה בהם. למשל, חלקם התפרסמו כמעט שנה לפני שסילמן הודיעה על עזיבתה את הקואליציה, ויש בהם טענות לכך שהציעו לה הצעות אך היא סירבה לקבלן.

26. בקשה נוספת של המבקשת הייתה, כאמור, להטיל על סילמן את "הסנקציה המתחייבת הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות [לכנסת]". סנקציה זו היא סנקציה פלילית, שאמור לדון בה בית משפט פלילי לאחר שיוגש כתב אישום, אם רשויות התביעה ימצאו שיש לעשות כן. בשבתי בכהונת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, לא ניתנה לי הסמכות לדון בפלילים או להטיל עונשים. סמכויותיי נוגעות לניהול הבחירות ולמתן צווים למניעת ביצוע עבירה או המשכה (סעיף 17ב(א) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959. ראו גם דנג"ץ 1525/15 **טיבי נ' מפלגת ישראל ביתנו** (23.8.2017)). גם ראש זה של הבקשה דינו דחייה.

27. התוצאה היא שהבקשה בפ"מ 1/25 נדחתה.

פ"מ 2/25: פרישה מסיעה לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת

28. לא אכחד כי בקשה זו הביאה אותי להתלבטות קשה. אולם בסופו של דבר הגעתי למסקנה שגם דינה להידחות.

לתחילת מסע, נחזור ונציב לנגד עינינו את סעיף 61 לחוק הכנסת:

- (א) פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, **תקבע** ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו, וכן את השינוי במספר חברי אותה סיעה.
- (ב) לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו ומצאה כי נתקיימו המבחנים שנקבעו בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.
- (ג) על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.
- (ד) חבר הכנסת שועדת הכנסת הודיעה על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

אין חולק כי עניינה של סילמן לא הובא בפני ועדת הכנסת, ואף לא הוגשה בקשה לוועדה בנושא. מאחר שכך, עולה השאלה אם בכלל בסמכותו של יו"ר ועדת הבחירות להידרש לטענה כי יש לראות בה פורשת לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. בנקודה זו נצא למסע ארוך במקצת בסוגיה הבאה.

החלטת ועדת הכנסת: הצהרתית (דקלרטיבית) או מכוננת (קונסטיטוטיבית)?

29. לנוכח הוראת סעיף 61(א) לחוק הכנסת, שלפיה ועדת הכנסת תקבע את דבר פרישתו של חבר הכנסת, עולה השאלה אם חבר הכנסת נחשב לפורש רק בעקבות קביעה כאמור, או שהקביעה של ועדת הכנסת אך מצהירה על מצב קיים של פרישה.

שאלה זו נדונה כבר בעניין **בצדק**, שם נחלקו הדעות. הנשיא שמגר גרס כי פרישה של חבר כנסת יכולה להתקיים גם ללא החלטה של ועדת הכנסת, ולשיטתו, "פרישה מסיעה היא עזיבתה של סיעה" (בעמ' 20). מנגד, השופט אור גרס כי רק לאחר קבלת החלטה בוועדת הכנסת נוצר הסטטוס של חבר כנסת שפרש מסיעתו. מחלוקת זו, שלא הוכרעה בבג"ץ **בצדק**, ניתן לתמצת בשאלה הבאה: האם החלטת ועדת הכנסת היא דקלרטיבית או קונסטיטוטיבית? מובן שאם ההחלטה היא קונסטיטוטיבית ומסורה רק לוועדת הכנסת, אין ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות לקבוע שחבר כנסת פרש מסיעתו.

30. המצדדים בגישה הקונסטיטוטיבית גורסים כי מועד הפרישה הוא רק כאשר ועדת הכנסת אומרת את דברה וקובעת כי יש לראות בחבר הכנסת פורש. לגישה זו, סעיף 61 לחוק הכנסת הוא שמסדיר את הפרוצדורה שבעקבותיה יש לראות בחבר הכנסת מי שפרש מסיעתו, כך שמדובר במעין סטטוס של "פורש" שתחולתו על חבר הכנסת היא רק עם קביעת ועדת הכנסת. לתפיסה זו, הסמכות הבלעדית והייחודית נתונה לוועדת הכנסת, וקביעתה היא שמכוננת את סטטוס הפרישה ביחס לחבר הכנסת.

לעומת זאת, לגישה הדקלרטיבית מספר חסרונות. ראשית, בגישה זו יש כדי לפגוע באפשרות של חבר הכנסת להתפטר בסמוך לפרישה, ובכך למנוע את הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק היסוד. כך, על פי הגישה הדקלרטיבית ניתן יהיה להכריע בדיעבד על מועד פרישתו של חבר הכנסת, גם אם זו נעשתה לפני זמן רב. הפגיעה בחבר הכנסת חמורה במיוחד אם החלטה כאמור תינתן בדיעבד על ידי ועדת הבחירות לכנסת, עובר לאישור רשימות המועמדים. שנית, על פי סעיף 61 לחוק הכנסת וסעיף 116 לתקנון הכנסת, בוועדת הכנסת מתקיים הליך מעין שיפוטי, שבו נערך בירור עובדתי לגבי פעילותו של חבר הכנסת שענייננו כפורש מובא בפני הוועדה. מכאן שבהיעדר החלטה של הוועדה, קיים קושי עובדתי לקבוע אם אכן מעשיו של חבר הכנסת הם בגדר פרישה ומתי התקיימה הפרישה.

את הגישה הקונסטיטוטיובית אימצה יושבת ראש ועדת הבחירות לכנסת ה-17, השופטת ביניש, בפ"מ פרס. שם נקבע שאין לראות בחברי הכנסת שעניינם נדון כפורשים, מאחר שוועדת הכנסת לא התכנסה לדון בסוגיה. השופטת ביניש נימקה עמדתה זו, בין היתר, בפגיעה הקשה בזכות להיבחר; בכך שהמחוקק קבע הסדר ספציפי ולפיו יש לקיים בוועדת הכנסת דיון בפרישת חבר כנסת; בצורך לשמור על ודאות בכל הנוגע להרכב הסיעתי וגבולות ברורים לחיים הפרלמנטריים; ובחשש כי הכרה גם בסמכותה של ועדת הבחירות המרכזית לקבוע כי חבר כנסת מסוים פרש, תיצור שני מסלולים מקבילים, תביא לתוצאות סותרות ותציב את ועדת הבחירות כמעין ערכאת ערעור על ועדת הכנסת (שם, פס' 25–27). בכך אימצה השופטת ביניש את עמדת הייעוץ המשפטי לכנסת, עמדה שעליה חלק בשעתו היועץ המשפטי לממשלה.

31. מנגד, המצדדים בגישה הדקלרטיבית רואים בקביעת ועדת הכנסת קביעה אשר אך מצהירה על עובדה שהתגבשה כבר ומעניקה לה שם ולא סטטוס. עמדה זו נשענת על מספר טעמים.

ראשית, ועדת הבחירות המרכזית היא המוסמכת לאשר את רשימות המועמדים שהוגשו כהלכה. יושב ראש הוועדה בוחן את תנאי הכשירות של המועמדים בהתאם לחוק – ומוחק מהרשימות את המועמדים שאינם כשירים.

העמדה שלפיה קביעת ועדת הכנסת היא שמכוננת את הסטטוס של חבר הכנסת הפורש, שוללת את סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לדון בכשירות המועמדים. זאת, במסגרת בדיקתו אם רשימות המועמדים הוגשו כהלכה, סמכות המעוגנת בסעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת:

רשימת מועמדים שאינה מנועה מלהשתתף בבחירות לכנסת לפי סעיף 7א לחוק – יסוד: הכנסת ושהוגשה כהלכה, או שתוקנה לפי סעיף 62, תאשר אותה הוועדה המרכזית ותודיע על כך, לא יאוחר מהיום ה-30 שלפני יום הבחירות, לבא כוח הרשימה ולממלא מקומו.

לגישה זו, סמכות יו"ר ועדת הבחירות המרכזית משתרעת גם על בדיקת כשירותו של המועמד לפי סעיף 6א לחוק היסוד, כפי שהיא משתרעת על בדיקתה את יתר תנאי הכשירות: הרשעה וענישה בדין, גיל, אזרחות ותושבות, ומילוי תפקיד בשירות הציבורי.

שנית, קשה להלום כי חבר הכנסת יצהיר על פרישתו קבל עם ועדה, יפעל בניגוד לסיעתו הן בהצבעות במליאת הכנסת והן בהתבטאויות נגד סיעתו-שלו, כאשר כל העם שומעים את הקולות – ולמרות זאת הוא לא ייחשב לפורש כל עוד לא קבעה כך ועדת הכנסת. כלל ידוע הוא שמה שנראה כמו ברווז, הולך כמו ברווז ועושה קולות של ברווז – הרי זה ברווז. מי שהצהיר על פרישתו, הצביע נגד סיעתו, התבטא נגד חברי סיעתו ונגד דרכה של סיעתו – הרי זה פורש. שאם לא נכיר בו ככזה, יש בכך כדי לגרום לזילות המושג "פרישה" ולתחושה שכל חבר כנסת יכול לעשות כראות עיניו ללא חשש וללא מורא, תוך ניצול מצבים פוליטיים שמרתיעים את סיעתו

מלנקוט נגדו הליך בוועדת הכנסת, או שאינם מאפשרים דיון כזה בשל אילוצים או שיקולים כאלה ואחרים. בכך חומק לו חבר הכנסת מההשלכות שנקבעו בחוק למעשיו, ובתוצאה זו יש כדי לסכל את התכלית ההרתעתית שבבסיס סעיף 6א לחוק היסוד (ה"ש 1/23 **היועץ המשפטי לכנסת נ' סיעת כחול לבן**, פסקה 6 (31.12.2019) (להלן: **עניין היועץ המשפטי לכנסת**); בג"ץ **בצדק**, עמ' 20–21).

שלישית, לשונו של החוק. סעיף 6א לחוק היסוד קובע את העיצום על פרישה במסד החוקתי, ואף נותן במונח סימנים מסוימים, אך אינו קובע כיצד ייקבע מי הוא הפורש, ולמעשה מניח כי פרישה היא ברורה: כמו גילו של המועמד, עברו הפלילי או התפקיד שהוא מכהן בו. סעיף 61 לחוק הכנסת, כמצוטט לעיל, מבחין בין פרישה לבין קביעתה או הודעתה של ועדת הכנסת בדבר הפרישה: הסעיף קובע בסעיף קטן (א): **פרש** חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך **לאחר הפרישה**...". (ובסעיף קטן (ב): "לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת **פרש** מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות **לפרישתו**". (וסעיף 61(ד) קובע כי "חבר הכנסת שוועדת הכנסת **הודיעה** על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת". לשון המחוקק מעידה על כך שוועדת הכנסת דנה במעשה הפרישה לאחר שכבר אירע והיא אך מודיעה על הפרישה. משמע, התנהגותו של חבר הכנסת היא שמכוננת את דבר הפרישה וועדת הכנסת אך מצהירה עליה, כך שענייננו באקט הצהרתי ולא באקט מכונן.

רביעית, הסנקציה העיקרית של פרישה מסיעה היא האיסור להיות מועמד בבחירות לכנסת החדשה ברשימה שקשורה לסיעה בכנסת היוצאת. מכאן הקשר ההדוק שבין פרישה לבין בחירות, ומכאן סמכותו של יו"ר ועדת הבחירות לקבוע תחולתה של הסנקציה.

ולבסוף, אין מקום לחשש של מסלולים מקבילים והכרעות סותרות. מקום שבו דנה ועדת הכנסת בשאלה אם יש להכריז על חבר הכנסת כעל פורש מסיעתו, יו"ר ועדת הבחירות המרכזית ימשוך את ידו מלעסוק בעצם השאלה אם חבר הכנסת פרש מסיעתו, מאחר שאינו יושב כערכאת ערעור על ועדת הכנסת. סמכותה של ועדת הבחירות היא שיורית, מקום שבו הסוגיה לא הובאה לפני ועדת הכנסת.

32. בגישה הדקלרטיבית תמך היועץ המשפטי לממשלה בפ"מ **פרס**. בבג"ץ 1759/06 **מפלגת העבודה נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית** (14.8.2006) (להלן: **עניין העבודה**), נדונה עתירה נגד החלטתה של השופטת ביניש בפ"מ **פרס**, אך בית המשפט בחר שלא להכריע במחלוקת זו, מאחר שהגיע למסקנה כי ממילא יש לראות בהתפטרות כזו שנעשתה "בסמוך" לפרישה.

בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, בפתח הבחירות לכנסת ה-23, הובאה הסוגיה לפתחו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית במסגרת בקשה להכרעה מוקדמת שהפנה אליו הייעוץ המשפטי של הכנסת. בהחלטתו סקר השופט הנדל את הסוגיה לאורכה ולרוחבה, והגיע למסקנה כי כאשר ועדת הכנסת לא דנה בשאלת פרישתו של חבר כנסת, יש לוועדת הבחירות המרכזית סמכות לדון בשאלה

זו. נקבע כי סמכות זו מתחייבת מלשוננו של חוק הבחירות לכנסת ומתכליתו, ומהסמכויות הרחבות שהוקנו בחוק לוועדת הבחירות המרכזית. אביא להלן מקצת הדברים:

"אכן, סעיף 61 לחוק הכנסת קובע כי אם 'פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת... את דבר פרישתו'. מכאן אנו למדים על חובתה של ועדת הכנסת לקבוע את דבר פרישתו של חבר כנסת. ברם, החוק אינו שולל מגורם אחר את הסמכות לדון, ולו באופן אגבי, בסוגיית הפרישה. בפרט, חוק הכנסת אינו עוסק בתקופת בחירות ובדיני הבחירות.

... עולה כי לשון חוק הבחירות ומכלול הסדריו אינה תומכת בעמדה כזו או אחרת, ובעיקר – לא ניתן ללמוד ממנה, בטח לא באופן מפורש, על שלילת סמכותה של ועדת הבחירות שלא לאשר רשימה לעת בחירות, אם לדעתה אחד מהמועמדים הוא חבר כנסת שפרש מסיעה. מן הצד השני, לשון חוק הבחירות תומכת דווקא בסמכות ועדת הבחירות לקבוע, לעניין אישורן של רשימות, כי חבר כנסת פרש מסיעה. ... השוני בלשון שני הסעיפים הסמוכים זה לזה – שלילת הסמכות ביחס לקלון ושתיקה ביחס לפרישה – תומכת בעמדה שהסמכות קיימת במקרה של פרישה.

... מהניתוח התכליתי עולה אפוא כי אין הצדקה לשלילת סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית. הוועדה אמורה לדאוג לעמידת הרשימות במגבלות הדין, והמגבלה על חבר כנסת שפרש מסיעה נוגעת באופן ישיר לדיני הבחירות והרשימות. שלילת סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית תפגע בכל אלה, ועלולה לפתוח פתח למתן הכשר לעקיפת החוק. כך, למשל, ככל שוועדת הכנסת לא תספיק או אף תבחר שלא להתכנס בכדי לדון במקרה קונקרטי של פרישה מסיעה, ובפרט בסמוך לתקופת הבחירות. גורמים פוליטיים עשויים, בשל שיקולי הבחירות, למנוע או לעכב כינוס ועדה בנושא דן, ובכך לסכל את קיומה של הבחינה המהותית של עמידת חבר הכנסת בדרישות חוק היסוד.

... ועדת הבחירות תפעיל את סמכותה האגבית רק במקום שבו ועדת הכנסת לא הכריעה בדבר מעמדו של חבר כנסת מסוים ... משמע, הסמכות הישירה מוענקת לוועדת הכנסת, ומכאן שאם נדרשת ועדת הכנסת לדבר הפרישה – קביעתה מחייבת גם את ועדת הבחירות. הסמכות האגבית קמה רק במקום שבו ועדת הכנסת לא דנה בסוגיית הפרישה, והצורך להכריע מתעורר במסגרת חובת ועדת הבחירות לאשר רשימות מועמדים או לא לאשרן. לאמור, הבכורה ניתנת לוועדת הכנסת, אולם היה וועדת הכנסת לא החליטה בנדון, ומתעוררת שאלה קונקרטית בדבר כשרות הרשימה שהוגשה – אזי התפקיד האחרון מוטל על ועדת הבחירות מכוח חוק הבחירות.

... זאת ועוד, לנוכח הסמכות ואופייה, ועדת הבחירות תקבע – באופן אגבי – כי חבר כנסת פרש לעניין הגשת רשימות המועמדים רק במקרים שאינם גבוליים מבחינה עובדתית או משפטית. בנוסף לכך, על סיעות הכנסת למצות תחילה, במידת האפשר, את האפיק של פניה לוועדת הכנסת. מימושו של אפיק זה הוא דרך המלך, והוא מיתר את הצורך בהכרעה של ועדת הבחירות המרכזית."

יוטעם כי לאחר החלטה זו של השופט הנדל לא מצאה הכנסת לתקן את החוק ולהבהיר את הטעון הבהרה.

33. נסכם את מהלך הדברים עד כה. לפנינו שתי גישות:

האחת – סמכותה של ועדת הכנסת היא ייחודית וקביעתה קונסטיטוטיובית. בגישה זו תומך הייעוץ המשפטי לכנסת לאורך השנים ותמכה השופטת ביניש בהחלטתה בפ"מ פרס.

השנייה – קביעתה של ועדת הכנסת היא דקלרטיבית. דרך המלך היא להכריז שחבר כנסת הוא פורש היא בהחלטה של ועדת הכנסת, אך כאשר ועדת הכנסת לא דנה בפרישתו של חבר כנסת, יש סמכות לוועדת הבחירות המרכזית לדון בכך. בגישה זו תמך בשעתו היועץ המשפטי לממשלה בעניין פ"מ פרס.

הסוגיה לא הוכרעה בעניין בצדק, נותרה שוב בצריך עיון בעניין העבודה, והשופט הנדל הביע דעתו בעניין היועץ המשפטי לכנסת כי יש סמכות ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית בנדון דידן. גם המשנה לנשיאה ח' מלצר הביע עמדה דומה בתפקידו כיו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-22 (ראו מכתבו אל היועץ המשפטי לכנסת מתאריך 28.7.2019).

ההכרעה במקרה דנן

34. ומהתם להכא.

אילו אחזנו בגישה הקונסטיטוטיובית, הרי שבהיעדר החלטה של ועדת הבחירות לכנסת, היה עלינו להפסיק הילוכנו כבר בנקודה זו ולדחות את הבקשה. ברם, ככלל, מקובלת עליי גישתו של השופט הנדל בעניין היועץ המשפטי לכנסת. לכן, אף שוועדת הכנסת לא דנה בשאלה אם יש לראות בסילמן כפורשת, אני סבור כי בסמכותי להידרש לשאלת פרישתה מסיעת ימינה.

35. בהינתן האמור, הרי שלגופם של דברים ניתן להצביע על מספר עובדות ושיקולים המושכים לתוצאה שלפיה יש לראות בסילמן כמי שפרשה מסיעת ימינה וכמי שלא התפטרה בסמוך לפרישתה.

"לא המדרש עיקר אלא המעשה" (עניין היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 5). מעשיה של סילמן מדברים בעד עצמם, ובראש ובראשונה הודעתה-שלה על פרישתה מהקואליציה והחיבוק החם שזכתה בו מהאופוזיציה בעקבות הודעה זו. הודעת הפרישה נתפסה בציבור בזמן אמת כצעד דרמטי שגרם לקואליציה לאבד את הרוב בכנסת. בהמשך דרכה בכנסת לא השתתפה סילמן בהצבעה על הצעת החוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום ביהודה והשומרון והצביעה נגד מינוי מחודש של ח"כ מתן כהנא לתפקיד שר הדתות. גם בהתבטאויותיה על כך שהגיעה העת להקים ממשלה אחרת, העידה סילמן על עצמה כי אינה רואה את עצמה כחלק מהקואליציה.

אילו שאלנו את הבוחר הסביר אם יש לראות בסילמן מי שפרשה מסיעת ימינה, דומה כי היה עונה על כך בחיוב לנוכח מעשיה, הצהרותיה והודעתה הרשמית על פרישתה מהקואליציה.

זאת ועוד. סופו מעיד על תחילתו. נטען כי הודעתה של סילמן על פרישתה נעשתה בסמוך לאחר פגישות שקיימה עם חברי כנסת מהאופוזיציה וכי לבסוף זכתה לשריון ברשימת הליכוד. ניתן לטעון כי ככל שהדברים נכונים, עשוי הדבר להצביע על תמורה שהובטחה במפורש או במשתמע.

36. אל מול השיקולים התומכים בהכרזה על סילמן כפורשת, אציב את השיקולים הבאים.

יש ליתן משקל לכך שלאורך כל הדרך, סיעת ימינה נמנעה מלבקש מוועדת הכנסת להכריז שסילמן פורשת. ככלל, הסדרי הפרישה מסיעה נועדו להסדיר את מערכת היחסים בין הסיעה לחבר הכנסת (עניין קלנר, פסקאות 13, 15 ו-16). עמדה על כך גם השופטת ביניש: "אין ספק כי הסיעה וחבר הכנסת הם בעלי העניין העיקריים בקיומו של דיון בוועדת הכנסת, אף כי ניתן לשקול גם אפשרות של פניה מצד גורם שלישי" (פ"מ פרס בפסקה 30, הדגשה הוספה - י"ע). ודוק: איננו מוצאים בסעיף 61 לחוק הכנסת עיגון לשוני לטענה כי רק הסיעה של חבר הכנסת הפורש יכולה לדרוש דיון בפרישתו או להצביע בוועדת הכנסת על היותו פורש. גם לאור התכלית הציבורית שבבסיס תיקון 12, איני סבור כי סוגיית הפרישה היא רק עניין שבין הסיעה לבין חבר הכנסת. עם זאת, מקום שבו מתבקשת הכרעה שיורית-אגבית של יו"ר ועדת הבחירות בשאלה אם יש לראות בחבר כנסת פורש אם לאו, יש ליתן משקל לעובדה שאת הבקשה הגישה סיעה אחרת. הכרעה של יו"ר ועדת הבחירות במקרה כזה, עלולה להתפרש ככניסה לשדה המשחק הפוליטי, ועדיף להימנע מכך.

במקרה דנן, סיעת ימינה לא ביקשה להכריז שסילמן פרשה ממנה, אף שהיו לה די והותר זמן והזדמנויות לבקש מוועדת הכנסת לקבוע זאת. לא נטען שהוועדה או העומד בראשה סיכלו ניסיון כזה (שהרי לא הוגשה בקשה כלשהי). אדרבה, לאחר שסילמן הודיעה שהיא עוזבת את הקואליציה, ניהלה סיעת ימינה הליך להכריז שחבר הכנסת עמיחי שיקלי פרש ממנה, בקשה שהתקבלה. יש להעמיד את סיעת ימינה בחזקתה שאילו רצתה, הייתה מגישה בקשה דומה גם בנוגע לסילמן. אבל הסיעה נמנעה מכך; לא במחדל ולא בהיסח הדעת – אלא במכוון. כך העידה על עצמה סיעת ימינה בתגובתה לבג"ץ, כאמור: "יובהר כי המשיבה [סיעת ימינה] מעולם לא הגישה בקשה להכריז על חה"כ סילמן כעל פורשת מהסיעה ואין בכוונת המשיבה לעשות כן". בהקשר זה נטען כי סיעת ימינה לא זו בלבד שלא ביקשה להכריז שסילמן פרשה ממנה, אלא אף הייתה נכונה "להעניק" לה התפלגות מסיעה, כלומר חיסון מפני עיצומי הפרישה. כל חברי הסיעה חתמו על בקשה להתפלג מסילמן, כך שתהפוך לחברה בסיעת "אמונה" (אע"ר שמדובר בתכסיס פרלמנטרי שנועד לעקוף את האיסור על חבר כנסת יחיד להתפלג. שאלת תוקפו של תכסיס זה אינה לפניי). הבקשה נדחתה בשל הצבעה של חברי כנסת מסיעות אחרות (ראו פרוטוקול 124 של ועדת הכנסת, הכנסת ה-24, 19–30 (15.8.2022)). אציין כי איש מחברי הכנסת, גם לא מסיעת מרצ שהגישה את הבקשה שלפניי, לא ביקש אחר כך לקיים דיון בוועדת הכנסת בשאלה אם סילמן פרשה מסיעת ימינה, אף שבאותה עת החליטה הוועדה שלא לאפשר לה להתפלג כדין.

כשלעצמי, אני סבור כי יש ליתן משקל רב יותר לעובדה שבזמן אמת נמנעה סיעת ימינה מלפעול נגד סילמן, להבדיל מעמדתה לאחר שהכנסת החליטה על התפזרותה. חברי הכנסת של סיעת ימינה נפוצו לכל עבר, כך שאת עמדתה המוצהרת כיום, יש לבחון עם "קב חומטין" על רקע שיקולים פוליטיים-טקטיים כאלה ואחרים. לא נעלמה מעיניי האפשרות כי הן המבקשות והן

סיעת ימינה לא פעלו נגד סילמן בזמן אמת מתוך אילוץ פוליטי – החשש כי הדבר יגרום לנפילה מיידית של הממשלה. שמא לכך התכוון השופט הנדל בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, באומרו ש"גורמים פוליטיים עשויים, בשל שיקולי הבחירות, למנוע או לעכב כינוס ועדה בנושא דנ". ברם, גם המשחק הפוליטי כשלעצמו הוא שיקול לגיטימי, ומכל מקום, משלא הועלתה הטענה ולא הובאו ראיות לביסוסה, איני רואה להידרש לכך.

שיקול נוסף הוא מספר הפעולות וההצבעות של חבר הכנסת הפורש. ראשית, הודעה על פרישה **מהקואליציה** אינה שקולה בהכרח להודעה על פרישה **מהסיעה**. אין לשלול מצבים שבהם חבר כנסת יפרוש מהקואליציה מתוך התנגדות לממשלה, אך יישאר נאמן לערכי מפלגתו. שנית, סילמן לא הצטרפה באופן אוטומטי לאופוזיציה בכל הצבעה ובכל פעולה. למעשה, המבקשות הצביעו על שתי הצבעות בלבד, שבאחת מהן סילמן לא הצביעה והצבעתה לא הייתה משנה את תוצאות ההצבעה. אכן, יש להניח כי סילמן פעלה בזירות מתוך שיקול טקטי שלא ליתן לסיעת ימינה עילה להכריז עליה פורשת, אך בשורה תחתונה יש ליתן לכך משקל.

על כל אלה אפשר להוסיף את סוגיית השיהוי. המבקשות היו יכולות ליזום הליך מתאים לפני ועדת הכנסת מאז שסילמן הודיעה על פרישתה מהקואליציה. המבקשות נמנעו מכך וחלף זאת המתינו לרגע האחרון ממש, לאחר שחלף המועד להגשת רשימות המועמדים לכנסת וסילמן כבר שובצה ברשימת המועמדים של הליכוד. פסילתה כעת משמעה שלא תוכל להיות מועמדת ברשימת מועמדים אחרת, כלומר תישלל ממנה הזכות להיבחר. השופט הנדל ראה בהימנעות של הסיעה הרלוונטית מלפנות במועד לוועדת הכנסת, משום שיהוי אפשרי (עניין **היועץ המשפטי לכנסת**, בפסקה 7).

אשר לטענה שלפיה סילמן קיבלה תמורה עבור הצבעותיה בדמות שריון ברשימת הליכוד, הרי ששאלה זו מצריכה ליבון עובדתי שאינו מתאים למסגרת הדיונית שבה אנו נמצאים. מכל מקום, לטעמי ממילא אין צורך להוכיח הבטחה לקבלת תמורה לצורך החלת הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, ועל כך אעמוד בהחלטתי בעניין שיקלי.

הינה כי כן, שיקולים שונים מושכים לכיוונים שונים בסוגיה שלפנינו. מאחר שסמכותו של יו"ר ועדת הבחירות היא סמכות שיורית מקום שבו ועדת הכנסת לא דנה בנושא הפרישה, או סמכות אגבית כלשונו של השופט הנדל בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, אאמץ את גישתו שם ולפיה "הואיל ומדובר בסמכות אגבית, ראוי שוועדת הבחירות תקבע כי חבר כנסת פרש מסיעה, מבלי שהדבר נקבע בידי ועדת הכנסת, רק במקרים שאינם גבוליים מבחינה מעשית או משפטית".

המקרה שלפנינו גבולי, ומשכך, זכות היסוד להיבחר תכריע את הכף לזכותה של סילמן.

37. התוצאה היא שגם הבקשה בפ"מ 2/25 נדחית.

סוף דבר לעניין סילמן

34. הבקשה בפ"מ 1/25 נדחתה בהעדר עילה. הבקשה בפ"מ 2/25 נדחתה.

פ"מ 4/25 לסקי-שוץ נ' שיקלי

38. בבקשה הנוספת שלפניי, נתבקשתי לקבוע כי שיקלי אינו כשיר להיות מועמד ברשימת הליכוד בבחירות לכנסת ה-25. לטענת המבקשות, שיקלי פרש מסיעתו בכנסת ה-24, סיעת ימינה, לא התפטר מהכנסת סמוך לפרישתו, ולכן – מכוח סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת – אינו רשאי להיות מועמד בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת הליכוד.

על סוגיית השייכות לרשימת מועמדים לאחר פרישה מסיעה, דנתי בהרחבה בהחלטתי לעיל בעניין **סילמן**. לכן, לא אחזור הדברים והקורא מוזמן לעיין שם. לנוחות הקורא, הרקע העובדתי עלול לחזור על עצמו בהיבטים מסוימים.

רקע עובדתי

39. בבחירות לכנסת ה-24 היה שיקלי מועמד ברשימת ימינה ונבחר במסגרתה לכנסת. הכנסת ה-24 החלה את כהונתה ביום 6.4.2021, ושיקלי הושבע לחבר כנסת מטעם סיעת ימינה. סיעת ימינה הצטרפה לקואליציה, והעומד בראשה, ח"כ נפתלי בנט, עמד בראשות הממשלה.

ביום 13.6.2021 קיבלה הממשלה ה-36 את אמון הכנסת והושבעה באותו יום. לקואליציה הצטרפו סיעות שמספר חבריהן הכולל היה 62. ואולם, בהצבעה בכנסת על מתן אמון בממשלה הצביע שיקלי נגד והודיע כי אינו תומך בהקמת הממשלה, וכך ירד למעשה מספר חברי הקואליציה ל-61.

שיקלי לא הסתפק בהתנגדות למתן אמון הכנסת בממשלה, אלא המשיך לפעול בהזדמנויות שונות ורבות בניגוד לעמדות סיעת ימינה ולעמדות הקואליציה. בחלוף כמעט כשנה של התנהלות אופוזיציונית של שיקלי, הגישה סיעת ימינה ביום 7.4.2022 בקשה לוועדת הכנסת להכריז עליו פורש. בבקשת סיעת ימינה לוועדת הכנסת, אשר צורפה כנספח לבקשה שלפניי, פורטו כ-670 מקרים שבהם הצביע שיקלי נגד עמדת הסיעה והקואליציה בהצעות חוק, הסתייגויות שונות והצבעות נוספות (יש לציין כי חלק גדול מהן היו במסגרת הכוללת של התנגדות לתקציב המדינה, ואולם גם אם נראה בכך התנגדות אחת – עדיין שיקלי הצביע פעמים רבות נגד עמדת סיעתו בהצבעות חשובות). בתוך כך, מפרטת הבקשה שלוש הצעות אי אמון בממשלה מטעם סיעת האופוזיציה, וכן הצבעה אחת שהוגדרה הצבעת אמון בממשלה, שבהן הצביע שיקלי בניגוד לעמדת הסיעה והקואליציה. בנוסף, שיקלי התנגד בהצבעות על חוק מסגרות תקציב המדינה (הוראות מיוחדות לשנים 2021 ו-2022) (תיקוני חקיקה והוראת שעה), התשפ"ב-2021 – הוא חוק התקציב, משמעות אי העברתו, כידוע, היא פיזור הממשלה. דוגמה משמעותית נוספת היא התנגדותו של

שיקלי בהצבעה על צו האזרחות והכניסה לישראל שהוכרזה הצבעת אמון בממשלה. לצד הצבעות אלה, בניגוד לעמדת הקואליציה, הרבה שיקלי להתבטא נגד סיעת ימינה והעומד בראשה ונגד הקואליציה. להרחבה ופירוט מכלול ההזדמנויות שבהן שיקלי פעל בניגוד לעמדת הסיעה או התבטא באופן זה בציבור ובתקשורת ראו סעיפים 19–20 לבקשה ונספח 3 לה.

לנוכח כל זאת, בהחלטתה מיום 25.4.2022 הכריזה ועדת הכנסת פה אחד (שבעה תומכים מהקואליציה מול אפס מתנגדים או נמנעים) כי שיקלי פרש מסיעתו, לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

גם לאחר שהוכרזו כחבר כנסת שפרש מסיעתו, שיקלי בחר שלא להתפטר מתפקיד חבר הכנסת והמשיך להשתתף בישיבות הכנסת ולהצביע בכנסת בניגוד לעמדת הסיעה שמטעמה נבחר. בתוך כך, שיקלי הצביע בעד הצעת אי אמון בממשלה ביום 23.5.2022 ובשבוע לאחר מכן, ביום 30.5.2022, הצביע בעד שלוש הצעות נוספות של אי אמון בממשלה. דוגמה נוספת, כפי שעולה מהבקשה ומהנספחים שצורפו לה, מצויה בהצבעותיו של שיקלי במליאת הכנסת ביום 6.6.2022, אז הצביע בניגוד לעמדת סיעתו והקואליציה בהצבעות הבאות:

(-) הצעת אי אמון בממשלה מטעם סיעת ש"ס בנושא "ממשלה כושלת כלכלית וחברתית";
 (-) הצעה למינוי חברו של שיקלי לסיעה, ח"כ מתן כהנא, לשר הדתות. הצבעה זו הוגדרה הצבעת אמון בממשלה;

(-) הצבעה על הארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז–1967, הידועות בציבור בתור "תקנות יו"ש".

40. ביום 13.6.2022, **בחלוף 49 ימים** ממועד קביעתה של ועדת הכנסת כי שיקלי הוא חבר כנסת שפרש מסיעתו, הגיש שיקלי ערעור על ההחלטה לבית המשפט המחוזי בירושלים, לפי הוראת סעיף 61(ג) לחוק הכנסת. [במאמר מוסגר: עוד טרם קיבלה ועדת הכנסת את החלטתה, עתר שיקלי לבג"ץ, אך לאחר שהמותב הבהיר לו כי העתירה מוקדמת וכי לאחר שהוועדה תקבל את החלטתה יהא עליו לפנות לבית המשפט המחוזי, משך את עתירתו (בג"ץ 2681/22 **שיקלי נ' ועדת הכנסת** (2022.4.24)).]

בהחלטתו מיום 10.7.2022 דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של שיקלי בפסק דין קצר, כהאי לישראל (עש"א (מחוזי י-ם) 25528-06-22 **שיקלי נ' ועדת הכנסת** (10.7.2022)):

"לאחר שהתקיים דיון ונשמעו טענות הצדדים, המערער [שיקלי – י"ע] ביקש לחזור בו מהערעור מטעמים שפירט בא-כוחו ולאחר ששמע את דברי ב"כ משיבים 1–3. **לפיכך, הערעור נדחה.**
 רשמנו לפנינו את עמדת ב"כ המשיבים 1–3 [ועדת הכנסת, יושב הראש שלה וממלא מקומו], לפיה בנסיבות ערעור זה, אם המערער יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה. אף

אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה העולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה" (הדגשה הוספה – י"ע).

יומיים לאחר מכן הגישה הכנסת בקשה לתיקון פרוטוקול הדיון כך שלדברי באת כוחה יתווספו המילים: "אבקש להבהיר כי עמדת הייעוץ המשפטי של הכנסת אינה מחייבת את ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, אשר עשויה לדון בנושא זה. יצוין כי ככלל, איננו צד להליכים המתקיימים בפני יו"ר ועדת הבחירות". בית המשפט המחוזי לא הורה על תיקון הפרוטוקול, אבל אישר "כי דברים ברוח האמור בבקשה אכן נאמרו בדיון" (החלטה מיום 14.7.2022).

41. לא אלאה את הקורא בתלאות הקואליציה בכנסת ה-24, ואדלג אל סופה בחלוף כ-14 חודשים בלבד לאחר כינונה. ביום 30.6.2022 התקבל חוק התפזרות הכנסת העשרים וארבע ומימון מפלגות, התשפ"ב-2022. סעיף 1 לחוק קבע כי הכנסת ה-24 "תתפזר לפני גמר תקופת כהונתה", ובסעיף 2 נקבע מועד הבחירות לכנסת ה-25 ליום 1.11.2022.

שיקלי התפטר מהכנסת ביום 12.7.2022 כך שחברותו בכנסת תמה ביום 14.7.2022 (הודעה על חילופים של חברי הכנסת, י"פ התשפ"ב 10183), קרי, בחלוף 80 ימים מהכרזתו כחבר כנסת שפרש מסיעתו. במכתב התפטרותו ציין שיקלי שהוא מתפטר בהתאם לפסק הדין של בית המשפט המחוזי, ש"לפיו התפטרותי במועד זה תחשב כשהתפטרות [כך במקור] סמוך למועד הפרישה".

ביום 15.9.2022 הוגשה רשימת הליכוד לכנסת ה-25, שיקלי מופיע ברשימה במקום ה-14, כאחד מבין המועמדים שהוצבו ברשימה מכוח החלטת יושב ראש המפלגה, בהתאם לתקנון הבחירות שקבעה.

המסגרת הנורמטיבית

42. אחזור ואציב לנגד עינינו את הוראת החוק הרלוונטית לענייננו. סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת:

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו **סמוך** לפרישתו, לא יכלול בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –

"פרישה מסיעה" – לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו; "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

הינה כי כן, סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת מטיל מגבלה על הזכות לבחור ולהיבחר בכך שאין הוא מתיר לחבר כנסת שפרש מסיעתו, ולא התפטר בסמוך לכך, להיות מועמד בבחירות לכנסת הבאה במסגרת רשימת מועמדים שיוצגה על ידי סיעה בכנסת היוצאת.

סעיף 61 לחוק הכנסת מורה:

(א) פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו, וכן את השינוי במספר חברי אותה סיעה.

(ב) לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו ומצאה כי נתקיימו המבחנים שנקבעו בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

(ג) על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.

(ד) חבר הכנסת שועדת הכנסת הודיעה על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

פרישה בסמוך להתפטרות

43. במסגרת הדיון שלפנינו, איננו נדרשים להכרעה בדבר מעמדו של שיקלי כפורש. כמפורט לעיל, ועדת הכנסת דנה בעניינו בהתאם להוראות סעיף 61 לחוק הכנסת וקבעה כי הוא אכן פרש מסיעתו. עוד כמפורט לעיל, ערעורו של שיקלי לבית המשפט המחוזי על קביעתו כפורש – נדחה.

בעניין **סילמן** עמדתי בהרחבה על הסוגיה אם יש לראות את החלטתה של ועדת הכנסת כהצהרתית או כמכוננת, ועל סוגיית סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לדון בשאלת פרישתו של חבר כנסת כאשר לא נתקבלה החלטה של ועדת הכנסת. בענייננו איננו נדרשים למחלוקת שנתגלעה בנושא, מאחר שעל פי כל הדעות, כאשר ועדת הכנסת דנה ונתנה החלטתה בשאלה אם יש לראות בחבר כנסת פלוני פורש אם לאו, יושב ראש ועדת הבחירות לא יחזור ויידרש לשאלה זו. כך על דרך הכלל, ואותיר בצריך עיון אם ייתכנו מקרים שבהם יידרש יו"ר ועדת הבחירות לחזור ולדון בעצם שאלת הפרישה, מקום שבו ועדת הכנסת כבר דנה בנושא (למשל, בחלוף זמן רב ממתן החלטה הדוחה את הבקשה להכריז על חבר הכנסת פורש ועד למועד הבחירות, כאשר בכל אותה עת, המשיך חבר הכנסת במעשים המעידים על פרישתו).

ענייננו מצומצם אפוא אך ורק לפרשנות התיבה "התפטר מכהונתו בסמוך לפרישתו", כלשון סעיף 6א לחוק היסוד. אם ייקבע ששיקלי התפטר בסמוך לפרישתו, יחול הסייג בסעיף זה והוא יורשה להשתתף בבחירות לכנסת ה-25 במסגרת רשימת הליכוד. ואולם, אם יש לראות בהתפטרותו – שנעשתה כ-80 ימים לאחר שוועדת הכנסת קבעה כי יש לראות בו פורש – התפטרות שאינה בסמוך לפרישתו, או-אז תחול הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק היסוד.

44. למי נתונה הסמכות לבחון אם חבר כנסת "התפטר מכהונתו בסמוך לפרישתו" ומשכך, חלה לגביו הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק היסוד?

למקרא הסעיף בצוותא עם סעיף 61 לחוק הכנסת, עולה כי הדיון בוועדת הכנסת מתמקד אך בשאלת עצם פרישתו של חבר הכנסת. אם חבר הכנסת אכן התפטר במועד כלשהו לאחר ההכרזה על פרישתו, איננו מוצאים בסעיף הוראה לפיה על ועדת הכנסת לשוב ולבחון אם פרק הזמן שחלף מצדיק קביעה כי התפטרותו הייתה "בסמוך" לפרישתו. מאחר שהסנקציה המרכזית בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת עניינה בבחירות לכנסת הבאה, מתבקשת מאליה סמכותו של יו"ר ועדת הבחירות לדון בשאלה זו, שאם לא כן, ובהיעדר קביעה של ועדת הכנסת, אין בנמצא פורום שידון בשאלה זו.

תוכן הביטוי "בסמוך לפרישתו"

45. איזו משמעות יש ליתן למונח "בסמוך לפרישתו"?

ראשית, ברור כי לחלוף הזמן יש חשיבות בהיבט זה. אין דינה של התפטרות מספר ימים לאחר שנקבעה בוועדת הכנסת פרישתו של חבר כנסת, כדין התפטרות לאחר שבועות רבים. חלוף הזמן הוא אינדיקציה חשובה, אך קשה לקבוע מראש את קו הגבול המדויק שלפניו ההתפטרות תיחשב לכזו שנעשתה בסמוך לפרישה, ולאחריו כבר לא.

כך, בעניין **העבודה** קבע הנשיא ברק כי את הביטוי "סמוך לפרישתו" יש לפרש בהתאם לתכלית ההסדר החקיקתי המצוי בסעיף 6א לחוק היסוד. וביחס לתכלית זו קבע (שם, פס' 8):

תכליתה המרכזית של הוראה זו הינה לצמצם את האפשרות שחבר כנסת שנבחר במסגרת רשימת מועמדים מסוימת יפרוש מסיעתו יחד עם המנדט שנתן ציבור הבוחרים לרשימה ממנה פרש, ויפעל בכנסת באופן המנוגד למצעה ולעמדותיה של הסיעה, תוך סיכול רצון הבוחר.

בעניין **העבודה** נדון עניינם של חברי כנסת שהתפטרו כ-45 ימים לאחר פרישתם כדי להצטרף למפלגת "קדימה" (בהם שמעון פרס, דליה איציק, חיים רמון). אכן, זמן לא מבוטל, אך למרות זאת נקבע שהתפטרות זו תיחשב לכזו שאירעה בסמוך לפרישתם. זאת, מכיוון ש-45 הימים שבהם המשיכו חברי הכנסת לכהן, היו במהלך תקופת בחירות שבה הכנסת הייתה ממילא בפגרה ולא התקיימו במהלכם דיונים או הצבעות חשובות, כך שאף לא נטען באותו עניין שחברי הכנסת הצביעו בניגוד לעמדת סיעתם. במצב דברים זה נמצא כי התפטרותם בחלוף 45 ימים לא חתרה תחת התכליות המונחות בבסיס סעיף 6א לחוק היסוד ולא פגעה בערכים שעליהם הוא בא להגן.

אם כן, גם "ההספק" של חבר הכנסת מרגע פרישתו ועד לרגע התפטרותו הוא אינדיקציה חשובה בבואנו לבחון אם התפטרותו נעשתה בסמוך לפרישתו. אם באותו זמן ביניים מצא חבר

הכנסת להמשיך לפעול נגד סיעתו, תוך שהוא חותר תחת התכליות שלשמן נקבע ההסדר החקיקתי בסעיף 6א לחוק היסוד, אזי גובר הסיכוי שלא יראו בהתפטרותו כזו שנעשתה בסמוך לפרישתו.

ודוק: כפי שחלף הזמן הוא אינדיקציה שאינה בהכרח מכרעת כשלעצמה, כך גם פעילותו של חבר הכנסת בתקופת הביניים שבין פרישתו להתפטרותו, אינה בהכרח אינדיקציה שאין בלתה. כך, לדוגמה, חבר כנסת שלא התפטר לאחר פרישתו, אך במקביל לא פעל באופן אקטיבי נגד סיעתו, אלא באופן פסיבי, על דרך היעדרות מהצבעות, הימנעות בהן והתחמקויות כאלה ואחרות. תרחיש זה אינו רצוי. ואולם, משאין זה המקרה שבפניי, אין זו העת לקבוע מסמרות במצבים היפותטיים מעין אלה.

תמצית טיעוני שיקלי, הליכוד והיועצת המשפטית לכנסת

46. טענתו של שיקלי היא כי יש לראות את מועד פרישתו כיום מתן פסק הדין בבית המשפט המחוזי הדוחה את ערעורו, וכי התפטר מיד לאחר מתן פסק הדין. אציג להלן בתמצית את דרך הילוכו של שיקלי, שלתשובתו הצטרפה תנועת הליכוד.

(-) נקודת המוצא היא שסעיף 6א לחוק בא להגן על סיעה בכנסת מפני פרישה תועלתנית של אחד מחבריה. במקרה דנן, שיקלי לא קיבל תמורה כנגד הצבעותיו, ומכל מקום, האינטרס הוא של סיעת ימינה. לכן, אין סיעת מרצ יכולה להתעבר על ריב שאינו ריבה, ואין לה זכות עמידה.

(-) רק ועדת הכנסת יכולה לקבוע אם שיקלי פרש מהסיעה אם לאו, והחלטתה היא שמכוננת את הפרישה.

(-) על החלטת ועדת הכנסת עומדת לחבר הכנסת זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים בהרכב שלושה שופטים.

(-) ביום 25.4.2022 ניתנה החלטת ועדת הכנסת. שיקלי פעל בהתאם לזכות הנתונה לו, ועל פי המועדים הקבועים בתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט–2018 (להלן: **תקסד"א**), רשאי היה להגיש את ערעורו בתוך 60 יום. בפועל, הוגש הערעור כבר ביום 13.6.2022, קרי, 49 יום לאחר החלטת ועדת הכנסת. בית המשפט המחוזי הביע דעתו כי הפרוצדורה הראויה לדון בערעור היא על פי תקסד"א.

(-) ביום 22.6.2022 הודיע ראש הממשלה (דאז) נפתלי בנט על כוונתו לפזר את הכנסת. בעקבות זאת הגיש שיקלי לבית המשפט המחוזי בקשה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת, ולחלופין לקביעת סד זמנים קצר להכרעה בערעור. בעקבות הבקשה ולאחר שהוגשה תגובת הכנסת לערעור, נקבע הדיון בבית המשפט ליום 10.7.2022 ונקבע כי "לנוכח האמור נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת".

(-) בהינתן זכות הערעור ובהעדר הוראות מפורשות באשר למועד הגשת הערעור, עמדת הייעוץ המשפטי לכנסת הייתה כי אם שיקלי יתפטר ימים ספורים לאחר מתן פסק הדין בערעור, ניתן יהיה לראות בהתפטרות ככזו שנעשתה "בסמוך למעשה הפרישה". בהסתמך על כך, הסכים שיקלי לוותר על ערעורו, אף שלדידו היה מדובר בערעור מבוסס. שיקלי הסתמך על המלצת בית המשפט המחוזי, ויתר על ערעורו ובכך שינה את מצבו לרעה. הבקשה דנן הוגשה מספר חודשים לאחר ששיקלי, הליכוד והציבור כבר כלכלו את מעשיהם על סמך פסק הדין והמלצתו של בית המשפט המחוזי.

(-) התפטרות בסמוך לאחר הכרעה בערעור נחשבת תמיד להתפטרות "בסמוך לפרישה". על אחת כמה וכמה במקרה דנן, לאור האמור בפסק הדין, ומשהתפטר שיקלי יומיים לאחר מתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי בערעור, יש לראות בו מי שהתפטר בסמוך לפרישתו.

(-) לנוכח זכות היסוד החוקתית להיבחר ולנוכח אי הוודאות בנוגע למועד שבו יש להגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת, ואם יש ספק בעניין – הרי שהספק צריך לפעול לטובת שיקלי: "כללי הפרשנות החלים בכל הנוגע לזכות והיבחר מטים את הכף בפירוש המקל יותר עם המועמד" (פ"מ 2/21 רוסו נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 21 (10.3.2019)).

(-) ענייננו במאבק פוליטי בין מפלגת מרצ לבין מפלגת הליכוד, ואל ליו"ר ועדת הבחירות להיכנס למחלוקת פוליטית זו.

וכסגירת מעגל לטיעון שלפיו עיצום הפרישה נועד להגן על סיעת ימינה, צירף שיקלי מכתב הנושא תאריך 23.9.2022, שכותרתו מתייחסת להליך דנן, מכתב המופנה אל בא כוחו ואשר חתום בידי באי כוח מפלגת צל"ש וסיעת ימינה. נכתב בו כהאי לישנא:

מרשתי אינה מתנגדת **כיום** להסדר הפשרה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי בעש"א 25528-06-22 שיקלי נ' וועדת הכנסת ואח' ביום 10.7.2022, לפיו אם שיקלי "יתפטר בארבעת המים הקרובים הדבר יחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה". הנך רשאי להביא את עמדתנו זו בפני יו"ר ועדת הבחירות בהליך שבנדון ובכל הליך שיהיה בעקבותיו, אם יהיה כזה [הדגשה הוספה – י"ע].

47. היועצת המשפטית לכנסת תמכה בעמדתו של שיקלי, הגם ש"לא בלי התלבטות", לנוכח השיהוי בהגשת ערעורו. נאמנה לגישתה שלפיה החלטת ועדת הכנסת היא קונסטיטוטית, המשיכה היועצת וגרסה כי "על אף שיש טעם לפגם במועד הגשת הערעור על ידי המשיב", אך מאחר שהדבר נבע מחוסר בהירות דיונית, ובשים לב לכך שעל הפרק זכותו החוקתית של המשיב להיבחר לכנסת וזכות בוחריו לבחור בו – הרי שבנסיבות העניין ניתן לראות בהתפטרות התפטרות שנעשתה סמוך לפרישה. לגישה זו, רשאי חבר הכנסת למצות את זכות הערעור הנתונה לו ולכלכל את צעדיו לאחר מכן, ואם נדחה ערעורו – להתפטר סמוך למועד מתן פסק הדין. נטען כי אם יידרש חבר הכנסת להתפטר מהכנסת כבר בסמוך לאחר החלטתה של ועדת הכנסת, הרי

שהתפטרותו נכנסת לתוקפה תוך 48 שעות, ונמצאנו מסכלים בכך את זכות הערעור שהופכת לתיאורטית גרידא.

היועצת המשפטית לממשלה סברה שוב כי מבחינה מוסדית, ראוי שהייעוץ המשפטי לכנסת הוא שיחווה דעתו בנדון, ולכן נמנעה מלהביע דעתה.

דיון והכרעה

48. בעניין **סילמן** עמדנו על המחלוקת בשאלה אם יש לראות בהחלטתה של ועדת הכנסת הצהרתית (דקלרטיבית) או מכוונת (קונסטיטויטיבית). כאמור, במקרה דנן איננו נדרשים לשאלה זו, מאחר שוועדת הכנסת התכנסה ואכן קבעה כי שיקלי פרש מסיעתו. ועדת הכנסת לא קבעה את מועד הפרישה. לכן ניתן לראות לכל הפחות במועד הכרזת ועדת הכנסת את מועד פרישתו של שיקלי. איני נדרש אפוא לטענת המבקשת כי מועד פרישתו של שיקלי היה כשנה מוקדם יותר, כבר במועד ההצבעה על מתן אמון בממשלה, שאז הצביע נגד, תוך שהוא מודיע כי אינו תומך בקואליציה ואינו חלק ממנה.

עם זאת, התנהלותו של שיקלי לכל אורך הדרך, גם עוד קודם לקביעת ועדת הכנסת, היא נתון שלא ניתן להתעלם ממנו, ובשקלול הכולל יש להביאו בחשבון לא רק לעצם הפרישה, אלא גם לשאלת מועד ההתפטרות בסמוך לפרישה.

49. ועדת הכנסת קבעה כי יש לראות בשיקלי פורש. המכתב הנוכחי של מפלגת צל"ש וסיעת ימינה, ולפיו **כיום** ימינה נכונה לראות בשיקלי מי שהתפטר בסמוך למועד הפרישה, משקלו נמוך, אם בכלל. כפי שצינתי בעניין **סילמן**, חברי הכנסת של סיעת ימינה נפוצו זה מכבר לכל עבר, והעמדה הנוכחית של הסיעה, בהרכבה היום, אינה יכולה להשליך בדיעבד על האופן שבו יש לבחון את התנהלותו של שיקלי. בדומה, אם הייתה סיעת ימינה מבקשת כיום, בדיעבד, לבטל את הכרזתו של שיקלי כפורש, ברי שלא יכולה הייתה לעשות כן, באשר ההחלטה מסורה לוועדת הכנסת שקמה מכיסאה עם קביעתה כי יש לראות בשיקלי פורש. לאחר קביעה זו הסנקציות הנוגעות לפרישה מסורות לבעלי הסמכות הרלוונטית: בכל הנוגע למימון מפלגות – ליו"ר הכנסת; בכל הנוגע למינוי לשר – לממשלה; ובכל הנוגע להיות מועמד לכנסת הבאה ברשימת סיעה בכנסת היוצאת – ליו"ר ועדת הבחירות.

50. אין לקבל את הטענה כי המבקשות מתעברות על ריב לא להן. בעניין **סילמן** הבעתי את דעתי כי אין בלשון החוק עיגון למסקנה כי פרישה של חבר כנסת היא רק עניין שבינו לבין סיעתו, הגם שיש ליתן לעובדה זו משקל כאשר ועדת הכנסת לא דנה כלל בשאלת הפרישה. לא כך בענייננו, שבו ועדת הכנסת דנה וקבעה כי דינו של שיקלי הוא של מי שפרש מהסיעה. ההצבעה בוועדת

הכנסת אינה עניינה של סיעת ימינה בלבד, ומשקבעה ועדת הכנסת את שקבעה, כבר אין לסיעת ימינה פתחון פה לטעון כי המדובר בעניין פנימי בינה לבין שיקלי.

51. אחזור ואעמיד לנגד עינינו את הוראת סעיף 61(ד) לחוק הכנסת:

על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.

החלטת ועדת הכנסת היא אך ורק בשאלה אם יש לקבוע את דבר פרישתו של חבר הכנסת. ממילא, בית המשפט המחוזי בירושלים היה מוסמך לדון בשאלה של **עצם הפרישה** בלבד, ולא בשאלת **עיתוי** התפטרותו של שיקלי ואם נעשתה בסמוך לפרישה. לכן דחה בית המשפט המחוזי את הערעור שהגיש שיקלי, והסתפק בכך ש"רשם לפניו" את עמדת הצדדים.

ברי כי גדר סמכותו של בית המשפט המחוזי לא נעלמה מעיני שיקלי והייעוץ המשפטי לכנסת. אם נותר ספק בדבר, אחזור ואפנה להבהרה של הייעוץ המשפטי של הכנסת בבקשה שהגיש לתיקון הפרוטוקול, ולפיה עמדתו "אינה מחייבת את ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, אשר עשויה לדון בנושא זה". כפי שהבהיר ואישר בית המשפט המחוזי בהחלטתו, "דברים ברוח האמור בבקשה אכן נאמרו בדיון". נוכח האמור לעיל, טענת ההסתמכות של שיקלי על פסק דינו של בית המשפט המחוזי היא טענה חלשה. אך מכל מקום, לאחר שהדבר הובהר, הן בהודעת הייעוץ המשפטי לכנסת כי הנושא מסור לסמכותה של ועדת הבחירות, הן בהחלטתו העוקבת של בית המשפט המחוזי – ודאי שהיה עליו לפנות ללא דיחוי אל יו"ר ועדת הבחירות בבקשה להכרעה מוקדמת. ראו בהקשר זה את דבריו של יו"ר ועדת הבחירות לכנסת ה-21, המשנה לנשיאה ח' מלצר בפ"מ 3/21 **פנחס עידן**, פסקה 8(ב) (7.3.2019):

על כן, ולנוכח ההשלכות הקשות הנשקפות למבקשים להתמודד בבחירות לכנסת כתוצאה מאי-עמידה בתנאי סף אלו, מוטב יהיה כי בעתיד כל מועמד, בכל פעם שמתעורר אצלו ספק בנוגע לכשירותו להתמודד בבחירות יפנה, במידת הצורך, **לאחר שייטול ייעוץ משפטי** – ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת בבקשה למתן הכרעה מוקדמת בסוגיה ("Pre-Ruling"), וינהג על פי העיקרון: "אם יש ספק – הדין הוא לחומרא" (ראו למשל: עניין **מלקו**; פ"מ 2/20 **מפלגת כולנו בראשות משה כחלון** נ' **נציב שירות המדינה** (28.01.2015) (להלן: עניין **ביטון-שאשא**); פ"מ 1/21 **ר'דיר** נ' **נציב שירות המדינה** (15.02.2019) (להלן: עניין **ר'דיר**)); פניה כזו ל-Pre-Ruling בנושאי כשירות של מועמדים הפכה כבר לנוהג **בוועדת הבחירות המרכזית לכנסת** לקראת בחירות, והיא חוסכת נטילת סיכונים מיותרים והתדיינויות. מעבר לכך התרת הספקות מבעוד מועד עשויה למנוע עוגמת נפש מיותרת בדיעבד, ובד בבד לחזק את הוודאות של כלל הגורמים הרלוונטיים לענין [הדגשות במקור – י"ע].

לכן, איני רואה ליתן משקל רב לטענת ההסתמכות של שיקלי על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים.

52. שיקלי טען כי ההסתמכות באה לידי ביטוי בכך שוויתר על ערעורו.

אין בדעתי להידרש במסגרת זו לסיכויי הערעור או למחלוקת לגבי עמדתו המקדמית של בית המשפט המחוזי, כפי ששוקפה לצדדים במהלך הדיון בערעור. אתייחס בקצרה אך ורק לטענה שעלתה גם בעניינה של **סילמן**, ולפיה לצורך החלת הסנקציה הקבועה בסעיף 6 לחוק היסוד, יש צורך להוכיח הבטחה או התחייבות לתמורה שניתנה כנגד הפרישה. נחזור ונשים שוב את הוראת הסעיף לנגד עינינו:

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –

"פרישה מסיעה" – **לרבות** הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו; "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

עמדנו לעיל על הרקע ההיסטורי שהביא לחקיקתו של סעיף זה. בעניין **קלנר** אנו מוצאים מספר התבטאויות אגב של הנשיאה חיות, שמהן ניתן להסיק כי ההיסטוריה החקיקתית והתכלית שבבסיס תיקון מס' 12 באו "למנוע תופעות פסולות של עריקה ממפלגה אחת למפלגה אחרת **תמורת טובת הנאה אישית או ציבורית** ... הסנקציות שנקבעו בתיקון 12 הטילו מגבלות רק על **פרישה תועלתית אסורה הנבחנת על פי התמורה שמקבל הפורש**" (הדגשה הוספה – י"ע).

כשלעצמי, איני סבור כי לצורך קביעה והכרזה על חבר כנסת פורש, יש להוכיח קבלת תמורה. יסוד התמורה נזכר בסעיף 6א אך ורק בהקשר של הצבעת אי אמון, שהיא אך אחת מהאינדיקציות לפרישה מסיעה (המילה "**לרבות**"). בעניין **קלנר** צוטטו דברי חבר הכנסת דוד ליבאי במהלך הצגת נוסח תיקון 12 בכנסת לקריאה שנייה ושלישית: "מי שנבחר ברשימת מועמדים כנציג מפלגה חייב באופן אישי את מקומו בכנסת לבוחרי אותה מפלגה... אם החליט לעשות דין לעצמו, ויהיו **הסיבות טובות ככל שיהיו בעיניו**, עליו לפרוש מסיעתו, עליו להחזיר את המנדט למפלגתו" (הדגשה הוספה – י"ע). משמע, גם אם הפרישה היא על רקע אידאולוגי וערכי בעיניו של חבר הכנסת, ולא בגין תמורה שקיבל, עליו להשיב את המנדט לשולחיו.

טענה נוספת שהעלה שיקלי היא שמבחינה אידאולוגית וערכית הסיעה פרשה ממנו ולא הוא ממנה. כאן אחזור למושכלות ראשונים. בסופו של יום סיעה מייצגת את הבוחרים שבחרו בה ונתנו בה אמונם. כלומר – החלטותיה של הסיעה נעשות מכוח אמון הבוחרים ברשימת המועמדים שיצרה אותה. לעניין זה לא אדרש לטענותיו של שיקלי כי הוא שמייצג את הבוחרים. מצויים אנו

בשיטה דמוקרטית פרלמנטרית, ולאחר שנבחרה רשימת מועמדים – אין היא נדרשת לחזור לבחור ולבקש את אמונו בשנית עד תום כהונת הכנסת.

בקביעת העקרונות בדבר פרישה מסיעה, ביקש המכוון למנוע עזיבה של חבר כנסת יחיד את הסיעה ולפעול נגד עמדותיה (ראו דבריו של ח"כ ליבאי שהובאו לעיל; נבות, בעמ' 480–481). עקרונות אלה מתיישבים עם שיטתנו הפרלמנטרית ומביאים לידי ביטוי את עקרונות הפעולה הסיעתית בכנסת.

ובכלל, בעניין **קלנר** עמדה במרכז הדיון הוראת סעיף 57א לחוק הבחירות, ולא הוראת סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. מכל מקום, כפי שהעירה והסתייגה שם השופטת ד' ברק-ארז:

"תיקוני החקיקה שהתקבלו בעקבות האירועים המתוארים משנת 1990 מבטאים את התובנה לפיה ראוי להגביל 'מעברים' פוליטיים בין סיעות מטעמים תועלתניים-אישיים – שאינם השקפתיים – אך בה בעת את ההכרה בכך שקשה לתרגם עיקרון זה אל שפת הכללים המשפטיים. בחינת כליות ולב אינה מלאכתם של בני אנוש, וודאי שקשה להעלות על הדעת מצב שבו הכללים החלים על פרישה מסיעה וחבירה אליה יהיו מבוססים על שאלות של מניע או כוונה. על כן, הוראות החוק בתחום זה הן בעלות אופי טכני-פורמאלי, מתוך תקווה שיצליחו לשקף, במקרה הרגיל, את ההבחנה בין פעולות 'אידיאולוגיות' לפעולות שביסודן חישובי תועלת וטובות הנאה".

על רקע דברים אלה, אני סבור כי אין צורך להוכיח קבלת תמורה בדמות הבטחה או התחייבות לעתיד. מכל מקום, שאלה זו אינה נדרשת לענייננו במישרין, לאחר קביעתה של ועדת הכנסת כי יש לראות בשיקלי פורש, ולאחר שערעורו לבית המשפט המחוזי נדחה.

53. ועדת הכנסת אמרה את דברה. גם לשיטתם של האוחזים בגישה שלפיה החלטתה של ועדת הכנסת היא שמכוננת את הסטטוס של חבר הכנסת כפורש, הרי שקביעה כאמור נסמכת על ההיסטוריה של מעשיו ופעולותיו של אותו חבר כנסת בעבר, ולכן הקביעה נעשית לאחר שוועדת הכנסת "בדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו". קשה להלום כי לצורך המילים "סמוך לפרישתו" יימחקו כל מעשיו ופעולותיו של חבר הכנסת הפורש עד לקביעתה של ועדת הכנסת. בנסיבות התנהלותו של שיקלי לאורך כל הדרך, הטענה כי יש לראות בהתפטרותו לאחר משיכת הערעור התפטרות "בסמוך לפרישתו", עושה את החוק לפלסתר. שיקלי פעל מהרגע הראשון לכינונה של הממשלה בניגוד לעמדת סיעת ימינה. במישור הכמותי ובמישור האיכותי הצביע עם האופוזיציה החל מתחילת הדרך ועד סופה, לרבות בהצבעות חשובות בנושאים שלכאורה עומדים אפילו בניגוד לעמדתו הערכית-אידיאולוגית שלו עצמו. במצב דברים זה, שעה שכל העם רואים את המראות ואת הקולות, והאזרח הסביר רואה בשיקלי כמי שפרש כבר בשנת 2021, התפטרותו לאחר החלטתה של ועדת הכנסת בחודש אפריל 2022 הייתה מתבקשת.

54. ניתן לתמצת את עיקר טענות המשיבים בעניינו של שיקלי כאיזון בין פרישתו לבין זכותו למצות את הליכי הערעור בעניינו. התשובה לכך מצויה בשלושה רבדים:

(-) **רובד הזמן**: עמדנו על כך שלצורך הקביעה אם ההתפטרות נעשתה בסמוך לפרישה, ניתן להיעזר באינדיקציה הכמותית של חלוף הזמן ובאינדיקציה האיכותית של אופן פעולתו של חבר הכנסת בתקופת הביניים שבין הפרישה ועד להתפטרות. במקרה שלפנינו, ערעורו של שיקלי הוגש 49 ימים לאחר החלטת ועדת הכנסת. הייעוץ המשפטי לכנסת סבר כי בשיהוי של 49 יום יש "טעם לפגם", אך בנסיבות המיוחדות הנוגעות לפעולותיו של שיקלי מיומה הראשון של הקואליציה, עניינו בשיהוי של ממש. בעת הגשת הערעור אף לא טרח שיקלי להגיש בקשה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת, והתפטרותו הוגשה לכנסת 78 יום לאחר קביעתה של ועדת הכנסת, ונכנסה לתוקפה יומיים לאחר מכן. מאחר שהסנקציה הקבועה בסעיף 6א צופה פני הבחירות לכנסת הבאה, יפים לעניינו הדברים הבאים שנאמרו בעניין **קלנר** (שם, פסקה 8):

הדברים מקבלים משנה תוקף בהינתן ענייני הבחירות שבהם עסקין אשר לגביהם חיוני לנקוט בהליכים במהירות הנדרשת. הטעם לכך נעוץ בלוח הזמנים הסטטוטורי הדוחק שבו יש לעמוד ... ובזקק שעלול להיגרם כתוצאה משיהוי בנקיטת ההליכים.

אף שהגיש את ערעורו בחלוף זמן רב, שיקלי נתלה בכך שעשה זאת קרוב למועד האחרון להגשת הערעור, מתוך הנחה שחלות על הליך זה תקנות סדר הדין האזרחי, ובטרם חלף מועד זה. הכנסת ציינה בבקשתה לבית המשפט המחוזי, כי מטיבו ומטבעו הערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי נושא אופי מנהלי. אך גם אם אלך לשיטתו של שיקלי ואניח כי על ערעור על החלטת ועדת הכנסת חלות תקנות סדר הדין האזרחי והמועדים הקבועים בהן, הרי שהשתהה בערעורו והעניק לעצמו זמן ממושך להמשיך ליהנות מפירות פרישתו, תוך שאינו נדרש להתפטר (ראו עניין **קלנר**, פסקה 8).

הדברים נכונים במיוחד בהליכים שנפקותם ענייני בחירות. השופט חשין עמד על חשיבות הפעולה המהירה בדיני בחירות (בג"ץ 6790/98 **אברץ נ' פקיד הבחירות לעיריית ירושלים**, פ"ד נב(5) 323, 330 (1998)):

עד שנדרש לטיעונים ששמענו לגופם של דברים, נקדים ונאמר כי לדעתנו חייבו העותרים עצמם בשיהוי. השאלה אם עותר פלוני חייב עצמו בשיהוי תלויה, כמובן, בנסיבותיו של כל עניין ועניין. כלשונו של השופט זילברג ...: "השיהוי היא 'פונקציה' של הדחיפות, ובבקשה כה דחופה כמו הבקשה שלפנינו [הכנת תקציבה של עירייה - מ' ח'], חייב היה המבקש שלא להיכשל בשיהוי כל שהוא, ואפילו הקטן ביותר". וכפי שהוספנו ואמרנו ...: "יש שיום אחד יכרית זכות ויש ששנה לא תפגע בזכות".

והדברים אף מתחזקים לנוכח הרבדים הנוספים.

(-) **רובד המעשה** : אף לאחר שוועדת הכנסת קבעה, פה אחד, שמעשיו של שיקלי הם פרישה מסיעתו, הוא לא מצא לנכון, אף בתקופת הביניים, לפעול אחרת. תהא דעתו של שיקלי על החלטת ועדת הכנסת אשר תהא, ברי כי החלטתו של הגוף המוסמך בנושא, בהליך שהוא "מעין שיפוט", היא בגדר תמרור אזהרה, שהיה עליו לפעול לפיו אם ביקש שלא יראו בו פורש. בערעורו לבית המשפט המחוזי, שיקלי ביקש להכריז עליו כעל מי שהוא עדיין בשר מבשרה של סיעתו. ואולם, מרגע הכרזתו כפורש ועד לדחיית ערעורו, המשיך לעמוד נגד סיעתו בגלוי ובמפורש ולא חדל מאותם מעשים אשר גרמו לסיעתו להגיע למסקנה כי הגדיש את הסאה ואינו עוד חלק ממנה. הכיצד מבקש שיקלי לשכנע שמעשיו לא היוו הצדקה לפרישה אם המשיך לפעול באותו קו בדיוק אשר ועדת הכנסת קבעה, בהתאם לסמכותה, שהוא מהווה פרישה? התנהלותו ומעשיו בכנסת, בו בזמן שפנה לבית המשפט המחוזי ונקט הליכי ערעור, אינה עולה בקנה אחד עם התנהלותו של חבר כנסת המעוניין שיראו בו חלק מסיעתו. ובקיצור, שיקלי פעל בתקופה זו לחזק את הבידול של עצמו מסיעתו, לחדד את ההבדלים ביניהם, ולזהות עצמו עם האופוזיציה.

המשיבים מבקשים להקביל את עניינו של שיקלי לעניינו של חבר הכנסת לשעבר מיכאל נודלמן, שהוכרז בשנת 2006 כפורש על ידי ועדת הכנסת, הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי, והתפטר מייד לאחר שמשך את ערעורו. אך אין בעניין נודלמן כדי לסייע לשיקלי, נהפוך הוא, יש בו אך לחדד את ההבדלים בין התנהלות המגשימה את לשון החוק ותכליתו לבין התנהלותו של שיקלי. כעולה מעמדת סיעת ימינה שהוגשה בהליך בבית המשפט המחוזי, חבר הכנסת לשעבר נודלמן הגיש את ערעורו לבית המשפט המחוזי מיד **למחרת** החלטת ועדת הכנסת בעניינו. אכן, נודלמן התפטר מכהונתו רק לאחר הדיון בערעורו, אבל מועד זה התרחש כחמישה ימים לאחר הדיון בוועדת הכנסת. ברי, אפוא, כי הנסיבות שם אינן דומות לאלו שבפנינו, וכי אין לראות באופן שבו מיצה שיקלי את זכות הערעור שלו, ככזה המקפיא את מרוצו להתפטר בסמוך לפרישתו. קשה להלום כי בד בבד עם נקיטת הליך משפטי לביטול פרישה, הליך שננקט בשיהוי של ממש, יתאפשר לחבר הכנסת לנצל את פרק הזמן כדי להמשיך לפעול נגד סיעתו. לא זאת הייתה כוונת המחוקק.

(-) **רובד המהות** : בתקופה שמאז החלטת ועדת הכנסת ועד ההכרעה בערעור, התנהלותו של שיקלי כפורש היה בה כדי לשנות ולהשפיע על פעילות הכנסת והסיעות (השוו לעניין **מפלגת העבודה**, פסקה 8; פ"מ **פרס**). ודוק: שיקלי המשיך בהפקעת המנדט שהבוחר נתן לסיעתו – ולא לו באופן אישי – כדי לעשות במנדט שימוש נגד עמדת סיעתו. התנהלות זו בדיוק ביקש המחוקק למנוע באמצעות תיקון מס' 12.

לכך אוסיף. השופט הנדל, בקובעו את שקבע בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, הציב סימן אזהרה בפני חברי הכנסת: אם תפרשו מסיעתכם, ייתכן כי נושא זה יבוא בפניי, אף אם הוא לא יובא בפני ועדת הכנסת. הוא אף נתן סימנים, שבכולם עמד שיקלי במעשיו ובהצבעותיו.

לסיכום, גם לאחר שוועדת הכנסת קבעה כי יש לראות בשיקלי כמי שפרש מסיעת ימינה, הוא המשיך לפעול נגד הסיעה. במצב דברים זה, אם נכיר בו כמי שפרש "בסמוך" להתפטרות, יהא בכך כדי לרוקן מתוכן את סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת ואת התכלית שעומדת בבסיסו, ובכך יש כדי לפגוע באמון הציבור ב"כללי המשחק" כפי שנקבעו על ידי הכנסת עצמה.

סוף דבר

55. הבקשה בפ"מ 1/25 נדחית בהעדר עילה. הבקשה בפ"מ 2/25 נדחית לגופה.

הבקשה בפ"מ 4/25 מתקבלת, במובן זה שאין לראות בשיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו. לכן הוא אינו כשיר להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת ה-25.

לנוכח האמור, מנועה ועדת הבחירות המרכזית לאשר את מועמדותו של שיקלי ברשימת הליכוד – וההצעה שתונח בפניה היא לאשר את הרשימה, לפי סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת, ללא מועמדותו.

ניתנה היום, ג' בתשרי התשפ"ג (28 בספטמבר 2022).

יצחק עמית

**שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-25**

נספח 9

העתק פנייתה של העותרת למשיבה
1 בבקשה לפתוח בחקירה פלילית על
הפרת הוראות סעיף 57א לחוק
הבחירות ביחס לשריון עתידי של
המשיבה 3, מיום 23.9.2022

עמ' 117

23 בספטמבר 2022 ; כ"ז באלול תשפ"ב

לכבוד,

עו"ד עמית איסמן
פרקליט המדינה
משרד המשפטים
ירושלים

עו"ד גלי בהרב-מיארה
היועצת המשפטית לממשלה
משרד המשפטים
ירושלים

הנדון: בקשה נוספת לפתיחה בחקירה בגין הפרת חוק הבחירות לכנסת

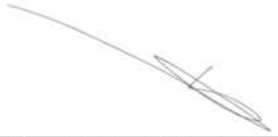
בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר 580178697 (להלן: "התנועה") אנו מתכבדים לפנות אליכם, כדלקמן:

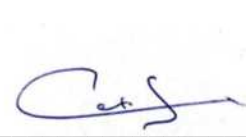
- ביום 22.9.2022 הוגשה תגובת היועצת המשפטית לממשלה בפ"מ 1/25 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' חה"כ לשעבר עידית סילמן** (להלן: "תגובת היועמ"ש לבקשה" ו"בקשת הפסילה" בהתאמה). בקצרה, נזכיר כי הליך זה עניינו בבקשת התנועה לפסול את מועמדותה של עידית סילמן ברשימת "הליכוד" לקראת הבחירות לכנסת ה-25, לאור הפרות בוטות של סעיף 57א, סעיף 63 וסעיף 126(6) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 (להלן: "חוק הבחירות לכנסת"). בבקשת הפסילה נטען, כי לגבי סילמן הובטח מקום ברשימת "הליכוד" שלא בתקופת הבחירות, וזאת כתמורה על פרישתה מהקואליציה בכנסת ה-24. טענות אלה נסמכו על שורת התבטאויות שונות ונפרדות של בכירים במפלגת "הליכוד", כפי שהובאו בדיווחים עיתונאיים רבים.
- בתגובת היועמ"ש לבקשה, אף מוזכר הליך נוסף שהגישה התנועה, והוא בג"ץ 5309/22 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועצת המשפטית לממשלה** (להלן: "העתירה לבג"ץ"), במסגרתו עתרה התנועה בבקשה לפתיחה בחקירה פלילית כנגד הגב' סילמן וכנגד מפלגת "הליכוד", בשל הפרות סעיפי חוק הבחירות לכנסת האמורות לעיל. כן, צוין כי ביום 4.9.2022 "דחה בית המשפט העליון את העתירה על הסף בקובעו, בכל הנוגע לצו ההצהרתי שהתבקש, כי מדובר **"בתרחיש תיאורטי אשר אינו מצדיק, בשלב זה, בחינה שיפוטית"**. אשר לסעד שהתבקש ביחס לחקירה הפלילית, נקבע כי מדובר בעתירה מוקדמת, שכן **"טרם התקבלה החלטה סופית ביחס לפניית [המבקשת] ופניות נוספות שהתקבלו באשר לאותה סוגיה, והן עודן נבחנות על ידי הגורמים הרלוונטיים בפרקליטות המדינה"** (סעיף 2 לתגובת היועמ"ש לבקשה).
- בהמשך, נטען בתגובת היועמ"ש לבקשה כי "אי קיום הוראותיו של סעיף 57א אינו מוביל, מיניה וביה, לפסילת מועמדותו של חבר הכנסת עמו נערך הסכם כאמור, אלא הוא מהווה אינדיקציה אשר עשויה "להתפרש כהפרת חובת נאמנות לסיעה", ומשכך, **להוביל לפסילת המועמד לפי סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת**. כן, צוין כי באשר לסנקציה הפלילית הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות לכנסת, וככל שיוחלט לנקוט בה, **עשויות להיות לה השלכות גם ביחס לזכות לבחור ולהיבחר לעתיד לבוא** (סעיף 12 לתגובת היועמ"ש לבקשה).

4. ומכאן פנייתנו זאת. כפי שצוין לעיל, העתירה לבג"ץ נדחתה על ידי בית המשפט העליון מפאת היותה מוקדמת ותיאורטית בשלב זה. בהתאם, בתגובת היועמ"ש לבקשה, נטען, במילים אחרות, כי טענות התנועה בבקשת הפסילה אינן יכולות לעמוד שכן טרם הוכרע האם יש לפתוח בחקירה בגין הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, ומשכך, לא קיימת כל "אינדיקציה" להפרת חובת הנאמנות לסיעה, שביכולתה להוביל לפסילת המועמד.
5. לעמדת התנועה, עמדה זו בעייתית ולמעשה מהווה ניסיון לאחוז את המקל בשני קצותיו. לא ייתכן שייטען כי בפני ועדת הבחירות המרכזית לא מונחת שום אינדיקציה או רמז להפרת חובת הנאמנות של המועמד נשוא הבקשה לסיעתו (אינדיקציה אשר כאמור, יכולה להביא לפסילתו), ובאותה העת להימנע מקבלת החלטה אשר יש בה בכדי לשפוך אור על קיומה או היעדרה של אינדיקציה שכזו.
6. כמו כן, בעתירה לבג"ץ נקבע כי עתירת התנועה תיאורטית, בין היתר בשל העובדה שהגב' סילמן טרם שורינה ברשימת "הליכוד". מאחר שבחלוף הימים אכן התברר כי הגב' סילמן שורינה ברשימת "הליכוד", נדמה שקביעה זו כבר איננה רלוונטית. בהקשר זה נבקש להדגיש כי גם עתה, מטבע הדברים, הימים עוברים וחולפים והנה אנו קרבים ליום הבחירות עצמו, בו ראוי שתהיה בפני הבוחר תמונה מלאה ורחבה ככל הניתן באשר לחוקיות מעשיהם של המועמדים בהם הם מתבקשים לבחור.
7. אשר על כן, ולאור כל האמור לעיל, נבקש כי תיפתח חקירה פלילית כנגד הגב' עידית סילמן וכנגד מפלגת "הליכוד", במסגרתה יוזמנו לתשאל חברי הכנסת והמועמדים אשר התבטאו בעבר בנוגע להסכמים כאלו או אחרים שעניינם הבטחת השיריון האמור, ותיבדקנה טענות ואינדיקציות נוספות, אשר לעמדת התנועה קיימות בהחלט, לקיומה של הבטחה אסורה לשיריון.
8. זאת, בכדי שתעמוד בפני ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 התשתית העובדתית המלאה, לרבות בשאלת התקיימותה או היעדרה של אינדיקציה חוסר נאמנות לסיעה, ובכדי שהבוחר, ביום הבחירות עצמו, יוכל לכלכל את צעדיו ולבחור במועמדים אשר לא נחשדים בפלילים ובהפרת חוק הבחירות לכנסת.

בכבוד רב,

אופק סלומון
רכז האגף המשפטי

תומר נאור, עו"ד
ראש האגף המשפטי

נספח 10

**העתק הצעת החוק למניעת מעילה
באמון (נבחר ציבור), התש"ן-1990**

עמ' 120

[318] חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התש"ן-1990

1. הארכת תוקף
תקפן של תקנות שעת חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התשל"ד-1974¹ (להלן – התקנות), מוארך בזה עד כ"א באלול התשנ"א (31 באוגוסט 1991).
2. סמכות ביטול לפני המועד
שר החינוך והתרבות, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, רשאי בכל עת, בצו שיפורסם ברשומות, לבטל את התקנות, כולן או מקצתן, או להגביל סמכויות על פיהן.
3. תחילה
תחילתו של חוק זה ביום י' באלול התש"ן (31 באוגוסט 1990).

דברי הסבר

תקנות שעת חירום (אבטחת מוסדות חינוך), התשל"ד-1974, הותקנו בידי שר החינוך והתרבות לקראת שנת הלימודים התשל"ה, ומאז הוארך תקפן פעמים אחדות אגב תיקונים. מכוח ההארכה האחרונה (ס"ח התשמ"ט, עמ' 74) יפוג תוקף ההקנות לאחר יום י' באלול התש"ן (31 באוגוסט 1990).

מאחר שנראה כי עדיין יעמוד הצורך בתקנות אלה גם בשנה הבאה, מוצע להאריך תקפן פעם נוספת לתקופה של שנה, עד יום כ"א באלול התשנ"א (31 באוגוסט 1991). ביצוע החוק אינו כרוך בהוצאה תקציבית.

¹ ק"ח התשל"ד, עמ' 1902; ס"ח התשל"ה, עמ' 18 ועמ' 196; התשל"ו, עמ' 274; התשל"ט, עמ' 140; התש"ס, עמ' 153; התשמ"א, עמ' 334; התשמ"ב, עמ' 178; התשמ"ד, עמ' 2 ועמ' 146; התשמ"ה, עמ' 170; התשמ"ו, עמ' 246; התשמ"ז, עמ' 140; התשמ"ח, עמ' 126; התשמ"ט, עמ' 74.

מתפרסמת בזה הצעת חוק מטעם ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת:

[319] חוק למניעת מעילה באמון (נבחרי ציבור), התש"ן-1990

1. תיקון חוק-יסוד: הכנסת
בחוק-יסוד: הכנסת¹, אחרי סעיף 6 יבוא:
"ס"ג למועמדות
6א. (א) מי שהיה חבר בכנסת יוצאת ופרש מסיעתו מבלי שהתפטר סמוך לכך מכהונתו בכנסת, לא יהיה מועמד בבחירות של הכנסת שלאחריה, ברשימת המועמדים של הסיעה שפרש ממנה או של כל סיעה אחרת של הכנסת היוצאת.
(ב) הוראת סעיף זה תחול אף אם נעשה מעשה מתוך כוונה לעקפו ולהציג את העובדות, חרף מהותן האמיתית, באופן שהסעיף לא יחול עליהן, והמעשה נועד להסוות את המהות האמיתית".
2. תיקון חוק הבחירות לכנסת
בחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969² –
(1) בסעיף 25, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
"(1ב) (1) ועדת הכנסת רשאית לאשר שינוי בהרכב הסיעתי של הכנסת, אם ראתה לנכון לעשות כן בהתחשב בנסיבות הענין.

¹ ס"ח התש"ח, עמ' 69.
² ס"ח התשכ"ט, עמ' 103.

(2) אישרה ועדת הכנסת את פרישתו של חבר הכנסת מסיעתו, לא יצורף לסיעה אחרת.

(3) בסיעה שבה חלוקים חבריה בשאלה מי מייצג את הסיעה, רואים את חברי הכנסת המהווים רוב חברי הסיעה כמייצגים את הסיעה; ואולם אם נחלקו חברי הסיעה לחלקים שווים, רואים אותו חלק של הסיעה שעליו נמנה חבר הכנסת שעמד בראש רשימת המועמדים לכנסת, כמייצג את הסיעה בכנסת.

(4) אישרה ועדת הכנסת התפלגות של סיעה, אין רואים זאת כפרישה לענין סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת והוראות פסקה (2) לא יחולו;

לענין זה, "התפלגות סיעה" -

(א) התפלגות של קבוצת חברי כנסת המונה לפחות שלושה חברי כנסת שהם לפחות שליש מהמספר הכולל של חברי הסיעה.

(ב) התפלגות על-פי ההשתייכות הקודמת של חברי הסיעה כשהסיעה היא צירוף של שתי סיעות או יותר שהיו סיעות נפרדות בכנסת הקודמת, או שהיא צירוף של סיעה או סיעות ושל ארגונים שהיו גופים נפרדים לפני הצירוף.

(ג) התפלגות לשני חלקים שווים.

(5) הוראת סעיף זה תחול אף אם נעשה מעשה מתוך כוונה לעקפו ולהציג את העובדות, חרף מהותן האמיתית, באופן שהסעיף לא יחול עליהן, והמעשה נועד להסוות את המהות האמיתית.

(2) אחרי סעיף 57 יבוא:

57א. (א) לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח לחבר הכנסת מקום ברשימת המועמדים של סיעתו לכנסת הבאה:

"סייגים להסכם
על רשימות
מועמדים

(ב) לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת המועמדים לכנסת לאדם מסוים או לקבוצות אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

(ג) נעשה מעשה הקשור להוראת סעיף זה, מתוך כוונה לעקפו ולהציג את העובדות, חרף מהותן האמיתית, באופן שהסעיף לא יחול עליהן, רשאי בית המשפט לקבוע כי המעשה נועד להסוות את המהות האמיתית, וכי יחולו הוראות סעיף זה.

תיקון חוק-יסוד:
הממשלה

3. אחרי סעיף 13 לחוק-יסוד: הממשלה³ יבוא:

13א. (א) לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בענין תפקידו של אדם כשר או כסגן שר בממשלה, אלא בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו, ולענין אותה ממשלה שהוא עומד להרכיבה בלבד.

(ב) לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו, או בידי כל אדם אחר, שלא להעביר מתפקידו נושא משרה בממשלה, בכנסת או בכל מוסד ציבורי אחר, אם על-פי דין ניתן להעבירו מתפקידו.

³ ס"ח התשמ"א, עמ' 280.

(ג) לא תינתן ערכות, במישרין או בעקיפין, בכסף, בשווה כסף, בשירות או בכל טובת הנאה אחרת, להבטחת ביצועם של הסכם או של התחייבות כמשמעותם בסעיף זה.

(ד) הוראת סעיף זה תחול אף אם נעשה מעשה מתוך כוונה לעקפו ולהציג את העובדות, חרף מהותן האמיתית, באופן שהסעיף לא יחול עליהן, והמעשה נועד להסוות את המהות האמיתית.

13ב. (א) מי שעשה הסכם לקראת או בקשר להקמתה או להפלתה של הממשלה ימסור ליושב-ראש הכנסת תוך שלושה ימים מיום החתימה ולא יאחר משש שעות לפני התייצבות הממשלה בפני הכנסת, את הנוסח המלא של כל הסכם שנעשה על-ידו או מטעמו; כמניין שלושה הימים לא יבואו בחשבון ימי מנוחה, פגרה או שבתון על-פי חיקוק;

פרסום הסכמים

(ב) יושב-ראש הכנסת יביא לידיעת חברי הכנסת, כל הסכם שנמסר לו על-פי סעיף זה, סמוך למסירתו ולפני התייצבות הממשלה בפני הכנסת.

4. בחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973⁴, במקום סעיף 13 יבוא:

תיקון חוק
מימון מפלגות

13. (א) התפלגה סיעה בכנסת על-פי האמור בסעיף 25(ב1)(4) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969, יחושב מימון ההוצאות השוטפות של החלקים שהתפלגו, בהתאם למספר החברים החדש, החל בחודש שלאחר שוועדת הכנסת אישרה את השינוי.

"שינויים בהרכב
הסיעות

(ב) בכל מקרה אחר לא יהיו חברי כנסת שפרשו מסיעה זכאים למימון הוצאות שוטפות, ומימון ההוצאות של הסיעה שממנה פרשו לא ישתנה."

5. (א) הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין ולא לגרוע מהן.

שמירת תוקף

(ב) אין בהוראות חוק/זה כדי לפגוע בהוראת כל דין שעל פיה מעשה הוא אסור, או שהסכם או התחייבות נוגדים את החוק או אינם ניתנים לאכיפה.

⁴ ס"ח התשל"ג, עמ' 52.

נספח 11

**העתק העמודים הרלבנטיים מדיון
ועדת חוק חוקה ומשפט מיום**

17.10.1990

עמ' 124

נוסח לא מתוקן

הכנסת השתים-עשרה
מושב שלישי

פרוטוקול מס' 152/145

מישיבת ועדה משותפת לוועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הכנסת
יום רביעי, כ"ח בתשרי התשנ"א, 17.10.1990, שעה 9.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

א. לין - היו"ר
ח. קורפו - היו"ר
מ. גולדמן
ש. וייס
מ. וירשובסקי
ח. מירום
מ.ז. פלדמן
י. צידון
א. רובינשטיין
ר. ריבלין
ג. שפט
ש. שטרית

מוזמנים:

ש. יעקבסון - מזכיר הכנסת
ש. כרם - סגנית מזכיר הכנסת
ש. גוברמן - משרד המשפטים

יועצים משפטיים לוועדה:

ר. מלחי
צ. ענבר

מזכירת הוועדה:

ד. ואג

קצרנית:

ח. אלטמן

סדר-היום:

חוק למניעת מעילה באמון
(נבחר ציבור), התש"ן-1990.

-59-

חוק למניעת מעילה באמון (נבחרי ציבור), התש"ן-1990

היו"ר א. לין: בוקר טוב, אני מתכבד לפתוח את הישיבה המשותפת לוועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הכנסת. הנושא שעל-סדר יומנו הוא: הצעת חוק למניעת מעילה באמון (נבחרי ציבור), התש"ן-1990. זה בינתיים שם החוק שאתו נצמד קדימה, אם כי היתה הסכמה בינינו לשנות את שמו כדי שהכותרת לא תהיה רעשנית מדי.

לא נחזור הבוקר על נושאים שכבר דנו בהם. היועצת המשפטית של הוועדה, גב' מלחי, לא היתה בדיון הקודם שקיימנו ואני מבקש שהיא תתאם את הדברים עם מר גוברמן.

נמשיך כרגע את הדיון מאותה נקודה בה עצרנו בישיבה הקודמת. הגענו לנושא ההתפלגות ואמרנו שאי-אפשר לראות התפלגות כפרישה מסיעה, וחייבים לעשות הבחנה בין השניים. האמת היא שאפשר גם לקבוע עמדה שאין מושג כזה של התפלגות בכלל ואם סיעה נבחרה היא צריכה להישאר בשלמותה. אבל השיקולים שהיו בזמן הכנת החוק בקריאה הראשונה אשר עמדו לנגד עינינו היו כאלה שהתפלגות היא דבר אפשרי, לא כמעשה של חברי הכנסת יחידים, אלא התפלגות שיש מאחריה באמת שבר אמיתי בתנועה פוליטית, כאשר חברי הכנסת בסיעה אכן נותנים ביטוי-אמת למצב של משבר בתנועה פוליטית.

מה שהסתמן בדיון הקודם שקיימנו, וזה איננו סופי, הוא שנצא מאיזושהי הנחה, שלמרות שלא העברנו בכנסת חוק שנוגע לאחוז חסימה, יש איזושהו שבר שאיננו מעוניינים לעודד אותו ולראות בו התפלגות. זאת אומרת שלא נלך עד הסוף בהגדרת התפלגות במובן זה שנאפשר התפלגויות ורסיסים של מפלגות אלא נקבע גם התייחסות לגודל.

יש נושא נוסף שנצטרך לחזור אליו כיוון שהמציעים, כאשר קיבלנו את הנוסח הראשון, לא נכחו בדיון, והוועדה בישיבתה הקודמת סברה שזה מיותר.

על-כל-פנים אני אחזור עתה למה שהסתמן בישיבה הקודמת: נראה כהתפלגות קבוצה של שלושה חברי הכנסת שהם לפחות שליש ממספר חברי הסיעה, ואני אביא בפניכם דוגמה כדי להמחיש את הדברים. אם בסיעה בת 40 חברים 15 חברי הכנסת ירצו לפרוש, יראו זאת כהתפלגות. ה-15 מונים למעלה משליש ולמעלה משלושה חברי הכנסת.

סעיף אחר שדנו עליו ואשר לגביו לא היה כל ויכוח היה התפלגות של סיעה שהיא צירוף של סיעות של הכנסת הקודמת, או צירוף של סיעות של הכנסת הקודמת ממפלגה או מפלגות, כפי שהיה כתוב בעצם בנוסח הכחול המונח על שולחנו. זאת אומרת שההתפלגות היא של אותם מרכיבים שהתאחדו לקראת הרשימה לכנסת הנוכחית. הם בעצם חוזרים למצבם הקודם ולמבנה הקודם שלהם.

המקרה השלישי הוא כאשר ההתפלגות היא לשני חלקים שווים. בנושא הזה קיימת בעיה שכן יכולה להיות סיעה של שני חברי הכנסת, ואם השניים מחליטים להתפלג יכולה להישאל השאלה האם לא נרחיק בכך לכת יותר מדי?

א. רובינשטיין: זאת מחוסר ברירה.

היו"ר א. לין: אינני מביע כרגע דעה אלא רק אומר שבדיון הקודם הושמעה דעה לעזוב את העניין של שני החלקים. התפלגות תהיה רק שלושה ושליש, או המצב הקודם. מעבר לזה לא תהיינה התפלגויות, והן תיקראנה: פרישה. אז התעורר הסעיף שחבר-הכנסת רובינשטיין הציע אותו בנוסח הקודם, בקשר השאלה מה קורה אם יש שיתוק

בתוך הסיעה? אין בעצם פרישה, אלא חצי מהחברים אומרים שהם הסיעה, והחצי השני אומר שהוא הסיעה, ויש שיתוק בתוך הסיעה. חבר-הכנסת קורפו הציע לא להיכנס לסוגיה הזאת ולא לקבוע עמדה בנושא הזה בכלל. אבל יכול להיות שקיים יחס-גומלין והוא קשור בשאלה: איך מגדירים התפלגות? אם מגדירים אותה בצורה מצומצמת יכול להיות שכן צריך להתייחס לכך. מכל מקום זה הנושא שעומד לדיון ואני העליתי בפניכם בקצרה מה פחות או יותר התגבש בדיון הקודם שקיימנו.

הנושא שעומד בפנינו כרגע הוא עניין ההתפלגות, ואנחנו נשמע עכשיו דעות בקשר אליו. רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובינשטיין.

א. רובינשטיין: לאחר שמיעת ההערות של חברי הכנסת שאינם חברים בוועדה הזאת מתברר שהנושא של ההתפלגות של קבוצות שרצות לכנסת במשותף לא מכוסה על-ידינו משום שאנחנו עוסקים רק בפדרציה של מפלגות שהיו בכנסת הקודמת. אבל נניח שיש שתי קבוצות, אחת שהיתה בכנסת הקודמת ואחת שכלל לא היתה בכנסת הקודמת - - -

היו"ר ח. קורפו: תחת שם חדש?

א. רובינשטיין: כן.

היו"ר ח. קורפו: אם כך מה הבעיה?

י. צידון: אפילו תחת שם ישן.

היו"ר א. לין: אנחנו דיברנו על שתי סיעות או צירוף של סיעה עם ארגונים שהיו גופים נפרדים לפני הצירוף, לאו דווקא סיעות בכנסת הקודמת. מדובר על-כך שיכולה להיות מפלגה שלא היו לה נציגים בכנסת, היא התאחדה עם מפלגה שהיתה לה סיעה בכנסת, ואנחנו אומרים שגם בזה נראה התפלגות.

א. רובינשטיין: יש בעיה שאני מעלה אותה ואני מודה שגם אני לא יודע איך לפתור אותה. אם מדובר על איחוד של סיעות מהכנסת הקודמת - אין בעיה. אבל אם מדובר על איחוד של גופים או מפלגות שלא מהכנסת הקודמת, או שרק אחת מהן היתה בכנסת הקודמת, - קיימת בעיה איך מגדירים את הפדרציה הזאת? זאת בעיה רצינית מאד.

היו"ר ח. קורפו: זה יגזר מכניסתם לכנסת הבאה. הם יודיעו לכנסת שהם מורכבים משלושה גופים.

צ. ענבר: קיימת הגדרה. בסעיף 12 לחוק מימון מפלגות כתוב שאם סיעה היא צירוף של שתי מפלגות או יותר המקיימות בכנסת סיעה אחת, יראו אותן מפלגות בכל הנוגע למימון הוצאות שוטפות כאילו היו סיעות נפרדות. סיעה שהיא צירוף כאמור תימסר ליושב-ראש הכנסת הודעה על השתייכותן המפלגתית של חבריה בשעת פרסום תוצאות הבחירות. התשלומים למימון ההוצאות השוטפות ישולמו בהתאם לכך.

אותו הסדר שחל על פילוג של סיעה יכול לחול לגבי פילוג של כל מרכיב בסיעה, והתנאי הוא שתהיה הודעה בתחילת הקדנציה שסיעה פלונית מורכבת - - -

א. רובינשטיין: אני שואל אם אנחנו מוכנים לזה?

היו"ר א. לין: אני סבור שכן. אנחנו מגבשים זאת עכשיו. זה מכל מקום מה שהסתמן מהדיונים.

א. רובינשטיין: לא היה ברור לי אם אכן זאת הכוונה ואם אנחנו מודעים למשמעות כיוון שהשמעות של הדברים האלה היא כזאת שיכולה להיכנס סיעה של חמישה חברי הכנסת שכל אחד מהם שייך לקבוצה אחרת, ובכוונה אני מביא כדוגמה מקרה קיצוני.

היו"ר ח. קורפו: אם יודיעו ליושב-ראש הכנסת, עם כניסת הסיעה, שהיא מורכבת מחמש סיעות, כל אחד יקבל את המימון בנפרד וכל אחד מהם יהווה סיעה בפני עצמה. כאשר הסיעה הזאת תתפלג זה לא יהיה פילוג - - -

היו"ר א. לין: זה יהיה פילוג; לא פרישה.

היו"ר ח. קורפו: זאת התפלגות, לא פילוג.

א. רובינשטיין: דבר שני; חבר-הכנסת יצחק לוי אמר לי שבעניין השליש ושלושה חברי הכנסת - - -

היו"ר א. לין: למה לך לצטט אותו?

א. רובינשטיין: אני מבקש לדעת האם בישיבה שהתקיימה בפגרה הסתמן קונסנסוס סביב העניין הזה?

היו"ר א. לין: לא היה קונסנסוס אבל הצגתי את העניין הזה כמצע לדיון שאנחנו מקיימים היום. זאת היתה מגמה בדיון שקיימנו, וטרם קיבלנו לגביה החלטה. אנחנו מעלים עכשיו את הנושא הזה לצורך קבלת החלטה.

יש שתי גישות ברורות לחלוטין; האחת אומרת ללכת עד הסוף. אפילו אם מפלגה של שני חברי הכנסת רוצה להתפצל לשני חלקים, זה לא יחשב פרישה. לעומתה יש גישה אחרת האומרת שאיננו רוצים לעודד מצב כזה וצריך להתחשב גם בסדרי-הגודל. אמנם לא העברנו חוק של אחוז חסימה, אבל נצא מנקודת השקפה כאילו העברנו אותו; כאילו יש לנו סדר-גודל מינימלי של שלושה חברי הכנסת. אני מבקש להדגיש שוב בפניכם כי החוק הזה איננו חוק המיועד לעידוד התפצלויות; הוא נועד למנוע התפצלות ולא להיפך.

עומדות בפנינו אם כך שתי גישות יסוד שעלינו להכריע ביניהן.

א. רובינשטיין: אני יוצא מתוך הנחה שהנייר שהבאנו בפני המליאה מהווה את עמדת הוועדה, ואני גם תומך בו. אם זאת עמדת הוועדה אז הכרחי לפתור את הבעיה של התפצלות מסיעה כאשר אין רוב לצד אחד. אם נפסח על זה, ואת זה אני אומר לחבר-הכנסת חיים קורפו, - רק ניצור לעצמנו בעיות.

היו"ר ח. קורפו: לא אמרתי שנפסח על זה.

היו"ר א. לין: כאשר יש שיתוק פנימי בסיעה של ארבעה חברים, שניים אומרים שהם הסיעה, ושניים האחרים אומרים שהם הסיעה - - -

היו"ר ח. קורפו: ההצעה היתה כזאת שמי שעמד בראש הרשימה - לפי זה תיקבע ההכרעה, אבל זאת שטות. אם יש שניים לעומת שניים, לזה שמישהו עמד בראש הרשימה אין כל משמעות. בכנסת יש באי-כוח רשימה. ראש רשימה בכלל לא מוכר, אלא בא-כוח רשימה.

ו"ישברו את הראש". אני מציע שאם יש סיעה כזאת - שילכו למרכז מפלגתם
אנחנו צריכים לעסוק בסוגיה כזאת?

היו"ר א. לין: רשות הדיבור לגב' רחל מלחי.

ר. מלחי: הסעיף שהוקרא לגבי ההגדרה מתייחס למצב שבו הסיעה המאוחדת או המשולבת נכנסת מלכתחילה למצב של חצי עצמאות לסיעות השונות. זאת אומרת שהן מקבלות מימון נפרד למרות שהן סיעה אחת. אני חושבת שהנוסח שהונח בפני הוועדה בזמן שדנו בסוגיה הזאת לראשונה התקבל גם למצב שבו הסיעות לא שומרות על עצמאות; הן הולכות ל"חתונה" הזאת מתוך הנחה שלעולם לא יפרדו, וזה המצב שלעיתים קרובות קורה. אז השאלה שצריך לתת עליה את הדעת היא כזאת. כאן מדובר על מצב של חלקים שונים של סיעה משותפת שמקבלים מימון נפרד, זה מצב שלא חייב להיות בהכרח, והשאלה המתבקשת מכך היא: האם כדי שיאפשרו לה להתפלג צריך לבקש ממנה למסור את שמות האנשים ואת מספרם, הנימנים על כל חלק מהסיעה בשעה שהם מופיעים כגוף אחד?

היו"ר ח. קורפו: אם הם החליטו להופיע כגוף אחד, הם ויתרו על כל מה שקשור לקיום עצמאי.

ר. מלחי: זאת אומרת שהם צריכים לקבל מימון נפרד.

היו"ר ח. קורפו: מיד אחרי הבחירות צריכה להיות הודעה ליושב-ראש הכנסת שהם מורכבים משלוש חטיבות, לדוגמה, בסיעה, וגם אז ההתפלגות תעשה על-פי החתך הזה. חבר לא יכול להצטרף מחטיבה אחת ולומר שהוא עובר לחטיבה אחרת.

היו"ר א. לין: הנקודה הובהרה. רשות הדיבור למר גוברמן.

ש. גוברמן: ברצוני להשמיע הערה טכנית; יש כנראה אי-התאמה בין חוק מימון מפלגות לחוק הבחירות לכנסת בעניין הגשת רשימה מורכבת. בחוק הבחירות לכנסת, בסעיף 57 וכן בסעיף 61, יש התייחסות לרשימת מועמדים שמוגשת על-ידי מספר סיעות של הכנסת היוצאת. אין התייחסות בחוק הבחירות לכנסת במצב הנוכחי לאפשרות שהעלה חבר-הכנסת אמנון רובינשטיין, בקשר סיעה או סיעות של הכנסת היוצאת אשר מגישות רשימת מועמדים משותפת עם ארגונים שלא היו מיוצגים בכנסת הקודמת. לזה צריך לתת ביטוי, לדעתי, בחוק הבחירות לכנסת.

היו"ר ח. קורפו: מה משנה אם זאת רשימה חדשה?

היו"ר א. לין: לא הבנתי; אני מבקש ממר גוברמן להסביר שוב את הבעיה.

ש. גוברמן: חוק הבחירות לכנסת קובע בסעיף 57 שרשימת מועמדים המוגשת על-ידי סיעה של הכנסת היוצאת ... וכן הלאה. בהמשך כתוב: רשימת מועמדים המוגשת במשותף על-ידי שתי סיעות או יותר של הכנסת תוצאת תחתם על-ידי באי-כוחן של אותן סיעות.

היו"ר א. לין: אי אפשר להגיש רשימת מועמדים של סיעה פלוס גוף נוסף?

ש. גוברמן: לא נאמר.

היו"ר א. לין: אני לא שואל אם לא נאמר אלא אם זה אפשרי? - ודאי שזה אפשרי.

היו"ר ח. קורפן: נניח שסיעת מולדת יוצאת מהכנסת הנוכחית ולכנסת הבאה היא מצטרפת עם עוד ששה גופים שלא היו בכנסת. היא לא יכולה לחזור בחתך חטיבתי? - היא יכולה.

א. רובינשטיין: מר גוברמן אומר שצריך בהזדמנות הזאת לתקן תיקון עקיף את חוק הבחירות לכנסת כדי שלא תתעורר בעיה - - -

צ. ענבר: אין סתירה, כיוון שסעיף קטן ח' שאותו ציטט מר גוברמן בא לתאר איך מגישים רשימות. זה לא עניין מהותי.

היו"ר א. לין: אין לנו כרגע בעיה אמיתית עם הנושא הזה.

א. רובינשטיין: היועצים המשפטיים ישבו ביניהם ויחליטו.

היו"ר א. לין: אנחנו צריכים להגיע למהות העניין. יש שתי גישות ואנחנו צריכים להכריע ביניהן. הגישה האחת אומרת התפלגות או הפרדות, נקרא לזה כפי שנקרא לזה, תנאיה: א. שלושה חברי הכנסת לפחות ושליש מהסיעה; ב. החלקים הקודמים שהיו נפרדים. יש גישה אחרת שאומרת שצריך להרחיב את העניין. בואו נחליט לגבי הנושא העקרוני. אני בעד הגישה המצמצמת - - -

מ. וירשובסקי: אם אתה אומר שליש ולפחות שלושה, זאת אומרת שהלוקסוס של ההתפלגות קיים רק לגבי מפלגות שיש להן יותר חברי הכנסת. כיוון שכך יש כאן הפרה של מעמדן של מפלגות כאשר אחת קטנה יותר והאחרת גדולה יותר. אבל זה לא אומר שזה צריך להשפיע על חייהן ועל אפשרויותיהן לעשות מעשה. כאן מתבטא הקושי שלי בנושא הזה.

היו"ר א. לין: אני לא אומר שאין בעיה מסויימת, אבל צריכה להיות איזושהי תפיסת-יסוד שתשפיע על ההחלטה שלנו.

מ. וירשובסקי: אני יודע, אבל אני אומר שזאת איננה בעיה טכנית. אנחנו יוצרים חיץ בין מפלגה גדולה למפלגה קטנה. אני רואה בזה בעיה קשה מאד ומתלבט בשאלה הזאת. בנושא קונסטיטוציוני. למפלגה גדולה יש יותר מושבים, יש לה יותר אפשרויות לנהל את חייה ולהשפיע על ענייני המדינה, אבל האם מבחינת החיים הפנימיים שלה צריך להיות לה מצב עדיף?

היו"ר ח. קורפן: העדיפות הרבה ביותר היא לסיעה בת שניים.

מ. וירשובסקי: העניין של: לפחות שלושה, ושליש, מגביל מאד את האפשרות של - - -

היו"ר א. לין: אין כל ספק בכך שאתה צודק אבל אני שואל את עצמי מה עדיף? מה צריך להיות השיקול המכריע? אני מבטא כרגע את תפיסתי וטוען שצריכה להנחות אותנו תפיסת-יסוד שניצור חוק שלא יאפשר פיצול רב מדי של סיעות בתוך הכנסת. אני לא רוצה שיעלו חוק שיאפשר מצב נתון של 18 או 20 מפלגות. אנחנו צריכים לצאת מתוך הנחה כאילו העברנו חוק שמדבר על אחוז חסימה של שלושה חברי הכנסת. אני לא חושב שבמפלגה גדולה, אם מתפצלים 10 חברי הכנסת או 15 חברי הכנסת, המפלגה נהנית מזה כל-כך.

בקשר לאפשרות של מרכיבים נפרדים שבאים לכנסת -
יודעים שאלו הם מרכיבים נפרדים מראש, ואם הם מתפצלים - אין לנו טענות
כלפיהם. אבל לגבי סיעות אחרות קטנות, - איננו רוצים שהן תתפצלנה.

2. צידון:
אני סבור שאפשר לעשות בזה לינקייג' לאחוז החסימה
הקיים. היה וסיעה מתפצלת, או התפצלות של סיעה
גורמת לכך שהרכיב המתפצל הוא למטה מאחוז החסימה - - -

ש. וייס: בודד לא יוכל אף פעם לפרוש.

2. צידון:
אני אפילו מודע לכך שלסיעה בת שניים קשה להיפרד
על-ידי זה ששלושה פורשים או שני-שליש ממנה
פורשים. אני אומר את אותם דברים, מבלי לנקוט ב-3%. אני אומר שברגע
שהעניין הזה קטן מאחוז החסימה - - -

היו"ר ח. קורפו: אין אחוז חסימה.

ש. וייס: חבר-הכנסת צידון, לשיטתו, צודק.

היו"ר א. לין:
אם נגדיר התפלגות בצורה כזאת שתאפשר פיצול של
סיעות קטנות, - כי אז לא עשינו שום דבר. פתרנו
את הבעיה רק של המפלגות הגדולות.

רשות הדיבור למר ענבר.

צ. ענבר:
היום חוק מימון מפלגות מכיר במה שנקרא: התפלגות
סיעה בהסכמת רוב חבריה. במקרה כזה גם כאשר
מתפלגים מסיעה חבר אחד או שניים, הם זכאים למימון. חוק מימון מפלגות
קבע את העיקרון של שלושה. משלושה מתחיל מימון; פחות משלושה - אין
מימון. אבל הוא קבע יוצא-מן-הכלל ואמר שאם התפלגה סיעה בהסכמת רוב
חבריה - - -

היו"ר ח. קורפו: לא הבנתי מה זאת אומרת: אם פחות משלושה - - -

צ. ענבר:
היום אם פורשים פחות משלושה מסיעה, הם אינם
זכאים למימון שוטף. אבל שלושה כן זכאים למימון.

היו"ר ח. קורפו: כוונתך לסיעה גדולה.

צ. ענבר: כן. העניין הזה נקבע בחוק מימון מפלגות.

לגבי השאלה שהעלה חבר-הכנסת וירשובסקי היה
ברצוני לומר שלגבי כל הסיעות הקטנות, אם שניים רוצים לפרוש והרוב
בסיעה מסכים, כדאי להכניס גם את הרעיון הזה, שמשמעו: התפלגות סיעה
בהסכמת רוב חבריה, גם אם הם מונים פחות משלושה.

היו"ר א. לין: תמיד ישיגו את הסכמת הרוב.

צ. ענבר: טעות בידיך.

היו"ר א. לין: רשות הדיבור לחבר-הכנסת שבח וייס.

ש. וייס:
הנטיה שלי היא לעבוד בכיוון שעליו הצביע יושב-
ראש הוועדה חבר-הכנסת אוריאל לין בעיקר כיוון
שההנחה שלי היא זאת שאם לא נתפשר בנושא הזה, עקרונית, עם מספר ערכים, -

לא נעשה מאומה. זה מסוג החקיקה שכאשר נחוקק אותה תמיד יעשה איזשהו עוול, אבל אי-חקיקה כזאת טומנת בחובה לא רק עוול אלא ריסוק והשחתה מוחלטת של המערכת הפוליטית. זה מסוג העניינים שהפתרון להם קשה, אבל אי-הפתרון משחית, וזאת אנחנו אומרים אחרי 42 שנה של פרלמנטריזם. כל השנים התייחסנו לנושא הזה בדחילו ורחמו בגלל הבעיות האלה שתמיד היו קיימות. אגב עיינתי בשני נאומים, האחד של פנחס רוזן בכנסת הראשונה בהקשר הזה, והשני הרבה יותר מאוחר, נדמה לי של ראובן ארזי, בהם הועלו בעיות דומות למדי.

סידרת הנימוקים הדמוקרטית המוסריים נגד כל החלטה של שינוי בתחום הזה נחשבת כבדה מאד, אבל חידיון האביב הסוער, המשחית והמכוער של 1990 הוא חמור יותר. הוא ויימריסטי.

הבסיס שעומד מאחורי ההנחה של חבר-הכנסת אוריאל לין הוא זה שמפלגה גדולה היא גדולה, בין היתר, גם בגלל זה שהיא פלורליסטית. מכיוון שהיא פלורליסטית, לפיצול בה יש יותר הגיון. אם ההנחה הזאת נמשכת על-פי הגיונה הפנימי זאת אומרת שמפלגה קטנה היא קטנה, בין היתר, כי יש לה אופי גרעיני ורתיעה מכל סוג של פוטופלאזמה. לכן למה שתיתן לה להתפרק? - זה לא מתאים לה. המציאות, בטבע, היא דווקא אחרת. מפלגות רבות הן לרוב משיחיות, ומה שמאפיין אותן זאת מבוכה הנובעת מהמשיחיות בין היתר, ושם הנטייה לפלגנות אדירה. לפתחן של כל המפלגות הקטנות רובץ תהליך של ריבוי על-ידי התחלקות; גם בכנסת, וזה קרה בכל מיני צורות. לכן יש בטענת חבר-הכנסת וירשובסקי מן הצדק. דווקא שם יש נטייה שאנחנו רוצים למגר אותה, אלא שאנחנו צריכים להחליט איזושהי החלטה סבירה.

אני עובד עם הקו שנראה לי בנסיבות המתעצמות האלה כדי לנסות למנוע את השריריזם, את הגוררזם ואת המזרחיזם, את הציניות של חידוש הרעיון הצינוני, את כל הבצע, את כל הכיעור, את כל ההשחתה, ואת כל הבוץ. הבה נעשה מעשה לא כל-כך צודק, אבל הוא ימנע דבר נורא.

היו"ר א. לין: תודה. אני מציע שבשלב זה נסכם את החלטת הוועדה כפי שהיא הוצגה, ונשאיר פתח להרהור נוסף או לדיון נוסף בנושא הזה. חבר-הכנסת וירשובסקי יחשוב על העניין הזה מחשבה נוספת - - -

מ. וירשובסקי: מקובל עלי.

היו"ר א. לין: נדע שקיבלנו כרגע עמדה, אבל היא פתוחה להצעות.

ברשותכם נחזור לאותו סעיף שחבר-הכנסת קורפו הציע למחוק וננסה להסביר מה היה ההגיון שלו, כאשר אני אביא בפניכם, כדוגמה, סיעה בת ארבעה חברי הכנסת ששניים מודיעים שהם לא רוצים לפרוש כיוון שהתוצאות תהיינה לא רצויות. עד היום התוצאות היו רצויות, מעכשיו הן תהיינה לא רצויות.

היו"ר ח. קורפו: מדוע התוצאות לא תהיינה רצויות?

א. רובינשטיין: כי הם לא יוכלו לקבל שום דבר.

היו"ר ח. קורפו: חבר-הכנסת לין מביא בפנינו תיאור של ארבעה חברי הכנסת ששניים מהם אינם מסתדרים עם השניים האחרים. במה יורע מצבם אם הם יהפכו להיות שתי סיעות?

א. רובינשטיין: על-פי החוק הם צריכים להיות שלושה.

צ. ענבר: לא. על שני חלקים שווים הרעיון הזה לא חל; אין בעיה. לא צריך שליש.

היו"ר א. לין: בדוגמה שהבאתי בפניכם לא דיברתי על שני חלקים שווים - - -

צ. ענבר: זה כתוב.

היו"ר א. לין: קיימת אי-הבנה. אני הצגתי בפניכם שני אלמנטים; אחד: שלושה שהם שליש, השני: פיצול למרכיבים קודמים. לא דיברתי על פיצול לשניים.

היו"ר ח. קורפן: זאת אומרת שהם יוכרו כשתי סיעות נפרדות.

היו"ר א. לין: לא. דיברתי רק על שני אלמנטים; לא דיברתי על פיצול לשני חלקים שווים - - -

ר. מלחי: ההצעה מדברת על-כך.

היו"ר א. לין: אני יודע. אבל דיברתי בצורה ברורה. בכל מקרה אם אתם חושבים ששני חברי הכנסת כאשר מתפצלים לשניים צריכים להיות מוכרים כהתפלגות או כהפרדות - נדון על זה. אבל אני לא הצעתי זאת, וזה צריך להיות ברור.

מ. גולדמן: מה אתה כן מציע בקטע הזה של הדברים?

היו"ר ח. קורפן: מה זאת התפלגות לשני חלקים שווים? חבר-הכנסת לין אומר שהרעיון הזה לא הוצע - - -

היו"ר א. לין: לא שלא הוצע בחוק, אלא עכשיו, כאשר הצגתי את הנושא, הצגתי את העמדה שהסתמנה בישיבה הקודמת. לא מה היה כתוב בנוסח הכחול - - -

מ. וירשובסקי: גם בנוסח הלבן.

היו"ר א. לין: לא דיברתי על התפצלות לשני חלקים שווים. אם אתם סבורים שצריך להכניס גם את סעיף ג', כי אז בואו נטפל בו. אבל אני הבנתי שלא זאת היתה הכוונה שלנו, משום שאז לא יהיה לעניין הזה סוף.

א. רובינשטיין: אז מה תעשה? גם אני מתנגד לכך. אין חוק מפלגות ואינני רואה שנקבל חוק מפלגות. אין איזכור של מועצת התנועה; המפלגה. לא חייב להיות איזכור. כאשר יש מספר זוגי אין ברירה אלא להכיר בזכות ההתפלגות הזאת.

היו"ר א. לין: הבנתי אותך. האם זאת גם דעתך חבר-הכנסת קורפן?

היו"ר ח. קורפן: ודאי.

היו"ר א. לין: אני מחזיק בדעה אחרת. אני סבור שלא צריך לאפשר התפצלות של סיעות של ארבעה, לשני חברי הכנסת, לשתי סיעות נפרדות, או סיעה של שניים, לשתי סיעות של כל אחד, ואני אומר שלדעתי חבל שנעשה זאת כיוון שאז נעודד התפצלות של סיעות קטנות וגם לא נעמוד בביקורת של סיעה בת חמישה חברי הכנסת או של שבעה חברי הכנסת. אם נעשה את הדבר הזה כי אז נצטרך, באותו קו של הגיון, להמשיך לגבי כל

הסיעות הקטנות. אם סיעה של שניים תוכל להתפצל לשתי סיעות נפרדות, מה נגיד לסיעה בת שבעה, ששלושה ממנה רוצים להתפצל והם אינם מהווים שליש? נגיד לשלושה שהם אינם יכולים להתפצל, לעומת השניים שכן יכולים להתפצל?

היו"ר ח. קורפן: אם זאת הכוונה כי אז אפשר להכניס אותה לסעיף אחד שבו יהיה כתוב: לא תוכר סיעה בת פחות משלושה חברים, ואז נפתור את הבעיה.

א. רובינשטיין: בכל מצב.

היו"ר א. לין: אם נבחר בבחירות רק חבר הכנסת אחד?

היו"ר ח. קורפן: אני מדבר על המצב שלאחר הבחירות.

היו"ר א. לין: אם נבחר חבר הכנסת יחיד?

היו"ר ח. קורפן: אנחנו רוצים לשנות את תוצאות הבחירות ולקבוע או אחוז חסימה או לשנות את השיטה כדי שממילא נשיג את אותה התוצאה. אבל היום, כאשר נבחרת כנסת, סיעות חדשות לא תוכרנה אם הן פחות משלושה חברים.

היו"ר א. לין: מה פירוש סיעות חדשות?

היו"ר ח. קורפן: בתוך כהונתה של הכנסת. דבר כזה יפתור את כל הבעיות. אז לא נצטרך לא שליש ולא שלושה חברים.

מ. גולדמן: מה יהיה מעמדו של חבר כזה?

א. רובינשטיין: מעמד של חבר הכנסת בודד.

היו"ר א. לין: לי זה לא נראה ואני אומר לכם מדוע. אם במערך, לדוגמה, שלושה חברי הכנסת ירצו להתפצל, זאת לא תהיה התפצלות אלא פרישה. מה פתאום ניתן לשלושה חברי הכנסת מהמערך לצאת? סתם כך לפרוש, להקים סיעה ולקבל מימון? מה פתאום? לכן אני אומר שצריך להיזהר במה שאנחנו רוצים לעשות כיוון שיש לנו מטרות מרכזיות.

אם אנחנו רוצים להישאר במסגרת המצומצמת, עם מסקנות כפי שחבר-הכנסת שבח וייס הגדיר אותן, כי אז צריך לזרוק את הרעיון של פיצול לשניים.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמנון רובינשטיין.

א. רובינשטיין: יש כאן איזושהי טעות שנובעת מהתיקון האומלל שהכניסו בכנסת העשירית. בעבר, לפני הכנסת העשירית, היתה הפרדה מוחלטת בין מימון מפלגות ובין העניין של הקמת סיעות ופיצול. עד הכנסת העשירית אי-אפשר היה בכלל לקבל מימון מפלגות כאשר היה פיצול או התפלגות. אפילו אם היתה התפלגות של 40% מהסיעה, - המתפלגים לא יכלו לקבל מימון מפלגות. לעומת זאת ועדת הכנסת היתה רשאית להכיר בפיצול בלי מימון מפלגות. בעניין מימון מפלגות אני מוכן ללכת על הדבר הכי קיצוני והכי מרחיק-לכת. אבל אני רוצה להסביר מה העניין הזה של ההתפלגות לשניים? - הוא נובע מחוסר ברירה. יש סיעה של שני חברי הכנסת שאחד מהם אומר שהוא המפלגה, והשני טוען שהוא המפלגה. אתה מוכן לתת קריטריון להכרעה. כיוון שכך אפשר לומר, בהחלט, שהקריטריון להכרעה הוא שאי-אפשר להתפצל, אבל המפלגה היא זאת שהרוב במרכז המפלגה מחליט עליו. זה, בעצם, מה שהיה בחוות-הדעת של פרופסור זמיר לגבי פרשת מרציאנו. אפשר לומר הכל, אבל אי-אפשר להתעלם מהבעיה הזאת - - -

- היו"ר א. לין: איזו בעיה?
- א. רובינשטיין: הבעיה שכל אחד מהשניים אומר שהוא המפלגה.
- היו"ר א. לין: אני לא מדבר על זה עכשיו.
- א. רובינשטיין: אבל אני מדבר על זה. אני מבקש להסביר איך הגענו למצב, גם בחוק הקודם, גם לפני תיקון חוק מימון מפלגות, שבסיעה זוגית התפצלות שווה בשווה, של שני חלקים שווים, - מוכרת. הגענו לזה מחוסר ברירה, משום שאין הפניה לגוף המפלגתי. לא הכרנו במעמד העדיף של מספר אחד ברשימה, לכן אין ברירה לוועדת הכנסת אלא להכיר בפיצול הזה.
- היו"ר א. לין: למה? אני רוצה להבין מה ההגיון?
- א. רובינשטיין: אם יש, לדוגמה, סיעה בת ארבעה חברי הכנסת שמיוצגת בוועדות, יושב-ראש המפלגה אומר שנציגות המפלגה בוועדות היא כך וכך. באים שני חברי המפלגה האחרים ואומרים שהם המפלגה - - -
- היו"ר א. לין: זה נושא אחר.
- א. רובינשטיין: זה הנושא. אין מנגנון להכריע מי המפלגה.
- היו"ר א. לין: אני מסכים אתך, אבל החלטנו לדון בבעיה של שני חברי הכנסת שאומרים שהם הסיעה, והשניים האחרים שאומרים שהם הסיעה, במועד אחר. עכשיו אנחנו צריכים לסיים את הדיון בשאלה האם אנחנו רוצים להגדיר כהתפלגות גם התפצלות לשניים?
- א. רובינשטיין: אתה לא מבין שזה קשור האחד לשני?
- היו"ר א. לין: אני מבין שזה קשור האחד לשני בצורה כזאת שאם קבענו עמדה בדוגמה של ארבעה חברי הכנסת, שניים טוענים: אנחנו הסיעה, ושניים טוענים: אנחנו הסיעה, נקבע בחוק שבמקום שבו נמצא ראש הרשימה, - זאת הסיעה. על-ידי-כך נפתור את הבעיה הקיימת בקשר השאלה שמבלי להתפצל משתקים את עבודת הסיעה. אבל השאלה מתמקדת בהגדרה של ההתפצלות עצמה.
- רשות הדיבור לחבר-הכנסת מרדכי וירשובסקי.
- מ. וירשובסקי: הנימוקים לדיון שלנו היו אלה שאנחנו לא רוצים להביא לידי כך שעל-ידי התזוזה ממפלגה אחת לשניה, התפלגות או התפצלות, נאפשר את כל הגועל-נפש; את הקלנטריזם. את זה צריך לתקן בכל צורה כדי שתוצאה מעשית של התפלגות לא תביא לשינוי שלטון. את זה אני מקבל. אבל בהזדמנות חגיגית זאת אנחנו גם מעוותים את הרציו ואת הפילוסופיה של שיטת הבחירות שלנו שהיא עד היום מחייבת אותנו. אני מצדד בשינוי שיטת הבחירות ואתם יודעים זאת, אבל היום אנחנו חיים בשיטת בחירות מסוימת. אנשים נבחרו לכנסת מכוח רצונו של הבוחר. אז לקשור את ידיהם מבחינת ההתנהגות האידאולוגית שלהם בהבדל מההתנהגות הפוליטית והכיסולוגיה, זה לדעתי תהליך מסוכן מאד.
- אם התוצאה היא שיש חלוקה כאשר מתוך ארבעה, שניים ושניים, כל אחד מהם מוכר כמפלגה, - זה לא מפריע לי. אבל כן מפריע לי אם כתוצאה מכך יהפכו את השלטון ויהיה שלטון אחר תמורת תמורה כיסולוגית חזקה מאד. אבל זה שהם מבחינה אידאולוגית נפרדים? אני לא רוצה למנוע זאת, כאשר אנחנו דנים בנושא באופן יחסי טכני ולא אידאולוגי. כאשר ניגש

לשינוי שיטת הבחירות, נצטרך לקחת בחשבון את הדברים האלה. זאת נקודת-המוצא שלי, לכן אני נמצא בלבטים קשים לגבי כל הדיון המתנהל כאן. אני לא אומר שאני מתנגד באופן מפורש למה שמוצע, שהתפלגות של שניים ושניים לא תהווה שתי סיעות, אבל אני רוצה להדגיש שאנחנו עומדים בפני איזשהו שינוי מהותי בכל התפיסה של ניהול החיים הפוליטיים על-ידי שינויים בביכול טכניים.

היו"ר א. לין: תודה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שבח וייס.

ש. וייס: למה, למעשה, עד האביב האחרון, הציבור לא כל-כך סער בקשר העניין הזה? היתה אמנם סערה בעניין פרשת אמנון לין ויצחק פרץ אך היו עד עכשיו בכנסת 45-50 חברי הכנסת שתוך כדי הקדנציה התפלגו, עברו, הצטרפו, והדבר הופיע בכותרות יום או יומיים. לעומת זאת במקרה של אמנון לין ויצחק פרץ היתה כוונה חצי פוצ'יסטית שלא התממשה, ובמקרה של שריר-גור-מזרחי-הרעיון הציוני וכך הלאה, היו כוונות פוצ'יסטיות שהתממשו. אנחנו קיוונו שזה יתממש בחצר שלנו, בסוף זה התממש בחצר של הליכוד. בצדק העניין הזה הוציא את הציבור מכליו. זאת גניבת-שלטון בגבעת רם; בראש חוצות.

א. אילו היינו מגיעים לאיזושהי נוסחה שלסוג כזה של שחיתות לא תהיה השלכה על גניבת-שלטון - היינו עושים דבר ציוני חשוב מאד, מרכזי. ב. אילו היינו עושים כדי שמי שיהיו שותפים לכך ירשו אישית, על-ידי מניעת מימון ועל-ידי אי-הכרה בהם כסיעה, ולא רק שלא ניתן להם לרוץ בכנסת הבאה - - -

היו"ר א. לין: זה מה שאנחנו עושים.

ש. וייס: את שני הדברים הגדולים מאד עשינו. יכול להיות שאת היתר לא צריך לעשות, ואני מעלה זאת כהצעת-פשרה. אם בשני העניינים האלה נהיה נחרצים, נבייש אותם, לא נאפשר לעסקה להצליח, לא נאפשר לאנשים להתפתח פיתוח פוליטי-עתידי על בסיס של שחיתות, גניבה ושווד פרלמנטרי, - כי אז עשינו 80% מהעבודה. על היתר צריך להתפשר.

היו"ר א. לין: כל מה שאתה אומר הוא בהגדרה הכללית של הנושא, אבל לדאבוני הרב תוך התרחקות ממה שלמדנו מהמציאות. מה למדנו מהמציאות? איזו בעיה אנחנו מנסים לפתור? אנחנו מנסים למנוע את כל שלל התופעות שהתרחשו ומה שהיה כרוך בהפלת הממשלה והנסיונות להקים ממשלה חדשה. כל זה בא לכלל ביטוי בחוק הזה. אנחנו מתכוונים למנוע את כל שלל התופעות שכולנו מסכימים שהן שליליות.

מדוע הנוסח הכללי לא עוזר לנו? אם תקחו, כדוגמה, את הסיעה לקידום הרעיון הציוני ותשאלו את עצמכם מה היא עשתה? קודם כל היא התפצלה לסיעה נפרדת. אחר-כך היא אמרה לליכוד שאם הליכוד לא יתן לה את המימון, היא תצביע בעד הפלת הממשלה.

ש. וייס: בהתחלה גניבה, אחר-כך סחיטה.

היו"ר א. לין: הם כבר היו סיעה נפרדת ופעולתם, לכאורה, היתה לגיטימית. אחר-כך הם ניהלו משא-ומתן עם המערך ועם הליכוד, קיבלו הבטחות לרשימה הבאה בכנסת, לשרים, ולתפקידים אחרים. אם לא נהיה מסוגלים להציע בחוק הזה תשובה לאותו מספר סנדריו שהתרחשו בפועל, - לא עשינו כלום, ואתם צריכים להבין זאת. קיימת בעיה ובקשר אליה אנחנו צריכים להכריע מה עדיף?

אני רוצה לומר לחבר-הכנסת וירשובסקי שבניגוד לעמדתו אינני רואה שום דבר אידאולוגי-מוסרי ביכולת של סיעות קטנות להתפצל בתוך הכנסת. הן הולכות לבוחר ברשימה מלוכדת אחת, הן מקבלות את אמון הבוחר כגוף אחד ולא כיחידים. בשיטת הבחירות שלנו הן לא רצות באופן אישי אלא כחלק ממפלגה ומקבלות אמון כמפלגה. הבוחר שנתן לגוף הזה את האמון לא התכוון לכך שהוא יתפצל בכנסת אלא ימשיך לעבוד בכנסת. אז מדוע אנחנו מדברים על הזכות העליונה של ההתפצלות? מדוע אנחנו עושים מזה אידאולוגיה? אנחנו הרי יודעים שאם הנושא הזה יעמוד במרכז העניין שלנו הוא יוציא את כל התוכן של החוק. אז תהיה קודם כל התפצלות, ולאחר מכן תתחלנה סחיסות. אתם צריכים להבין על מה אנחנו מדברים. אם איננו מסוגלים להסתכל על המציאות כפי שלמדנו אותה ולתת עליה תשובות, - כי אז לא עשינו שום דבר. לכן אני חוזר ואומר שלפי דעתי צריך לחתוך, ואני מציע לחתוך בשני אלמנטים בלבד; 1. שני תנאים: שלושה חברי הכנסת שהם שלישי; 2. היפרדות של המרכיבים הקודמים. אם לאחר מכן נחשוב שיש עוד סיטואציה מיוחדת במינה שמצדיקה זאת, מבלי שנפרוץ את כל הסכר מחדש, נביא אותה לדיון נוסף.

ש. וייס: אפשר כבר.

היו"ר א. לין: בהצעה של חבר-הכנסת רובינשטיין יש הגיון רב. אם שני חלקים של סיעה לא מתפצלים אלא משתקים את העבודה, צריך לראות את נציגות הסיעה כאותו רוב חברי הסיעה, ואם אין רוב, אותו חצי שבו נמצא ראש הרשימה. יש הגיון בסעיף הזה ואני מצדד בהחזרתו לחוק כדי למנוע בעיות. אז לא צריך את הסעיף שעוסק בפיצול שני חברי הכנסת.

א. רובינשטיין: נכון שהמקרים הבולטים מכוסים על-ידי החוק הזה גם אם נותיר את הפיצול שווה בשווה. קידום הרעיון הציוני, לדוגמה, מכוסה בחוק, למרות שהם לא היו שלישי וגם לא יכלו להגיע לכדי שלישי, אבל מקרים אחרים אינם מכוסים. אין ברירה; אם עוסקים בסיעות זוגיות: שניים, ארבעה, ששה, ואין חוק מפלגות וגם לא יהיה לנו חוק מפלגות, ואין מועצה, - מוכרחים לקבוע קריטריון בחוק. לכן עמדתי על-כך שבסיעות זוגיות החוק יקבע.

היו"ר א. לין: קיבלנו זאת.

א. רובינשטיין: אני הבנתי שיש ערעור על העניין הזה.

היו"ר א. לין: עכשיו נחליט. מדוע החזרתי את הנושא הזה לדיון? אמרתי בדיון הקודם שמציעי ההצעה לא היו נוכחים בישיבה לכן אני מעביר את ההכרעה לישיבה הזאת.

א. רובינשטיין: אם הרעיון הזה מתקבל, וכלפי מוסדות הכנסת יחייב הפלג שבראשו עומד ראש הרשימה, אני בעד - - -

היו"ר א. לין: אני מבקש להבהיר לכל חברי הוועדה מה ההחלטה. כמו שכתוב בנוסח הכחול, אם יש מצב של סיעה שנוצר בה משבר פנימי, אלה טוענים שהם מייצגים את הסיעה, וחבריהם טוענים שהם מייצגים את הסיעה, - רוב חברי הסיעה קובע. אם יש חמישה, מה שיגידו שלושה חברי הכנסת יקבע. אם יש מצב שבסיעה שניים אומרים שהם הסיעה ושניים אחרים אומרים שהם הסיעה, באותו מקום שבו נמצא ראש הסיעה - זה היצוג הרשמי של הסיעה. האם אתם מקבלים זאת כהחלטה? אני מבין שכן. אם כך החזרנו את הרעיון הזה חזרה לחוק.

סיימנו את החלק של ההתפלגות וההיפרדות. אם תהיה הצעה נוספת על עמדת הוועדה היום, נחזור לדון בה. הנושא לא סגור.

נעבור לנושא הבא - - -

ש. וייס: הנושא הבא אומר שלא יוכלו לעשות מהפך שלטוני באמצעות - - -

היו"ר א. לין: לא. את זה כבר סיימנו. אני רוצה שיובר שדיברנו כבר על התוצאות של פרישה. התוצאות תהיינה כאלה שהפורש לא יוכל להיות חבר בסיעה של הכנסת בבחירות הבאות, הוא לא יוכל לקבל מימון, היצוג בוועדות ישאר בידי סיעתו, וועדת הכנסת תשבץ אותו.

ש. וייס: מה עם הצבעת אי-אמון?

א. רובינשטיין: את הנושא הזה לא הכנסנו.

היו"ר א. לין: רבותי, לא נחזור כל ישיבה לדיון קודם.

ש. וייס: מה המצב?

היו"ר א. לין: קיימנו דיון על הנושא הזה בישיבה הקודמת וכאשר נסיים את הדיון על כל הנוסח הכחול נשב עם היועצים המשפטיים ונכין נוסח לבן לוועדה. אז נעבור מחדש על כל ההערות ועל כל ההחלטות שכבר התקבלו. אינני רוצה לחזור כל פעם להחלטות קודמות.

ש. וייס: אני מבקש לשאול שאלה. חבר הכנסת איקס גרם להפלת ממשלה ולהקמת ממשלה - - -

היו"ר א. לין: זאת נחשבת פרישה.

ש. וייס: אני לא שואל מה יהיה אתו אלא מה עם השלטון שהוקם על הבסיס הזה?

היו"ר א. לין: אני מבקש אותך לא להעלות עכשיו שאלות מהסוג הזה. אגב, אפשר גם לומר שאין תקפות להצבעתו.

סעיף 2 (2) אני מבקש תשומת-לבכם לעמוד 211 סעיף קטן (2): "אחרי סעיף 57 יבוא: "סייגים להסכם על רשימות מועמדים 57א. (א) לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח לחבר הכנסת מקום ברשימת המועמדים של סיעתו לכנסת הבאה". אני מבקש להסביר את הסעיף ולומר שחבר הכנסת יכול לא לפרוש מסיעתו אלא לאיים עליה שאם היא לא תבטיח לו מקום ברשימה הבאה, הוא יצביע נגדה או יעשה איזשהו מעשה נגדה. הוא לא פורש מהסיעה אלא נשאר בתוכה ומאיים עליה, וכתוצאה מכך הוא סוחט את מה שחשוב לו ביותר: להבטיח את מקומו בכנסת הבאה. הסעיף הזה אומר בצורה פשוטה שאסור לסיעה לעשות הסכם עם חבר הכנסת, שמבטיח לו מקום. האם יש הערות לגבי הסעיף הזה?

א. רובינשטיין: אני מבקש להשמיע הערה לא עניינית ולומר שאני תומך בסעיף הזה תמיכה מלאה ואני גם חושב שזה המצב הקיים מבחינה משפטית - - -

היו"ר א. לין: מדוע מבחינה משפטית?

א. רובינשטיין: ההסכם נחשב בלתי-חוקי גם היום. אני חושש בקשר הליכים תלויים ועומדים כעת שבית המשפט צריך להחליט לגביהם בקשר השאלה: האם ההסכם חוקי או בלתי-חוקי? כאשר אנחנו כוללים חוק כזה אנחנו כאילו מעידים על כוונת המחוקק שעד היום ההסכמים האלה היו חוקיים. אם תיפול הכרעה משפטית עד הקריאה השניה או הקריאה השלישית, לא תהיה לי כל בעיה עם הנושא הזה. אבל אם לא תיפול הכרעה משפטית, כאמור, אנחנו כאילו נותנים לגיטימציה למצב הקיים. שוכנעתי על-ידי יושב-ראש הוועדה, בהופעתו בפני ועדת הכנסת, שההסכמים האלה הם בלתי-חוקיים.

היו"ר א. לין: אנחנו הגשנו תביעה כנגד הסיעה לקידום הרעיון הציוני אבל עדיין אין החלטה משפטית מחייבת. מה שאתה אומר זאת דעתך המשפטית בנושא כיוון שאין עדיין נורמה מחייבת במדינת-ישראל. משום שאנחנו חוששים שאולי יכול להשתמע שההסכמים שנחתמו עד היום תקפים, לא נעשה את הדבר החשוב הזה? אם אנחנו באמת סבורים שקיים ספק, אפשר להוסיף סעיף - - -

א. רובינשטיין: למען הסרת כל ספק.

היו"ר א. לין: נוסיף סעיף שמשמעותו תהיה כזאת שלא ישתמע שהעניין הזה נותן תוקף לדברים דומים.

א. רובינשטיין: אני מציע להוסיף בסעיף 57א. (א) נוסח - - -

היו"ר א. לין: אבל לא רק לגבי הסעיף הזה אלא גם לגבי כל הוראות החוק. יש הוראות חוק אחרות שגם כן יתכן שלא תקפות ולא חוקיות ואנחנו קובעים היום נורמה חדשה בחקיקה סטטוטורית.

אנחנו יכולים להכניס הוראה שאין במה שכתוב כאן, אם נעשה מעשה קודם, שהוא חוקי. זה, כאמור, לגבי כל הוראות החוק.

א. רובינשטיין: מקובל עלי.

היו"ר א. לין: רשות הדיבור למר גוברמן.

ש. גוברמן: ברצוני להשמיע הערה קצת פילוסופית; כאן כתוב: "לא יעשה הסכם..."

היו"ר א. לין: על הניסוח נשב יותר מאוחר יחד. אני לא רוצה לטפל בעניין הזה על-חשבון זמנה של הוועדה. יש לנו שלושה יועצים משפטיים, נשב יחד, נכין נוסח לוועדה, אבל כל זאת, כאמור, לא עכשיו. לעצם העניין; קיבלנו את הרעיון הזה באופן כללי לגבי החוק כולו. האם יש עוד הערות לסעיף קטן (א)? אני מבין שלא.

"(ב) לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת המועמדים לכנסת לאדם מסויים או לקבוצות אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת." אני רוצה להזכיר לכם מה עומד מאחורי הסעיף הזה. לא מדובר כאן על הבטחת מקום לרשימה שלו אלא על הבטחת מקום ברשימה אחרת.

ג. שפט: זה לא מה שעולה מהניסוח. אם כך כי אז צריך לנסח את הסעיף אחרת.

היו"ר א. לין: אני מסכים אתך. הכוונה היא לא בתוך רשימתו כאשר הוא מאיים על סיעתו והיא מבטיחה לו הבטחה, אלא הוא עשה הסכם עם סיעה אחרת. בתוך מהלך כהונתה של הכנסת הוא אומר לסיעה אחרת שהוא עושה אתה עסקה בתנאי שהיא תבטיח לו מקום בסיעה שלה בכנסת הבאה. הסיעה האחרת אומרת: בסדר, מקבלת את ההתחייבויות ואת כל מה שצריך, אבל אנחנו אומרים שאותו חבר הכנסת לא יכול לעשות הסכם כזה. מתי כן? - 90 יום לפני יום הבחירות לכנסת. 90 יום לפני יום הבחירות לכנסת אין שום סיבה שלא להתאחד; אין גם מה להציע כיוון שיודעים מתי יום הבחירות, ואז הסכמים להליכה משותפת נחשבים הסכמים לגיטימיים. הם לא נעשים תחת סיטואציה של הפלת ממשלה וכו'.

ג. שפט: אולי לא נכתוב 90 יום לפני יום הבחירות לכנסת? יכולים לשנות את ה-90 יום. יש מגמה לצמצם את הזמן.

היו"ר א. לין: רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמנון רובינשטיין.

א. רובינשטיין: כוונת הסעיף הזה טובה אבל ניסוחו רחב מדי. הוא מונע, לדוגמה, איחודים במתכונת של בלוק פרלמנטרי או של מהלכים תמימים לגמרי שאין להם שום קשר עם התופעות השליליות אשר היינו עדים להן.

הכוונה שלנו היתה כוונה מוגבלת; עוד סגירת פתח לקלנטריזם, אם נדבר על זה בגילוי-לב. סגרנו את רוב הפתחים גם בלי סעיף קטן (ב) אבל זה ודאי לא יכול לחול על מקרה כמו: רץ-מפ"ס-שינוי, או: התחיה-צומת, או כל מקרה אחר מסוג זה. לכן לדעתי צריך להוציא מכלל סעיף קטן (ב) את כל המקרים כאשר רשימות הולכות יחד. לא זאת הכוונה. להיפך. הרי הכוונה של החוק היא למנוע פיצול-יתר.

היו"ר א. לין: אני אנסה להשיב על דבריו ולומר שבתקופה לפני ה-90 יום, שנה לפני מועד הבחירות, קבוצה של סיעות מחליטה להתאחד ולרוץ לכנסת במשותף. עד כאן הכל בסדר. הם יחתמו על הסכם אבל הוא לא יהיה הסכם מחייב.

א. רובינשטיין: למה לא? הכוונה כאן היא לחברי הכנסת בודדים שמשתמשים בכוח המיקוח שלהם במהלך הכנסת כדי להוציא לעצמם טובות הנאה. לא התכוונו בכלל לסיעות קיימות.

י. צידון: סעיף זה לא יחול על איחוד סיעות או על הליכה משותפת של סיעות.

היו"ר א. לין: איך אתה מיישב בין אותו איחוד ובין הבטחת מקום ברשימה, שנעשית בדרך-כלל על בסיס של תביעה סחטנית? איך תמנע זאת?

י. צידון: אם מערכת הבחירות אורכת 6 חודשים ונניח ששתי סיעות קטנות רוצות ללכת יחד, אם ההסכם שביניהן לא מחייב אלא החל מ-3 חודשים לפני הבחירות ואילך, הן לא יכולות, פורמלית, לרוץ למערכת בחירות משותפת. לכן צריך להוסיף פיסקה האומרת שסעיף זה לא חל על הסכמי הליכה משותפים לבחירות של סיעות.

היו"ר ח. קורפו: צריך פשוט לומר: לא יעשה הסכם עם חבר הכנסת פורש.

היו"ר א. לין: חבר-הכנסת קורפו צודק.

היו"ר ח. קורפו: לא אמרנו עם מי לא יעשה הסכם. אם נגיד עם מי לא יעשה הסכם, אחרים יוכלו לעשות הסכמים.

היו"ר א. לין: הצעתו של חבר-הכנסת קורפו נשמעת לי כל-כך פשוטה עד-כדי-כך שאינני מבין איך לא חשבנו עליה עד עכשיו? הבה נבדוק אותה. אנחנו יודעים מה רצינו למנוע; רצינו למנוע לא רק חבר הכנסת בודד שפרש אלא, לדוגמה, שניים, שלושה, או ארבעה חברי הכנסת החליטו לפרוש. התנועה לקידום הרעיון הציוני עושה הסכם עם המערך ודואגת שהמערך יבטיח לה מקום: שביעי, תשיעי, אחד-עשר, חמישה-עשר - - -

ש. וייס: היו דברים מעולם.

היו"ר א. לין: אני מתאר בפניכם סנריו לא-אפשרי; תיאורטי. מכל מקום אנחנו רוצים למנוע אפשרות כזאת. אם נגיד שאנחנו מצמצמים את הנושא רק למקרה שבו מדובר על קבוצת אנשים שהיא קבוצה פורשת, תופסים את המקרה של הסיעה לקידום הרעיון הציוני, שכן הם לא יוכלו להקים סיעה יותר ויהיו קבוצה שפרשה. אז יכול להיות שההצעה הזאת פותרת את העניין.

ש. גוברמן: חוששני שרעיון כזה לא יפתור את הבעיה כיוון שהסכמים כאלה עשויים להערך לקראת פרישה; עוד קודם הפרישה. יכול גם להיות שיש פניה של חבר הכנסת - - -

ש. וייס: איננו מאפשרים להם להיכנס לכנסת הבאה ברשימה של מפלגה - - -

היו"ר א. לין: חבר-הכנסת שבח וייס, יש טעם בדבריו של מר גוברמן; צריך לשקול אותם בזהירות. הם יכולים בכלל לא לפרוש וכבר לעשות הסכם, אבל - - -

היו"ר ח. קורפו: הם יפרשו אי-פעם?

היו"ר א. לין: מה הם יתנו בתמורה? הם יצביעו להפלת הממשלה. ברגע שהם יצביעו בעד הפלת הממשלה הם נחשבים פורשים ואז הנושא הזה חייב לחול עליהם.

היו"ר ח. קורפו: לא חשוב מתי היתה הפרישה.

היו"ר א. לין: אם הם עושים הסכם ולא נותנים תמורה כנגד ההסכם כלומר, הם קיבלו הבטחה ולא קיבלו כל תמורה כנגדורה, זה איחוד אמיתי, ואז אין בעיה.

היו"ר ח. קורפו: גם אם לא איחוד אמיתי. אם חבר הכנסת רוצה לרוץ בבחירות הבאות ברשימה אחרת, האם משהו יכול למנוע זאת ממנו? האם אסור לחבר הכנסת להחליט שבכנסת הבאה הוא שירץ ברשימה אחרת?

לדעתי צריך לנסח את הדברים כך: לא יעשה הסכם עם חברי הכנסת פורשים ולא תינתן התחייבות לבאים להבטיח להם - - -

היו"ר א. לין: כדי לתפוש גם את המקרה שעליו דיבר מר גוברמן הייתי מוסיף לכך שהסכם כזה אם נעשה עם חברי הכנסת, בטל אם לאחר חתימתו הם עשו מעשה שמהווה פרישה.

מ. וירשובסקי: זה כמו תקנון של בית-סוהר.

- היו"ר א. לין: ודאי; יש ברירה? הלוואי והיתה אצלנו תרבות מינימלית ולא היינו צריכים להעביר חוק כזה.
- "(ג) נעשה מעשה הקשור להוראת סעיף זה, מתוך כוונה לעקפו ולהציג את העובדות, חרף מהותן האמיתית, באופן - - -
- היו"ר ח. קורפו: החלטנו למחוק את כל הסעיפים המסומנים: (ג).
- היו"ר א. לין: נכון.
- אני מבקש להעלות בפניכם דבר נוסף שאותו ביקש אותי להביא בפניכם השר משה נסים. הוא אומר שיכול להיות מקרה שחבר הכנסת יקבל הבטחה שבכנסת הבאה הוא יהיה שר. לא חייבים להבטיח לו להיות חבר הכנסת - - -
- מ. וירשובסקי: או שגריר בארץ מסוימת.
- היו"ר א. לין: יכולים להבטיח לו מישרה. זה כן בסדר?
- י. צידון: אפשר לכתוב: לא שר ולא כל מישרה אחרת.
- היו"ר א. לין: אם הוא עושה מעשה של הפלת ממשלה או הקמת ממשלה בניגוד לעמדת סיעתו תמורת הבטחה שהוא יהיה שר - לא יהיה תוקף לאותו הסכם.
- י. צידון: צריך לדבר על מישרה. לא רק על מישרת-שר.
- היו"ר א. לין: סעיף 13א. (א) אומר: "לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בעניין תפקידו של אדם כשר או כסגן שר בממשלה, אלא בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו, ולעניין אותה ממשלה שהוא עומד להרכיבה בלבד." האם יש הערות לסעיף הזה? האם לא צריך להרחיבו?
- היו"ר ח. קורפו: בשביל מה צריך את הסעיף הזה בכלל?
- ג. שפט: אני לא מבין אותו. לאיזו ממשלה הכוונה?
- היו"ר ח. קורפו: אסור לעשות היום הסכם לקראת הקמתה של הממשלה הבאה ולתת התחייבויות כמפלגה? מדוע אסור? מדוע, לדוגמה, אסור לי לפנות ל-13 הוועדים ולומר להם שיושב-ראש ועד העובדים של חברת החשמל יכנס לכנסת הבאה ברשימה שלנו?
- מ. וירשובסקי: כאן מדובר על חברי הכנסת.
- היו"ר ח. קורפו: לא.
- מ. וירשובסקי: אז במה אנחנו עוסקים בכלל?
- ג. שפט: אני לא מבין את הסעיף הזה.
- מ. וירשובסקי: אני סברתי שאנחנו רוצים למנוע קלנטריזם. הסעיף רחב מדי וצריך לצמצמו רק לחברי הכנסת. אם נצמצם אותו רק לחברי הכנסת כי אז יהיה מדובר לא רק על שר או על סגן שר אלא גם על תפקידים אחרים.

י. צידון:

העניין הזה מובא בראש העמוד הבא.

היו"ר א. לין:

שמענו הערות המבקשות לצמצם את הסעיף הזה לגבי חברי הכנסת. האם יש הערות נוספות לסעיף הזה?

ג. שפט:

הזמן לא מוגדר. מה זאת אומרת: "...אלא בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו..."?

היו"ר א. לין:

בחוק יש הגדרה מפורשת בעניין הזה. הנשיא מטיל על אדם להרכיב ממשלה.

ג. שפט:

זאת אומרת שהכוונה היא רק מאותו רגע שהנשיא הטיל את התפקיד?

היו"ר א. לין:

הסעיף הזה לא נולד משולל הגיון לחלוטין. חבר-הכנסת וירשובסקי היה שותף לעיצובו.

נכון שההגדרה רחבה וכוללת גם את 13 הוועדים ויתכן שצריך לצמצם אותה רק לגבי חברי הכנסת.

קיימת, לדוגמה, ממשלת-אחדות-לאומית שיש בה שתי מפלגות גדולות. בא אדם שעומד בראש מפלגה גדולה שהוזמן להצטרף לממשלת-האחדות-הלאומית והוא אומר לאנשים מהמפלגות האחרות: בואו נפיל את הממשלה הזאת ואני מבטיח לכם שלאחר מכן תקבלו תפקיד של שר. זאת אומרת: מוטיווציה לפעולת חתרנות תמורת הבטחה של טובת-הנאה. האפשרות להבטיח טובת הנאה מאפשרת פעולות-חתרנות להפלת ממשלה. זה דבר תיאורטי שלא התרחש אף פעם, אבל יכול להתרחש. מי שמבטיח הבטחות להקים ממשלה ולחלק תיקים עושה זאת כחלק מפעולות-חתרנות להפלת הממשלה ופותח פתח למתן הבטחות, מקומות ותיקים של שרים. ברגע שהנשיא מטיל על אדם להקים ממשלה, הוא מבטיח תיקים.

ג. שפט:

משהו כאן לא מובן לי והוא לא קשור ל-90 יום. נניח היו בחירות והנשיא עדיין לא הטיל על מישהו להרכיב ממשלה. לשתי המפלגות הגדולות יש, נניח, אפשרות שווה להרכיב ממשלה. אחד המועמדים אומר לחבר הכנסת פלוני: אם תתמוך בי להרכבת ממשלה חדשה, תהיה כזה וכזה. בא אלמוני ומציע לאותו חבר הכנסת אותו דבר. הסעיף הזה לא מכסה אפשרות כזאת.

היו"ר א. לין:

הוא לא נועד לכסות מקרה כזה.

ג. שפט:

אני מדבר על חבר הכנסת שנמצא במפלגה אחרת.

היו"ר ח. קורפן:

על זה יש כבר איסור.

היו"ר א. לין:

חבר-הכנסת שפט מתכוון לכך שהסעיף הזה רחב מדי והוא יכול לחול גם לאחר יום הבחירות, כאשר מתנהל משא-ומתן על הקמת ממשלה. חבר-הכנסת שפט מתאר סנריו שנעשו בחירות, עוד לא הוטל על אף אחד להרכיב ממשלה, מתחיל משא-ומתן, ומבטיחים תיקים. הוא טוען שהסעיף מנוסח רחב מדי והוא חל גם על הסיטואציה הזאת.

צ. ענבר:

באותו שלב הסיעות מתייעצות ביניהן על מי להמליץ בפני נשיא המדינה. כלומר, לקראת ההמלצה אותו אדם אומר: אם תמליצו עלי, - תהיו שרים.

היו"ר א. לין:

זה חלק מהמשא-ומתן.

היו"ר ח. קורפן:

מה רע בזה?

זה חלק מהמשא-ומתן.

היו"ר א. לין:

היו"ר ח. קורפו: אני מבקש להציע דבר פרקטי. כל התוספת של סעיף 3 היתה צריכה להיכלל בסעיף הקודם, ועל-ידי- כך היינו פותרים את הבעיה. אנחנו הרי רוצים למנוע קלנטריזם. אז אפשר יהיה להוסיף את המלים: לשר או לסגן שר. מה אנחנו רוצים? הרי אנחנו רוצים לקבוע מסגרת מגבילה עסקות בתוך הכנסת, ובתוך כדי כך אנחנו נכנסים לשאלה איך תורכב הממשלה הבאה? הבה נשאיר את הנושא הזה בצד. אל לנו להיכנס לסוגיה של הרכבת הממשלה עכשיו.

היו"ר א. לין:

אי-אפשר לומר שזה יהיה רק לגבי חבר הכנסת פורש כי הסכמים כאלה ופיתויים כאלה נעשים קודם כל עם חברי הכנסת קודם שהם פרשו. צריך לסייג את הסעיף הזה כהבטחות הניתנות רק לחברי הכנסת, לא לאנשים אחרים, ולא לתקופה שמיום הבחירות עד יום הקמת הממשלה. נוציא את התקופה הזאת מתחולת הסעיף.

היו"ר ח. קורפו:

מדוע? מה איכפת לך שחבר הכנסת יהיה מנוע גם חודש לפני הבחירות למעול בשליחותו?

היו"ר א. לין:

אני מדבר על התקופה שלאחרי הבחירות. בתקופה שבין יום הבחירות שנעשה לכנסת עד יום הקמת הממשלה לא יחול סעיף זה.

ר. מלחי:

צריך להוסיף לסעיף הזה גם את המקרה של ממשלה נופלת, כיוון שאז נפתח תהליך שהוא דומה - - -

היו"ר ח. קורפו:

או הכנסת, או בחירתה של ממשלה חדשה.

היו"ר א. לין:

אפשר להוסיף מקרה של ממשלה נופלת אבל זה לא יכול להיות בתוך תקופת כהונתה של הכנסת ותקופת זה יכול להעשות רק יום הבחירות או לאחר הפלתה של הממשלה.

היו"ר ח. קורפו:

מקובל עלי.

היו"ר א. לין:

"(ב) לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו, או בידי כל אדם אחר, שלא להעביר מתפקידו נושא משרה בממשלה, בכנסת או בכל מוסד ציבורי אחר, אם על-פי דין ניתן להעבירו מתפקידו."

היו"ר ח. קורפו:

מה פירוש המלה: בכנסת?

היו"ר א. לין:

יושב-ראש ועדה בכנסת.

היו"ר ח. קורפו:

זאת אומרת חבר הכנסת.

היו"ר א. לין:

אנחנו אמרנו שסמכותו של ראש-הממשלה לפטר שרים או סמכות הכנסת לפטר יושבי-ראש או להחליפם, או תפקידים בכנסת אי-אפשר לצמצמם. יש תפיסת-יסוד שנותנת סמכות לראש-הממשלה לפטר שר. ההתחייבות של ראש-הממשלה שלא להפעיל את סמכותו על-פי החוק אינה תופסת. התחייבות של הכנסת לא לבצע את סמכותה על-פי חוק - אינה תופסת. לפי דעתי גם היום זה לא תופס.

ההגיון מאחורי התפיסה הזאת היה שלא יעשה בכלל הנסיון הזה של ראש-הממשלה להגיד שיש לו סמכות לפטר, אבל הוא מתחייב שלא לפטר. אין לראש-הממשלה סמכות לצמצם את סמכותו החוקתית לפטר אנשים. אין לכנסת סמכות לומר שהיא לא תפעיל את סמכותו להחליף יושבי-ראש. זה מטרת הסעיף הזה. יתכן שנצטרך לשפץ את הנוסח.

היו"ר ח. קורפו: צריך לשפץ את הנוסח לגבי המלה: הכנסת. אולי כדאי לפצל את הסעיף הזה לשני סעיפים נפרדים כדי שיובהר שמדובר על שני דברים שונים?

היו"ר א. לין: היועצים המשפטיים יביאו את הערתך זאת בחשבון ואני מקבל על עצמי לשבת אתם יחד, לאחר שהם יעבדו על הניסוח.

"(ג) לא תינתן ערבות, במישרין או בעקיפין, בכסף, בשווה כסף, בשירות או בכל טובת הנאה אחרת, להבטחת ביצועם של הסכם או של התחייבות כמשמעותם בסעיף זה." הסעיף הזה בא לומר לא לתת ערבויות כספיות - - -

ג. שפט: גם טובות הנאה.

היו"ר א. לין: אתה צודק.

ש. גוברמן: אם ההתחייבות העיקרית לא קיימת אז מה ערך יש לערבות?

א. רובינשטיין: אנחנו הלכנו בעניין הזה על מנעולים כפולים.

היו"ר א. לין: באנו ליצור נורמה שאומרת שאם מישהו רוצה מקום בכנסת או הסכם קואליציוני תמורת ערבות כספית - דבר כזה לא יהיה קיים.

י. צבן: הערבות היא טובת הנאה או התמורה היא טובת הנאה?

היו"ר א. לין: הערבות ניתנת כדי להבטיח טובת ההנאה.

י. צבן: זה לא מה שכתוב כאן.

א. רובינשטיין: טובת ההנאה כאן היא חלק מהערבות. אי-אפשר לומר: אני אתן לך את תפקיד שר התעשייה והמסחר, לדוגמה, ואם אני אפטר אותך אני אהיה אחראי או על ערבות בנקאית או על טובת הנאה אחרת.

היו"ר א. לין: במקום זה תקבל דבר אחר.

א. רובינשטיין: אנחנו אומרים שאין בצדם של הסכמים פוליטיים ערבויות כספיות.

היו"ר א. לין: אני סבור שהסעיף הזה הוא סעיף מצויין. הוא סעיף נורמטיבי בסיסי. אנחנו רוצים לאסור לעשות דברים כאלה כי הם מלכלכים אפילו אם אין להם תוקף חוקי.

א. רובינשטיין: נניח שיש הסכם קואליציוני כשר, לא פסול, לפיו ראש הממשלה מבטיח למישהו שהוא יקבל את תפקיד שר התעשייה והמסחר, המפלגה מבקשת ערבות, ואז אנחנו אומרים שבחיים הפוליטיים אין ערבות כספית.

גם לא הבטחה של טובות הנאה.

היו"ר א. לין:

סעיף (ד) נמחק.

"פרסום הסכמים 113.ב. (א) מי שעשה הסכם לקראת או בקשר להקמתה או להפלתה של הממשלה ימסור ליושב-ראש הכנסת תוך שלושה ימים מיום החתימה ולא יאוחר משש שעות לפני התייצבות הממשלה בפני הכנסת, את הנוסח המלא של כל הסכם שנעשה על-ידו או מטעמו; במניין שלושה הימים לא יבואו בחשבון ימי מנוחה, פגרה או שבתון על-פי חיקוק;".

ג. שפט:

יש כאן בעיה. נניח ראש-הממשלה עושה הסכמים לקראת הקמתה של ממשלה חדשה והעניין הזה לא מסתיים בשלושה-ארבעה או חמישה ימים. אם הוא עשה הסכם עם מפלגה מסוימת והוא רוצה לצרף מפלגה נוספת, הכל תוך כדי משא-ומתן, עצם הפרסום יכול להפריע לו - - -

היו"ר א. לין:

לא. הוא יפרסם רק כאשר ההסכם יהיה הסכם. אם הוא לא סופי - הוא לא נחשב הסכם. אין דבר לא סופי שהוא הסכם; זה רק משא-ומתן.

י. צבן:

של כל הגורמים?

היו"ר א. לין:

להסכם יש צדדים.

י. צבן:

אם הוא מנהל, בו זמנית, משא-ומתן עם חמש מפלגות וסיים בתאריך מסויים את המשא-ומתן עם מפלגה אחת?

היו"ר א. לין:

הוא חייב לפרסם.

א. רובינשטיין:

זאת החלטה של בית-המשפט העליון.

היו"ר א. לין:

הוא חייב לפרסם גם מן הטעם שלא להטעות את האחרים וגם לא את הציבור.

ג. שפט:

לציבור חייבים לפרסם אבל השאלה היא האם חייבים לפרסם אחד אחרי השני או כולם יחד?

היו"ר א. לין:

כל הסכם שהוא הסכם, והחוק מגדיר בצורה ברורה מה הוא הסכם, ברגע שמשא-ומתן מתגבש להסכם להסכמת הצדדים, חייבים בפרסומו תוך שלושה ימים. הסכם נעשה תמיד בין צדדים ספציפיים. הוא יכול להעשות בין שלושה ביחד או בין חמישה ביחד, אבל צריך לפחות שניים.

ג. שפט:

יתחכמו - - -

היו"ר א. לין:

זאת כבר שאלה נפרדת.

א. רובינשטיין:

אנחנו גילינו שבהסכם בין המערך ובין אגודת ישראל היה קטע שבכלל לא דווח עליו. והיתה הטעיה של השותפים לקואליציה. השותפים לקואליציה חייבים לדעת מה הובטח לשותף.

היו"ר א. לין:

יש גם ההיבט של ציבור הבוחרים. אם הוא ישמע שניתנה התחייבות כזאת וכזאת, יתכן שהוא יגיד שהוא לא רוצה להיכנס לקואליציה כזאת. העיקרון פשוט; הסכם - גלוי. לא נסתר.

בצד הטכני קיימות שתי בעיות; 1. אפשר לעשות הסכם גם בלי חתימה. השאלה שלי היא האם צריך להשתמש במלה: חתימה? 2. זאת הערה של השר נסים שסבור שצריך לכלול בהקשר הזה גם סיטואציה של הסכם על הצבעת אי-אמון.

ג. שפט: מה זאת אומרת?

צ. ענבר: זה הסכם בקשר הפלת ממשלה.

היו"ר א. לין: רשות הדיבור לגב' רחל מלחי.

ר. מלחי: יש כאן סייג בצורת המלים: "...ולא יאוחר משש שעות לפי התייצבות הממשלה בפני הכנסת," שבקשר אליו אני סבורה שקיים מילכוד שצריך לתת עליו תשובה. מה קורה אם במסגרת שש השעות האלה המועמד לראשות הממשלה חותם על הסכם נוסף, אחר? האם אז זה דוחה את ישיבת הכנסת או שבשש השעות האלה, לאחר שנקבע המועד לישיבת הכנסת, אסור לחתום הסכמים?

היו"ר א. לין: רשות הדיבור לחבר-הכנסת יאיר צבן.

י. צבן: אני חולק על עניין שש השעות. אם כל המגמה היא לעשות דברים כפי שראוי לעשותם וודאי אם הרישא של הסעיף האומרת שאפילו אם מדובר על שרשרת של הסכמים רוצים שכל הסכם, אפילו בנפרד, יפורסם לא יאוחר מאשר שלושה ימים מיום חתימתו, העניין של שש השעות הוא דבר שלא מתקבל על הדעת.

היו"ר א. לין: מה לא מתקבל על הדעת?

י. צבן: שש שעות לפני הצגת הממשלה.

היו"ר א. לין: זה המינימום.

י. צבן: אני סבור שזה מינימום לא מספיק ואני אסביר מדוע. המשמעות היא שבמקרה שמדובר, לדוגמה, על ישיבה שנפתחת בשעה תשע או עשר בבוקר, צריך לפרסם את העניין בשלוש לפנות בוקר, ואני לא יודע איך דבר כזה יעשה. הוא בכל מקרה יהיה חסר כל משמעות.

היו"ר א. לין: מה אתה מציע?

י. צבן: אם מדובר על ישיבה שמתקיימת בבוקר זאת אומרת שלידעת הציבור ולידיעת הפוליטיקאים הנוגעים בדבר - שעה קודם לכן. אבל נניח שלאחת המפלגות מתבררים נתונים חדשים והיא רוצה אפשרות לכנס מוסד מפלגתי להתייעצות או להכרעה אחרונה?

היו"ר א. לין: אתה רוצה לקצר את השש שעות?

י. צבן: אני רוצה להאריך אותן לעשרים-וארבע שעות לפחות.

היו"ר א. לין: זאת אומרת שתהיה הודעה מוקדמת של כל ההסכמים מינימים עשרים-וארבע שעות לפני הצגת הממשלה. תוך עשרים-וארבע שעות אי-אפשר יהיה לעשות הסכמים נוספים.

י. צבן: אם יש הסכם נוסף הוא ידחה את ההצגה. זה נקרא: לפרסם.

- ג. שפט:
אז לא צריך את שלושה ימים.
- היו"ר א. לין:
צריך אותם. יעשו הסכם שלושה חודשים קודם לכן, יחזיקו אותו בכיס, וישלחו לך אותו עשרים-וארבע שעות לפני המועד. אנחנו חייבים לדעת בדיוק מה מתפתח. זאת זכות הציבור לדעת מה התחייבו בשמו.
- י. צבן:
אם זאת זכות הציבור לדעת, שש השעות עלולות להכשיל את העניין.
- היו"ר א. לין:
מה דעתכם, חברי הכנסת רובינשטיין ושפט?
- א. רובינשטיין:
אני מקבל את דעתו של חבר-הכנסת יאיר צבן.
- ג. שפט:
גם אני.
- היו"ר א. לין:
אם כך נקבל את דעתו.
- ש. גוברמן:
רשות הדיבור למר שלמה גוברמן.
- ש. גוברמן:
אני מציע: א. למחוק את המלה: פגרה, כי היא איננה רלוונטית לעניין הזה.
- היו"ר א. לין:
אתה צודק.
- צ. ענבר:
צריך להוסיף קביעה בקשר המועד להפלת ממשלה. כאן יש התייחסות רק להתייצבות הממשלה ולא למועד הצבעת אי-אמון. אין כאן זיקה מתי צריך לפרסם הודעה בדבר הסכם להפיל את הממשלה.
- היו"ר א. לין:
תוך שלושה ימים מיום החתימה ולא יאוחר מעשרים-וארבע שעות לפני התייצבות הממשלה.
- ר. מלחי:
אם אנחנו מדברים על הסכמים להפלת הממשלה אז צריכים להיות עשרים-וארבע שעות לפני המועד שנקבע להצבעת אי-אמון.
- צ. ענבר:
נניח שביום שני יש הצבעה, וביום ראשון עושים הסכם בקשר הצבעת אי-האמון. יש שלושה ימים לפרסם אותו.
- היו"ר א. לין:
עשרים-וארבע שעות לפני הצבעת אי-האמון או התייצבות הממשלה.
- ש. גוברמן:
הערה שניה; הכוונה כאן היא להסכמים בכתב, לכן צריך לציין זאת.
- היו"ר א. לין:
מקובל עלי. הסכמים כאלה חייבים להעשות רק בכתב - - -
- א. רובינשטיין:
ולא בתקיעת-כף.

היו"ר א. לין: יהיה להם תוקף רק אם הם יחתמו.
אני מציע שנכתוב בחוק שהם חייבים להעשות בכתב ויש להם תוקף רק אם נחתמו על-ידי נציגי הצדדים. אז לא יעשו הסכמים וישחקו אתם.

ר. מלחי: ההערה של מר ענבר לגבי הצורך להכניס מועדים גם בקשר הפלת ממשלה מחזקת את הצורך לקבוע מה קורה למועד שנקבע. האם בתוך העשרים-וארבע שעות מהרגע שנקבע המועד אי-אפשר יותר לעשות הסכמים? או האם ההסכמים דוחים את המועד שנקבע?

היו"ר א. לין: דיברנו על-כך.

ר. מלחי: זה מתחזק יותר את הדברים לגבי הפלתה של ממשלה כיוון שיכול להיות למישהו עניין, באמצעות חתימת חוזה חדש כזה או אחר, כטריק, לדחות את המועד שנקבע להצבעת אי-אמון. כיוון שכך וכיוון שמדובר בעיקר על הפלת ממשלה צריך לקבוע בפירוש מה קורה במהלך העשרים-וארבע שעות האלה? האם אסור לחלוטין לחתום על הסכמים? או שהם דוחים את המועד?

היו"ר ח. קורפו: מדובר על הסכמים בכתב או על הסכמים בעל-פה?

היו"ר א. לין: הסכמים בכתב.

היו"ר ח. קורפו: אם ההסכמים לא יהיו בכתב?

היו"ר א. לין: אז הם אינם הסכמים.

היו"ר ח. קורפו: אז הממשלה לא תיפול?

היו"ר א. לין: היא יכולה ליפול.

היו"ר ח. קורפו: אז מה הרווחנו?
סיעות האופוזיציה מחוייבות לגלות את כוונתן להפיל את הממשלה?

א. רובינשטיין: הסכמים.

היו"ר ח. קורפו: נניח שכל סיעות האופוזיציה תתאחדנה כדי להפיל את הממשלה. האם יהיה בכך פגם?

א. רובינשטיין: אין פגם.

היו"ר א. לין: אנחנו לא באים למנוע הפלת ממשלה אלא למנוע הבטחות שניתנות בתמורה להפלת ממשלה. כל הרציו של החוק הוא לא למנוע הפלת ממשלה אלא למנוע הבטחות שניתנות פה ושם בתמורה - - -

א. רובינשטיין: איך תמנע זאת? על מה ההסכם? על מה שיתנו אחר-כך?

היו"ר א. לין: כאן מדובר רק על חשיפת הסכמים

היו"ר ח. קורפו: מה זה נותן?

יש החלטה של בית-המשפט הגבוה לצדק האומרת שחייבים לחשוף הסכמים קואליציוניים.

היו"ר א. לין:

זה דבר אחר. כאן אתה מדבר על הסכם להפלת ממשלה.

א. רובינשטיין:

זה הסכם קואליציוני.

היו"ר א. לין:

בהסכם להפלת ממשלה אתה יכול לראות את כל סיעות האופוזיציה כמי שחתמו על הסכם להפיל את הממשלה.

היו"ר ח. קורפו:

למה לא?

החוק מתייחס רק להסכם שנעשה בכתב ונחתם.

צ. ענבר:

על התמורה; לא על ההסכם להפלת הממשלה.

היו"ר ח. קורפו:

כא מדובר רק על חובת הפרסום, כדי שהציבור ידע מה ההסכמים שנחתמו.

היו"ר א. לין:

אני חושב שחבר-הכנסת קורפו צודק. מה אנחנו רוצים לפרסם? - התחייבויות שניתנו בקשר הפלת ממשלה, אבל לא מפרסמים הסכם רגיל של סיעות אופוזיציה - - -

א. רובינשטיין:

אגב, זה תפקידה של האופוזיציה.

ג. שפט:

אין ויכוח על-כך.

היו"ר א. לין:

אנחנו צריכים לשנות את הניסוח הזה כאשר הדגש עובר להסכם להפלת הממשלה, לקבלת התחייבות לגבי הקמת ממשלה חלופית; אלטרנטיבית.

א. רובינשטיין:

מקובל עלי.

היו"ר א. לין:

נסיים את הדיון בנקודה הזאת כיוון שעלינו לעלות למליאה. ניקח את ההערה האחרונה של חבר-הכנסת רובינשטיין כנקודת-מוצא לתחילת הדיון שנקיים בישיבה הבאה.

אני חוזר ואומר שכאשר נסיים את הדיון נשב עם

היועצים המשפטיים כדי לעבור על הניסוח.

הישיבה הסתיימה בשעה 10.55

נספח 12

העתק העמודים הרלבנטיים מהדיון
המשותף של ועדת הכנסת וועדת
חוקה, חוק ומשפט, מיום
31.10.1990

עמ' 151

הכנסת השתים-עשרה
מושב שלישי

נוסח לא מתוקן

פרוטוקול מס' 158/181
מישיבת ועדה משותפת של ועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הכנסת
יום רביעי, י"ב בחשוון התשנ"א, 31.10.1990, שעה 9.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

א. לין - היו"ר
ח. קורפו - היו"ר
מ. וירשובסקי
יצחק לוי
ח. מירום
ח. עזרן
מ. פרוש
א. רובינשטיין
ג. שפט

מוזמנים:

ש. יעקבסון - מזכיר הכנסת
ש. גוברמן - משרד המשפטים

היועצת המשפטית של הוועדה: ר. מלחי

מזכירת הוועדה: ד. ואג

קצרנית:

ח. אלטמן

סדר-היום:

הצעת חוק למניעת מעילה באמון (נבחרי
ציבור), התש"ן-1990 ושורת הצעות חוק
פרטיות למניעת מעבר ופרישה מסיעה.

הצעת חוק למניעת מעילה באמון (נבחרי ציבור). התש"ן-1990
ושורת הצעות חוק פרטיות למניעת מעבר ופרישה מסיעההיו"ר א. לין:

בוקר טוב, אני מתכבד לפתוח את ישיבת הוועדה המשותפת לוועדת החוקה, חוק ומשפט וועדת הכנסת. הנושא שעל סדר-יומנו הוא הצעת חוק למניעת מעילה באמון (נבחרי ציבור), התש"ן-1990 ושורת הצעות חוק פרטיות למניעת מעבר ופרישה מסיעה.

נעבור לעמוד 212 של ההצעה, סעיף 13ב.(א) שבו נאמר: "מי שעשה הסכם לקראת או בקשר להקמתה או להפלתה של הממשלה ימסור ליושב-ראש הכנסת תוך שלושה ימים מיום החתימה ולא יאוחר משש שעות לפני התייצבות הממשלה בפני הכנסת, את הנוסח המלא של כל הסכם שנעשה על-ידו או מטעמו; במניין שלושה הימים לא יבואו בחשבון ימי מנוחה, פגרה או שבתון על-פי חיקוק;".

ר. מלחי:

את המלה: פגרה, החלטנו למחוק.

היו"ר א. לין:

נכון. על-פי זכרונך בקשר המלים: "... ולא יאוחר משש שעות..." הושמעה הצעה לתקן לעשרים וארבע שעות, והוצע גם להוסיף לא רק בקשר הקמתה או הפלתה של הממשלה, אלא גם הצבעת אי-אמון. זאת אומרת: הסכם הקשור בהצבעת אי-אמון בממשלה.

ר. מלחי:

היה תיקון בקשר העניין הזה שאמר: לא כל הסכם להפלת ממשלה, אלא הסכם שיש בו אלמנטים להקמת

ממשלה חדשה.

היו"ר א. לין:

נכון. מחיקת המלה: פגרה, מהסעיף הזה, מוסכמת עלינו. עכשיו נעבור לשאלה: עד מתי צריך להניח את אותו הסכם בפני הכנסת? ההצעה המקורית היתה שש שעות, אבל חברים הסבירו בדיון הקודם ששש שעות הן פרק-זמן קצר מדי והם הציעו עשרים-וארבע שעות. זאת אומרת שהדברים צריכים להתגבש לא בשלב מאוחר, אלא בשלב יותר מוקדם.

חבר-הכנסת שפט, האם יש לך הערה בקשר העניין הזה?

ג. שפט:

אני הצטרפתי לחברים שאמרו ששש שעות הן פרק זמן לא מספיק ולא הגיוני. אם רוצים לעשות במידע הזה שימוש, צריך להניחו לא יאוחר מעשרים-וארבע שעות לפני התייצבות הממשלה בפני הכנסת.

היו"ר א. לין:

רשות הדיבור למר יעקבסון.

ש. יעקבסון:

אולי כדאי לכתוב: יום קודם, במקום עשרים וארבע שעות? זאת אומרת יום קודם לפני התייצבות הממשלה בפני הכנסת.

ג. שפט:

מתי היום הזה נגמר, או מתי הוא מתחיל?

היו"ר א. לין:

יום קודם אומר שיכול להיות עד שעת חצות, ואז אם הישיבה, לדוגמה, מתקיימת בשעה עשר, עד חצות של היום הקודם צריך להציג את ההסכמים. הצעתו של מר יעקבסון נשמעת לי טובה.

ג. שפט:

כמה שעות נשארו משעה שתיים-עשרה - - -

ש. יעקבסון:

עשר שעות; זה פרק זמן מספיק.

היו"ר א. לין:

זה נותן זמן גם מבחינת הדינמיקה של הדברים, לכן
ההצעה של מר יעקבסון נראית לי יותר מתאימה.
אם כך לא נתייחס להצעה שמדברת על עשרים-וארבע שעות אלא להצעה האומרת:
עד תום היום הקודם שביום - - -

ש. יעקבסון:

עד תום היום הקודם לפני התייצבות הממשלה בפני
הכנסת.

היו"ר א. לין:

האם יש הערות נוספות לסעיף הזה?

ר. מלחי:

השאלה שהתעוררה בישיבה הקודמת היתה מה קורה אם
במהלך עשרים-וארבע השעות - - -

היו"ר א. לין:

דוחים את הישיבה. דיברנו על זה.

ר. מלחי:

אז מתעוררת השאלה המאפשרת לאנשים לעשות הסכם כדי
לדחות ישיבה, בצורה שאין שליטה עליה.

היו"ר א. לין:

את צודקת.

ג. שפט:

זאת אומרת שאנשים יעשו הסכמים על-מנת לדחות - - -

ר. מלחי:

בין שמדובר על הקמת ממשלה ובין שמדובר על הפלת
ממשלה.

היו"ר א. לין:

העניין הזה מעלה את המסקנה שאין לדבר על דחיות.
מה שרוצים לסכם, צריך לסכם יום קודם. לא כל-כך
גרוע אם יש דד-ליין; לפי דעתי זה דבר די בריא.

ח. קורפן:

הנוסח שמונח על שולחננו הוא הנוסח המתוקן של
ההצעה?

היו"ר א. לין:

אנחנו מדברים כרגע על שינויים בנוסח המוצע.

א. רובינשטיין:

האם קיבלנו נוסח מתוקן?

ר. מלחי:

לא.

היו"ר א. לין:

רבותי, אנחנו דנים עכשיו על השינויים שברצוננו
להכניס לסעיף 13ב. (א) של הצעת החוק. שינוי אחד
שעשינו היה כאשר הורדנו את המלה: פגרה. שינוי שני הוא זה שעליו אנחנו
מדברים כעת, הזמן שבו צריך להגיש את ההסכמים.

ר. מלחי:

ההצעה של היושב-ראש איננה כל-כך גרועה כיוון
שתמיד יש למישהו שמעוניין, זאת אומרת במקרה של
הקמת ממשלה למי שמקים אותה, ובמקרה של הצעת אי-אמון למי שהציע אי-אמון,
לבקש דחיה מיוזמתו. זאת אומרת שהדרך לחתום הסכמים גם בשלב מאוחר לא
תהא חסומה לגמרי.

היו"ר א. לין:

רשות הדיבור למר שלמה גוברמן.

ש. גוברמן: עוררתי שאלה בישיבה הקודמת ואני מבקש לחזור עליה. מדובר כאן על הסכם שבקשר אליו צריך לחייב קודם כל שיהיה חוזה, ושהוא יהיה בכתב.

ר. מלחי: דיברנו על הנושא הזה בישיבה הקודמת.

היו"ר א. ליד: קודם כל נסכם את מה שהחלטנו. סעיף 13ב. (א) יהיה כפי הצעתו של מר יעקבסון. ההסכם יהיה צריך להיות מוגש ביום קודם ליום שבו מציגים את הממשלה. מי שירצה לבקש דחיה, יוכל לעשות זאת.

ח. קורפן: אם ביום שני הכנסת מתכנסת, ביום הקודם, יום ראשון, חברי הכנסת לא נמצאים בבית.

א. רובינשטיין: מי שירצה, יבוא לירושלים.

ג. שפט: אי-אפשר לחשוב על זה שההסכם יהיה מונח מיום רביעי על-מנת שביום שני - - -

היו"ר א. ליד: מוכרחים לעשות כפי שהצענו, וההסכם יגיע כבר לידי כל מי שירצה לקבל אותו. אם יגישו את ההסכם בשעה אחת-עשרה בלילה - - -

ח. קורפן: ההסכם יונח על שולחן הכנסת יום לפני הצגת הממשלה.

ר. מלחי: עד שעה שתיים-עשרה בלילה.

ח. קורפן: צריך לנהוג בנושא הזה כפי שאנחנו נוהגים לגבי הצעת אי-אמון; עד שעה שתיים-עשרה - - -

ש. יעקבסון: ואם הישיבה נועדה לשעה עשר בבוקר?

ג. שפט: אם מדובר על יום קודם, זאת אומרת גם שתיים-עשרה בלילה.

היו"ר א. ליד: עד תום היום הקודם.

ג. שפט: מי ילך בשעה שתיים-עשרה בלילה - - -

ח. קורפן: אלה לא הסכמים שנחתמים בשיטת החאפ-לאפ.

ג. שפט: לכן אני הצעתי עשרים-וארבע שעות.

ח. קורפן: יום קודם לכן, עד שעה שתיים-עשרה בצהריים.

היו"ר א. ליד: לי זה לא מפריע, אבל שעה כזאת נראית לי מוקדמת מדי. צריך לקבוע שעה שש בערב.

ח. קורפן: אם משהו רוצה לקרוא את ההסכם, באופן טכני הוא לא יוכל לעשות זאת עד שש בערב.

ש. יעקבסון: אפשר לכתוב: עד שקיעת החמה.

ח. קורפנו:

מה מעכב ממשלה שמכינה את קווי-היסוד שלה להניח את ההסכמים במועד?

היו"ר א. ליו:

אני בעד, אבל אתם תמיד טענתם את הטיעון של הרגע האחרון.

ח. קורפנו:

יום לפני-כן.

ר. מלחי:

חבר-הכנסת צבן טען בישיבה הקודמת שצריך לאפשר - -

היו"ר א. ליו:

האם אתם מוכנים לשנה שתיים-עשרה בצהרים ביום שקודם הצגת הממשלה? אני מבין שכן.

א. רובינשטיין:

אני מבקש לומר לכם כי החוק הזה הוא חוק מיוחד, אחד ויחיד במינו בעולם ואני לא חושב שיש או שיהיה איזשהו חוק דומה לו. כיוון שלא רוצים לתקן את הנושא הזה מיסודו, שמים עליו פלסטרס כל הזמן. אין חוק דומה לזה ולא יהיה חוק דומה כזה בעתיד בשום פרלמנט בעולם.

ח. קורפנו:

האם לא אתה היית זה שיזם את הצעת החוק?

א. רובינשטיין:

לא, אבל אני תומך בו תמיכה מלאה.

היו"ר א. ליו:

אנחנו עושים כאן השלמה של נורמה משפטית שנקבעה על-ידי בג"צ אבל לא קיבלה ביטוי ספציפי.

ר. מלחי:

דיברנו על עשרים וארבע שעות שנראו למציעים וגם לאחרים המקסימום. אם מדברים על ישיבת הכנסת שלמחרת, אם היא מתקיימת בשעה עשר בבוקר, זה פחות מעשרים וארבע שעות. אבל אם היא מתקיימת בשעה ארבע או בשעה שש, אנחנו נותנים יותר מעשרים-ארבע שעות, וספק אם זאת היתה הכוונה.

ג. שפט:

זאת לא בעיה.

ח. קורפנו:

זאת תורה שניתנה למשה מסיני?

היו"ר א. ליו:

אתם צריכים להבין שמדובר בסך-הכל על המשכו של דיון שהתחיל בישיבה הקודמת. הבעיה הועלתה ואנחנו ממשיכים בבירורה. נקבל את דעתו של יושב-ראש ועדת הכנסת.

נעבור לנקודה הבאה. דיברנו בהצעה על הסכם הקשור להקמתה או הפלתה של ממשלה, וחברים העירו שלא כל הסכם שקשור בהפלתה של ממשלה צריך להימסר אלא רק אם הוא קשור להצבעת אי-אמון. זאת אומרת שיכול להיות הסכם רחב על הפלתה של ממשלה בטווח זמן של שלוש שנים בפעולה משותפת, ויכול להיות הסכם שקונקרטי מדיבר על הצבעת אי-אמון שמביאה להפלתה של ממשלה. זה ההבדל בין השניים.

הבאתי בפניכם את הדעות שהובעו בישיבה הקודמת כדי שנוכל להחליט אם יש מקום לצמצם את אופי ההסכמים. הסכם שנוגע להפלתה של ממשלה אם הוא באמת הסכם שקשור להצבעת אי-אמון שעומדת על הפרק.

ח. קורפן:

אין מקום להכניס הסכם להפלת ממשלה. כל הכוונה איננה כזאת שכמה סיעות באו לכלל הסכמה להפיל את הממשלה, אלא הכוונה היא לכך שבאו כמה סיעות ועוד כמה נספחים בהסכם להקים ממשלה אלטרנטיבית. לכן איננו צריכים להגביל את העניין במלים: הקמתה של ממשלה.

היו"ר א. לין:

הסכם להפלת ממשלה אינו שונה מהסכם להקמת ממשלה. ברגע שאתה מפיל ממשלה על-מנת להקים ממשלה אלטרנטיבית, זה חלק מאותו עניין. כל הדברים שעושים ואשר לציבור יש עניין לדעת עליהם קיימים גם במסגרת הסכם שנועד להפלת ממשלה. זה רק שלב ראשון להקמת ממשלה אלטרנטיבית. כל מה שאני יכול להבטיח לאדם קודם הקמת ממשלה, אני יכול להבטיח לו כחלק מהסכם להפלת ממשלה.

ח. קורפן: לא.היו"ר א. לין:

אני אומר לו: אם נפיל את הממשלה, תקבל כך וכך. מי יכול למנוע בעדי מלכתוב בהסכם כל מה שאני רוצה? אם אני לא רוצה לגלות הסכמים, במקום לעשות הסכמים שאומרים שאני מקים ממשלה, אני אעשה הסכם להפלת ממשלה ושם אני אבטיח כל מה שאני מבטיח עם הקמת ממשלה.

א. שפט:

בכל זאת יש הבדל בין הדברים. הקמת ממשלה היא אקט של הקמת גוף שאחר-כך יש לו כל מיני תפקידים. הפלת ממשלה לעומת זאת יכולה להיות לשמה, רק כדי להפיל אותה, ואני אביא דוגמה לשם המחשת דברי. תהינה מספר סיעות או שיהיו חברים בודדים שירצו להקדים את הבחירות, אבל לא יהיה להם רוב. הפלת הממשלה יכולה להיות אחד התהליכים להקדמת הבחירות.

היו"ר א. לין:

מה שאתה אומר נחשב לצד הפורמלי ההגיוני של הדברים, אבל אם אני רוצה לא לחשוף את ההסכם -

א. שפט:

אין הסכם.

היו"ר א. לין:

קחו, לדוגמה, את המצב של הפלת הממשלה בחודש מרץ 1990 כאשר פרס ניסה לגבש קואליציה לצורך הפלת הממשלה. זה לא נעשה כדי להפיל את הממשלה אלא כאלטרנטיבה. כאשר אני באופוזיציה אני יכול לעשות הסכם שעל-פי הגדרתו נועד להפיל את הממשלה, וכאשר אני עושה את ההסכם הזה אני אומר שאנחנו מפילים את הממשלה ואם נצליח אדם זה וזה יהיה שר, וכו'.

א. שפט:

נניח שאין עכשיו רעיון להקים ממשלה חדשה אלא יש רעיון קודם כל להפיל את הממשלה הזאת, ואני עושה הסכם להפיל אותה - - -

א. רובינשטיין:

איזה הסכם זה?

ח. קורפן:

אין מרכיב להמשך? אין מוטיווציה לעשות דבר אלטרנטיבי? אם כך - אין הסכם. מותר לכל הסיעות בבית לקום היום בבוקר ולומר: נמאסתם עלינו.

א. שפט:

זה ההבדל בין הפלת הממשלה ובין הקמתה, לכן אי-אפשר להכניס את שני הדברים האלה יחד. הפלת ממשלה לא דורשת עשיית הסכם, אבל הקמת ממשלה דורשת הסכם.

היו"ר א. ליו:

אני לא רוצה שלהסכם של ההקמה יהיו מרכיבים שאנחנו רוצים לחשוף אותם, ולא יחשפו אותם.

רשות הדיבור למר שלמה גוברמן.

ש. גוברמן:

הבעיה הזאת נחשבת קשה מאוד כיוון שיכול להיות שהסכם לכינון ממשלה יכול ורצוי שיהיה תמים וכשר בלי חלוקה של שלל, אלא הסדר להרכבת ממשלה. אבל בדיוק הנימוקים שמצדיקים פרסום ההסכם הזה, תופשים גם כאשר מדובר אך ורק בהבעת אי-אמון לממשלה קיימת. הפיכת ממשלה שנהנית מאמון הכנסת לממשלת-מעבר זה יעד שהוא שווה-ערך לכינון ממשלה, עדיין בלי שום טובות הנאה. אם עובדים בלוגיקה של פרסום הסכמים מהסוג הזה, זה צריך לחול על כל הסכם שהוא.

היו"ר א. ליו:

נדמה לי שההגיון הבסיסי חל לגבי שניהם במידה שווה.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אמנון רובינשטיין.

א. רובינשטיין:

נוכל לפתור את הבעיה אם נכתוב: הסכם להפלת הממשלה שיש בצידו התחייבות כלשהי הנוגעת להקמת ממשלה חלופית.

היו"ר א. ליו:

אפשר, אם כי אני חושב שההגיון שמר גוברמן נתן לו ביטוי, נכון. להסכם להפלת ממשלה יש חשיבות מבחינה ציבורית ומבחינת החשיפה הציבורית בדיוק כמו להסכם להקמת ממשלה. מה ההגיון שעומד מאחורי חשיפת ההסכמים האלה? קבוצה של מפלגות עושה איזשהו הסכם שאני סבור שלבוחר יש הזכות לדעת עליו. הבוחר נתן את קולו למפלגה א' והוא רשאי לדעת איזה הסכם היא עושה עם מפלגה ב'.

ג. שפט:

נניח שבשבוע הבא תהיה הצבעת אי-אמון בממשלה. תהיה הידברות בין, לדוגמה, שינוי, המערך, מפ"ם ועוד מספר גורמים, כדי להפיל את הממשלה ואין שום הסכם שמישהו יקבל כתוצאה מזה משהו.

ח. קורפו:

אני מבקש להבין האם הכוונה כאן היא לא בתחום שעסקנו בו בראשית הדרך, לאנשים שנוטשים את סיעותיהם ומסייעים להפיל את הממשלה בשל טובות הנאה שמובטחות להם בעתיד? אני מבין שעכשיו יש הצעה שכל הסכם לגיטימי, כמו לדוגמה, אגודת ישראל וש"ס יחליטו להפיל את הממשלה ולהקים ממשלה אלטרנטיבית. מדוע הם צריכים לפרסם זאת? מדוע זה לא חוקי?

היו"ר א. ליו:

אף אחד לא אומר שזה לא חוקי. מדובר רק על פרסום.

א. רובינשטיין:

זאת המלצה של בית-המשפט.

היו"ר א. ליו:

זאת לא המלצה; זאת קביעה.

א. רובינשטיין:

הקביעה היא לגבי הקמת ממשלה.

היו"ר א. ליו:

נניח שיש כרגע נורמה של חשיפת הסכמים קואליציוניים שאותה קבע בית-המשפט, והיא לא מוסדרת. הסיבה שאנחנו מטפלים בנושא הזה היא שזה לא בהכרח קשור לפרישה מסיעה, אבל יש קשר הדוק בין השניים. איננו מטפלים בנושא הזה רק במידה שהוא קשור לפרישה מסיעה, אלא גם בקשר החובה של חשיפת הסכמים. בצורה

פשוטה הייתי אומר שמדובר על זכותו של הבורח לדעת. הוא נתן את קולו למפלגה א', לדוגמה, וזכותו לדעת מה היא מתחייבת כלפי מפלגה ב' או על מה היא מוותרת למפלגה ב'. זאת התפישת הבסיסית שהיתה לגבי הדברים.

ח. קורפן: ההסכם יהיה גם מבוא לדברים רעיוניים כאשר אותה סיעה מסבירה מדוע היא עושה את הצעד הזה?

היו"ר א. לין: איננה יודע. אני לא אומר לה מה לכתוב בהסכם.

ח. קורפן: נניח שסיעה מחליטה לשנות את דרכה ולהחליף את הקואליציה בקואליציה אחרת. האם היא צריכה להסביר למישהו מדוע היא עושה זאת?

היו"ר א. לין: לא מדברים על זה.

מ. פרוש: אנחנו מדברים על טובות הנאה.

היו"ר א. לין: מדובר על התחייבויות; טובות הנאה.

ח. קורפן: התחייבויות של הקמת ממשלה.

היו"ר א. לין: לא בהכרח.

מ. פרוש: אם, לדוגמה, אנחנו מתנים תנאי להסיר את הקיפוח ממוסדות התורה, זה סעיף פוגע?

היו"ר א. לין: אנחנו לא מדברים נגד ההסכמים אלא על פרסום ההסכמים. הבורחים צריכים לדעת מה המפלגה שלהם מתחייבת לעשות.

ג. שפט: מה בקשר הצבעת אי-אמון?

היו"ר א. לין: זה לא נכנס לעניין הזה, אלא רק הסכם - - -

ג. שפט: זאת הפלת ממשלה.

היו"ר א. לין: הכוונה שלנו היא לא לדברים האלה. מדובר על הסכם שבא להסדיר את התוצאות הנובעות מכך בין המפלגות. אני לא מתנגד למה שהציע חבר-הכנסת רובינשטיין. מה שחשוב הוא לתפוס את התוכן של העניין.

א. רובינשטיין: זה עונה על שאלתו של חבר-הכנסת שפט.

ר. מלחי: אני לא בטוחה. בדרך-כלל לא יהיה הסכם להצביע אי-אמון, ואם הוא יהיה הסכם מהסוג שחבר-הכנסת קורפן מדבר עליו הוא יחייב פרסום אבל הוא לא יעניין אף אחד, ולא על זה אנחנו מדברים. אבל הסכם כזה יכול לכלול, לדוגמה, מצב כזה שאומרים למישהו שאם הוא יצביע אי-אמון, ימנו אותו לתפקיד זה וזה בהסתדרות, או את האיש שלו. זה לא הסכם שנוגע להקמת ממשלה, - - -

ש. גוברמן: או שמישהו יתמוך בחוק שמעוניינים בו.

ר. מלחי: עוד לא מדובר על הקמת ממשלה, למרות שברור שכאשר יש הפלת ממשלה, אחריה יש הקמת ממשלה מתישהו, אבל בשלב זה מדברים רק על עצם הבעת אי-אמון, וההסכם הזה יכול לטמון בחובו דברים שמאותן סיבות אנחנו מעוניינים שהוא יפורסם.

היו"ר א. לין: כמו מה?

ר. מלחי: כפי שאמרתי: תפקיד בהסתדרות, או הצבעה נגד חוק, דברים שאינם נוגעים להקמת ממשלה - - -

ח. קורפו: זה לא יהיה בהסכם.

ר. מלחי: אז זה לא הסכם.

היו"ר א. לין: אין כוונתנו כאן להסדרים ג'נטלמניים בין מפלגות. מי שרוצה לעשות הסדרים ג'נטלמניים, - שיעשה כמה שהוא רוצה. אנחנו מדברים רק על התחייבויות מוגדרות. בדרך-כלל מפלגות לא עושות צעדים מרחיקי-לכת אלא אם כן הן קיבלו התחייבויות מוגדרות.

לפני שניגע בשאלה הזאת אני מבקש לשאול האם אנחנו מדברים רק על הסכמים בכתב? אם נכריע לגבי השאלה הזאת, יהיה יותר קל להכריע לגבי השאלה שאנחנו מדברים עליה עכשיו. על אילו הסכמים אנחנו מדברים? הסכמים בכתב או גם התחייבויות בעל-פה? אני מציע שנחליט על הסכמים בכתב.

ח. קורפו: גם התחייבויות בעל-פה, אחרת מה טעם?

היו"ר א. לין: להתחייבויות בעל-פה אין ערך.

ח. קורפו: תחייב להעלות אותן על הכתב.

א. רובינשטיין: אף אחד לא מאמין להתחייבויות שנעשו בעל-פה.

ח. קורפו: אני טוען שהתחייבות בעל-פה שקולה כמו התחייבות בכתב.

היו"ר א. לין: אם, לדוגמה, אדם יושב עם שר והשר מבטיח לו הבטחה, ואנחנו נגיד שגם הסכמים כאלה צריך לפרסם, משמעות הדבר הזה היא שכל התחייבות שתינתן בעל-פה תחייב פרסום ואנחנו לא מתכוונים לזה. אנחנו גם איננו מתכוונים להטיל על הציבור גזירה שאי-אפשר לעמוד בה וליצור דבר אבסורדי. אנחנו צריכים ליצור דבר שצריך ואפשר לבצע אותו. כיוון שכך אני מציע שנקבע שאנחנו מדברים רק על הסכמים בכתב. ניקח על עצמנו את הסיכון שאם תהיינה מפלגות שתרכינה לעשות הסדרים על-סמך הסכמים בעל-פה, שתעשינה זאת.

ח. קורפו: מה ערך לכתוב?

א. רובינשטיין: הסכם קואליציוני יערך בכתב - - -

ח. קורפו: כיוון שמדובר על חלק מקווי-היסוד.

א. רובינשטיין: מה זה שייך לקווי-היסוד?

ח. קורפו: מצרפים אותו.

- א. רובינשטיין: לא תמיד מצרפים אותו.
- היו"ר א. ליד: לא נעמוד בכך מבחינת הביצוע.
- א. רובינשטיין: אם נהפוך את העניין הזה לנורמה כל אז השגנו הישג אדיר. תמיד אפשר לתקן חוק.
- היו"ר א. ליד: הבטחות בעל-פה אינן עומדות במבחן הביצוע.
- א. רובינשטיין: מתחילת הכנסת הזאת המערך הבטיח מספר פעמים שהוא יתן לשינוי מקום בוועדת הכספים או בוועדת החוץ והבטחון של הכנסת. את זה צריך להביא לכנסת? לא נראה לי; זאת הבטחה.
- ח. קורפו: קיבלת את ההבטחה הזאת בכתב?
- א. רובינשטיין: לא.
- היו"ר א. ליד: האם נראה לכם שנסייג את העניין הזה רק להסכמים בכתב? אני מבין שכן. אם כן, לאחר שקבענו שאנחנו מדברים רק על הסכמים בכתב, השאלה שנוגעת להסכמים להקמת ממשלה או להפלת ממשלה נעשית יותר פשוטה.
- האם יש לחברי הוועדה עוד הערות לגבי סעיף 13ב.(א)? כמובן שאת כל ההחלטות שקיבלנו נבהיר בנוסח מיוחד שהיועצים המשפטיים יעבדו.
- ח. קורפו: מה אישרנו בסעיף 13ב.(א)? מה העיקרון ביחס הקמת ממשלה או הפלת ממשלה?
- היו"ר א. ליד: לגבי הקמת ממשלה או הפלתה נתייחס רק להסכמים שיעשו בכתב. הורדנו את המלה: פגרה, וקבענו את השעה עד שעה שתיים-עשרה שלפני היום שבו מתייצבת הממשלה בפני הכנסת.
- מ. פרוש: אני מבקש לדעת מה פשר המלים: "... בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו,..." המופיעות בסעיף 13א.(ב)? מי שהוטל עליו התפקיד לא מתחייב; המפלגה מתחייבת.
- היו"ר א. ליד: לא חשוב מי מתחייב.
- מ. פרוש: המפלגה מתחייבת והוא בכלל לא בתמונה?
- היו"ר א. ליד: נחזור לעניין הזה יותר מאוחר. ניקח יותר מאוחר את הנוסח החדש של כל ההחלטות, נציג אותו בפני כל חברי הוועדה, ונקיים עוד דיון.
- ר. מלחי: העניין הזה קיים גם בסעיף 13א.(ב): "לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה, או מטעמו,..."
- מ. פרוש: ראש הממשלה בכלל לא ידע, כפי שזה קורה אצלנו בזמן האחרון.
- א. רובינשטיין: זה לא מטעמו?

ר. מלחי:

מטעם המפלגה, והוא לא יודע.

ש. גוברמן:

יש מפלגות שיושב-ראש המפלגה הוא המיועד להיות ראש הממשלה.

א. רובינשטיין:

מטעם הסיעה שהוא נמנה עליה.

היו"ר א. ליד:

כל הסכם שנעשה על ידו או מטעמו. אם הוא לא נעשה מטעמו הוא לא צריך למסור - - -

מ. פרוש:

לא מטעמו.

ח. קורפו:

הוא בא מטעמם. זה לא מטעמו. המפלגה עדיפה עליו.

היו"ר א. ליד:

כל הסכם שנעשה על ידו או מטעמו.

א. רובינשטיין:

הוא לא שותף? הוא לא חותם על ההסכם?

היו"ר א. ליד:

כאן מדובר על חובת מסירת ההסכם ליושב-ראש הכנסת. מי שעשה הסכם, ימסור אותו ליושב-ראש הכנסת. מה הוא חייב למסור? כל הסכם שנעשה על-ידו, ולא משנה אם הוא ראש-הממשלה, או אם ההסכם נעשה מטעמו. אם אדם עושה הסכם עבור מפלגה איזושהי, חובת מסירת ההסכם מוטלת עליו, והיא מוטלת גם אם הוא מבקש ממישהו אחר לעשות הסכם מטעמו. מה הבעיה?

מ. פרוש:

לא כולם בדרגת מנחם בגין שהיה היושב-ראש הקובע. יש כאלה שהם נציגי המפלגה המועמדים להיות ראש-הממשלה אבל במפלגה יש כאלה שחותמים על הסכמים, מתחייבים, ואחר-כך, ברבות הימים, כאשר מבקשים אותם לקיים את ההבטחות הם טוענים שהם בכלל לא ידעו עליהן.

ג. שפט:

זה נקרא: מטעמו.

היו"ר א. ליד:

אדם לא יוכל להגיד שהוא לא יודע כיוון שכל מי שעשה הסכם יהיה חייב בחשיפתו. ראש המפלגה לא יוכל להגיד שהוא לא יודע כיוון שההסכם יפורסם לפני הקמת הממשלה.

מ. פרוש:

אני הייתי מכניס לכאן את הגורם של הסיעה בכנסת.

ש. יעקבסון:

בא כוח הסיעה.

היו"ר א. ליד:

אנחנו לא רוצים ליצור בחוק פרצות. הניסוח טוב. אתם צריכים להבין שיכול להיות מצב כזה שמישהו יגיד שהוא עשה הסכם מטעם מפלגה, ואחר-כך המפלגה תגיד שהוא לא יצג אותה; שהיא לא נתנה לו סמכות. הנוסח שכתוב כאן מונע כל אפשרות כזאת כיוון שהוא מחייב להציג את ההסכם בפני הכנסת קודם שמתקיימת ההצבעה. כאשר מציגים את ההסכם, אף אחד לא יכול לטעון שהוא לא ידע עליו. אם הוא רוצה להתכחש להסכם, יתכחש קודם שהממשלה מתייצבת; קודם שמקיימים את ההצבעה, אחרת מישהו יכול לומר שהוא לא ידע שעשו הסכם.

מ. פרוש:

השאלה שלי היא האם המלה: מטעמו, מכסה - - -

ג. שפט:

לפי דעתי: כן.

- א. רובינשטיין: המלה הזאת מכסה הכל; היא הכי רחבה שיכולה להיות.
- היו"ר א. לין: נעבור לסעיף קטן (ב): "יושב-ראש הכנסת יביא לידיעת חברי הכנסת, כל הסכם שנמסר לו על-פי סעיף זה, סמוך למסירתו ולפני התייצבות הממשלה בפני הכנסת." סמוך למסירתו הכוונה היא באותו יום שבו ההסכם הזה נמסר לו.
- אני מציע שלא יהיה כתוב: סמוך למסירתו, אלא: באותו יום שבו נמסר לו ההסכם.
- ש. יעקבסון: אם זה יום שהכנסת לא יושבת בו?
- היו"ר א. לין: לא חשוב. אפשר לשלוח את ההסכם בדואר מיוחד.
- ח. קורפן: מיהו יושב-ראש הכנסת? יושב-ראש הכנסת היוצאת? או יושב-ראש הכנסת הנכנסת?
- א. רובינשטיין: תמיד יש יושב-ראש הכנסת. אין שניים יחד.
- היו"ר א. לין: האם יש מצב בלי יושב-ראש הכנסת?
- ח. קורפן: אם כך צריך להיות כתוב: היושב-ראש היוצא.
- א. רובינשטיין: זקן חברי הכנסת מכהן כיושב-ראש הכנסת רק באותו יום בו מתכנסת הכנסת.
- היו"ר א. לין: זה לא רלוונטי.
- א. רובינשטיין: הדבר הראשון שעושים הוא בחירת יושב-ראש הכנסת. עד כינון הכנסת, הכנסת הקודמת מכהנת עם יושב-הראש שלה. רק בכמה השעות האמורות אין יושב-ראש לכנסת.
- ח. קורפן: מיום פרסום התוצאות עד זימונה של הכנסת יכולים לעבור שבועיים.
- היו"ר א. לין: אז יש יושב-ראש לכנסת.
- ח. קורפן: היושב-ראש הקודם.
- ש. יעקבסון: הוא איננו מזמן את הכנסת הבאה.
- א. רובינשטיין: קיימת רק תקופה אחת בה אין יושב-ראש לכנסת - - -
- ח. קורפן: אז יש לו ממלא-מקום. זאת הישיבה הראשונה.
- א. רובינשטיין: עד אז יושב-ראש הכנסת הוא יושב-ראש הכנסת היוצאת.
- היו"ר א. לין: כך גם אני מבין את המצב החוקי. אין מצב בו, במקרה שלנו, שאין יושב-ראש הכנסת.
- ח. קורפן: היה מקרה אחד כאשר אבא-אבן כיהן - - -
- א. רובינשטיין: זה היה מצב יוצא-דופן. הוא היה יושב-ראש הכנסת.

- ר. מלחי: יש לו כל הסמכויות של היושב-ראש.
- היו"ר א. ליו: צריך לקבוע דברים ברורים; או יושב-ראש הכנסת או ממלא מקומו אם הוא לא נמצא. אם אין יושב-ראש לכנסת מי יכול להיות?
- א. רובינשטיין: יש הגדרה.
- ח. קורפן: היום זה זקן חברי הבית - - -
- ג. שפט: למה לנו לכתוב זקן חברי הבית? אולי מחר זה ישתנה? נכתוב: ממלא מקומו.
- ח. קורפן: כבר תיקנו את הנושא הזה.
- ר. מלחי: כתוב: עד בחירת יושב-ראש הכנסת ימלא זקן חברי הכנסת שאינו שר או סגן שר את תפקידו של יושב-ראש הכנסת. זאת אומרת כל הסמכויות והתפקידים של יושב-ראש הכנסת.
- היו"ר א. ליו: אם כך נכתוב: היושב-ראש, או מי שממלא את תפקידו.
- ר. מלחי: לא דרוש.
- ח. קורפן: אני שאלתי אם מדובר על היושב-ראש היוצא או על היושב-ראש הנכנס ואז חבר-הכנסת ליון השיב לי שאין יושב-ראש יוצא. כיוון שכך העליתי את הסיטואציה כמו זאת של בגין שהקים ממשלה קודם שהכנסת זומנה.
- א. רובינשטיין: אין מונח: היושב-ראש היוצא. המונח הוא: יושב-ראש הכנסת.
- היו"ר א. ליו: אני מציע שלא יהיה כתוב "...סמוך למסירתו..." , אלא, באותו היום.
- ר. מלחי: ומה אם יושב-ראש הכנסת מסר את ההסכם בערב?
- ג. שפט: דיברנו על שעה שתיים-עשרה.
- היו"ר א. ליו: פה לא נשאלת השאלה מתי הוא מקבל את ההסכם אלא מתי הוא מעביר אותו לידיעת חברי הכנסת.
- ר. מלחי: אולי נכתוב: סמוך ככל האפשר בנסיבות הקיימות?
- היו"ר א. ליו: ההסכם צריך להימסר לחברי הכנסת באותו היום. זאת הכוונה. כיוון שכך יעשה מבצע מיוחד לפיו ידאגו שההסכם יהיה סמוך למסירתו באותו היום. יהיה דואר מיוחד לעניין הזה.
- ח. קורפן: לכתוב: סמוך למסירתו באותו היום, זה לא נראה לי.

ש. יעקבסון: יושבי-ראש הכנסת היוצאת נמנעים מלגעת במשהו ששייך לכנסת הבאה ואני אביא דוגמה להמחשת דברי. אפילו מכתב או הודעה על זימון הכנסת, מזכיר הכנסת שולח, כיוון שיושבי-ראש הכנסת היוצאת לא רוצים להתעסק עכ"ז. הם רואים עצמם כיוצאים, אפילו אם יש סיכוי שהם יבחרו שנית. הם נמנעים מלעשות מעשה כלשהו שנוגע לכנסת הבאה.

ה. מלחי: לא כאשר דבר מחוייב על-פי החוק.

היו"ר א. לין: לא מדובר על שיקול-דעת אלא על חובה סטטוטורית. יש דרך אחרת, והיא להטיל את הנושא הזה על מזכיר הכנסת. מוכרחים להטיל על מישהו לבצע את המשימה.

ח. קורפן: מה הבעיה? תאריך המסירה הוא התאריך שבו יושב-ראש הכנסת היוצאת עדיין כיהן בתפקידו.

היו"ר א. לין: אני מציע להטיל את המשימה הזאת על מזכיר הכנסת.

ש. יעקבסון: לא במהלך הכנסת.

היו"ר א. לין: בכל המקרים. אם זאת פונקציה טכנית כי אז נטיל אותה על מזכיר הכנסת ונשחרר את האישיות הפוליטית מהחובה הזאת. כל מה שאנחנו רוצים הוא שהמסמך ימסר לידיעת חברי הכנסת.

ש. גוברמן: אני מבקש לשאול שאלה שכן מדובר כאן על הטלת חובה שאין שום סנקציה בצדה.

ש. יעקבסון: כל התקנון בנוי בצורה כזאת.

ש. גוברמן: אבל כאן מדובר על חוק.

היו"ר א. לין: אם יש סנקציה, מבצעים אותה?

סעיף 4 נעבור לסעיף 4 של ההצעה. "תיקון חוק מימון מפלגות
מפלגות 4. בחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973, במקום סעיף 13 יבוא: שינויים בהרכב הסיעות 13. (א) התפלגה סיעה בכנסת על-פי האמור בסעיף 25 (ב) (4) לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), התשכ"ט-1969, יחושב מימון ההוצאות השוטפות של החלקים שהתפלגו, בהתאם למספר החברים החדש, החל בחודש שלאחר שוועדת הכנסת אישרה את השינוי.

(ב) בכל מקרה אחר לא יהיו חברי הכנסת שפרשו מסיעה זכאים למימון הוצאות שוטפות, ומימון ההוצאות של הסיעה שממנה פרשו לא ישתנה."

רשות הדיבור לגב' רחל מלחי.

ה. מלחי: באופן כללי כל מה שיקרה בחוק מימון מפלגות יהיה תוצאה של החלטות הוועדה בסעיפים האחרים לכן לא הייתי נכנסת כאן לפרטים אלא רק אומרת שבחוק מימון מפלגות יש סעיף 13 הקיים שיש בו 6 סעיפי-מישנה שמדברים על כל האפשרויות כפי שהן קיימות היום. זה כולל באופן עקרוני את הדבר החשוב ביותר שאנחנו החלטנו למחוק, והוא שיש פילוג בהסכמה ואז מאשרים את הפרישה, מאשרים את המינוי, וכו'. כל הדברים האלה נופלים כעת ובמקומם בא הסעיף הזה שיבטא את החלטות הוועדה, גם אם יהיה צורך להכניס בו שינויים.

היו"ר א. לין: הסעיף הזה הוא אחד הסעיפים המרכזיים בגישה הבסיסית שגיבשנו בהתחלה כאשר אמרנו שאחד הדברים שאנחנו רוצים למנוע מחבר הכנסת שפורש הוא לקבל מימון - - -

ח. קורפו: זה היה קיים עד היום.

היו"ר א. לין: לא.

א. רובינשטיין: זה היה קיים עד הכנסת העשירית.

היו"ר א. לין: עד היום היו מיגבלות של שלושה חברי הכנסת. הסיעה לקידום הרעיון הציוני, לדוגמה, לא היתה זכאית לקבל מימון שוטף על-פי ההצעה הזאת.

ח. קורפו: מדוע לא?

היו"ר א. לין: הרי זה לב כל העניין. היא לא ענתה על המונח: התפלגות. גם מי שפרש ממנה לא היה זכאי לקבל מימון שוטף. זה אחד הדברים המרכזיים של הצעת החוק הזו.

ח. קורפו: לא אישרנו את הפרישות. היום, לדוגמה, סיעת המערך היא סיעה קואליציונית כיוון שיש לה נציג בממשלה; אפרים גור. הסיעה לא הסכימה להכיר בפרישה שלו, לכן אפרים גור הוא חבר המערך. לסיעה יש נציג בממשלה והיא סיעה קואליציונית.

א. רובינשטיין: לכל דבר צריך לתת פרשנות נורמלית.

היו"ר א. לין: האם אתם רוצים שנקבע לסעיף הזה תחולה רטרואקטיבית כפי שמציע חבר-הכנסת רובינשטיין?

ג. שפט: לא.

היו"ר א. לין: מה עמדת משרד המשפטים בקשר השאלה הזאת?

ש. גוברמן: אין לו עמדה בעניין הזה.

א. רובינשטיין: אם זה יחול רטרואקטיבי כי אז אין ממשלה.

אני מבקש לומר לחבר-הכנסת קורפו שזה שנתנו מימון מפלגות לכל פורש - - -

ח. קורפו: לא נתנו.

א. רובינשטיין: נתנו בכנסת העשירית.

ח. קורפו: אתה אבי-אבות הסיבה לכך. סיעה נכנסת לכנסת, ומסיימת קדנציה עם 12-13 התפלגויות.

היו"ר א. לין: האם יש לחברים הערות ענייניות לתוכן הסעיף הזה?

א. רובינשטיין: אני תומך בסעיף הזה ומבקש להעיר שאחד מחברי הוועדה, בישיבה הקודמת, העלה שאלה אם סיעה מתפלגת בהסכמת כל מרכיביה, צריך לתת - - -

- היו"ר א. ליד: אני זוכר שהנושא הזה הועלה - - -
- ר. מלחי: על-ידי צבי ענבר.
- היו"ר א. ליד: החלטנו שזה יהיה רעיון לא טוב שכן הוא מכשיל את המטרה המרכזית של החוק. במצב של סחיטה תשיג הסכמה. מה הבעיה להשיג הסכמה?
- ח. קורפנו: מה איכפת למישהו מה קורה בתוך סיעה?
- ג. שפט: איננו רוצים לעודד דברים כאלה.
- ח. קורפנו: אם מישהו יעזוב את סיעתו על-פי החוק המתוקן הוא לא יקבל שום דבר. אם הוא יכול ללחוץ בתוך הסיעה כדי להשיג משהו - שילחץ.
- ג. שפט: זה לא בתוך סיעתו; אלה כבר שתי סיעות.
- ח. קורפנו: לא היתה נוצרת ההתפלגות.
- היו"ר א. ליד: אם נאפשר את העניין הזה בהסכמה כי אז לא עשינו שום דבר. על מה אנחנו מדברים? על מצב בו קבוצת חברים, בתוך מפלגתם שלהם, מחליטה לסחוט את המפלגה שלה. מתי היא עושה זאת? כאשר המפלגה שלה עומדת לאבד את השלטון, ואז היא אומרת שאם היא לא תקבל מה שהיא מבקשת, בכתב, היא תצביע בעד הפלת הממשלה או היא תעביר את השלטון למחנה הנגדי.
- ח. קורפנו: כל חמישה חברים בסיעה יכולים לעשות זאת.
- היו"ר א. ליד: אבל זה לב-ליבו של החוק.
- ח. קורפנו: בקואליציה שנשענת על 62 או על 63 חברים, כל שלושה חברי הכנסת יכולים - - -
- היו"ר א. ליד: ודאי שהם יכולים, אלא שאנחנו איננו מאפשרים להם זאת.
- ח. קורפנו: אז הם יפילו את הממשלה.
- היו"ר א. ליד: הם יכולים להפיל את הממשלה ואז הם ישאו בתוצאות החוק. הם יחשבו לפורשים.
- א. רובינשטיין: לא מונעים סחיטה, אלא מחלישים מאד את כושר המיקוח. אין סגירה הרמטית של אפשרויות סחיטה.
- היו"ר א. ליד: קבענו שהצבעת אי-אמון בניגוד לעמדת הסיעה תוצאותיה הן בדיוק כמו פרישה.
- ח. קורפנו: ואם אותו חבר-הכנסת מודיע שהוא חולה בשפעת ושוכב בבית?
- היו"ר א. ליד: זה משהו אחר.

נקודת-המוצא של כל החוק הזה היתה למנוע אנשים מלסחוט את מפלגתם שלהם ולהשיג על-ידי כך טובות הנאה אישיות. נקודת-המוצא שלנו היתה פשוטה. אם ביום מסויים היתה הכרעה דמוקרטית והבוחר החליט לתת כך וכך קולות למפלגה מסויימת וכך וכך קולות למפלגה אחרת, הקולות, בעצם, שייכים למפלגה. כיוון שכך החלטנו לא לעבוד בשיטה הקיצונית לפיה מי שפורש נחשב כמתפטר מהכנסת אם כי היו גם הצעות כאלה. החלטנו לאמץ תפיסה שאולי מבחינה מצפונית הוא יכול לפרוש, אבל הוא לא ישיג שום טובות הנאה אישיות מכך. לא כסף, לא הבטחת מקום בכנסת הבאה, וגם לא הבטחה לקבל מישרה, וכו'.

ח. קורפנו:
אינני יורד לסוף דעתכם, ויכול להיות שאינני מבין את העניין. אריאל שרון, לדוגמה, יבקש לכתוב שחמשת החברים שלו מהווים חטיבה בתוך סיעת הליכוד, מיד אחרי הבחירות - - -

היו"ר א. לין: הרשימה נמסרת לוועדת הבחירות.

א. רובינשטיין: מפ"ם היתה רשאית לפרוש מסיעת המערך - - -

ח. קורפנו: אילו לא היו פורשים חמישה חברים אלא שנים-עשרה מסיעת הליכוד, כי אז האקט הזה היה כשר.

א. רובינשטיין: זה סיפור אחר לגמרי.

ח. קורפנו: מה זה שונה מזה שהתפלגה סיעה גדולה - - -

היו"ר א. לין: הדוגמה שאתה מביא איננה נכונה עובדתית. הליברלים בחרות התאחדו באוגוסט 1988, לפני הבחירות.

ח. קורפנו: אתם מקבלים מימון נפרד?

היו"ר א. לין: לא.

ח. קורפנו: אני מודיע לך שכן.

א. רובינשטיין: אז זה בניגוד לחוק.

היו"ר א. לין: למפלגה הליברלית לא מגיע היום אף לא שקל אחד. הכל עובר לקופת הליכוד.

בבחירות לכנסת האחת-עשרה רצנו כשתי חטיבות נפרדות. בפעם הזאת במקרה כבר תנועת הליכוד אוחדה, באוגוסט 1988, ורצנו ברשימה אחת. לא הגשנו שתי חטיבות נפרדות לוועדת הבחירות לכנסת.

א. רובינשטיין: אני מבקש לשאול האם סעיף 57 נוסח מחדש? אגב, אני לא ראיתי את הנוסח הסופי של הצבעת אי-

אמון ואמון - - -

היו"ר א. לין: תוכל לראות הכל. כאשר נסיים את הדיון נכין נייר לבן אחד על כל ההחלטות.

ד. מלחי:
לעניין ההעדרות מההצבעה בגלל מחלה היה ברצוני להעיר שההגדרה של הצבעה בנוסח שאושר בוועדה אומרת שהצבעה לעניין סעיף זה, לרבות הימנעות מהצבעה או העדרות מכוונת ממליאת הכנסת.

א. רובינשטיין:
בדיוק לזה אני מתכוון, כיוון שההתפטרות כאן היא אוטומטית - - -

ד. מלחי:
זה עניין לבירור עובדתי.

היו"ר א. ליו:
יש נושא ששכחתי להעלות אותו בפניכם ואשר במהלך הדיון במליאה העלה אותו במקרה יושב-ראש הכנסת לשעבר שאמר שאם לא עושים זאת - לא עושים את העיקר. אני לא מסכים עם דעתו אבל הבטחתי לו להעלות את הדברים בפניכם. לא קבענו מצב שבו אדם שבגד במפלגתו מנוע מלהיות בקדנציה הזאת שר או סגן שר. אנחנו מונעים ממנו שורה של דברים; מימון, לקחת את היצוג הסיעתי שלו בתוך הכנסת בוועדות, אנחנו מונעים ממנו לשריין לעצמו מקום בכנסת הבאה - - -

ח. קורפו:
בכנסת הבאה או בממשלה הבאה?

היו"ר א. ליו:
בכנסת הבאה. מכל מקום במליאה הועלתה נקודה לפיה אותו חבר הכנסת רוצה להיות עכשיו שר. הוא לא רוצה שום דבר אחר. הוא רוצה להפיל את ממשלתו ולהיות בממשלה האלטרנטיבית שר, בתקופת הכנסת הזאת. אם איננו מונעים זאת ממנו, נותנים לו אפשרות לזכות בדבר שאולי נחשב החשוב ביותר בעיניו.

נדבר על העיקרון ונגיד שאם רוצים למנוע זאת, צריך לחפש לכך ביטוי. אבל אם איננו רוצים למנוע זאת - זה כבר סיפור אחר.

ח. קורפו:
אפשר לכתוב: בכנסת הבאה או בממשלה הבאה.

ג. שפט:
אפשר להחליף אנשים בלי להציג מחדש את הממשלה.

א. רובינשטיין:
בלי שהיה הסכם או התחייבות מראש? הרי סעיף 13א מכסה את זה.

ג. שפט:
אי-אפשר להוסיף היום שר לממשלה?

א. רובינשטיין:
בסעיף 13א. (א) כתוב: "לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בעניין תפקידו של אדם כשר או כסגן שר בממשלה, אלא בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו, ולעניין אותה ממשלה שהוא עומד להרכיבה בלבד."

היו"ר א. ליו:
יתנו לו הבטחה.

ח. קורפו:
נניח שהיום הממשלה רוצה לשריין לעצמה עוד שני חברי הכנסת, היא תיקח שני אנשים ותיתן להם מיד תפקיד שר.

ג. שפט:
אז אפשר לומר: בידי ראש-הממשלה, או בידי מי שהוטל עליו - - -

היו"ר א. לין: אינני מדבר על הניסוח אלא על העיקרון. אם אתם חושבים שיש מקום להכליל את הרעיון הזה, היועצים המשפטיים יחפשו דרך לתת לו ביטוי בנוסח שיונח לפנינו.

א. רובינשטיין: אני חושב שהרעיון הזה מרחיק לכת ואני אתן לכם דוגמה שהתקוממתי נגדה, כאשר מנחם בגין הטיל על משה דיין לכהן כשר החוץ. אסור לאסור דבר כזה בחוק.

היו"ר א. לין: למה?

ג. שפט: זאת היתה ממשלה חדשה.

ר. מלחי: איננו מדברים על ממשלה קיימת או חדשה, אלא על הכנסת.

א. רובינשטיין: מנחם בגין רצה לקחת את משה דיין - - -

היו"ר א. לין: הוא פורש מסיעתו ועובר, בניגוד לעמדת סיעתו, לממשלה של הצד הנגדי, ומקבל תפקיד שר.

א. רובינשטיין: אדם כמו משה דיין, שעונה על כל דרישות החוק, לא השתתף ברשימת המערך, רץ ברשימה עצמאית לכנסת, ואפילו לא פרש מסיעתו. אני יכול לאסור בחוק - - -

היו"ר א. לין: אני מציע שנטיל את האיסור על מי שהצביע בהצבעת אי-אמון בממשלה בניגוד לעמדת סיעתו, או שפרש מסיעתו. אם הוא נשאר בסיעתו והוא מצטרף לממשלה, אני לא יודע אם צריך עד כדי כך להרחיק-לכת. אבל אם הוא עשה את המעשה של הצבעה בניגוד עמדת סיעתו או פרישה מסיעתו, ובשביל זה הוא מקבל תמורה בצורת תפקיד שר או סגן שר, - את זה כדאי למנוע.

א. רובינשטיין: משה דיין פרש או לא פרש?

היו"ר א. לין: לא מעניין אותי. אנחנו בוחנים את החוק לא את ההיסטוריה.

א. רובינשטיין: מקרה כמו זה של משה דיין - - -

היו"ר א. לין: הוא לא חייב לפרוש.

א. רובינשטיין: חדגש צריך להיות מושם על התמורה הלא-הוגנת; על השחיתות; על הפיתוי. משה דיין לא קיבל שום הבטחה. הוא האמין שבאותה שעה היתה עליו חובה להיות שר החוץ - - -

היו"ר א. לין: הוא פרש מסיעתו? אם הוא לא פרש, הכל בסדר.

א. רובינשטיין: היה ברור שסיעתו תפריש אותו.

היו"ר א. לין: לא חשוב אם סיעתו תפריש אותו. מדובר על-כך שהוא פרש מרצונו שלו. אנחנו מדברים על המושג: פרש.

א. רובינשטיין: אבסורד לטעון ששר בממשלה יהיה חבר במפלגת אופוזיציה.

היו"ר א. לין: אולי זה אבסורד, אבל כך פועל המשטר הקואליציוני שלנו.

א. רובינשטיין: לא נכון. זה לא מקובל באף פרלמנט.

היו"ר א. לין: אבסורד לומר, אבל זה יכול להיות כך. אבסורד לומר הרבה דברים, אבל זה המצב החוקי.

ח. קורפן: חבר-הכנסת רובינשטיין אמר שמשנה דין הופיע ברשימת המערך כסיעה.

א. רובינשטיין: לא. הוא לא היה סיעה.

היו"ר א. לין: רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי: בקשר החוק הזה אני מבקש לומר כי אנחנו הולכים על חבל דק. יש קטע שנקרא: עניין התמורות, ואינני מדבר דווקא על מינוי שר או סגן שר - - -

היו"ר א. לין: כל החוק עוסק בכך. לא התעלמנו מהעניין הזה.

יצחק לוי: אני מתכוון לתפקידים, לכספים, לעמותות, ולכל מיני דברים אחרים שהתעלמנו מהם. אדם יכול להיות שלם עם החוק הזה בדרך כזאת או אחרת, ואף על-פי-כן לקבל תמורות, לדוגמה, הצבעת אי-אמון בממשלה. אז אנחנו מגרשים אותו מסיעתו, לוקחים ממנו את הזכויות המגיעות לו, אבל הוא יכול לקבל ממפלגת השלטון תמורות רחבות ידיים ללא כל גבול. שר בממשלה או סגן שר בממשלה זאת רק אחת התמורות.

לפי דעתי צריך לנסח סעיף לפיו יהיה גוף בכנסת או גוף ציבורי שילמד את הנושא ויחליט אם התמורה היא בגדר שוחד פוליטי, או האם הדבר הזה נובע משכנוע פנימי של אדם? דוגמה לכך היא משה דיין שאני מניח שלא עשה מה שעשה למען תמורה אלא לצורך העניין. כיוון שכך אני טוען שחייבים לפתח בעניין הזה מנגנון של בדיקה כיוון שאין לנו אפשרות לקבוע מסמרות. אם, לדוגמה, הייתי פורש היום מהמפד"ל ועובר לליכוד תמורת זה שיכוסו כל חובות ישיבות בני-עקיבא, האם זה שוחד או לא? האם עניין כזה מכוסה על-ידי החוק? נניח שהייתי מוכן להקריב את עתידי הפוליטי כדי לקבל 20 מיליון שקלים למוסדותי, או מקום בממשלה. בעיני זה היינו הך.

אני מבקש להפנות את תשומת לב חברי בוועדה להצעת חוק פרטית של חבר-הכנסת יגאל ביבי שעוסקת בקבלת תמורה במעבר מסיעה לסיעה - - -

היו"ר ח. קורפן: אפשר להוסיף דבר כזה בהצעת החוק.

יצחק לוי: אני מדבר על תמורה אישית. במעבר מסיעה לסיעה פתרנו את המעבר במסגרת החוק. הכיוון צריך להיות: פיתוח מנגנון בדיקה, מבלי להיכנס להגדרות. זה יהיה מרחיק-לכת אם ניכנס להגדרות או נכניס איסורים. כמו שיש ועדת האתיקה בכנסת, צריכה להיות ועדה ציבורית או ועדה בראשות שופט, בכל אופן צריך למצוא את הדרך הטובה ביותר כדי שעל-פי חוק תיבדק התמורה ותישאל השאלה האם יש בה משום שוחד פוליטי או אין בה משום שוחד פוליטי?

היו"ר א. לין: אני מציע שלא נעשה כדבר הזה במסגרת החוק הזה בשום-פנים-ואופן כיוון שמשמעות הדבר הזה תהיה

הרחבה - - -

אפשר להכניס את הנושא הזה לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם.

יצחק לוי:

היו"ר א. לוי: אולי יש מקום להציע חוק אחר שנוגע לטוהר-המידות וכו', אבל הוא לא ידון בוועדה הזאת אלא בוועדת הכנסת. במסגרת החוק שאנחנו דנים עליו עכשיו ההצעה שלך היא בגדר הרחבה גדולה מאד וגם יצירת מנגנון פסיקה מסובך מעין כמוהו. זה לא יאפשר העברת החוק. החוק עוקב אחרי המציאות, ואחרי העבר. תפסנו את המקרים הקשים ביותר שהתרחשו לנגד עינינו ואשר יש סיכוי שהם יתרחשו בעתיד אם לא נחוקק את החוק הזה. מעטים מאד יהיו אלה שיהיו מוכנים לאבד את מקומם בכנסת כדי שאיזשהו מוסד יקבל תמיכה כספית. רבים הם אלה שיהיו מוכנים לבגוד במפלגתם כדי להבטיח את מקומם בכנסת הבאה, וכאשר אני אומר רבים, זה כמובן יחסי, או לקבל תפקיד שר.

לגבי הכנסת הבאה כבר חסמנו זאת.

יצחק לוי:

היו"ר א. לוי: חסמנו חבר הכנסת אבל לא שר. עכשיו אנחנו מדברים על השלב של התמורה המידית כאשר בתקופת כהונתה של הכנסת לא מבטיחים לחבר הכנסת מקום משוריין בכנסת הבאה אלא אומרים לו שהוא יקבל תפקיד שר בממשלה.

לגבי הפעם הבאה החוק הזה לא מתייחס?

יצחק לוי:

היו"ר א. לוי: הוא לא מתייחס לקבלת תפקיד שר אלא רק להבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת. אנחנו עכשיו מעלים שאלה ואומרים שאם חבר הכנסת הצביע בניגוד עמדת מפלגתו בכל הנוגע להפלת ממשלה או הקמתה, או שהוא פרש מסיעתו, הוא לא יכול להיות חבר בממשלה בתקופת הכנסת הזאת, ולא יכול להיות סגן שר בתקופת הכנסת הזאת. מדוע אני אומר זאת? כיוון שאם יבטיחו לו שהוא יהיה שר בכנסת הבאה, אין לזה שום ערך. הוא לא יסתכן היום בעד הבטחה שאולי יקיימו אותה בעוד שנתיים.

בתיקון לחוק יסוד: הממשלה, יש הקבלה מפורשת בקשר הסכמים עתידיים.

יצחק לוי:

אבל לא זה. את זה לא מונעים.

היו"ר א. לוי:

יצחק לוי: מה כתוב בסעיף 13א. (א)? "לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות בעניין תפקידו של אדם כשר או כסגן שר בממשלה, אלא בידי מי שהוטל עליו התפקיד להרכיב ממשלה או מטעמו, ולעניין אותה ממשלה שהוא עומד להרכיבה בלבד."

יתנו לו הבטחה לעניין אותה ממשלה.

היו"ר א. לוי:

ומה בקשר הממשלה הבאה?

יצחק לוי:

מדובר על הממשלה הזאת.

היו"ר א. לוי:

עשו זאת בכנסת הזאת.

ר. מלחי:

מה הבעיה?

היו"ר א. לוי:

אני מציע שבנוסח המתוקן נגבש גם את העניין הזה

וכאשר נעבור על כל הסעיפים נעבור גם - - -

אם חבר הכנסת פרש מסיעתו - - -

מ. פרוש:

- היו"ר א. לין: או הצביע אי-אמון.
- א. רובינשטיין: זה מרחיק-לכת.
- היו"ר א. לין: מדוע זה מרחיק-לכת? אם מישהו רוצה להיות שר, שלא יפרוש מסיעתו או שלא יצביע אי-אמון - - -
- א. רובינשטיין: את כל העניין של פרישה מסיעתו אני לא מבין, ואני חוזר למקרה הקלאסי של משה דיין. מה משנה אם הוא מודיע שהוא פרש מסיעתו או לא? הוא עשה את המעשה הכי קיצוני שאפשר לעשות; בניגוד לעמדת סיעתו הוא הלך למפלגה יריבה שמקימה ממשלה כאשר סיעתו באופוזיציה. אדם כזה לא מקבל שום תמורה נוספת, לא משריינים לו מקום בכנסת הבאה, הוא מאמין שזה חיוני למדינה - - -
- היו"ר ח. קורפו: המנדט שלו לא היה חשוב.
- א. רובינשטיין: לא משנה. לא מדובר על מקרה של פרישה - - -
- היו"ר ח. קורפו: למען האמת ההיסטורית עלי לציין כי מנחם בגין הציע לו להחזיר את המנדט.
- ר. מלחי: זה בהחלט לא מקרה אופייני. זה מקרה נדיר.
- היו"ר א. לין: אינני מבין מדוע אתם מביאים את המקרה הזה כדוגמה?
- א. רובינשטיין: רוב המקרים האחרים מכוסים בחוק. חבר הכנסת בדרך-כלל רוצה להמשיך לפעול בקריירה פוליטית. החוק הזה, לדעתי, מרחיק מאד לכת, אבל אני תומך בו תמיכה מלאה. אני חוזר ואומר שהוא חוק מרחיק לכת עד מאד שאילו היינו מעלים אותו לפני שנתיים, איש לא היה תומך בו. אנחנו תומכים בו כיוון שבפסח בשנה שעברה קרה משהו חמור ביותר. אנחנו מכסים בחוק 90%-95% של המקרים האפשריים. אבל לנעול את החוק הזה הרמטית על-חשבון עקרונות נוספים, זה מרחיק-לכת.
- חבר הכנסת שנבחר לכנסת, לדוגמה, אומר שהוא לא רוצה להיבחר לכנסת הבאה, אבל בכנסת הזאת הוא חושב שהממשלה הזאת היא ממשלה טובה והוא רוצה לתרום לה את חלקו.
- אם מדובר על הצבעת אי-אמון - זה כבר סיפור אחר.
- היו"ר א. לין: אני מציע שבכל אופן נאמץ את הרעיון שאם הוא גרם להפלת הממשלה או הקמת ממשלה בניגוד לעמדת סיעתו, הוא לא יוכל, בתקופת כהונתה של הכנסת הזאת, לקבל תפקיד בממשלה. בלי פרישה מסיעה.
- א. רובינשטיין: מקובל עלי.
- ר. מלחי: מדוע בלי פרישה מסיעה?
- א. רובינשטיין: בנסיבות האלה.
- מ. פרוש: אם אותו חבר הכנסת מנע הקמת ממשלה על-ידי פרישתו?

היו"ר א. לוי: דיברנו על זה. לא מדובר על שאלה של פרישה אלא על זה שהוא הצביע בניגוד לעמדת סיעתו או להפלת ממשלה או להקמת ממשלה חדשה.

א. רובינשטיין: המקרה שחבר-הכנסת פרוש מדבר עליו בדיוק נתפס כאן.

היו"ר א. לוי: נעבור לסעיף האחרון של הצעת החוק, סעיף 5, שהוא סעיף כללי. "שמירת תוקף 5. (א) הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין ולא לגרוע מהן. סעיף 5
=====

(ב) אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע בהוראת כל דין שעל פיה מעשה הוא אסור, או שהסכם או התחייבות נוגדים את החוק או אינם ניתנים לאכיפה."

הנוסח של הצעת החוק המתוקנת יונח פעם נוספת בפני הוועדה, ונקיים עליו דיון נוסף לאישורו, אחרי ההחלטות.

ג. שפט: נקיים דיון בקשר שאלת הרטרואקטיביות.

היו"ר א. לוי: סעיף קטן (א) נועד לא ליצור מצב שכאילו אנחנו מכשירים מעשים שנעשו בעבר שכן קבענו שאיננו באים לתת הכשרה למעשים שנעשו בעבר. מעשים שנעשו בעבר יתכן והם נגועים אפילו מבחינת החוק הפלילי. אנחנו באים לעצב נורמה מוגדרת בחוק, אבל לא לתת הכשרה בעבר.

סעיף קטן (ב) מדבר על אותו עיקרון.

ניקח את כל ההחלטות שהוועדה המשותפת החליטה עליהן, היועצים המשפטיים: גב' מלחי, מר גוברמן ומר צבי ענבר, יעבדו את החומר ויגבשו אותו לכלל נוסח סופי. הנוסח הסופי יועבר לחברים כמה ימים לפני הישיבה שנקיים, ויהיה דיון סופי לאישור הנוסח האחרון. אחרי שהחוק יעבור, הכנסת והדמוקרטיה יראו קצת אחרת.

ג. שפט: אנחנו מקווים.

א. רובינשטיין: הבעיות היסודיות תישארנה.

הישיבה הסתיימה בשעה 10.25